

การสร้างสรรครายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์
เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

นางสาววิญญา ธิติกุลมาศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE CREATION OF TELEVISION PROGRAM PRESENTING AESTHETIC ACTIVITIES
TO PROMOTE WELL-BEING FOR THE ELDERLY

Miss Pinyadai Titikulamas

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Communication Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค้รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิง

สุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

โดยนางสาวภิญญาดา ธิติกุลมาศ

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร

คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.วราภรณ์ ธีตราติชาติ)

วิทยุคา ธิติกุลมาศ: การสร้างสรรครายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ. (THE CREATION OF TELEVISION PROGRAM PRESENTING AESTHETIC ACTIVITIES TO PROMOTE WELL-BEING FOR THE ELDERLY)อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:อ. ดร.ประภัสสร จันทรสถิตย์พร, 242หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสร้างสรรค์(Creative Research) ที่เน้นกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอ กิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงต้องใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสหวิทยาการ ซึ่งใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการทำกำรสำรวจ (Survey) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และทำกำรสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group)กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ในขั้นตอนก่อนและหลัง ผลิตรายการ, ทำกำรสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในขั้นตอนก่อนและหลังผลิตรายการ และใช้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ในขั้นตอนหลังผลิตรายการซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มบุคคลทั้ง ชายและหญิง อายุตั้งแต่60 ปีขึ้นไป เป็นชนชั้นกลางของสังคมอยู่อาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 40 คนทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ (2) ทศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะ สำหรับผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วยขั้นตอนในการผลิต 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ 1.ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)พบว่าผู้สูงอายุ ต้องการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบสารบันเทิง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสุขภาพ และท่องเที่ยว 2.ขั้นดำเนินการผลิตรายการ โทรทัศน์ (Production) จากผลในขั้นก่อนการผลิต ทำให้การผลิตต้องเน้นการถ่ายทำสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางไปได้จริง รวมถึงมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ผสมผสานกับการให้ความรู้ด้านสุขภาพกายและใจ ดังนั้นจึงได้กำหนดให้รูปแบบรายการ มีการจูงใจผู้ชมด้วยสถานที่ท่องเที่ยว ก่อนนำเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์บุคคลต้นแบบ 2 ท่านคือคุณภักทราวดี มีชูธน และคุณขวัญจิต ศรี ประจันต์ โดยได้ใช้ชื่อรายการว่า “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”3.ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production) และการประเมินผล รายการโทรทัศน์ (Production Evaluation) ในขั้นนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการถ่ายทำมาตัดต่อ ลงเสียงประกอบ โดยเน้นความ ชัดเจนของคำบรรยาย ข้อความ และแผนที่เพื่อให้เหมาะสมสำหรับการรับชมรายการของผู้สูงอายุจากนั้นประเมินผลรายการ โทรทัศน์ด้วยการประเมินทัศนคติและความพึงพอใจ ต่อเนื้อหาและการผลิตรายการ ทั้ง 2 ตอน ผลการประเมินพบว่า ผู้สูงอายุมี ทัศนคติและความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุดทุกด้านโดยผลการศึกษาทัศนคติในตอนครูเล็กพบว่า ผู้สูงอายุเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตนเองมากที่สุด ขณะที่ตอนแม่ขวัญจิต พบว่าผู้สูงอายุรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะรับชมรายการมาก ที่สุด ทั้งนี้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการผลิตรายการด้านพิธีกร/ผู้ดำเนินรายการมากที่สุดทั้งตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิต

สาขาวิชานิเทศศาสตร์.....ลายมือชื่อ.....
ปีการศึกษา2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5484687828: COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: ELDERLY/ TARGET GROUP/ AESTHETIC ACTIVITIES/ WELL-BEING/ EXPOSURE TO TELEVISION/ PRE-PRODUCTION/ PRODUCTION/ POST-PRODUCTION/ PRODUCTION EVALUATION

PINYADA TITIKULAMAS: AESTHETIC TELEVISION PROGRAM CREATION TO PROMOTE WELL-BEING FOR THE ELDERLY. ADVISOR: ASSOC. PROF.PRAPASSORNCH JANSATIEPORN. Ph.D., 242 pp.

This research which is creative research was conducted with quantitative method using questionnaire to collect the data and qualitative method using focus group and depth interview to interview the elderly and television producer. The sample consisted of 40 elders who were middle class and lived in Bangkok area, aged from 60 years old. The objectives of this study were (1) To create the television program offer aesthetic activities to promote well-being for the elderly (2) to study the elders' attitude, and satisfaction towards television program offer aesthetic activities to promote well-being for the elderly.

It is found that the production process of a television program offer aesthetic activities to promote well-being for the elderly fell into three stages. Firstly, the pre-production stage showed that the elderly wanted to watch entertainment program which offered content in healthy behavior and tourism. Secondly, the production process followed the findings from the earlier stage. The content therefore included the tourist attraction that suitable for the elderly and easy to go, as well as the knowledge of the physical and mental health. The program format started with introducing interesting place, and followed by interview guest. Two pilot programs interviewed "PatravadiMejudhon" and "KwanjitSriprajan". The program name was "RoueyaiHuajaisin". Finally, the post-production stage included the editing and dubbing which emphasis on the clarity of narration, text and map for the elderly. The study showed that the elderly who watched two pilot programs presenting aesthetic activities to promote well-being for the elderly reported the good attitude and high satisfaction towards the program. It is found that the elderly was inspired to take care of their physical and mental health from "KruLekPatravadiMejudhon" episode. The elderly however enjoyed watching "Mae Kwan Jit" episode. The master of ceremonies received the highest satisfaction from both episodes

Field of Study: ...Communication Arts.....Student's Signature.....

Academic Year:2012.....Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำงานวิจัย และสละเวลาอันมีค่าของอาจารย์ในการให้คำปรึกษาเวลาเมื่อผู้วิจัยมีข้อสงสัย และหมั่นตรวจงานของผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ติรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ ประธานการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์และคอยช่วยแก้ไขในเรื่องการเรียบเรียงภาษาในงานวิจัย ซึ่งทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. วราภรณ์ ฉัตรชาติ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งยังให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้วิจัยด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณภักทราวดี มีชูธน และคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ ที่สละเวลาอันมีค่ามาเป็นแขกรับเชิญ และยังได้อำนวยความสะดวกสำหรับการถ่ายทำในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” นอกจากนี้ท่านทั้งสองยังได้ให้แง่คิดในการทำงานให้กับผู้วิจัยอีกด้วย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ และคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาในระดับปริญญาตรี และปริญญาโททุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอนในช่วงที่ผู้วิจัยได้ใช้ชีวิตนิสิตในรั้วจามจุรีตลอดระยะเวลา 6 ปี

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ที่ช่วยเป็นกำลังใจ และความช่วยเหลือในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณนาย ธนวัฒน์ เดชผล ที่ให้กำลังใจและเป็นที่ปรึกษาที่ดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาวเป็นอย่างสูงที่คอยห่วงใย และเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้ได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	10
แนวคิดสุขภาวะ.....	16
แนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรีย์.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์.....	28
ทฤษฎีผู้รับสารสื่อสารมวลชน.....	35
ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	49
ประชากรที่ศึกษา.....	49
รูปแบบและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	49

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
ควบคุมคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
การนำเสนอข้อมูล.....	60
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์.....	62
ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์.....	62
ขั้นผลิตรายการโทรทัศน์.....	76
ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์และการประเมินผลรายการโทรทัศน์.....	133
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	169
สรุปผลการวิจัย.....	170
อภิปรายผลการวิจัย.....	186
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	200
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	202
รายการอ้างอิง.....	204
ภาคผนวก.....	210
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	242

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1 แสดงตารางเวลาในการถ่ายทำรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่1.....	87
ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก.....	88
ตารางที่ 1.3แสดงตารางเวลาในการถ่ายทำรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 2	114
ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 2:แม่ขวัญจิต.....	115
ตารางที่ 2.1แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	137
ตารางที่ 2.2แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	138
ตารางที่ 2.3แสดงการศึกษาชั้นสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	138
ตารางที่ 2.4แสดงอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	139
ตารางที่ 2.5แสดงความพึงพอใจในด้านต่างๆของผู้ชม ที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	141
ตารางที่ 2.6แสดงความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”.....	156
ตารางที่ 2.7แสดงทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”.....	159

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อสนองความพึงพอใจ.....	40
ภาพที่ 1.2	กระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจจากการเปิดรับ.....	41
ภาพที่ 2.1	รายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงที่ผู้ชมสูงอายุชื่นชอบ โดยแบ่งตามเพศ.....	65
ภาพที่ 2.2	รายการโทรทัศน์ประเภทความรู้ที่ผู้ชมสูงอายุชื่นชอบ โดยแบ่งตามเพศ.....	66
ภาพที่ 2.3	ความต้องการด้านเนื้อหาในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุอยากให้นำเสนอ โดยแบ่งตามเพศ.....	67
ภาพที่ 2.4	ความต้องการเนื้อหาด้านท่องเที่ยวในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุ อยากให้นำเสนอโดยแบ่งตามเพศ.....	68
ภาพที่ 2.5	รูปแบบการนำเสนอในรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการ โดยแบ่งตามเพศ.....	69
ภาพที่ 3.1	บรรยากาศการฝึกซ้อมละครเวทีเรื่องวิวาพระเจ้าสมุท.....	81
ภาพที่ 3.2	บรรยากาศละครเวทีเรื่องวิวาพระเจ้าสมุทหลังจากจบการแสดง.....	82
ภาพที่ 3.3	ภาพขณะทำการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ: คุณภัทราวดี มีชูธน.....	84
ภาพที่ 3.4	การแสดงศิลปะเพลงพื้นบ้านของคุณแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์.....	108
ภาพที่ 3.5	การถ่ายทำรายการในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ ..	110
ภาพที่ 3.6	การถ่ายทำช่วงเปิดรายการในตอนที่2 (แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์).....	111
ภาพที่ 3.7	การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการแสดงควายไทย หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย.....	113
ภาพที่ 3.8	ภาพไตเติ้ลรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” 1.....	133
ภาพที่ 3.9	ภาพไตเติ้ลรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” 2.....	134
ภาพที่ 3.10	ภาพไตเติ้ลรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” 3.....	134
ภาพที่ 3.11	ภาพโลโก้รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”.....	135
ภาพที่ 3.12	ภาพกราฟฟิกแผนที่ในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”.....	136

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนานาประเทศต่างให้ความสนใจในสถานการณ์ประชากร ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในประเทศต่างๆที่มีค่อนข้างมีความคล้ายคลึงกันคือ การมีจำนวนประชากรวัยเด็กที่มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ประชากรสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าประชากรโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) โดยจากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรโลกมุ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า โดยตลอดช่วงเวลาสามทศวรรษที่ผ่านมา ประชากรผู้สูงอายุซึ่งมีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปนั้น มีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งขนาดและสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2568 ประชากรโลกจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 15 ของสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมด และยังมีแนวโน้มที่สัดส่วนผู้สูงอายุนี้อาจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆที่สำคัญจำนวน 2 ใน 3 ของผู้สูงอายุนั้น อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547)

องค์การสหประชาชาติได้ให้นิยามว่าประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในสัดส่วนเกิน 10% หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 14 % สำหรับประเทศไทยนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society หรือ Aging society) ในปี พ.ศ. 2547-2548 โดยมีจำนวนประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.2-10.4 ของประชากรไทยทั้งประเทศ และคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) ประมาณปี พ.ศ. 2567-2568 แต่บางการศึกษาคาดว่าอาจภายในปี พ.ศ. 2570 (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2550)

หลายประเทศต่างให้ความสนใจในการวิจัยและการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเตรียมตัวรับมือกับการเผชิญหน้ากับผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารประเทศอันเนื่องมาจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุซึ่งก็มีความสอดคล้องกับการกระตุ้นเตือนจากกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นเอฟพีเอ) ที่ต้องการให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกหันมาใส่ใจในสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุด้วยเช่นกันซึ่งในสถานการณ์ของประเทศไทยนั้น องค์การสหประชาชาติพบว่ามีการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุ ในระยะเวลาที่จะเข้าสู่ภาวะประชากรสูงอายุค่อนข้างสั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายๆ ประเทศ กล่าวคือ สัดส่วนประชากรสูงอายุไทย จะเพิ่มจากประมาณร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นประมาณร้อยละ 16 ในปี พ.ศ. 2563 หรือใช้เวลาเพียงประมาณ 20 ปี ในการเพิ่มสัดส่วนประชากรสูงอายุเป็นเท่าตัว ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 70 ปี ถึงกว่า 100 ปี ซึ่งการที่สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้ จึงหมายถึงว่า ประเทศมีระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น ในการเตรียมรองรับการดูแลผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551)

จากสถานการณ์ดังกล่าวประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อม โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งถือเป็นการกำหนดนโยบายในระดับชาติ และมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุที่ใช้คุ้มครองประชากรกลุ่มนี้โดยตรง ซึ่งดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพของคนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ประเทศเป็น "สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ"(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547)

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม โดยเป็นผู้ที่ได้สะสมความรู้ และประสบการณ์มาอย่างยาวนาน ก่อให้เกิดภูมิปัญญาในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นในด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี และด้านโภชนาการซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ถูกนำมาถ่ายทอดให้กับบุคคลในรุ่นหลังต่อไป ในทางความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ผู้สูงอายุยังคงเป็นเสมือนที่ยึดเหนี่ยวให้กับสมาชิกในครอบครัว แต่ในปัจจุบันผู้คนในสังคมถูกบีบคั้นจากสภาพเศรษฐกิจ รวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไม่มีเวลาที่จะใส่ใจในความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวมากนัก จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพังทำให้ประสบการณ์ยากลำบากในการใช้ชีวิต และก่อให้เกิดความเหงาหรือว่าเหว่ ที่ส่งผลให้เกิดอาการซึมเศร้า วิตกกังวล ซึ่งเป็นปัจจัยในการเพิ่มความรู้สึกทางใจในด้านลบ อันเป็นส่วนหนึ่งของความเสี่ยงที่จะทำให้ผู้สูงอายุเสียชีวิตเร็วขึ้นได้และในขณะเดียวกันผู้สูงอายุยังต้องเผชิญหน้ากับปัญหาในด้านสุขภาพที่มักทรุดโทรมลงตามวัย อีกทั้งยังประสบปัญหาการเข้าถึงสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลของรัฐ รวมไปถึงการประสบปัญหาด้านความมั่นคงทางการเงิน เนื่องมาจากกรณีที่ผู้สูงอายุถูกผลักดันให้ออกจากสนามการแข่งขันของตลาดแรงงาน จึงทำให้สังคมในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมองผู้สูงอายุว่าเป็นภาระมากกว่าเป็นแหล่งภูมิปัญญาเหมือนดังในอดีต

แต่อย่างไรก็ตามหากประชากรผู้สูงอายุไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ดี และสามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมีคุณค่าแม้ว่าจะอยู่ในวัยสุดท้ายของช่วงชีวิตก็ตาม ผู้สูงอายุก็ยังจัดได้ว่า เป็นกลุ่มประชากรที่เป็นพลังสำคัญ แทนที่จะเป็นภาระของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย ทั้งนี้การจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ดี และดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าต้องมาจากการมีกำลังกายที่แข็งแรง และกำลังใจที่เข้มแข็ง (เจียรนัย ทรงชัยกุล, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของสุขภาวะ โดยองค์การอนามัยโลกและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. (2550) ได้ให้นิยามความหมายไว้ว่า เป็นภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มิใช่เพียงปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น ซึ่งสุขภาวะที่สมบูรณ์ทุกๆทางเชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงทั้ง 4 มิติ ได้แก่ (<http://www.pomp.au.edu/factors/whatisHealthy.pdf>)

1. สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น
2. สุขภาวะจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

3. สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี และมีสันติภาพ เป็นต้น
4. สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูง เข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัวที่บังพร้อง โดยมุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุดตามความเชื่อของแต่ละบุคคล

ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาวะในผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่เบิกบาน สร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องควบคู่ไปกับการใส่ใจปัญหาสุขภาพในผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้สูงอายุและครอบครัวมักให้ความสนใจค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นรูปธรรมที่สังเกตเห็นได้ง่าย แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องของสุขภาวะจิตนั้น แม้มีความซับซ้อนยากที่จะชี้วัด และมีความหมายในเชิงนามธรรม แต่กลับมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งผลต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2551 ยังพบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 6,080,590 คน และมีผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ในวันธรรมดา (วันจันทร์-วันศุกร์) เป็นจำนวนสูงถึง 6,079,458 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 99.91 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551) โดยจากข้อมูลทางสถิตินี้ดังกล่าวสามารถเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าสื่อโทรทัศน์นั้นมีความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้สูงอายุอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นการดีหากใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาวะในกลุ่มผู้ชมที่สูงอายุ

จากการสำรวจตารางการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ช่องฟรีทีวี (ช่อง 3, ช่อง 5, ช่อง 7, ช่อง 9 และช่อง Thai PBS) พบว่ารายการสำหรับกลุ่มผู้ชมที่สูงอายุยังมีเป็นจำนวนน้อย อีกทั้งอยู่ในช่วงเวลาที่ไม้อึดต่อการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทั้งที่การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบรายการโทรทัศน์มีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ชมที่สูงอายุ เพราะมีความสามารถในการนำเสนอสารได้หลากหลายประเด็น อีกทั้งมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ชมที่สูงอายุได้ง่ายอีกด้วย

เนื่องด้วยเหตุผลข้างต้นงานวิจัยการสร้างสรรครายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุนี้ จึงใช้สื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางในการสื่อสารผลงานที่ได้สร้างสรรค์เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพะผู้สูงอายุ โดยใช้แนวความคิดการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ะ (Aesthetic Communication) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ โดยเริ่มต้นในการศึกษา และวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุในประเด็นต่างๆ อาทิเช่น ประเด็นทางด้านสุขภาพ จิตใจ และสังคม เป็นต้นเพื่อนำมาปรับใช้กับรูปแบบและเนื้อหาในรายการโทรทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ะ (Aesthetic Communication) เป็นหลักเพื่อส่งเสริมสุขภาพะผู้สูงอายุ ยกตัวอย่างเช่น การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ทำงานในแวดวงศิลปะซึ่งถือได้ว่าเป็นการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ะ เพื่อสะท้อนมุมมองการใช้ชีวิตในช่วงสูงวัยผ่านการทำงานศิลปะ รวมถึงบุคคลนั้นจะเป็นผู้แบ่งปันประสบการณ์และแนะแนวทางในทางในการทำงานศิลปะอย่างเป็นทางการเป็นรูปปรกรรมที่ส่งผลในเชิงบวกทั้งร่างกายและจิตใจให้กับผู้ชมรายการ เพื่อให้ผู้ชมสามารถทำกิจกรรมเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง เป็นต้น และจากนั้นจึงทำการประเมินผลทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุในลำดับต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร
2. ทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอ กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัยผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอ กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ ขั้นตอน การผลิตรายการโทรทัศน์ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ และขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์ โดยนำรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุที่ได้ผลิตขึ้น เป็นจำนวน 2 ตอน จากการเขียนบทโทรทัศน์ 12 ตอน จากนั้นเข้าสู่ขั้นตอนการประเมินผลจากกลุ่ม บุคคลทั้งชายและหญิง อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นชนชั้นกลางของสังคม อาศัยอยู่ในจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเป็นสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุสังกัดเขตในกรุงเทพมหานครจำนวน 40 คน โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 6 เดือน

นิยามศัพท์

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง บุคคลทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเป็นชนชั้น กลางของสังคม อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ หมายถึง กิจกรรมที่ใช้หรือได้แรงบันดาลใจจากองค์ประกอบทาง ศิลปะ อันส่งผลต่อประสบการณ์ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้ทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมการ วาดภาพ เล่นละคร ร้องเพลง เขียนบทกวี ฯลฯ

สุขภาพ หมายถึง ความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางกายและจิตใจ มีความรู้สึกในทางบวกมากกว่าลบ คือ มีความพึงพอใจ เบิกบานใจ รวมไปถึงเกิดความรู้สึกที่สงบ และผ่อนคลาย

พฤติกรรม的开รับสื่อโทรทัศน์ หมายถึง อุปนิสัยการชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความบ่อยครั้งในการชม ช่วงเวลาในการชม จุดมุ่งหมายตลอดจนความชอบในรายการประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเป็นประจำ

ความต้องการรายการโทรทัศน์ หมายถึง สิ่งที่คาดหวังอยากจะได้รับจากการชมโทรทัศน์ ได้แก่ ความต้องการในด้านเนื้อหา และความต้องการในด้านรูปแบบและวิธีการนำเสนอ

เนื้อหาของรายการ หมายถึง ประเด็นเนื้อเรื่องที่น่าสนใจในรายการด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ด้านสุขภาพอนามัย กฎหมาย ท่องเที่ยว เทคโนโลยี ฯลฯ

วิธีการนำเสนอ หมายถึง กระบวนการที่เอาเนื้อหา เรื่องราว ไปสู่ผู้ชมด้วยวิธีต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์, ละคร, พิธีกรนำเสนอเนื้อหาเอง ฯลฯ

กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ทำงานในสาขาวิชาชีพการผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทกึ่งสารคดี หรือมีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินชีวิต (Life Style) และสุขภาพ โดยมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 2 ปี ซึ่งในงานวิจัยนี้กำหนดให้มีผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จำนวน 3 คน เพื่อให้ข้อมูล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจทำงานเกี่ยวข้องกับ โดยมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 2 ปี หรือมีผลงานทางวิชาการเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ซึ่งในงานวิจัยนี้กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุจำนวน 3 คน เพื่อให้ข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่น่าสนใจกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุมาใช้เป็นข้อมูลในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

2. เพื่อนำทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นวิจัยเชิงสร้างสรรค์(Creative research) ซึ่งเน้นกระบวนการทดลอง และสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญ

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
2. แนวคิดสุขภาพ
3. แนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรีย์
4. แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์
5. ทฤษฎีผู้รับสารสื่อสารมวลชน
6. ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรผู้สูงอายุถูกนำมาศึกษา วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายในหลากหลายสาขาวิชา โดยสาขาการศึกษาศึกษาที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับประชากรผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมและเจาะลึกถึงรายละเอียดมากที่สุดได้แก่ พฤฒาวิทยา หรือ วิทยาการผู้สูงอายุ (Gerontology) ซึ่งสามารถแบ่งแนวทางการศึกษาได้จาก 2 ทฤษฎีด้วยกันคือ ทฤษฎีด้านชีววิทยา (Biological Theory) และทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory)

ทฤษฎีด้านชีววิทยา (Biological Theory) เป็นทฤษฎีมุ่งศึกษา “ร่างกาย” ของผู้สูงอายุ โดยสนใจในมิติของความเสื่อมถอย (senile) ของร่างกายเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น (Westendorp and Kirkwood, 2007 อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2553) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดอาการแก่ตัว โดยบ่งชี้ว่านำมาซึ่งโรคต่างๆ เช่น โรควัยทอง โรคนอนไม่หลับ โรคอ้วน โรคข้อเสื่อม โรคกระดูกเสื่อม โรคสมองเสื่อม โรคมะเร็ง เป็นต้น ทั้งนี้การสรุปเช่นนี้ย่อมมีความสำคัญว่า เมื่อคนเราแก่ตัว ย่อมมีโรคแห่งความเสื่อม (degenerative disease) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (อนงนุช ชีวิตธำรง, 2551: 103-104) ดังนั้นการยึดโยงความคิดระหว่างเรื่องของวัย และเรื่องของร่างกายที่แปรเปลี่ยนไปตามอายุชั้ยผนวกเข้าไปด้วยกัน วงการทางการศึกษาที่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญและมุ่งความสนใจที่จะเจาะลึกในประเด็นดังกล่าวคือ วงการวิทยาศาสตร์สุขภาพ

โดยมีทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุของความชราเชิงชีววิทยา ดังต่อไปนี้ (Pherson Mc and Barry D., 1983 อ้างถึงใน ระวี สัจจโสภณ, 2551)

1. ทฤษฎีพันธุศาสตร์ (Genetic Theory) จะการพิจารณาว่าความชราเกิดขึ้นจากพันธุกรรมให้ความสนใจในลักษณะที่จะแสดงออกเมื่อมีอายุมากขึ้น เช่น ผมหงอก ศีรษะล้าน หลั่งน้ำตา
2. ทฤษฎีเนื้อเยื่อ (Collagen Theory) จะการพิจารณาว่าสารที่เป็นส่วนประกอบของเนื้อเยื่อกระดูกเพิ่มมากขึ้นและจับตัวกัน ส่งผลให้ collagen fiber หดสั้นลง ดังนั้นเมื่อเข้าสู่ภาวะสูงวัยจึงทำให้เกิดรอยเหี่ยวย่นผิวหนังไม่เต่งตึงเช่นเดิม

3. ทฤษฎีการทำลายตนเอง (Auto-Immune Theory) จะพิจารณาว่า ความชราเกิดจากร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันน้อยลงและสร้างภูมิคุ้มกันที่ทำลายตัวเองมากขึ้น ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยง่ายขึ้นกว่าในอดีต
4. ทฤษฎีความผิดพลาด (Error Catastrophe Theory) จะพิจารณาว่าเมื่อบุคคลอายุมากขึ้น จะค่อยๆเกิดความผิดพลาดและจะเพิ่มมากขึ้นจนกระทั่งทำให้เซลล์ต่างๆของร่างกายเสื่อมและหมดอายุ
5. ทฤษฎีอนุมูลอิสระ (Free radical Theory) จะพิจารณาบนพื้นฐานที่ว่าร่างกายมนุษย์โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในวัยสูงอายุจะมีอนุมูลอิสระสูงมากทำให้เกิดความผิดปกติต่ออินและทำให้คอลลาเจนและอีลาสติก ซึ่งเป็นโปรตีนองค์ประกอบของเนื้อเยื่อยืดหยุ่นมากขึ้นทำให้เสียความยืดหยุ่นไป

เนื่องด้วยความเสี่ยงของร่างกาย ที่มีส่วนเกี่ยวพันในเรื่องอายุที่ล่วงเลยจนถึงวัยชรา ดังที่ได้กล่าวอ้างไว้ในข้างต้น ทำให้การศึกษาในวงการวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีแนวโน้มว่าจะมุ่งความสนใจไปที่ประเด็นของการไม่ยอมแพ้ต่อวัย ร่างกาย หรือสังขาร อาทิ “เวชศาสตร์ชะลอวัย” (anti-aging medicine) เพื่อป้องกันความเสี่ยงของร่างกายโดยมีทั้งการศึกษาเพื่อยับยั้ง ชะลอ หรือต้านทานกระบวนการการเสื่อมถอยร่างกาย เช่น การศึกษาบทบาทของสารอาหารต่อการเกิด ความชรา การจำกัดอาหารเพื่อชะลอวัย โรคอ้วน อาหารลดน้ำหนัก, การศึกษากระบวนการทำงานของฮอร์โมน อันเป็นสาเหตุหลักของการภาวะวัยทอง โดยมีการพัฒนาอาหารเสริมฮอร์โมน รวมไปถึงมีการใช้ฮอร์โมนเพื่อการชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพอีกด้วย, การศึกษาเทคนิคทางด้านเวชศาสตร์ความงามเพื่อการชะลอวัย เช่น การฉีดโบทอกซ์ หรือสารเติมเต็ม การลอกหน้า การใช้ เลเซอร์ เป็นต้น ทั้งนี้วงการการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปัจจุบันการได้มีศึกษาในด้านชีววิทยาระดับโมเลกุล (molecular biology) ทำให้สามารถประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยน เคลื่อนย้าย หรือตรวจสอบสารพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) และ ผลิตภัณฑ์ของสารพันธุกรรม (อาร์เอ็นเอและโปรตีน) ซึ่งก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการรักษาสุขภาพเป็นอย่างมากโดยเรียกศาสตร์ความรู้ดังกล่าวนี้ว่าพันธุวิศวกรรม (genetic engineering)

แม้ว่าการศึกษาในวงการแพทย์จะมีความก้าวหน้าขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการองค์ความรู้ใหม่ที่หลากหลายมากมาย รวมไปถึงการมีนวัตกรรมที่ทันสมัยใหม่ในวงการแพทย์ที่เพิ่มมากขึ้น จึงเอื้อให้เกิดประโยชน์ในการดูแลรักษาร่างกายทั้งสุขภาพภายในและผิวพรรณภายนอกมากยิ่งขึ้นก็ตาม แต่การวิพากษ์วิจารณ์ถึงมูลค่าที่ต้องใช้ในการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายภายใน และการบำรุงรักษาผิวพรรณภายนอก เพื่อการชะลอวัยชราก็มีเพิ่มมากขึ้นควบคู่กันไปด้วยเช่นกัน โดยมีทั้งประเด็นที่ถกเถียงว่าการแพทย์ที่พัฒนาเจริญก้าวหน้าอย่างในปัจจุบันนี้ แฝงนัยยะของการไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้น เพศ และกลุ่มคน (Bond, Dittmann-Kohli, Westerhof and Peace, 2007 อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2553) เนื่องจากการเข้ารับบริการที่ต้องใช้การศึกษาเทคโนโลยี รวมไปถึงนวัตกรรมที่มีความก้าวหน้าเพื่อการดูแลรักษาสุขภาพ ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากในการเข้ารับบริการ อาจด้วยเพราะการศึกษาทางด้านสุขภาพที่ต้องอาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงทำให้ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเมื่อมองการดูแลรักษาสุขภาพภายใน และการคงความงามให้ดูอ่อนเยาว์ ผ่านสายตาของนักธุรกิจก็ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าการให้บริการในการดูแลรักษาสุขภาพภายใน โดยเฉพาะการคงความอ่อนเยาว์ให้แก่รูปลักษณ์ภายนอกของผู้เข้ารับบริการนั้นเป็นเรื่องของผลกำไรที่จะเกิดขึ้นอย่างมหาศาลในวงการธุรกิจ ดังนั้นผู้ที่ได้รับการบริการทางด้านสุขภาพนั้นจึงถูกจำกัดอยู่แต่ในกลุ่มคนที่มีกำลังสามารถจ่ายได้เท่านั้นเอง

ทั้งนี้ในด้านทฤษฎีด้านชีววิทยา (Biological Theory) ให้ความสนใจในเรื่องของวัยที่เพิ่มมากขึ้นนำไปสู่สภาพร่างกายที่อ่อนแอลง หากแต่มีการแสดงทัศนคติในเชิงตรงกันข้ามกันที่อ้างว่าความเจ็บป่วยและอ่อนแอไม่ได้มีอยู่ในสภาพร่างกายของผู้สูงวัยเสมอไป เพราะในปัจจุบันผู้สูงอายุไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วยง่ายเหมือนในอดีต แต่กลับมีชีวิตที่ยืนยาวมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับความเสี่ยงที่นำมาซึ่งการเสียชีวิตในวัยหนุ่มสาวนั้น ก็พบว่าวัยหนุ่มสาวก็มีอัตราการเสี่ยงในการเสียชีวิตไม่น้อยไปกว่าวัยสูงอายุ ทั้งสาเหตุอันเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ เช่น โรคเอดส์ และการเกิดอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากความคึกคะนอง และนอกจากนี้ผู้สูงอายุในปัจจุบันกลับมีวิถีชีวิตที่นำไปสู่สุขภาพที่แข็งแรงอันเนื่องมาจากการบริโภคอาหารที่ประโยชน์ต่อร่างกาย และการออกกำลังกายอยู่เป็นประจำ ดังนั้นกระแสหลักการให้ความหมายของความชราในทางทฤษฎีด้าน

ชีววิทยา อาจเป็นเพียงการมองในมิติเชิงลบเพียงด้านเดียว รวมไปถึงการเชื่อมโยงปัญหาสภาพร่างกายกับวัยที่สูงอายุ อาจเป็นเพียงการมองในระดับปัจเจกบุคคล และนอกจากนี้วิถีทางการค้นคว้าวิจัยในวงการแพทย์ส่วนใหญ่ ได้ถูกศึกษาผ่านการมองจากมุมมองเอาชนะธรรมชาติที่มนุษย์สามารถทำได้อีกด้วย (Hazan,1994 อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2553)

ในความเป็นจริงความเสื่อมถอยของร่างกาย ไม่มีสาเหตุมาจากการก้าวย่างเข้าสู่วัยชรา แต่เพียงประการเดียวเท่านั้น หากแต่ยังเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การรับประทานอาหารที่ผิดปกติ การไม่ออกกำลังกาย รวมถึงความเสื่อมที่มาจาก การลดถอยลงของฮอร์โมนเพศและฮอร์โมนเจริญเติบโต ดังนั้นในทางแพทย์จึงมีเครื่องมือที่เรียกว่า H-Scan เพื่อวัดอายุร่างกาย (biological age) ตรวจสอบอายุจริงกับอายุสมรรถภาพร่างกายว่าอยู่ในระดับเดียวกันหรือไม่ อันจะทำให้เห็นว่า ร่างกายเสื่อมถอยลงเร็วหรือช้า ซึ่งพบว่าความเสื่อมถอยของร่างกายนั้น สามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ มิใช่เกิดขึ้นได้แต่เพียงวัยชราเท่านั้น (อนงนุช ขวลิขิตอารัง ,2551)

แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาในทฤษฎีทางด้านชีววิทยาแต่เพียงประการเดียวไม่อาจทำให้มองภาพผู้สูงอายุได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการผลิตรายโทรทัศน์ได้ ดังนั้นการค้นคว้าในประเด็นที่หลากหลายจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากช่วงวัยที่เพิ่มมากขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจโดยเป็นไปได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าวงการศึกษาสภาพจิตใจ หรือในทางจิตวิทยา ได้ทำการศึกษาเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้สูงอายุโดยใช้แนวทางการศึกษาสภาพจิตใจเข้ามาเชื่อมโยง โดยเป็นการค้นหาสภาพจิตใจที่แท้จริงจากประเด็นที่หลากหลาย

ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) เป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมีบุคลิกภาพที่เปลี่ยนไป ซึ่งแนวทางการศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยา มีดังต่อไปนี้ คือ ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) และทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson's Theory) มีความเห็นสอดคล้องกันที่ว่าอดีตของผู้สูงอายุส่งผลต่อบุคลิกภาพ และความสุขในปัจจุบัน โดยทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) เชื่อว่าผู้สูงอายุที่เติบโตมาท่ามกลางความอบอุ่น ได้รับความรัก

อย่างเพียงพอ สามารถเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขได้และทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson's Theory) ที่เชื่อว่าผู้สูงอายุที่รู้สึกพึงพอใจในผลของความสำเร็จจากในอดีต จะเกิดความรู้สึกสุขและสงบทางใจ สามารถยอมรับได้ในเรื่องความตายว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีความปราดเปรื่อง (Intelligence Theory) กลับเชื่อว่าสภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุไม่มีความเกี่ยวข้องกับ ความปราดเปรื่องและผู้สูงอายุสามารถคงความเป็นนักปราชญ์ได้ โดยหากผู้สูงอายุสนใจในการเรียนรู้ตลอดเวลา ก็จะส่งผลให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอ (สุรกุล เจน อบรม, 2541:32-37)

ทฤษฎีทางจิตวิทยาโดยรวมได้เสนอแนะให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติในการมองตนเอง และสังคม เป็นไปในเชิงบวก เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีทัศนคติในเชิงบวกจะสามารถมองเห็นคุณค่าของตนเอง และมีแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต ซึ่งพร้อมที่จะเรียนรู้และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิตได้ แต่ถ้าหากเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามผู้สูงอายุจะเกิดความท้อแท้และรู้สึกว่าไร้คุณค่า ส่งผลให้ความสามารถในการเผชิญกับภาวะสูงอายุลดน้อยลงด้วย

ทั้งนี้ประเด็นการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ และประเด็นเรื่องความต้องการของผู้สูงอายุ ได้ถูกกล่าวถึง ในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยทั้งสองประเด็นได้กล่าวถึงหัวข้อที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของสภาพร่างกาย และจิตใจเช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพร่างกายเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถูกกล่าวถึงอย่างมากในทางการแพทย์ โดยสุขภาพของผู้สูงวัยมักเมื่อเข้าสู่ภาวะถดถอย มักมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยตามมา ซึ่งสาเหตุสำคัญนั้นมาจากการขาดความต้านทานโรค จึงทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเป็นโรค หรือติดเชื้โรคอื่นๆได้ง่าย และเมื่อมีการเจ็บป่วยขึ้นมาแล้ว การรักษาจะต้องใช้เวลายาวนาน และอาการโรคอาจจะเรื้อรัง แต่อย่างไรก็ตามในหากผู้สูงวัยสามารถดูแลรักษาสุขภาพเป็นอย่างดี สามารถละทิ้งหนทางชีวิตซึ่งจะก่อโรคและบั่นทอนสุขภาพของตน รวมถึงมีการเตรียมการเพื่อก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุ อาการเจ็บป่วยก็จะมีน้อยลง (เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์ ,2524)

นอกจากนี้มีการศึกษาในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสุขภาพจิตใจของวัยสูงอายุนั้น พบว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสุขภาพจิตใจไปในเชิงลบ อาจเกิดจากการสูญเสีย ทั้งการสูญเสีย ครอบครัว อันเนื่องมาจากบุตรหลานแยกครัวเรือน การสูญเสียงาน เสียอาชีพ เสียรายได้ เสียเพื่อน และการสูญเสียสุขภาพกายที่เคยดีมาก่อน ตลอดจนการสูญเสียความรู้สึกมีค่า ความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองถูกแยกออกจากสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นบุคคลไร้ความสามารถ ซึ่งทำให้เกิดข้อขัดแย้งในตัวเองและจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับอายุ (เสาวนีย์ กานต์เดชาวัชร, 2524)

แต่อย่างไรก็ตาม Havighurst (อ้างถึงใน อภาพพร อุษณรัศมี, 2553) เชื่อว่าการทำกิจกรรม เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเข้าสู่วัยชราอย่างสง่างาม (Successful aging) โดยผู้สูงอายุที่รักษา ความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมที่เคยทำให้วัยผู้ใหญ่ตอนกลางไว้ให้มากที่สุด หรือมีกิจกรรม อื่นๆเข้ามาทดแทนกิจกรรมที่ตนเสียไปจากการสูญเสียบทบาท ก็จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการ ใช้ชีวิตในช่วงวัยชราได้ ซึ่งงานวิจัยการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อ ส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ได้นำเสนอและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ ทดแทนกิจกรรมต่างๆที่เสียไปจากการสูญเสียบทบาทของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุทำให้ทราบถึงปัญหาและความ ต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งสรุปได้ว่านอกจากการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงในวัยผู้สูงอายุต้องเป็นสิ่ง สำคัญแล้ว การดูแลสุขภาพจิตใจให้แจ่มใสก็เป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งบทสรุปดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดสุขภาวะที่ได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตที่ดี ผ่านการให้ความหมายของคำ ว่าสุขภาวะ และการสร้างแบบประเมินเพื่อวัดผลการมีสุขภาวะที่ดีด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นใน กระบวนการการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะ สำหรับผู้สูงอายุ นอกจากจะนำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุมาใช้แล้ว ยังต้องทำการศึกษาแนวคิดสุขภาวะเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบ เนื้อหารายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ดังกล่าวด้วย

2. แนวคิดสุขภาวะ

ความหมายของสุขภาวะ

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาวะ มีคำศัพท์ที่ใช้เรียกแทนอย่างหลากหลาย เช่น ความสุข (happiness) หรือคุณภาพชีวิต (quality of life) ดังนั้น Diener (1984) จึงได้จำแนกการให้ความหมายของสุขภาวะจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเป็น 3 กลุ่มดังนี้คือ

1. กลุ่มที่นิยามความหมายของสุขภาวะจากกฎเกณฑ์ภายนอก (external criteria) เช่น Ryff (1995) และ Ryff และ Keyes (1995) ให้ความหมายของสุขภาวะว่าเป็นความพึงพอใจในการบรรลุถึงความสำเร็จในช่วงต่างๆของชีวิต ส่วน Tatarikiewicz (1976 อ้างถึงใน Diener, 1984) ได้กล่าวว่าสุขภาวะคือความสำเร็จ เมื่อเทียบกับมาตรฐานต่างๆเฉพาะเรื่อง

2. กลุ่มที่นิยามความหมายของสุขภาวะจากการประเมินความพึงพอใจในชีวิต เช่น Shin และ Johnson (1978) ได้ให้ความหมายของสุขภาวะว่า เป็นการประเมินคุณภาพชีวิตของบุคคลในภาพรวม โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่บุคคลเลือกเอง และ Chakola (1975 อ้างถึงใน Diener, 1984) กล่าวว่า สุขภาวะคือความพอใจในความสอดคล้องกลมกลืน ระหว่างความต้องการและเป้าหมายของบุคคล ในแง่ของจิตวิทยาพัฒนาการ Neugaten, Havighurst และ Tobin (1961) ได้ศึกษาสุขภาวะในผู้สูงอายุ และกล่าวว่า สุขภาวะ คือ ความพึงพอใจในชีวิต โดยความพึงพอใจในชีวิต หมายถึงการประเมินชีวิตของบุคคล ทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยกรอบอ้างอิง (frame of reference) ที่อยู่ภายในตัวของแต่ละบุคคลเอง

3. กลุ่มที่นิยามความหมายของสุขภาวะโดยเน้นไปที่ความพึงพอใจทางอารมณ์ เช่น Bradburn (1969) ที่ได้ให้ความหมายของสุขภาวะทางจิต หรือ ความสุขว่าหมายถึง การที่บุคคลประสบกับอารมณ์ทางบวกมากกว่าอารมณ์ทางลบ ซึ่งอารมณ์ทั้งสองเป็นสิ่งที่อยู่คนละมิติกัน และเป็นอิสระจากกัน

ทั้งนี้จากการจำแนกความหมายของสุขภาวะตามแนวความคิดของ Diener ออกเป็นทั้ง 3 กลุ่มข้างต้นนั้น ได้ให้เห็นถึงความหมายของสุขภาวะมักเชื่อมโยงกับความหมายนามธรรมในเชิงบวก ซึ่งรวมแล้วเน้นไปที่การสะท้อนสุขภาวะทางจิต (psychological well-being) ถึงการมี

สุขภาพจิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้าสู่การมีสุขภาวะทางจิตที่ดี ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม มีความพึงพอใจกับชีวิตของตนดังจะเห็นได้จากอารมณ์ที่แสดงออกไม่ว่าจะเป็น ความร่าเริงแจ่มใส ความสนุกสนาน ความพึงพอใจ ไร้ซึ่งการบีบคั้น โดยเมื่อเชื่อมโยงกับสุขภาวะจิตใจของผู้สูงอายุความหมายในเชิงนามธรรม เช่น ความสนุกสนาน ความสุข ความร่าเริง เบิกบานใจ รวมไปถึงการมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น ไม่มองโลกในแง่ร้าย แม้ว่าอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พอใจหรือมีอุปสรรค ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต เป็นพลังสำคัญให้กับคนในสังคมตลอดจนถึงประเทศชาติ

แม้ว่าจะมีการกล่าวถึงสุขภาวะในด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีมีการกล่าวถึงสุขภาวะในด้านอื่นๆด้วยเช่นเดียวกัน โดยประเวศ วะสี (2544 อ้างถึงใน วรปัสร์ โรหิตะบุตร, 2549) ได้อธิบายสุขภาวะทางจิตในความหมายที่เชื่อมโยงกันระหว่างกาย ทางสังคม ทางจิต และจิตวิญญาณ (ความดี) ซึ่งคุณภาพของจิตมีผลต่อสุขภาพกายและสังคมเป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกันสุขภาพจิตก็เป็นผลมาจากจิต กาย และสังคมด้วย โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะทางจิตว่ามีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับความเครียดเป็นภาวะที่มีความผ่อนคลาย สบายใจ มีความปิติ สุขภาวะทางจิต เกิดขึ้นได้จากความเข้าใจ (ปัญญา) และจากการฝึกจิต

สำหรับการศึกษาเรื่องสุขภาวะมีแนวโน้มที่จะเน้นการศึกษาในเรื่องของสภาพทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุการมีสุขภาวะ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการสุขภาวะทาง รวมไปถึงการประเมินผล หรือการชี้วัดถึงการมีสุขภาวะ ล้วนแล้วแต่มีการกล่าวถึงสภาพจิตใจด้วยกันทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามสุขภาวะทางกายที่ได้ถูกกล่าวถึงในข้างต้นนั้น สามารถขยายความได้ตรงตามกับคำว่า สมรรถภาพทางกาย ซึ่งหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมและสั่งการให้ร่างกายปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเหมาะสมกับปริมาณกิจกรรมและเวลา ซึ่งการทำกิจกรรมต่างๆนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานต่อร่างกาย อีกทั้งร่างกายยังสามารถประกอบกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากกิจกรรมประจำวันโดยทั่วไปด้วยความกระฉับกระเฉง โดยที่ไม่มีการแสดงอาการอ่อนเพลียหรือหมดเรี่ยวแรง (พนิตนันท์ โชติเจริญสุข, 2545)ซึ่งในงานวิจัยนี้แม้จะให้ความสำคัญ และนำแนวคิดสุขภาวะจิตไปใช้ แต่ก็ไม่ละเลยการเชื่อมโยง และนำแนวคิดสุขภาวะกายไปใช้ด้วยเช่นเดียวกัน

มิติของสุขภาวะ

Ryff (1995) มีแนวคิดที่ว่า สุขภาวะทางจิตเป็นความพึงพอใจในความสำเร็จของช่วงชีวิตในแต่ละช่วง ประกอบด้วย การยอมรับในตน (self-acceptance) การมีเป้าหมายในชีวิต (purpose in life) ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) การมีความงอกงามในตน (personal growth) การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น (positive relations with others) และการมีความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม (environmental mastery) ดังนั้นการประเมินสุขภาวะจึงเป็นการประเมินถึงเหตุการณ์ทั้งหมดในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ไม่ใช่จากสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ Ryff ได้ให้คำจำกัดความของสุขภาวะใน 5 มิติ คือ

1. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น (positive relations with others)

หมายถึง ความสามารถมีความรักให้กับเพื่อนมนุษย์ มีมิตรภาพที่ลึกซึ้ง เกิดความไว้วางใจในผู้อื่น ทั้งนี้การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเป็นเกณฑ์ที่สำคัญของการมีวุฒิภาวะ ทฤษฎีพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญต่อการบรรลุถึงความสำเร็จในการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่น (intimacy) และการสามารถให้แนวทางและทำประโยชน์ต่อผู้อื่น (generativity) ดังนั้นการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นจึงเป็นการย้ำถึงการมีสุขภาวะทางจิต

2. ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy)

หมายถึง การมีความเป็นอิสระ และสามารถกำกับตนเองจากภายใน ทำให้ตัดสินใจและเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตน (self-determination) โดยจะมีการประเมินตนเองจากภายในด้วยมาตรฐานของตนเอง ไม่ถูกครอบงำด้วยความกลัว ความเชื่อ และกฎของคนส่วนใหญ่ หรือแบบแผนของสังคม

3. ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม (environmental mastery)

หมายถึง ความสามารถในการดำรงอยู่ในสถานการณ์ทั้งที่ตนมีความพึงพอใจและ ไม่มีความพึงพอใจโดยสามารถเปลี่ยนแปลงโลกอย่างสร้างสรรค์ และไขว่คว้าโอกาสที่ทำให้ประสบ

ผลสำเร็จในชีวิตได้ ทั้งนี้การประสบความสำเร็จในชีวิตได้จากสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งหมายถึงบุคคลนั้นจะเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจและสามารถที่จะจัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้

4. การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต (purpose in life)

หมายถึง การมีเป้าหมาย ความเชื่อ และคุณค่าที่ต้องยึดถือในจิตใจ และมุ่งสู่เป้าหมายที่ตนได้ตั้งใจไว้ในตอนเริ่มต้น รวมถึงการมีความเข้าใจที่ชัดเจนในเป้าหมายที่ตนได้ตั้งเอาไว้ ซึ่งการมีเป้าหมายอย่างแนชัดนั้น จะทำให้บุคคลมีความมุ่งมั่น มีความหวังอยู่เสมอ และรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการกำหนดทิศทางชีวิตได้ด้วยตนเอง

5. การมีความงอกงามในตน (personal growth)

หมายถึง การพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยแสดงออกถึงการกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา โดยนั้นหมายถึงการมีทัศนคติเปิดกว้างต่อประสบการณ์ใหม่ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาตนให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งการพัฒนาเองเพื่อเติมเต็มศักยภาพเช่นนี้เป็นกระบวนการที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและยาวนานตลอดชีวิต โดยบุคคลจะการเผชิญหน้ากับความท้าทายหรือภารกิจใหม่ๆ เพื่อมุ่งไปสู่ความงอกงามในตนแตกต่างออกไปตามช่วงอายุ ดังนั้นการมีความงอกงามในตนเองอย่างต่อเนื่อง และตระหนักรู้ในตนเอง จะเป็นมิติของสุขภาวะที่มีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับความสุข (eudaimonia) ตามนิยามของ Aristotle ที่ว่า “การเพิ่มความงอกงามทำให้ชีวิตมีความงอกงามมากขึ้น”

Dupuy (1977, อ้างถึงใน ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย, 2552) แบ่งความรู้สึกที่เป็นตัวสะท้อนสภาพความเป็นจริงในจิตใจ ออกเป็น 6 ด้านด้วยกันคือ ความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า ภาวะสุขภาพทั่วไป ความมีชีวิตชีวา ความผาสุก การควบคุมตนเองโดยสามารถรวบรวมคำอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. ความวิตกกังวล สามารถแบ่งได้ทั้งหมด 6 ระดับ คือ ระดับที่ปราศจากความวิตกกังวล ระดับปกติ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับรุนแรง และระดับตกใจกลัว (Peplau, 1979 อ้างถึงใน Stuart & Sundeen, 1995) ทำให้เกิดอาการเครียดแสดงออกโดยอาการว่าวุ่นใจ

กระสับกระส่าย เป็นต้นสาเหตุอาจจะเป็นเพราะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ด้วยตนเองและแม้ว่าสถานการณ์เดียวกันแต่เมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลที่แตกต่างกัน ย่อมมีความวิตกกังวลในระบับที่แตกต่างกันไปอีกด้วย (Salzman & Lebowitz, 1991)

ทั้งนี้ผู้สูงอายุมักมีความวิตกกังวลมาจาก การมีสถานะและบทบาททางสังคมที่ลดลง ความไม่มั่นคงทางฐานะเศรษฐกิจ และอาจเป็นไปได้ว่าเกิดจากการมีประสบการณ์ที่เลวร้าย หรือต้องประสบอุปสรรคอย่างมากในอดีต แต่อย่างไรก็ตามการมีระดับความกังวลในระดับต่ำ ก็เปรียบเสมือนการกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันที่จะเอาชนะกับปัญหาต่างๆในชีวิตได้อีกด้วย โดยจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับความวิตกกังวลอยู่ในระดับต่ำ จะมีความผาสุกทางใจในระดับที่สูง (วชิราภรณ์ สมนวนศ์, 2536)

2. ภาวะซึมเศร้า แบ่งออกเป็น 3 ระดับด้วยกันคือ

2.1. ภาวะซึมเศร้าในระดับต่ำ สาเหตุของอาการมักเกิดจากการสูญเสียในชีวิต เช่นการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก หรือทรัพย์สินที่มีค่า โดยลักษณะการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่สูญเสีย มักมีสภาพจิตใจที่ไม่สดชื่น หม่นหมอง แต่เมื่อผ่านระยะนี้ไปได้แล้วสามารถดำเนินชีวิตไปตามปกติ

2.2. ระดับปานกลาง เป็นภาวะที่อารมณ์รุนแรงกว่าระดับต่ำ แต่ยังสามารถดำเนินชีวิตตามปกติได้ ต้องใช้ระยะเวลาในการเยียวยาสภาพจิตใจที่ยาวนานกว่าระดับต่ำ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลงกว่าเดิม โดยอาจกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติภารกิจในแต่ละวัน

2.3. ระดับรุนแรง เป็นภาวะอารมณ์ที่มีความเศร้าอย่างมาก แสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเด่นชัด เช่น ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำวันได้ อาจมีอาการเพ้อฝัน หลงผิด จนถึงขั้นประสาทมลอน (สถาบันสุขภาพจิต, 2536)

ทั้งนี้ผู้สูงอายุมักต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งทาง จิตใจ และสังคม โดยหากผู้สูงอายุไม่สามารถที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ก็อาจจะทำให้ปัญหาจิตใจตามมา โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งมักทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าขึ้น (ชัดเจน จันทรพัฒน์, 2543) โดยมีการที่แสดงออกถึงความเศร้าหมอง หดหู่ หรือในบางครั้งอาจเก็บตัวเงียบไม่ทำกิจกรรมที่พึงพอใจเช่นในอดีต ซึ่งในระยะยาวอาจทำให้เกิดความรู้สึกสิ้นหวังได้

3. ภาวะสุขภาพทั่วไป เป็นความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจ โดยหากเกิดความเจ็บป่วยหรือเกิดความผิดปกติทางร่างกาย ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจโดยตรง คือทำให้จิตใจมีความกังวลเกี่ยวกับความเจ็บป่วยที่กำลังประสบอยู่ จึงส่งผลให้สภาพจิตใจอยู่ในสภาพการณ์เชิงลบ เช่นสภาพจิตใจหมองเศร้า หดหู่ ไม่แจ่มใสเบิกบาน เป็นต้น

4. ความมีชีวิตชีวา เป็นความรู้สึกในด้านบวก คือมีขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดพลังในการเอาชนะปัญหา มีความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆอย่างไม่มีรู้สึกเหน็ดเหนื่อย ทั้งนี้ยังส่งผลถึงระบบการพักผ่อนร่างกายให้สามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นปกติ คือสามารถนอนหลับในช่วงเวลากลางคืน และตื่นขึ้นมาในตอนเช้าด้วยความรู้สึกกระปรี้กระเปร่า

5. ความผาสุก เป็นสภาพจิตใจที่อยู่ในเกณฑ์เชิงบวก คือมีความพึงพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งนี้ในวัยผู้สูงอายุสามารถมีความผาสุกทางใจได้อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น การมีครอบครัวที่มีความอบอุ่น รักใคร่กลมเกลียว ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ประสบความสำเร็จในชีวิตตามที่ตนได้ตั้งเป้าหมายไว้ เป็นต้น ทั้งนี้การมีครอบครัวที่อบอุ่นของผู้สูงอายุนั้น ยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการมีครอบครัวที่อบอุ่นจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าในท้ายที่สุดของชีวิตจะมีลูกหลานคอยดูแลทำให้ผู้สูงอายุไม่เกิดความกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆในอนาคตอีกต่อไป

6. การควบคุมตนเอง เป็นความสามารถทางสภาพจิตใจในการควบคุมพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ ทำให้บุคคลผู้นั้นเกิดความมั่นคงทางจิตใจซึ่งเป็นปัจจัยทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆที่เข้ามาในชีวิต จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลต่อปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต และความหวาดกลัวต่อการเผชิญหน้ากับปัญหาลดลง

ซึ่งในวัยสูงอายุต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงมากมาย เช่น การสูญเสียบทบาททางสังคม การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เป็นต้น ซึ่งหนทางที่จะสามารถเข้าถึงการควบคุมตนเองได้ คือการเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดการปรับตัว ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลต่อความมั่นใจในตนเองต่อการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาต่างๆ โดยสภาพจิตใจเช่นนี้ จะส่งผลการกระทำในลักษณะที่สามารถควบคุมตนเองได้ซึ่งเป็นสภาพจิตใจในเชิงบวก

Diener และคณะ (2009) กล่าวถึงสุขภาวะที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 มิติ คือ 1) ความรู้สึก (affective) 2) ความพึงพอใจในชีวิต (satisfaction with life) และ 3) ความมั่งคั่งในตนเอง (flourishing) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้สึก (affective) แบ่งเป็นสองส่วน คือ ความรู้สึกทางบวกและทางลบ (Positive and Negative Feeling) โดยบุคคลที่มีสุขภาวะที่ดีจะเป็นคนที่มีความรู้สึกในทางบวกมากกว่า ความรู้สึกในทางลบ ซึ่งคำศัพท์ที่ใช้ในการระบุนั้นจะมีความหมายอย่างกว้าง ครอบคลุมทั้งคำที่เป็นที่พึงปรารถนา และไม่น่าพึงปรารถนา ซึ่งคำที่น่าพึงปรารถนาจะใช้คำศัพท์ 3 คำ นั่นคือ “ดี” (good) “บวก” (positive) และ “เบิกบาน” (Pleasant) โดยจะสังเกตเห็นว่าคำศัพท์ทั้งสามคำนี้เป็นคำที่บุคคลให้คุณค่า และสามารถนำไปใช้ได้กับอารมณ์อื่นๆที่เฉพาะเจาะจง ในทางเดียวกัน ส่วนคำศัพท์ในทางลบที่ใช้คือคำว่า “แย่” (bad) “ลบ”(negative) และ “ไม่เบิกบาน” (Unpleasant) ซึ่งเป็นคำที่บุคคลทั่วไปเข้าใจตรงกันว่าเป็นคำที่ไม่น่าพึงปรารถนา

และนอกจากคำคุณศัพท์ทั้ง 6 คำแล้ว Diener และคณะ (2009) ยังได้รวมเอาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่สำคัญเข้าไปด้วยด้านละ 3 คำ นั่นคือ “พอใจ” (contented) “มีความสุข” (Happy) และ “ปิติยินดี” (joyful) ในส่วนคำศัพท์ทางบวก และ “เศร้า” (Sad) “กลัว” (Afraid) และ “โกรธ” (Anger) ในส่วนของคำศัพท์ทางลบ Schimmack (2003 as cited in Diener et al.,2009) พบคำศัพท์คำว่า “มีความสุข” สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิต ได้มากกว่าคำศัพท์ทางบวกอื่นๆ เช่น ภูมิใจ รัก หรือตื่นเต้น ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อควบคุมคะแนนของ “มีความสุข” ให้คงที่แล้วพบว่า คำศัพท์เหล่านี้ ไม่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้

2. ความพึงพอใจในชีวิต (satisfaction with life) เป็นการความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อชีวิตของตนเองที่ผ่านมาว่ามีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดในชีวิตที่ตนเองต้องการเปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ตามเดิม โดย Diener และคณะ (1984: 1985; 2009) จะเน้นไปที่ความพึงพอใจในชีวิตในภาพรวม มากกว่าที่จะนำแต่ละแง่มุมของชีวิตมารวมกันและตัดสินจากคะแนนที่ได้ เนื่องจากบุคคลอาจให้คุณค่าแก่แง่มุมต่างๆของชีวิตไม่เท่ากัน

3. ความงอกงาม (Flourishing) เป็นการประเมินตัวบุคคลว่าตนเองมีความสามารถในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม (social functioning) ได้มากน้อยเพียงใด ได้ไปถึงเป้าหมาย หรือความต้องการในชีวิตต่างๆที่ตั้งใจไว้หรือไม่ โดยใช้ชีวิตอย่างเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความหมาย หรือไม่ ซึ่งบุคคลที่มีสุขภาพที่ดี จะเป็นบุคคลที่สามารถใช้ชีวิตของตนได้อย่างมีคุณค่า มีความสนใจในชีวิต และมีเจตคติที่ดีต่อชีวิตของตนเอง รวมไปถึงมีความสัมพันธ์ในทางสังคมเป็นอย่างดี โดยใช้ชีวิตอย่างมีความหมายและมีเป้าหมาย การเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนสนใจ ความนับถือตนเองและการมองตนเองในแง่บวก

จากปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ผ่านการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้สูงอายุในด้านการดูแลสุขภาพจิตใจที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการดูแลสุขภาพร่างกาย เนื่องจากในวัยผู้สูงอายุนั้น ต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลง เช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ในการทำงาน ฯลฯ โดยการเปลี่ยนแปลงต่างๆเหล่านั้น ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุด้วยกันทั้งสิ้น

ดังนั้นการส่งเสริมการเกิดสุขภาพในผู้สูงอายุ จึงมีความสำคัญและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ เนื่องจากสุขภาพนั้นมีความหมายในการบ่งบอกอารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกบุคคลในเชิงบวก เช่น มีความเบิกบานใจ มีความเพลิดเพลินมีชีวิตชีวา ฯลฯ โดยอารมณ์ในเชิงบวกนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับทัศนคติต่อตนเองและสังคมในเชิงบวก เช่น มีทัศนคติที่เห็นคุณค่าในตนเองมีความนับถือในตนเองเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ในสังคมเป็นไปในทางบวก ฯลฯ โดยทั้งอารมณ์ความรู้สึกและทัศนคติดังกล่าว สามารถทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพได้ในที่สุด เช่น การ

มีเป้าหมายในชีวิตมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่สนใจเกิดการพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ฯลฯ

ทั้งนี้ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดี นอกจากจะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยสภาพจิตใจที่พร้อมเผชิญหน้ากับปัญหาในชีวิตแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือสังคมได้อีกด้วย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้สร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่ช่วยส่งเสริมการมีสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ โดยผ่านกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ เนื่องจากประโยชน์ของกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะนั้นจะช่วยส่งเสริมให้เกิดสุขภาพะในผู้สูงอายุ ซึ่งการมีสุขภาพะที่ดีในผู้สูงอายุ จะเป็นจุดเริ่มต้นของการเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมต่อไป

3. แนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ะ

เรียบเรียงจาก ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2547) คำว่า สุนทรีย์นิเทศศาสตร์ หรือการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ะ (Aesthetic communication) หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่ครอบคลุมการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ะประโยชน์ หรือการสื่อสารที่เน้นความเพลิดเพลินเจริญใจต่างๆ ตั้งแต่ระดับสนุกสนานไปจนถึงพัฒนาจิตวิญญาณ ซึ่งตัวอย่างของสื่อหรือสารประเภทนี้เช่น ดนตรี กวีนิพนธ์ นิทาน นวนิยาย ศิลปะการแสดง สื่อสารการละครแบบจารัตนิยมและในสื่อสมัยใหม่ เป็นต้น ทั้งนี้การสื่อสารเพื่อจุดมุ่งหมายดังกล่าวเรียกว่า การสื่อสารเชิงจินตคติ (Imaginative communication) โดยสาร (message) ประเภทนี้มีคุณลักษณะสำคัญ คือ เล่าเรื่อง สื่ออารมณ์ สร้างความตื่นใจ เรียกรวมๆ ว่า จินตคติ (Imaginative media)

สุนทรีย์นิเทศศาสตร์ หรือการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ะ (Aesthetic communication) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า การสื่อสารเชิงจินตคติ แต่คำว่าสุนทรีย์ศาสตร์ เป็นคำที่ให้ความหมายเน้นถึงความเป็นหลักวิชา (discipline) คือหลักแห่งความคิด ความรู้เกี่ยวกับศิลปะและวิทยาการของการสื่อสารประเภทจินตคติ ในขณะที่หลักแห่งความคิดความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารประเภทข่าวสาร ซึ่งหมายรวมถึงด้านหลักการ วิธีการ และคุณค่าของข้อมูลข่าวสารหรือ

สารสนเทศ หรืออาจเรียกว่า สารัตถนิเทศศาสตร์ และเมื่อใช้คำว่า สุนทรียนิเทศศาสตร์ โดยนัยแล้ว จะให้ความหมายผูกติดกับแนวคิดเชิงปรัชญาไปด้วย

การสื่อสารเชิงจินตคติ (Imaginative communication) หมายถึง การสื่อสารที่มุ่งให้ผลในด้านอารมณ์หรือความรู้สึก ในรูปแบบของศิลปะนั่นเอง โดยอาจจำแนกได้กว้างๆเป็น 2 กลุ่ม

- ก. กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละครหรือจินตคติเรื่องเล่า เป็นจินตคติที่มีองค์ประกอบของเรื่องเล่า (narrative) ได้แก่ประกอบไปด้วย แก่นเรื่อง (theme) โครงเรื่อง (plot) ตัวละคร (character) ปฏิสัมพันธ์ของตัวละครหรือบทสนทนา (interaction/ dialogue) สถานที่เกิดเหตุการณ์ หรือฉาก (setting) มุมมองในการเล่าเรื่อง (point of view) และ ท่วงทำนองในการเสนอ (style and tone)

ตัวอย่างของจินตคติในกลุ่มนี้ได้แก่ วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร นิทาน ในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ ละครเวทีแนวจารีตและแนวสมัยใหม่ สื่อสารการละครต่างๆ ละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ โดยจินตคติประเภทนี้จะเสนอ 1.การเล่าเรื่อง (narrative) 2.การสื่ออารมณ์ (emotion) และ 3.สร้างความตื่นตาตื่นใจด้วยวิธีต่างๆ (spectacle) เพื่อ 4.เสนอหรือกระตุ้นความคิดบางประการ (intellectual) ทั้งสี่ประการนี้ถือได้ว่าเป็นพันธกิจของจินตคติประเภทนี้

ข. กลุ่มที่มีโครงสร้างเชิงละครเพียงบางประการ เป็นจินตคติที่มุ่งเน้นผลทางด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นสำคัญ หรือมุ่งหมายเสนอความคิดบางประการด้วยกลศิลป์ แต่ไม่เน้นการเล่าเรื่อง จึงมีองค์ประกอบเชิงละครเพียงบางประการเท่านั้น จินตคติประเภทนี้ได้แก่ กวีนิพนธ์ เพลง สื่อ วัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้าน การแสดงตลก เป็นต้น

สื่อจินตคติ เป็นคำกว้าง ในความหมายที่ได้นิยามไปแล้ว มีความหมายครอบคลุมการสื่อสารทุกประเภทที่เน้นสุนทรียประโยชน์ ซึ่งงานนั้นๆจะมีการแสดง (performance acting) หรือไม่ก็ตาม เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี ซึ่งเป็นวรรณกรรม มิได้เป็นสื่อการแสดง แต่ล้วนเป็นสื่อจินตคติทั้งสิ้น ส่วนคำว่า สื่อสารการแสดงมาจากคำภาษาอังกฤษว่า performance arts หรืออาจเน้นย้ำให้เห็นถึงการสื่อสาร โดยเติมคำว่า communication เข้าไปเป็น performance arts

communication ความหมายของสื่อสารการแสดง คือสื่อจินตคติประเภทที่มีการแสดงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงแนวจารีตอย่างลึก ๆ หรือ การแสดงละครเวทีสมัยใหม่ ตลอดจนการแสดงในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ล้วนเป็นสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคติด้วย (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2547)

ขณะเดียวกัน สื่อสารการแสดงบางประเภทก็อาจจะไม่ใช่สื่อจินตคติประเภทเรื่องเล่าหรือละคร ได้แก่การแสดงทางวัฒนธรรมต่างๆ ศิลปะการอ่านบทกวี การแสดงดนตรี ฯลฯ คำว่า การแสดง หรือสื่อสารการแสดง มีความหมายกว้างกว่าการละครหรือสื่อสารการละคร หากแต่ในสังคมโดยทั่วไป ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตัวละครเอกของการสื่อสารการแสดงก็คือ การละครในรูปแบบที่ผันแปรไปตามกระแสแห่งยุคสมัย

โดยหากต้องการจัดประเภทของสุนทรียะพบว่า สุนทรียนิเทศศาสตร์ เป็นหนึ่งในหลากหลายแขนงของสุนทรียะ ที่มีความหมายกว้างๆ หมายถึง ความงามที่ปรากฏขึ้น สุนทรียะอาจแบ่งได้ตามหมวดดังนี้ (www.geocities.com/2unismcentral/art/cat.html200530 อ้างถึงใน ประภัสสร จันทร์สถิตยพร,2548)

- 1) ภาวสุนทรียะ (Objective aesthetic) หมายถึง ผลผลิตทางสุนทรียะที่เป็นสิ่งของจับต้องได้ มีคุณค่าในเชิงศิลปะในแง่ของการสร้าง การใช้เครื่องมือ ความเหมือนจริง ความงามที่บริสุทธิ์
- 2) อัปเดตสุนทรียะ (Subjective aesthetic) หมายถึง การว่าด้วยเรื่อง ต้นกำเนิดและวิธีการในการแสดงความคิดสร้างสรรค์ในสุนทรียะ อาจหมายถึงการศึกษาสุนทรียศาสตร์ การจัดหมวดหมู่คุณภาพของการคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ครอบคลุมถึงเรื่องการสื่อสารสุนทรียะ
- 3) วัฒนสุนทรียะ (Culturalogical aesthetic) หมายถึง ลำดับขั้นหรือรูปแบบของผลผลิตทางสุนทรียะต่างๆ ในเชิงมาตรฐานหรือความเป็นสากล ศิลปะบางอย่างอาจเป็นเพียงแค่ความเชื่อ แต่หากใช้แนวคิดนี้อธิบาย ก็จะทำให้เข้าใจแง่มุมของศิลปะของแต่ละพื้นที่ หรือแต่ละวัฒนธรรมได้

ผู้วิจัยพบว่าประโยชน์ของการสื่อสารเชิงสุนทรีย์จะสามารถส่งเสริมสุขภาวะในผู้สูงอายุได้อีกทั้งกิจกรรมเชิงสุนทรีย์มีความหลากหลาย เช่น การแสดงดนตรี อ่านบทกวีนิพนธ์ การอ่านนิทาน นวนิยาย ศิลปะการแสดง ฯลฯ ซึ่งในกิจกรรมที่มีความหลากหลายนั้น ยังคงมีกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้เอง ซึ่งการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สำหรับผู้สูงอายุนั้นจะส่งผลต่อสุขภาวะทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านอารมณ์ โดยกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถส่งเสริมได้ ตั้งแต่การลงมือทำกิจกรรมให้เกิดผลทางด้านอารมณ์ให้มีความเบิกบานใจ เพลิดเพลิน และละทิ้งอารมณ์ที่เศร้าหมอง
2. ด้านทัศนคติ โดยสามารถส่งเสริมได้ เนื่องจากการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เป็นประจำจะพบว่ากิจกรรมเหล่านั้นจะช่วยสร้างสมาธิและสติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการปรับทัศนคติให้เป็นไปในเชิงบวก เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง, เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ฯลฯ
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพภาพของตนเอง โดยกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถส่งเสริมให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในขณะที่ทำกิจกรรม อีกทั้งการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์อาจเป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมอื่นๆที่ตนเองสนใจได้ต่อไป

จากความสำคัญและความต้องการในการดูแลสุขภาพจิตใจของผู้สูงอายุ ที่สามารถตอบสนองได้โดยการเสริมสร้างสุขภาวะ ซึ่งประโยชน์ในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์นั้นช่วยในการส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุได้ ดังนั้นในงานวิจัยการสร้างสรรครายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ จึงได้นำแนวคิดการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ (Aesthetic Communication) โดยใช้กิจกรรมเชิงสุนทรีย์มาใช้ในการกำหนดแนวคิดและออกแบบเนื้อหารายการโทรทัศน์ ซึ่งจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้สูงอายุจะได้รับในการรับชมรายการเป็นสำคัญ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์

การผลิตรายการโทรทัศน์ ผู้อำนวยการผลิต (producer) มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการพิจารณาผลิตรายการโทรทัศน์รายการใดรายการหนึ่งเพื่อออกอากาศโดยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผลิตรายการโทรทัศน์ที่จะนำเสนอต่อผู้ชม มีดังต่อไปนี้ (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2520 อ้างถึงใน พรพิสุทธิ ศรีธรรานนท์, 2552)

1. พิจารณาความคิดในเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นความคิดใหม่และมีคุณค่าพอที่จะนำมาจัดทำรายการหรือไม่ อย่างไร หากไม่มีคุณค่าพอจะปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงสิ่งใดเพื่อให้ความคิดนั้นดีขึ้นหรือไม่
2. พิจารณาว่ารายการที่จะผลิตขึ้นมาเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมในด้านใดบ้าง การทำเช่นนี้จะทำให้ผู้ผลิตรายการได้คำนึงถึงเป้าหมายของรายการว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไรบ้าง เป็นการช่วยวางขอบเขตรายการให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. พิจารณาความคิดที่จะนำมาเป็นรายการโทรทัศน์ว่ามีข้อจำกัดในแง่ของการผลิตรายการหรือไม่อย่างไร ในบางครั้งความคิดบางความคิดอาจจะน่าสนใจแต่ไม่เหมาะสมกับการนำมาผลิตเป็นรายการโทรทัศน์

องค์ประกอบของรายการโทรทัศน์สามารถแบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบ (วัชระ แววุฒินันท์, 2548) ได้แก่

1. **แก่นรายการ** ควรจะกำหนดแก่นรายการให้มีความชัดเจนว่ารายการโทรทัศน์นั้นๆ ต้องการนำเสนอแก่นของเนื้อหาในรูปแบบใด การกำหนดแก่นว่าจะมีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สร้างสรรค์รายการเป็นสำคัญ
2. **ส่วนผสมของรายการ** หรือ Format เมื่อได้กำหนดแก่นของรายการโทรทัศน์แล้ว ลำดับต่อไปคือการสร้างสรรค์รายการว่าจะให้มีรูปแบบของการนำเสนอแบบใดบ้างที่จะส่งเสริมและสอดคล้องกับแก่นนั้นมากที่สุด ส่วนผสมของรายการโทรทัศน์นั้นมีทั้งรูปแบบที่ตายตัวกับรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละครั้ง

3. **พิธีกร** รายการโทรทัศน์นั้นต้องการพิธีกร หรือผู้ดำเนินรายการที่มีความสามารถสูง เนื่องจากรายการโทรทัศน์มีหลายรูปแบบ จึงต้องอาศัยศักยภาพในการดำเนินรายการที่ต่างกันในแต่ละรูปแบบ ในหนึ่งรายการจะมีพิธีกรคนเดียว คู่ หรือหลายคนก็ได้ ซึ่งพิธีกรที่ดีจะต้องมีความเป็นกันเอง มีความน่าเชื่อถือ และมีความรู้ที่สามารถอธิบาย ตั้งคำถาม และดำเนินรายการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Simonson (1999, อ้างถึงใน พรพิสุทธิ ศรีธรรานนท์, 2552) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบุคคลเพื่อนำมาเสนอในรายการโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. ความแปลกมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (singularity)
2. ความพิเศษ (specialness)
3. ความน่าเชื่อถือ (credibility)
4. ความเป็นที่นิยม (popularity)

4. **วิธีการนำเสนอ** หลังจากที่ได้รูปแบบรายการที่ชัดเจน ได้กำหนดพิธีกรแล้ว หลังจากนั้นคือการกำหนดรูปแบบของการถ่ายทอด และการถ่ายทำรายการว่าเป็นอย่างไร เช่น เป็นรายการถ่ายทำในห้องส่ง นอกสถานที่ หรือผสมกัน มีรูปแบบของส่วนประกอบรายการ (ฉาก แสง เสียง ดนตรีประกอบ เทคนิค การถ่ายทำ เทคนิคพิเศษ และกราฟฟิกต่างๆ) เป็นอย่างไรบ้าง

หลักการและขั้นตอนสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์

หลักการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์

การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ มีหลักการในการพิจารณาและข้อควรคำนึง ดังต่อไปนี้ (วัชระ แววุฒินันท์, 2548)

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่รายการโทรทัศน์นั้นๆต้องการจะสื่อสารถึงให้ชัดเจน โดยทั่วไปแล้ว กลุ่มเป้าหมายของรายการโทรทัศน์มักจะเป็นกลุ่มผู้ชมที่เป็นประชาชนทั่วไป ทุกเพศทุกวัย ไม่จำกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีรายการโทรทัศน์เฉพาะกลุ่ม เช่น รายการสำหรับกลุ่มวัยรุ่น รายการสำหรับผู้หญิง และรายการสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. **แก่นในการนำเสนอ** รายการโทรทัศน์ที่ดีต้องกำหนดแก่นรายการให้ชัดเจน ยิ่งกำหนดแก่นรายการได้แตกต่างจากรายการโทรทัศน์อื่นที่มีอยู่แล้วมากเท่าไร รายการของเราก็จะยิ่งน่าสนใจมากขึ้น หรือถ้าแก่นรายการไม่ได้แปลกแตกต่างมากนัก ก็ต้องหาจุดเด่นอย่างอื่นมาเพิ่มเสน่ห์และความแตกต่างให้กับรายการ

3. **วิธีการนำเสนอ** การนำเสนอที่มีเอกลักษณ์จะช่วยให้รายการ มีจุดที่จำจดจำ แตกต่าง และน่าสนใจให้กับผู้ชม

ขั้นตอนของการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์

เมื่อได้รูปแบบรายการ และแก่นรายการที่ชัดเจนแล้ว ลำดับต่อไปคือการสร้างสรรค์รายการแต่ละตอน ตามขั้นตอนต่างๆดังนี้(วัชระ แวงวุฒินันท์, 2548)

1. **การคิดค้นเรื่อง** โดยสามารถหาข้อมูลเพื่อนำไปสู่เรื่องราวที่น่าสนใจได้จากหลายๆ แหล่ง ยกตัวอย่างเช่น

- สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ พ็อคเก็ตบุ๊ก หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ
- สื่ออื่นๆ ได้แก่ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ ภาพยนตร์อินเทอร์เน็ต ฯลฯ
- สื่อบุคคล ทั้งจากบุคคลที่เป็นเจ้าของเรื่อง และ จากบุคคลอื่นนำเสนอมายังรายการ
- คิดค้นประเด็นเอง แล้วจึงนำเสนอผ่านผู้ถ่ายทอดเรื่องราว

2. **การเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ** เมื่อได้ข้อมูลหรือเรื่องราวที่น่าสนใจแล้ว จากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับ “แก่นรายการ” ของเรา มิฉะนั้นอาจทำให้รายการขาดความชัดเจนและการจดจำในภาพรวมไปได้ และผู้ชมจะสงสัยว่ารายการของเราต้องการนำเสนอเรื่องราวประเภทใดกันแน่

3. **การเขียนบท** การเขียนบทมีความสำคัญในการสื่อสารกับผู้ชมให้เข้าใจในสิ่งที่รายการต้องการนำเสนอ

4. **การเตรียมการผลิตรายการ** การเตรียมการผลิตจะมีรายละเอียดแยกย่อยไปแต่ละเนื้อหาที่รายการต้องการนำเสนอตัวอย่างของสิ่งที่ต้องเตรียมการผลิต ได้แก่ พื้นที่ในการใช้งานว่า

จัดสรรพื้นที่ของเวทีและฉากในมุมมองเพื่อนำเสนอช่วงนั้นๆ ต้องมีฉากเสริม หรืออุปกรณ์เพิ่มเติม
อย่างไรบ้างหรือไม่

5. การถ่ายทำ และตัดต่อรายการ กระบวนการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ต้องเตรียมการผลิตให้พร้อมถ่ายทำ การเรียงลำดับการถ่ายทำต้องให้สั้นไหลและเรียบร้อยมากที่สุด เพื่อไม่ให้
สิ้นเปลืองเวลา และงบประมาณ

6. การทดสอบ และประเมินความคิดสร้างสรรค์ การทดสอบและการประเมิน
ความคิดสร้างสรรค์ของรายการ สามารถทำได้ทั้งก่อนหน้าการผลิตรายการ และหลังจากการผลิต
รายการ หรือทำทั้งสองช่วง

ทั้งนี้ Alan Wertz (1985, อ้างถึงใน พรพิสุทธิ ศรีธรรานนท์, 2552) ได้แบ่งกระบวนการ
ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นวางแผนผลิตรายการ
2. ขั้นก่อนการผลิตรายการ
3. ขั้นดำเนินการผลิต
4. ขั้นหลังการผลิต

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนผลิตรายการ

บริษัทผู้ผลิตจะดำเนินการประชุม วางแผนเพื่อหาแนวทางและกลยุทธ์ต่างๆ ที่จะนำมาใช้
ในการผลิตรายการหลังจากที่ได้รับนโยบายจากทางสถานี หรือเจ้าของเวลาออกอากาศเพื่อผลิต
รายการให้มีผู้ชมสนใจติดตามชมมากที่สุด หรือมีเรตติ้ง (rating) ในการรับชมให้ได้สูงที่สุดโดย
ผู้ดำเนินการผลิตมักพิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

- นโยบายของสถานี
- สถานการณ์การแข่งขันทางการตลาด
- สถานภาพสังคมและวัฒนธรรมของผู้บริโภค

อีกทั้ง ชัยพล สุทธิโยธิน (2529) ได้แบ่งการวางแผนสร้างสรรค์รายการเป็นขั้นตอนดังนี้

- การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับรายการ
- การกำหนดวัตถุประสงค์ของรายการ
- การกำหนดกลุ่มเป้าหมายของรายการ
- การกำหนดประเภทและรูปแบบรายการ
- การกำหนดวิธีการนำเสนอรายการ
- การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาสาระในรายการ

เมื่อพิจารณาปัจจัยดังกล่าวแล้วจึงค่อยกำหนดออกมาเป็นนโยบายวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแนวทางในการผลิตรายการแล้วจึงให้ฝ่ายผลิตดำเนินการมอบหมายงานให้กับฝ่ายสร้างสรรค์ (creative) ฝ่ายศิลป์ (art) และฝ่ายกำกับรายการ (production director) เพื่อสร้างสรรค์รายการออกมา เมื่อออกแบบการสร้างสรรค์รายการแล้วจึงเขียนบทโทรทัศน์ออกมาตามความคิดดังกล่าว หลังจากนั้นจึงเข้าสู่การเตรียมการผลิต ได้แก่ การติดต่อตัวพิธีกรการคัดเลือกผู้ร่วมรายการ การจัดฉาก แสง สี เสียง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ตลอดจนสถานที่ในการถ่ายทำ ซึ่งจะเป็นไปตามรูปแบบ และแนวทางในการผลิตที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้ว

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนการผลิตรายการ

ในขั้นแรกจะมีการประชุมที่มงานเพื่อกำหนดหัวเรื่อง และมอบหมายหน้าที่ให้ผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายโดยจะมอบหมายแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. การเลือกผู้ร่วมรายการ
2. การจัดสร้างฉาก
3. การจัดแสง
4. การจัดเสียง
5. เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย
6. วัสดุประกอบรายการ

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการผลิต

หลังจากที่เตรียมทุกอย่างข้างต้นที่ได้กล่าวไปแล้ว ต่อไปคือการนำสิ่งเหล่านั้นมาดำเนินการผลิต หรือถ่ายทำรายการ ซึ่งมีทั้งการถ่ายทำในห้องส่งหรือสตูดิโอ และการถ่ายทำนอก

สถานที่ ในการถ่ายทำให้ห้องส่งหรือสตูดิโอมีผู้กำกับรายการเป็นผู้ควบคุมดูแลการผลิต มีการใช้อุปกรณ์ประกอบฉากทั้ง แสง สี เสียงเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และแนวทางของรายการให้ได้มากที่สุด ส่วนการถ่ายทำนอกสถานที่จะมีการใช้อุปกรณ์ต่างๆน้อยกว่า แต่อย่างไรก็ตามทั้งการถ่ายทำจากในห้องส่งหรือการถ่ายทำจากสถานที่จริง จะได้เทปการผลิตที่ยังไม่สมบูรณ์ที่จะนำไปออกอากาศได้ จึงต้องนำไปสู่ขั้นตอนของการตัดต่อและผสมเสียงเสียก่อน

ขั้นที่ 4 ขั้นหลังการผลิต

ในขั้นตอนนี้ คือการนำเทปที่บันทึกรายการไว้ นำมาคัดเลือกโดยเลือกส่วนที่ไม่ต้องการทิ้งไปและคัดเลือกเฉพาะช่วงรายการที่ดีที่สุดไว้ด้วยการตัดต่อ และมีการจัดลำดับการนำเสนอรายการให้เป็นไปตามบทที่ได้เขียนไว้ มีการใช้เทคนิคในการตัดต่อเพื่อให้รายการมีความน่าตื่นตาตื่นใจ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การใช้ภาพเคลื่อนไหว การใส่ผสมเสียงดนตรี การใส่คำบรรยาย เป็นต้น หลังจากนั้นเมื่อได้รายการที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปออกอากาศ ต้องนำไปตรวจสอบเพื่อให้รายการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ ถ้าไม่มีสิ่งใดต้องแก้ไขก็สามารถนำไปออกอากาศได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์ ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับกลุ่มผู้ชมที่สูงอายุ โดยใช้กระบวนการต่างๆที่เหมาะสมและตรงกับรูปแบบของรายการเพื่อที่จะสามารถสื่อสารให้ผู้รับชมเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของรายการ รวมถึงเนื้อหาที่ต้องการจะนำเสนออีกด้วย

การเขียนบทรายการโทรทัศน์

เป็นการนำแนวคิดซึ่งเป็นแก่นของรายการ มาวางแนวคิดเฉพาะเรื่องหรือตอน ซึ่งสอดคล้องกับแก่นรายการ พร้อมกับการหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เลือกสรรข้อมูล ประมวลเป็นข่าวสาร หรือเนื้อหาขึ้นมาใหม่ โดยนักเขียนบทโทรทัศน์ ต้องถามตนเองให้ได้ว่า อะไรที่จะทำให้เกิดความพิเศษในบท จะนำเสนออย่างไร ท่วงทำนองหรืออารมณ์ของรายการ (style/ tone) จะเป็นอย่างไร ลำดับสาระสำคัญหรือทริตเมนต์ (treatment) และวิสัยทัศน์ส่วนตัว (vision) เหล่านี้คือวิธีการที่จะนำผู้ชมได้ โดยการที่นักเขียนประมวลสิ่งต่างๆเข้าไว้ด้วยกันและนำเสนอออกไป ทั้งนี้

หน้าที่ของนักเขียนบทคือการแปรสิ่งต่างๆออกมาเป็นตัวหนังสือ ด้วยแบบแผนที่ใช้กันเพื่อผลิต รายการที่เรียกว่า บทโทรทัศน์ (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2551)

วัชระ แววุฒินันท์(2548)ได้แบ่งแนวทางในการเขียนบทรายการโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้

1. **ศึกษาโครงสร้างรายการให้เข้าใจ** ผู้เขียนบทต้องทำความเข้าใจในโครงสร้างรายการ ทั้งหมดอย่างถ่องแท้เพื่อที่จะเขียนบทออกมาได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของรายการ

2. **หาแก่นของเนื้อหารายการ** ต้องทราบว่ารายการต้องการนำเสนออะไร อาจจะมี หลายประเด็นก็ได้ แต่ต้องมีประเด็นหลัก และประเด็นรอง จากนั้นจึงควบคุมการเขียนบทให้ สอดคล้องกับแก่นเนื้อหานั้น

3. **ทำความรู้จักผู้ร่วมรายการทุกคน** ผู้เขียนบทควรทำความรู้จักผู้ร่วมรายการทั้งหมด ให้มากที่สุด ว่าเป็นใคร มีบุคลิกลักษณะอย่างไร การพูด การแสดงออกเป็นอย่างไรมีเรื่องราว ที่มา ใดบ้าง และความสามารถอะไรบ้าง

4. **ภาษา** ผู้เขียนบทควรใช้ภาษาที่เหมาะสม โดยเฉพาะสำหรับบทพิธีกรต้องเป็นไปตาม บุคลิก ลักษณะ และธรรมชาติของพิธีกรนั้นๆ ซึ่งสามารถปรุงแต่งภาษาให้สวยงาม ไพเราะได้ใน จังหวะที่เหมาะสม ส่วนภาษาของรายการในช่วงต่างๆก็ให้เป็นไปตามบุคลิกของเนื้อหานั้น

ทั้งนี้จากความหมายของสุขภาวะทั้งในเชิงนามธรรมที่เป็นไปในทางบวกไม่ว่าจะเป็น ทางด้านอารมณ์ เช่น ความสุข ความเบิกบานใจ ความร่าเริง ความมีชีวิตชีวา ฯลฯ, ทางด้าน ทัศนคติ เช่น การมองโลกในแง่ดีการมีเป้าหมายในชีวิต ความสามารถในการกำหนดทิศทางการ ดำเนินชีวิตได้เอง ฯลฯ และทางด้านการพัฒนาศักยภาพของตนเองเช่น การกระตือรือร้นในการ เรียนรู้ การมีชีวิตที่มีคุณค่า การพัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ฯลฯ และจากประโยชน์ของการ สื่อสารเชิงสุนทรียะ(Aesthetic Communication) ที่สามารถช่วยส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะได้ จึงทำ ให้งานวิจัยการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรียะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะ สำหรับผู้สูงอายุ นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับรายการ, การกำหนด วัตถุประสงค์ของรายการ และออกแบบเนื้อหารายการโทรทัศน์

โดยการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ในงานวิจัยนี้มีแนวความคิดรายการคือ การใช้กิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ, วัตถุประสงค์ของรายการคือ ผลิตรายการเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ และออกแบบเนื้อหารายการให้มีความเกี่ยวเนื่องกับการสื่อสารเชิงสุนทรีย์ (Aesthetic Communication) เพื่อส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุ อาทิเช่น การสัมภาษณ์ศิลปินอาวุโสเพื่อบอกเล่าประสบการณ์และประโยชน์ของการทำงานศิลปะที่ทำให้ตนเองเกิดสุขภาพ และการเสนอแนะแนวทางการทำกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในเชิงจินตคติ เช่น การอ่านบทกวี การเล่นละคร การพากษ์เสียงเป็นตัวละคร ฯลฯ หรือกิจกรรมในเชิงศิลปะแขนงต่างๆ เช่น การวาดรูป การปั้น ฯลฯ โดยกิจกรรมเหล่านั้นอาจมีการประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมทำให้ผู้ชมสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่ากิจกรรมเหล่านั้นจะช่วยส่งเสริมให้เกิดสุขภาพต่อไป

5. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับผู้รับสาร

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม การเปิดรับสารของผู้รับสาร

ผู้รับสารถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการสื่อสาร แม้ในระยะแรกนั้นผู้ส่งสารได้รับความสำคัญมากกว่า แต่ในปัจจุบัน ด้วยปัจจัยหลายๆด้าน โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่พัฒนาทำให้ผู้รับสารกลายเป็นผู้มีอำนาจในการเลือกรับสารต่างๆ และต้องให้ความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นผู้ส่งสารจึงจำเป็นต้องค้นหาปัจจัยที่จะทำให้ผู้รับสารสามารถรับสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสารอีกด้วย

Merrill และ Lowenstein(1971) ได้สรุปถึงสาเหตุที่บุคคลต่างๆ จะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารเอาไว้ ดังต่อไปนี้

- ความเหงา เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการมีเพื่อน ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพังจึงต้องสื่อสารกับผู้อื่น และในบางครั้งคนบางส่วนพอใจที่จะสื่อสารกับสื่อมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคล เพราะไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือทางสังคมให้แก่ตนเอง

- ความอยากรู้อยากเห็น เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของตน แม้ว่าสิ่งที่อยากรู้นี้จะมีผลกระทบต่อตนเองหรือไม่ก็ตาม

- ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง มนุษย์มักจะเสาะแสวงหาและใช้ข่าวสารนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ทั้งในแง่ของการช่วยให้ตนเองสะดวกสบาย การเสริมสร้างบารมี หรือด้านบันเทิง ซึ่งสื่อมวลชนสามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ โดย Wilber Schramm (1973) กล่าวถึงเหตุผลของการเลือกของคนว่า คนย่อมเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least effort) และได้ประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด (Promise of reward)

- ลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละอย่าง ผู้รับข่าวสารแต่ละคนจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่จะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

Wilber Schramm (1973) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ในการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสารไว้ ดังนี้

1. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้มีความสนใจที่ต่างกัน
2. การศึกษาและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
3. ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
4. ความสามารถในการรับสารทั้งที่เกี่ยวกับสภาพร่างกาย และจิตใจที่ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่ต่างกัน
5. บุคลิกภาพ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวจิตใจ และพฤติกรรมของผู้รับสารที่ต่างกัน
6. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารนั้นสามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคในการเข้าใจความหมายของข่าวสารได้
7. ทัศนคติ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือข่าวสาร
8. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารทั้งนี้เพื่อตอบสนองความประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง

นอกจากนั้น ขวัญเรือน กิติวัฒน์(2531) กล่าวว่า คนเราทุกคนมีธรรมชาติในการเปิดรับข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่จะเปิดรับสื่ออย่างไรนั้นก็ด้วยเพราะปัจจัยที่กำหนด ได้แก่

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ และจิตวิทยาส่วนบุคคล
2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร

อีกทั้งลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics) ที่แตกต่างกันของประชาชน ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับสื่อแตกต่างกันไปด้วย ลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดความแตกต่าง ดังต่อไปนี้ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ ,2534)

1. อายุ

อายุที่แตกต่างกันนั้นถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในด้านความคิดและพฤติกรรม โดยปกติคนที่ยังมีอายุน้อย มักจะมีความคิดแบบเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ ใจร้อน และมองโลกในแง่ดีว่าคนที่มีความอายุมาก ในขณะที่คนอายุมากจะมีความคิดแบบอนุรักษนิยม ยึดถือในการปฏิบัติจริง ระวังระวัง และมีการมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าเพราะคนที่อายุมากได้เคยผ่านปัญหาต่างๆและมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่านั่นเอง

ลักษณะของการใช้สื่อมวลชนในวัยผู้ใหญ่จะมีการเปิดรับโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ในระดับที่มากพอๆกัน แต่เมื่อล่วงเลยอายุ 40 ปีขึ้นไป ปริมาณในการอ่านหนังสือพิมพ์จะลดลง แต่ปริมาณการดูโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นเพราะว่ามีเวลาว่างมากขึ้น ซึ่งคนที่อายุมากมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารมากกว่าเพื่อความบันเทิง

2. เพศ

เพศที่แตกต่างกันก็ส่งผลเช่นเดียวกัน โดยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของเพศหญิงจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย โดยนิยมดูรายการบันเทิง ละคร แต่เพศชายจะนิยมการอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า และถ้าหากดูโทรทัศน์เพศชายนิยมดูรายการข่าวและ

ก็พามากกว่าส่วนในเด็กวัยรุ่นชายจะนิยมภาพยนตร์สงครามและจารกรรมมากที่สุด ในขณะที่เด็กวัยรุ่นผู้หญิงนิยมสนใจภาพยนตร์แนววิทยาศาสตร์มากที่สุด

3. การศึกษา

การศึกษาของผู้รับสารที่แตกต่างกันนั้นทำให้ผู้รับสารมีพฤติกรรมในการเปิดรับสารที่ต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูงมักจะสนใจและเปิดรับข่าวสารในวงกว้าง แต่จะไม่เชื่อข่าวสารนั้นง่ายๆ จะต้องมีเหตุผลสนับสนุนชัดเจน อีกทั้งยังมักจะนิยมใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสารมวลชนอื่นๆ

4. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

Wilber Schramm (1973) ได้ทำการวิจัยและค้นพบว่า ในสังคมคนอเมริกัน ผู้ที่มีรายได้สูงมักจะนิยมเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์และนิยมเนื้อหาที่เป็นข่าวหนัก และจะไม่ค่อยสนใจข่าวบันเทิง อีกทั้งยังพบว่าคนที่มีฐานะดี และการศึกษาสูงจะเปิดรับข่าวสารที่มาจากสื่อมวลชนมากที่สุด สรุปได้ว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีทัศนคติค่านิยมและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร ซึ่งในที่นี้คือผู้สูงอายุนั้นได้แก่ 1. ทำให้ทราบถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนว่าผู้รับสาร (ผู้สูงอายุ) มีความสนใจอะไรต้องการอะไร มีความรู้และทัศนคติเป็นอย่างไร และมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสารและสื่ออย่างไรบ้างและ 2. ทำให้สามารถวางแผนล่วงหน้า และปรับปรุงการสื่อสารให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการต่อผู้รับสาร (ผู้สูงอายุ) ก่อนลงมือทำการสื่อสารได้

จากทฤษฎีการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับผู้รับสาร ซึ่งมีการศึกษาในเรื่องพฤติกรรมในการเปิดรับสารของผู้รับสารทั้งในประเด็นวัตถุประสงค์ที่ผู้รับสารต้องการได้รับจากสื่อ, องค์ประกอบในการคัดเลือกการรับสาร และปัจจัยในการเปิดรับสารของผู้รับสาร ซึ่งในงานวิจัยการสร้างสรรครายการโทรทัศน์เชิงสุนทรีย์ะเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุนั้นได้ทำการสร้างสรรครายการสำหรับกลุ่มผู้ชมที่สูงอายุ ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้ทำการศึกษาพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ โดยเฉพาะการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ในประเด็นที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้ทำการ

กำหนดลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics) ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งในการกำหนดแนวคิด วัตถุประสงค์ รูปแบบ ตลอดจนเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่ได้สร้างสรรค์จะมีความสอดคล้องและเหมาะสมสำหรับ กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว

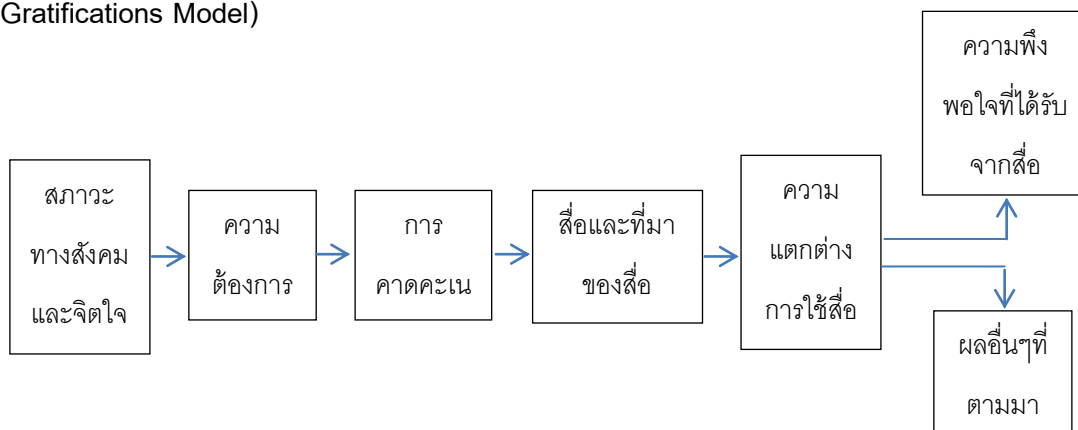
6. ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ(Uses and Gratifications Theory)

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ (Uses and Gratifications Theory) การการศึกษาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างตัวบุคคลและแรงจูงใจของบุคคล ที่ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านทางพฤติกรรมการใช้สื่อที่ผู้รับสารแสดงออกมาภายนอกนั้นเอง เช่น คนเปิดรับรายการตลกเพื่อต้องการการผ่อนคลาย เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นการสนับสนุนแนวคิดการที่ว่าการใช้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจและมีเป้าหมายที่แน่นอน โดยการที่ผู้บริโภคใช้สื่อก็เนื่องมาจากการที่ผู้รับสารมีการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิตใจภายใน หรือถูกกระทบจากสภาพสังคมภายนอก ทำให้เกิดมีความต้องการ และแรงจูงใจนี้การใช้สื่อเพื่อเป้าหมายประการใดประการหนึ่ง และผู้บริโภคสามารถตอบสนองความต้องการและแรงจูงใจเพื่อนำไปสู่ความพึงพอใจในที่สุด ทั้งนี้รูปแบบและพฤติกรรมการใช้สื่อ จะแสดงออกซึ่งความต้องการของผู้บริโภค (Katz, Blumler และ Gureitch, 1974)

ทั้งนี้ในระยะแรก Katz, Gurevitch และ Haas (1973, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2545)ได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลจากผู้ใช้อีเอ็มในประเทศอิสราเอล โดยมีความพยายามที่จะประดิษฐ์เครื่องมือในการวัดมากกว่าจะเป็นการศึกษาเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน โดยเขาได้ประดิษฐ์มาตรวัดความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมมนุษย์ขึ้น ซึ่งเป็นการวัดระดับของการตระหนักในความสำคัญของความต้องการแต่ละอย่างของบุคคล และในปี1974 เขาก็ได้สรุปแบบแผนของการศึกษาแนวคิดนี้ โดยอธิบายว่าการศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ (1) สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพจิตใจที่มีผลต่อ (2) ความต้องการของบุคคล ซึ่งนำไปสู่ (3) การคาดคะเนเกี่ยวกับ (4) สื่อและที่มาของสาร ซึ่งการคาดคะเนนี้นำไปสู่(5)

ความแตกต่างในการใช้สื่อ และพฤติกรรมการเปิดรับของแต่ละบุคคล ยังให้เกิด (6) ความพึงพอใจที่ได้รับสื่อจากสื่อ และ(7) ผลอื่นๆที่บางครั้งมิได้เกิดจากการใช้สื่อก็จะต่างกันออกไปด้วยอธิบายด้วยแบบจำลองนี้

ภาพที่ 1.1 กระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อสนองความพึงพอใจ (Uses and Gratifications Model)



ที่มา : Katz, Blumler, and Gurevitch (1974). อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ (2545). สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

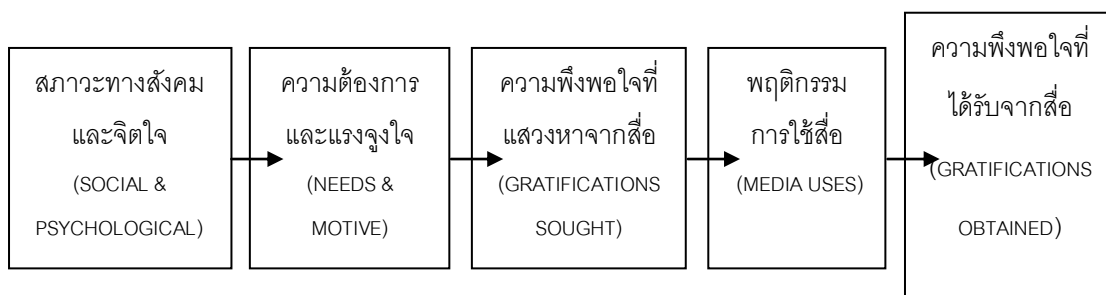
โดยแบบจำลองได้แสดงให้เห็นถึงว่า นอกจากผู้บริโภคจะได้รับความพึงพอใจจากการได้รับชมสื่อแล้ว การบริโภคสื่ออย่างเป็นทางการก็อาจส่งผลให้เกิดผลอื่นๆ ตามมาด้วยเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามแบบจำลองได้อธิบายถึงสาเหตุที่ผู้บริโภคมีความต้องการในการบริโภคสื่อคือสภาวะทางสังคมและจิตใจที่ผู้บริโภคมีอยู่ เช่นต้องการเป็นคนที่รอบรู้ ทันสมัย หรือเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น โดยอาจมีความคาดหวังว่า การบริโภคข่าวสารจากสื่อจะช่วยสนองความต้องการได้ จึงมีการเลือกเปิดรับรายการต่างๆเพื่อให้ได้รับความพอใจตามที่ต้องการ คือเป็นคนรอบรู้ ทันสมัย นั่นเอง (พีระ จิระโณณ, 2532)

กระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ

แบบจำลองกระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจที่มาจาก การปรับปรุงแบบจำลองของ Katz et al.(1974, อ้างถึงในยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2534) ซึ่งประกอบไปด้วย 5

องค์ประกอบเริ่มตั้งแต่ สภาวะทางสังคมและจิตใจ ความต้องการและแรงจูงใจ ความพึงพอใจที่แสวงหาจากสื่อ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1.2 กระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจจากการเปิดรับ



ที่มา : ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2534). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพสังคมและจิตใจ (Social and Psychological Origins) เป็นปัจจัยที่กำหนดให้ผู้บริโภคมีความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้บริโภคที่ไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะเป็นผู้บริโภคคนเดียวกัน โดยมีปัจจัยเรื่องของสถานที่และเวลาเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งหากผู้บริโภคคนเดิมใช้ชีวิตอยู่ในสถานที่และในเวลาที่แตกต่างไปจากเดิม ก็มีความเป็นไปได้ว่าความต้องการและความพึงพอใจจากสื่ออาจไม่เหมือนเดิม โดยสถานที่และเวลาที่ต่างนั้นส่งผลต่อสภาวะทางสังคมและจิตใจนั่นเอง ซึ่งนอกจากนี้แล้วยังทำให้ผู้รับสารคนดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความต้องการและแรงจูงใจอีกด้วย ทั้งนี้มีแนวคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทสถานการณ์ทางสังคม กับการกำหนดความต้องการและความพึงพอใจในการใช้สื่อของผู้บริโภคด้วยเช่นกัน ดังนี้

1. สถานการณ์ทางสังคมมีความขัดแย้งหรือวุ่นวายสับสน ทำให้บุคคลได้รับความตึงเครียดและแรงกดดัน บุคคลจึงต้องการผ่อนคลายแรงกดดันโดยการใช้สื่อ
2. สถานการณ์ทางสังคมทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตระหนักรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัว บุคคลจึงต้องการข่าวสาร และข่าวสารเหล่านั้นก็ได้มาจากการเปิดรับสื่อ

3. โอกาสที่บุคคลจะได้รับการตอบสนองของความต้องการต่างๆจากสังคมมีน้อยมาก เนื่องจากสถานการณ์แรงกดดันทางสังคม บุคคลจึงต้องหันไปใช้สื่อเพื่อชดเชยหรือทดแทนความต้องการเหล่านั้น

4. บุคคลบริโภคข่าวสารจากสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับค่านิยม การเสริมสร้างความเชื่อ และการเป็นสมาชิกในสังคม

5. สถานการณ์ทางสังคมทำให้ความคาดหวังของแต่ละบุคคลมีความคล้ายคลึงกันในส่วนหนึ่ง ดังนั้นบุคคลจึงเปิดรับสื่อมวลชนเพื่อสนับสนุนค่านิยมของกลุ่มในสังคม

อย่างที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้นว่าการศึกษาด้านแนวคิดนี้เป็นการศึกษาเน้นผู้รับสาร (Media Consumer) เป็นจุดเริ่มต้น โดยศึกษาว่าผู้รับสารนั้นมีกระบวนการในการเลือกเปิดสื่อหนึ่งๆ ใดๆโดยกระบวนการดังกล่าว หมายถึง พฤติกรรมการสื่อสาร (Communication Behavior) อาจเกิดจากลักษณะภูมิหลังของผู้รับสาร หรืออาจเกิดจากประสบการณ์โดยตรงของผู้รับสารที่มีต่อสื่อ ด้วยเหตุนี้จึงพบว่า การใช้สื่อและความพึงพอใจในการสื่อสารประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ (สุรพงษ์ ไชยชนะเสถียร, 2533)

1. ผู้รับสาร ในฐานะเป็นผู้ที่มีบทบาทรุก (Active) และมีวัตถุประสงค์เสมอในการสื่อสาร (Goal directed)

2. การใช้สื่อหรือการเปิดรับสื่อหนึ่งๆที่เลือกแล้ว ก็เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง มิใช่เป็นการเปิดรับสารที่เลื่อนลอย หรือเป็นผลชักจูงจากผู้ส่งสารแต่อย่างเดียว

3. ความพอใจในสื่อเกิดขึ้นเมื่อเปิดรับสื่อหรือการใช้สื่อที่เลือกแล้วนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในทางกลับกันผู้ส่งสารต่างหากจำเป็นต้องแข่งขันกัน เพื่อการบริการให้ประชาชนผู้รับสารพึงพอใจ มิใช่เกิดจากตัวผู้ส่งสารเองนั้นพอใจอย่างการสื่อสารก่อนหน้านั้น

ดังนั้นแนวทางการศึกษาการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจ คือการศึกษาผู้รับสารเกี่ยวกับ (1) สภาวะทางสังคมและจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิด (2) ความต้องการจดจำ เป็นของบุคคล และเกิดมี (3) ความคาดหวังจากสื่อมวลชน หรือแหล่งข่าวสารอื่นๆ แล้วนำไปสู่ (4) การเปิดรับ

สื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆกัน อันก่อให้เกิดผลคือ (5) การได้รับความพึงพอใจตามที่ต้องการ และ (6) ผลอื่นๆที่ตามมาซึ่งอาจจะไม่ใช่ผลที่ตั้งเจตนาไว้ก็ได้(Katz, E และคณะ, 1974)

ทั้งนี้บลัมเลอร์ (Jay G.Blumler) ได้จำแนกความพึงพอใจออกเป็น 4มิติ ดังนี้(ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย, 2552)

1. ความเพลิดเพลิน (Diversion) ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของการใช้สื่อเพื่อหลบหนีปัญหาเพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำ และเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ เป็นต้น

2. มนุษยสัมพันธ์ (Personal Relations) เช่น ใช้สื่อเพื่อให้มีเรื่องราวไปพูดคุยกับผู้อื่นหรือเพื่อให้มีโอกาสได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว เป็นต้น

3. เอกลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Personal Identity) ได้แก่ การอ้างอิงบุคคล (Personal Reference) การค้นหาความจริง (Reality Exploration) และเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแรงเสริมย้ำความเชื่อของตน เป็นต้น

4. รัฐเหตุการณ์ (Surveillance) เพื่อประโยชน์ในการติดตามข่าวสาร รู้ทันสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยผู้รับสารมีความต้องการในการเป็นบุคคลที่ทันสมัย รับสารอยู่เสมอ

ทั้งนี้ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ (Uses and Gratifications Theory) เป็นการศึกษาการใช้สื่อของผู้บริโภค รูปแบบความพึงพอใจหรือเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตน ศึกษาการใช้สื่อของผู้บริโภค รูปแบบความพึงพอใจที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อและเนื้อหาที่เลือกเปิดรับ รวมถึงลักษณะของความต้องการและแรงจูงใจที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมบริโภค โดยแนวคิดการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจจากสื่อจากหลายๆนักวิชาการสามารถสรุปลักษณะของแนวคิดนี้ได้ ดังนี้ (Katz et al., 1974)

1. ผู้รับสารเป็นผู้กระทำ แสวงหาสื่อที่จะให้เกิดความพึงพอใจเพื่อสนองต่อความต้องการที่มีอยู่ของแต่ละคน เป็นการค้นหาเหตุผลที่ทำให้คนแสวงหาการเปิดรับสื่อ
2. ผู้รับสารใช้สื่อเพื่อที่จะเติมเต็มความคาดหวัง หรือความพึงพอใจที่เกิดจากการแสวงหาจากสื่อ

3. ผู้รับสารมีอิสระในการเลือกใช้สื่อและเนื้อหาของสื่อที่สามารถสร้างความพึงพอใจจากการใช้สื่อเพื่อสนองต่อความต้องการและแรงจูงใจ
4. ผู้รับสารแสดงความต้องการหรือแรงจูงใจในการใช้สื่อภายในตนเองผ่านออกมาทางพฤติกรรมการใช้สื่อ
5. การศึกษาเพื่อทราบถึงแรงจูงใจและความพึงพอใจของการใช้สื่อทำให้สามารถเข้าใจถึงแนวโน้มของพฤติกรรม ลักษณะของสื่อและเนื้อหาที่จะเปิดรับจากสื่อได้ดียิ่งขึ้น

ซึ่งในงานวิจัยการสร้างสรรครายการโทรทัศน์เชิงสุนทรีย์เพื่อสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ใช้ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ (Uses and Gratifications Theory) เพื่อการวิเคราะห์ความต้องการของผู้รับสารซึ่งในที่นี้ได้แก่ ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อนำไปใช้ในวางแผนรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด ซึ่งในภายหลังจากกลุ่มเป้าหมายได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่ได้สร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมเชิงสุนทรีย์แล้ว จะดำเนินการประเมินรายการดังกล่าวในหัวข้อทัศนคติและความพึงพอใจที่ได้รับจากการรับชมของกลุ่มเป้าหมาย

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

ธรรมรัตน์ คชรัตน์ (2532) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสนใจและวิธีการในการรับข่าวสารของผู้สูงอายุ โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีจำนวน 354 คน ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความสนใจ และวิธีการรับข่าวสารของผู้สูงอายุผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความสนใจในการรับข่าวสารจากการดูโทรทัศน์ และจากกาฟังวิทยุมาก ส่วนการอ่านสิ่งพิมพ์ต่างๆ ผู้สูงอายุมีความสนใจน้อยที่สุด อีกทั้งถ้าเปรียบเทียบการรับข่าวสารจากสื่อยังพบว่า ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือวิทยุ

และหนังสือพิมพ์รายวัน ส่วนสื่อประเภทป้ายโฆษณา ป้ายประกาศ ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารจากสื่อประเภทนี้บ่อย

สมมาตร คงชื่นสิน (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับและความต้องการรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาจากชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คนพบว่า ผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์แตกต่างกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามความแตกต่างในด้านดังกล่าวไม่ได้ทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการรูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์แตกต่างกัน ซึ่งในความต้องการด้านเนื้อหารายการพบว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพ และสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน ต้องการเนื้อหารายการที่ต่างกัน ทั้งนี้ผู้สูงอายุมีความต้องการเนื้อหารายการเกี่ยวกับสุขภาพทางกาย, กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน, ความรู้เรื่องการเมืองไทย, การส่งเสริมอาชีพการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์และธรรมะสำหรับผู้สูงอายุตามลำดับ

พรเพ็ญ พยัคฆาภรณ์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของผู้สูงอายุไทย ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีสภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีปัญหาการได้ยิน การพูด การอ่าน การเข้าใจ และเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุต่างๆทั่วประเทศได้จดทะเบียนไว้กับสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย จำนวน 500 คน พบว่า ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ โดยส่วนใหญ่จะเปิดรับเฉลี่ยวันละ 2 ชั่วโมง ระหว่างเวลา 17.00-21.00 น. โดยมีโทรทัศน์ที่บ้านพักของตนเอง และเปิดดูร่วมกับสมาชิกในครอบครัว โดยผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการรับชมรายการข่าวสาร รายการธรรมะ และสุขภาพอนามัยมาก แต่มีความพึงพอใจในรายการเกมส์โชว์ ภาพยนตร์การ์ตูนน้อย

เอกพล จันทร์สถิตย์พร (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่

มีอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 938 คน พบว่า ผลการประเมินความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบหลัก โดยมีองค์ประกอบด้านการพัฒนาตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ ซึ่งหากพิจารณาตามตัวแปรเพศและตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการไม่แตกต่างกัน และองค์ประกอบต่อมาคือองค์ประกอบด้านการนับถือตนเองและการปรับตัว และด้านสุขภาพจิตและคุณธรรมตามลำดับ

ชูศักดิ์ เอื้อโชคชัย(2552)ได้ศึกษาเรื่องการสร้างสรรคัละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาพะของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป พนักงานในสถานสงเคราะห์คนชรานบ้านบางแคจำนวน 15 คน เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรคัละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาพะ 12 ครั้ง พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกาย มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมถึงมีการสร้างสาระความรู้ ความเพลิดเพลิน เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆอย่างครบถ้วน ทั้งนี้การสร้างสรรคัละครแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราที่มีสุขภาพะที่ดีขึ้นอันได้แก่ สามารถเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวันได้อย่างคล่องแคล่วมากขึ้น มีความกล้าแสดงออก มีสมาธิ เพิ่มการมองเห็นคุณค่าเชิงบวกในตนเอง และได้สื่อสารกับผู้อื่น รวมถึงเพิ่มการมีส่วนร่วมทางสังคมมากขึ้น ซึ่งทำให้ดำเนินชีวิตมีความสุขมากขึ้น

อาภาพร อุษณวัศมี (2553) ได้ศึกษาเรื่องโมเดลเชิงสาเหตุของสุขภาพะผู้สูงอายุไทยหลังเกษียณอายุงาน: อิทธิพลของการรับรู้สุขภาพะ รายได้ และระดับการศึกษา ที่ส่งผ่านระดับกิจกรรมและการควบคุมการตัดสินใจ ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยทำการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุวัยเกษียณอายุ โดยมีอายุตั้งแต่ 55 ถึง 89 ปี ที่เคยทำงานมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี จนถึงวันที่เกษียณอายุงาน จำนวน 440 คนพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และอำเภอเมือง ในต่างจังหวัดพบว่า ผู้สูงอายุไทยหลังเกษียณอายุงานที่รับรู้ว่าคุณภาพดีจะส่งผลโดยตรงต่อการมีสุขภาพะที่ดีของตน และส่งผลทางอ้อมผ่านระดับการทำกิจกรรมที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพะที่ดีได้ต่อไป

งานวิจัยจากต่างประเทศ

Miller (1995) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความผาสุกในชีวิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกาจำนวน 6 คน พบว่าการมีนันทนาการต่างๆ และการพักผ่อน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ความผาสุกในชีวิต โดยที่ผู้สูงอายุเห็นว่าการมีกิจกรรมนันทนาการทำให้ผู้สูงอายุไม่มีเวลาร่างกายมากเกินไป และทำให้ได้ออกกำลังกายซึ่งผู้สูงอายุเห็นว่าการออกกำลังกายเป็นสิ่งที่สำคัญ นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังให้ความคิดเห็นว่าการทำกิจกรรมนันทนาการอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลาที่จะทำให้เกิดผลดีทั้งต่อร่างกายและจิตใจ โดยรู้สึกได้ว่าร่างกายและจิตใจมีความเชื่อมโยงถึงกัน และหากผู้สูงอายุทำกิจกรรมนันทนาการที่มีส่วนในการช่วยเหลือสังคม จะทำให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง และเกิดความภาคภูมิใจ

Stewart (Stewart, 1999 อ้างถึงใน ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ, 2548:66) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆของผู้สูงอายุ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกาจำนวน 202 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 84 มีความเห็นว่าการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้แสดงออก เช่นการเดินรำ การสนทนาเป็นกลุ่ม นั้นมีความสามารถลดระดับความตึงเครียดและผ่อนคลายความกังวลได้

Amy Chozick (2011) ได้ศึกษาเรื่อง Television's Senior Moment: As Audiences Get Older, So Do the Characters พบว่า ผู้ชมสูงอายุในสหรัฐอเมริกาที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ในการรับชมโทรทัศน์นั้นมีจำนวนมากขึ้นและใช้เวลาในการรับชมที่นานขึ้นอีกด้วย โดยจะชมโทรทัศน์เฉลี่ย 5-6 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งหมดคือ 4 ชั่วโมง 49 นาที อีกทั้งอายุเฉลี่ยของผู้ชมรายการโทรทัศน์ยอดนิยมก็มีอายุที่สูงขึ้นเช่นกัน ทำให้รายการโทรทัศน์ในสหรัฐอเมริกาปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ตอบสนองต่อกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น เนื้อหาในรายการ การใช้พิธีกร นักแสดงที่กลุ่มผู้สูงอายุชื่นชอบ เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้สูงอายุมีความใกล้ชิดและเปิดรับสื่อทางโทรทัศน์เป็นจำนวนมาก โดยในปัจจุบันมีการเปิดรับสื่อทางโทรทัศน์ใช้เวลานานมากกว่าในอดีต ดังนั้นหากต้องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีผู้สูงอายุเป็น

กลุ่มเป้าหมาย ก็ไม่ควรละเลยการใช้โทรทัศน์เป็นช่องทางให้การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัย จึงที่จะใช้เลือกสื่อโทรทัศน์ในการเป็นช่องทางสำหรับการสื่อสารข้อมูลความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้สูงอายุหันมาทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ

โดยการออกแบบและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ได้ใช้ข้อมูลจากงานวิจัยในประเทศไทยที่มีการศึกษาพฤติกรรม และความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ เพื่อทำการออกแบบรูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ยกตัวอย่างเช่นข้อมูลในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบรูปแบบรายการ เช่น ระยะเวลาที่ใช้ในการออกอากาศ, ช่วงเวลาในการออกอากาศ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการในด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเนื้อหา ยกตัวอย่างเช่น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการเนื้อหาด้านสุขภาพในรายการโทรทัศน์มากที่สุด ดังนั้นในการออกแบบเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ จึงได้นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาหลักในรายการซึ่งก็คือการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ เพื่อดึงดูดให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจที่จะรับชมรายการโทรทัศน์ดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยทราบว่า การทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์นั้นได้ให้ประโยชน์ทางด้านจิตใจ คือช่วยให้จิตใจเกิดความผ่อนคลาย ลดความเครียดและคลายความวิตกกังวล ดังนั้นการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์จึงสามารถส่งผลดีต่อร่างกายได้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงทำให้พบว่าการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถทำให้เกิดสุขภาพในผู้สูงอายุได้ อีกทั้งการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ยังเป็นการพัฒนาตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งในขณะเดียวกันจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังพบว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์จึงมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และสามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นวิจัยเชิงสร้างสรรค์(Creative Research) ที่เน้นกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงต้องใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสหวิธีการ (Mixed Method Research)ซึ่งใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยในขั้นตอนก่อนและหลังผลิตราย ได้ทำการสำรวจ (Survey) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ และสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)กับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์รายการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบแบบสามเส้าเชิง (triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และในขั้นตอนหลังผลิตรายการได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)กับผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการทำวิจัยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มบุคคลทั้งชายและหญิง อายุตั้งแต่60 ปีขึ้นไป เป็นชนชั้นกลางของสังคมอยู่อาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุสังกัดเขตในกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน

รูปแบบและขั้นตอนในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์(Creative Research) เน้นการกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ดังนั้นรูปแบบและขั้นตอนในการวิจัยสอดคล้องกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)
2. ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)
3. ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การทำแบบสอบถาม (Questionnaire)และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายวมถึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) สำหรับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ จากนั้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ซึ่งประกอบไปด้วยการกำหนดหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับรายการหมายถึง ความคิดที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอผ่านรายการโทรทัศน์ซึ่งในงานวิจัยนี้มีแนวคิดในการผลิตรายการคือ การใช้กิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของรายการ หมายถึง ความต้องการในการผลิตรายการ หรือประโยชน์ในการผลิตรายการที่ผู้ชมได้รับหลังจากที่ได้รับชมรายการซึ่งในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายของรายการ หมายถึง กลุ่มผู้ชม โดยในงานวิจัยนี้ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นกลุ่มบุคคลทั้งชายและหญิง อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นชนชั้นกลางของสังคม
4. การกำหนดรูปแบบรายการ หมายถึง ลักษณะการนำเสนอรายการที่มีความแน่นอน เช่น ระยะเวลาในการออกอากาศ, ความบ่อยในการออกอากาศ ฯลฯ

5. การกำหนดวิธีการนำเสนอรายการหมายถึง วิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของรายการ เช่นการสัมภาษณ์, ละคร, พิธีกรนำเสนอเนื้อหาเอง ฯลฯ
6. การกำหนดเนื้อหาสาระในรายการหมายถึง เนื้อหาในแต่ละตอนที่ผู้ชมรายการจะได้รับชม โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายของรายการ

โดยหลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการเขียนบทรายการโทรทัศน์เป็นจำนวนทั้งหมด 12 ตอน ซึ่งมีความสอดคล้องแนวคิด รูปแบบ การนำเสนอ และกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้และเข้าสู่กระบวนการบรรณาธิการรายการ ในการประชุมที่ทีมงาน เพื่อคัดเลือกตอนที่จะนำมาผลิตในงานวิจัยการสร้างสรรครายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุขึ้นจริง เป็นจำนวน 2 ตอนโดยคัดเลือกจากเนื้อหารายการของทั้งสองตอนต้องมีความน่าสนใจ ชวนให้ผู้ชมติดตามและแสดงถึงแนวคิดและรูปแบบของรายการอย่างชัดเจน เพื่อสังเกตความต่อเนื่องในการรักษาเอกลักษณ์แนวความคิดและรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ได้ผลิตขึ้นแต่อย่างไรก็ตามทั้งสองตอนนั้นจะต้องให้อรรถรสในการรับชมที่มีเสน่ห์แตกต่างกัน

ทั้งนี้หลังจากที่ทำการเลือกตอนที่ผลิตได้แล้ว ในลำดับต่อไปจะเป็นการเตรียมความพร้อมในส่วนต่างๆเช่น การติดต่อแขกรับเชิญ การติดต่อสถานที่ถ่ายทำ การจัดเตรียมเสื้อผ้าและวัสดุประกอบรายการ เป็นต้นเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการวางแผนร่วมกับทีมงานเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการถ่ายทำรายการจริง จากนั้นจึงเริ่มการดำเนินการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ โดยขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการเขียนรายงานการดำเนินงานในขั้นตอนการผลิตอย่างละเอียด ทั้งในช่วงการวางแผนกับทีมงาน วิธีการเตรียมความพร้อมก่อนถ่ายทำจริง และขั้นตอนในการดำเนินการถ่ายทำ ซึ่งในการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์จะประกอบไปด้วยการถ่ายทำทั้งหมด 2 ตอน ดังนั้นผู้วิจัยจะทำการเขียนรายงานในขั้นตอนนี้ทั้งในการอธิบายวิธีการดำเนินงาน และเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ 2 ตอนเพื่อนำไปสู่การตอบปัญหานักวิจัยในหัวข้อ

กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

ในขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการนำเทปบันทึกการถ่ายทำรายการโทรทัศน์เข้าสู่กระบวนการตัดต่อ เพื่อจัดลำดับการนำเสนอรายการให้เป็นไปตามบทรายการโทรทัศน์ที่ได้เขียนไว้ โดยมีการใช้เทคนิคในการตัดต่อเพื่อให้รายการมีความน่าสนใจ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การใช้ภาพเคลื่อนไหว การผสมเสียงดนตรี การใส่คำบรรยาย เป็นต้น ทั้งนี้ในกระบวนการดังกล่าว จะทำควบคู่ไปกับกระบวนการตรวจสอบเพื่อให้รายการโทรทัศน์ทั้ง 2 ตอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ

หลังจากนั้นทำการประเมินผลรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นจำนวน 2 ตอน โดยทำการเปิดเทปรายการโทรทัศน์ดังกล่าวให้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุได้รับชมและทำการประเมินผลภายใต้ขอบเขตการตอบปัญหานำวิจัยในหัวข้อทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุหลังจากที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ดังกล่าว มารวบรวมเป็นข้อมูลในการประเมินผล และนำวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นผลการวิจัยต่อไป

เครื่องมือในการวิจัย

แบ่งเครื่องมือในการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administration) ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ และอื่นๆ

ส่วนที่2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

ส่วนที่3 คำถามเกี่ยวกับความต้องการในเนื้อหา รูปแบบ และการนำเสนอรายการโทรทัศน์ และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. การสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับความต้องการในเนื้อหา รูปแบบ และการนำเสนอในเชิงลึก เช่น รายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุชื่นชอบเหตุผลของการชื่นชอบรายการโทรทัศน์ข้อเสนอแนะในรายการโทรทัศน์โดยทั่วไป เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) สำหรับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการผลิตรายการสำหรับผู้สูงอายุ โดยเน้นการให้คำแนะนำทางด้านเทคนิคในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ เช่นเทคนิคที่ควรนำมาใช้ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไรรูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

1. บทรายการโทรทัศน์ จำนวน 2 ตอน

2. อุปกรณ์ในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ ซึ่งได้แก่ กล้องโทรทัศน์ จำนวน 2 ตัว เทปโทรทัศน์ จำนวน 1-2 ม้วนไมโครโฟน จำนวน 2-3 ตัวอุปกรณ์ไฟ ซึ่งประกอบไปด้วย โคมไฟฟ้า และขาตั้งไฟจำนวน 2 ชุด

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

1. เทปบันทึกรายการโทรทัศน์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอจำนวน 2 ตอน

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administration) ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ และอื่นๆ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ โดยมีคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุในเชิงลึกหลังจากที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ เช่นชอบเนื้อหาของรายการหรือไม่อย่างไร ชอบรูปแบบในการนำเสนอหรือไม่อย่างไรชมรายการแล้วก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่อย่างไรสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่อย่างไร เป็นต้น

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) สำหรับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ โดยมีคำถามเกี่ยวกับข้อดี และข้อควรปรับปรุงแก้ไขสำหรับการผลิตรายการเช่นรูปแบบ เนื้อหา การนำเสนอของรายการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไรรายการมีเนื้อหาเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุหรือไม่อย่างไรรายการควรปรับปรุงในรูปแบบหรือไม่อย่างไร เป็นต้น

การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

เนื่องจากเครื่องมือในการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนั้นในการควบคุมคุณภาพเครื่องมือจึงได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนเช่นเดียวกันซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administration)
2. การสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ
3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์

ในขั้นตอนนี้สามารถควบคุมคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยได้ โดยการตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ หลังจากผู้วิจัยได้ทำการตั้งคำถามสำหรับแบบสอบถาม (Questionnaire) คำถามสำหรับการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) และคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. บทรายการโทรทัศน์ จำนวน 2 ตอน
2. อุปกรณ์ในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ ซึ่งได้แก่ กล้องโทรทัศน์ จำนวน 2 ตัว , เทปโทรทัศน์ จำนวน 1-2 ม้วนไมโครโฟน 2-3 ตัวอุปกรณ์ให้แสงสว่าง ซึ่งประกอบไปด้วยโคมไฟฟ้า และขาตั้งไฟจำนวน 2 ชุด

ในขั้นตอนนี้สามารถควบคุมคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยซึ่งได้แก่ บทรายการโทรทัศน์จำนวน 2 ตอน โดยการตรวจสอบเนื้อหาและรูปแบบของบทรายการโทรทัศน์ว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรายการโทรทัศน์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ จากการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาและทีมงานการผลิต และสำหรับอุปกรณ์ในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ จะได้รับการตรวจสอบว่าอยู่ในสภาพดีพร้อมนำไปใช้งานจากทีมงานผู้ผลิตรายการโทรทัศน์

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เทปบันทึกรายการโทรทัศน์ เป็นจำนวน 2 ตอน
2. แบบสอบถาม(Questionnaire) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administration)
3. การสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ
4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) สำหรับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ

ในขั้นตอนนี้สามารถควบคุมคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยซึ่งได้แก่ เทปบันทึกรายการโทรทัศน์จำนวน 2 ตอนโดยการตรวจสอบเนื้อหาและรูปแบบของรายการโทรทัศน์ว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรายการโทรทัศน์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ จากการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาและทีมงานการผลิต

สำหรับการควบคุมคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire), การสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ทำได้โดยการตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ หลังจากผู้วิจัยได้ทำการตั้งคำถามสำหรับแบบสอบถาม (Questionnaire) คำถามสำหรับการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) และคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)

ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 3เดือน โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
2. ทำการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ และความต้องการรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการในการนำเสนอรายการโทรทัศน์จากกลุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus group) โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ออกแบบสอบถาม(Questionnaire) และคำถามการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus group) เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ และความต้องการรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการในการนำเสนอรายการโทรทัศน์

2.2 ทำการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ และความต้องการรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการในการนำเสนอรายการโทรทัศน์ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังกล่าวสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 20คน

3. ทำการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้ในรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ในกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth interview) โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ออกแบบคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก(Depth interview) เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะ สำหรับรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ

3.2 ทำการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้สำหรับรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ จากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 คน

4. ออกแบบรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ และทำการเขียนบทรายการโทรทัศน์ทั้งหมด 12 ตอน จากนั้นเข้าสู่กระบวนการบรรณาธิการรายการ ในการประชุมทีมงาน เพื่อคัดเลือกตอนที่ให้นำมาผลิตซึ่งทางทีมงานได้มีมติว่าจะทำการผลิตรายการโทรทัศน์เชิงสุนทรีย์เพื่อสุขภาวะ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 2 ตอน

5. ดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อใช้สำหรับขั้นตอนในการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 ตอน เช่น การติดต่อแขกรับเชิญ การติดต่อสถานที่ถ่ายทำ การจัดเตรียมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและวัสดุประกอบรายการ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 เดือน โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วางแผนก่อนการดำเนินการถ่ายทำรายการเพื่อเตรียมความพร้อม โดยเป็นการรวบรวมประเด็นเนื้อหาและรูปแบบของรายการในแต่ละตอนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันของทีมงาน รวมไปถึงการนัดหมายเวลาและสถานที่
2. ดำเนินการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ตอนที่ 1
3. ดำเนินการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ตอนที่ 2

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 2 เดือน โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นำเทปที่บันทึกรายการโทรทัศน์เข้าสู่กระบวนการในการตัดต่อและจัดลำดับการนำเสนอรายการให้เป็นไปตามบทรายการโทรทัศน์ และนำไปตรวจสอบเพื่อได้รายการโทรทัศน์ จำนวน 2 ตอน ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ
2. ทำการสอบถามทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 2 ตอน และสอบถามความเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุจำนวน 3 คน หลังจากที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์

- 2.1 ออกแบบสอบถาม (Questionnaire) และคำถามการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ และทำการเก็บข้อมูลทัศนคติ และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ 100 คน ที่ได้ชมรายการโทรทัศน์
- 2.2 ออกแบบคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth-Interview) และทำการข้อมูลการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุจำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากงานวิจัยประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ส่วนคือ 1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้การลงรหัสเพื่อใช้ในการจัดกลุ่มทั้งนี้ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลคุณภาพก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลและ 2. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้โปรแกรม SPSS เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลใน 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth-Interview) สำหรับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
2. ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production) เป็นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกในขั้นตอนดำเนินการถ่ายทำรายการโทรทัศน์จำนวน 2 ตอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

3. ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการจัดบันทึกในการดำเนินการตัดต่อรายการโทรทัศน์จำนวน 2 ตอน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายการ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ และข้อมูลที่ได้รับจากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่จำนวน 2 ตอนของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ, กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์และผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์เชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ในการประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ในหัวข้อความพึงพอใจในด้านต่างๆและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูลจากค่าทางสถิติที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ชมรายการโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ดีที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ดี

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลและผลการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพโดยได้แก่การเขียนพรรณนา(Descriptive Writing) และการแสดงผลข้อมูลทางสถิติ ซึ่งประกอบไปด้วยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและการอภิปรายผล โดยมีการนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบและขั้นตอนในการวิจัยที่แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนเช่นเดียวคือ

1. ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)
2. ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

3. ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

ทั้งนี้การนำเสนอข้อมูลเป็นไปเพื่อทำการตอบปัญหานำวิจัยในหัวข้อกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ และหัวข้อทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มีกระบวนการในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)
2. ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)
3. ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

โดยในขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)และขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)มุ่งเน้นการตอบปัญหานำวิจัยในหัวข้อกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไรสำหรับในขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)มุ่งเน้นการตอบปัญหานำวิจัยในหัวข้อกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation) มุ่งเน้นการตอบปัญหาในหัวข้อทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไรทั้งนี้รายละเอียดของกระบวนการในการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุมุ่งถึงได้ทำแบบสอบถาม (Questionnaire) และสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมุ่งไปถึงได้สัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) สำหรับกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ จากนั้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์

จากการทำแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทำให้ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร เขตลาดพร้าว จำนวน 20 คน โดยแบ่งออกเป็นเพศชาย 10 คน และเพศหญิง 10 คน จากการสำรวจพบว่าค่าเฉลี่ยการศึกษาชั้นสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างคือระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 35) รองลงมาคือมัธยมศึกษา (ร้อยละ 25) และประถมศึกษา (ร้อยละ 20) โดยพบว่าผู้สูงอายุเพศชายที่ได้รับการศึกษา มีจำนวนมากกว่าผู้สูงอายุ

การประกอบอาชีพพบว่าผู้สูงอายุที่ยังประกอบอาชีพอยู่ (ร้อยละ 60) มากกว่าผู้ที่ไม่ประกอบอาชีพแล้ว (ร้อยละ 40) โดยในเพศชายพบว่าผู้ที่ยังประกอบอาชีพอยู่ (ร้อยละ 60) ซึ่งมากกว่าไม่ได้ประกอบอาชีพแล้วในปัจจุบัน (ร้อยละ 40) และในเพศหญิงพบว่าผู้ที่ยังประกอบอาชีพอยู่ (ร้อยละ 80) มากกว่ายังประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน (ร้อยละ 20) นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ยังประกอบอาชีพอยู่ปัจจุบันครึ่งหนึ่งประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว โดยมีจำนวนเพศชาย (ร้อยละ 37.5) และเพศหญิง (ร้อยละ 12.5) รองลงมาคืออาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน

สถานะทางเศรษฐกิจพบว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำคือ ต่ำกว่า 9,000 บาทมากที่สุด (ร้อยละ 40) รองลงมาคือมากกว่า 27,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 35) ถัดมาคือตั้งแต่ 9,000-12,000 บาท (ร้อยละ 10)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

- ความชื่นชอบในการรับชมโทรทัศน์

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบชมโทรทัศน์ (ร้อยละ 90) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ชอบชมโทรทัศน์ (ร้อยละ 10) เป็นผู้ชายทั้งหมด ทั้งนี้ได้ให้เหตุผลว่ารายการโทรทัศน์มักมีเนื้อหาที่ไร้สาระ

ไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามพบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงร้อยละ 100 ชอบดูโทรทัศน์ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายชอบดูโทรทัศน์ร้อยละ 80

- วิธีเลือกรับชมรายการโทรทัศน์

พบว่าผู้สูงอายุครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ50)จะเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ตามเวลาที่ตนเองสะดวก โดยเมื่อเปิดเจอรายการใดก็ชมรายการนั้น รองลงมาคือวิธีเลือกรับชมรายการโทรทัศน์แบบอื่นๆ ซึ่งระบุเหตุผลมาว่าเลือกจากความชอบส่วนตัว(ร้อยละ40) ส่วนจำนวนผู้สูงอายุที่เลือกจากตารางออกอากาศโดยอ่านจากหนังสือต่างๆ และเลือกจากรายการที่เป็นที่นิยม มีจำนวนเท่ากัน(ร้อยละ5) ทั้งนี้จากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างรับชมรายการโทรทัศน์ ในช่วงเวลาค่ำ (18.01-21.00 น.) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือช่วงเวลาสาย (9.01-12.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 15 และถัดมาคือช่วงเวลาบ่าย(13.01-16.00 น.)

- จุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์

พบว่าผู้สูงอายุเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ55) มีจุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์เพื่อรับทราบข่าวสาร รองลงมาคือเพื่อความบันเทิง (ร้อยละ25) เพื่อความรู้หรือการศึกษา (ร้อยละ15)และเพื่อใช้เป็นเพื่อนแก้เหงา (ร้อยละ5) ตามลำดับ

โดยพบว่าผู้สูงอายุเพศชายมีจุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์เพื่อรับทราบข่าวสารมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อความบันเทิงและเพื่อความรู้หรือการศึกษามีจำนวนเท่ากันและเพื่อใช้เป็นเพื่อนแก้เหงาตามลำดับ ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงมีจุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์เพื่อรับทราบข่าวสารมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อความบันเทิง, เพื่อความรู้หรือการศึกษาและเพื่อใช้เป็นเพื่อนแก้เหงาตามลำดับทั้งนี้ในเพศหญิงไม่มีผู้ที่มีจุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์เพื่อ ใช้เป็นเพื่อนแก้เหงาเลย

- ความถี่ในการรับชมรายการโทรทัศน์

พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ85)รับชมรายการโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน ทั้งนี้ จากการสำรวจพบว่าผู้สูงอายุเพศชายจะรับชมรายการโทรทัศน์เป็นประจำทุกวันเฉลี่ยวันละ 4 ชั่วโมง และผู้สูงอายุเพศหญิงจะรับชมรายการโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน เฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมงรองลงมา

ระยะเวลาในการชมรายการโทรทัศน์ไม่แน่นอน (ร้อยละ 10) โดยมีจำนวนเพศชายและเพศหญิงเท่ากัน และรับชมรายการโทรทัศน์เฉพาะวันธรรมดา (ร้อยละ 5) ซึ่งมีแต่ในเพศชายเท่านั้น

- ประเภทรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุชื่นชอบ

พบว่าผู้สูงอายุชื่นชอบรายการโทรทัศน์ประเภทข่าว (ร้อยละ 65) มากที่สุด รองลงมาคือละคร (ร้อยละ 15) รายการกีฬา รายการสารคดีและรายการปกิณกะมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 5)

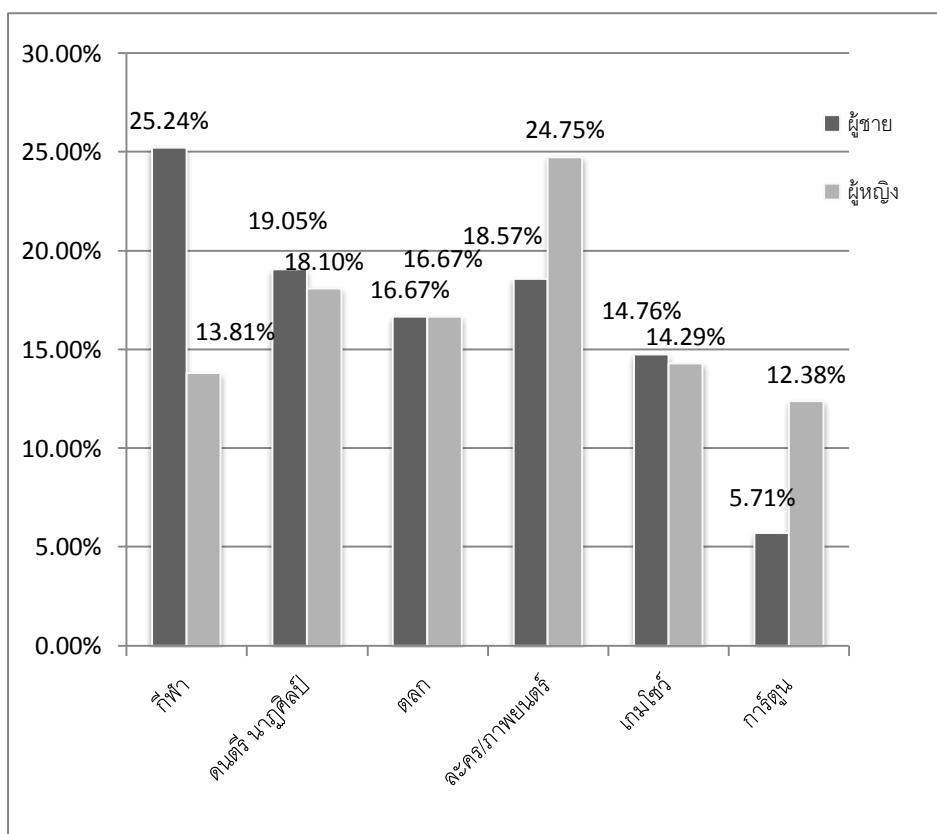
- ความชอบในการรับชมรายการบันเทิง

ผู้ชมสูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) ชอบรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิง โดยพบว่าผู้ชมสูงอายุผู้สูงอายุเพศหญิงชอบรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงมากกว่าเพศชาย

- รายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงที่ผู้ชมสูงอายุชื่นชอบ

ผู้สูงอายุที่ชื่นชอบรายการบันเทิงประเภทละคร/ภาพยนตร์มากที่สุด (ร้อยละ 21.45) รองลงมาคือกีฬา (ร้อยละ 20.50) และดนตรี นาฏศิลป์ (ร้อยละ 18.30) ตามลำดับ

กราฟที่ 2.1 แสดงรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงที่ผู้ชมสูงอายุชื่นชอบโดยแบ่งตามเพศ

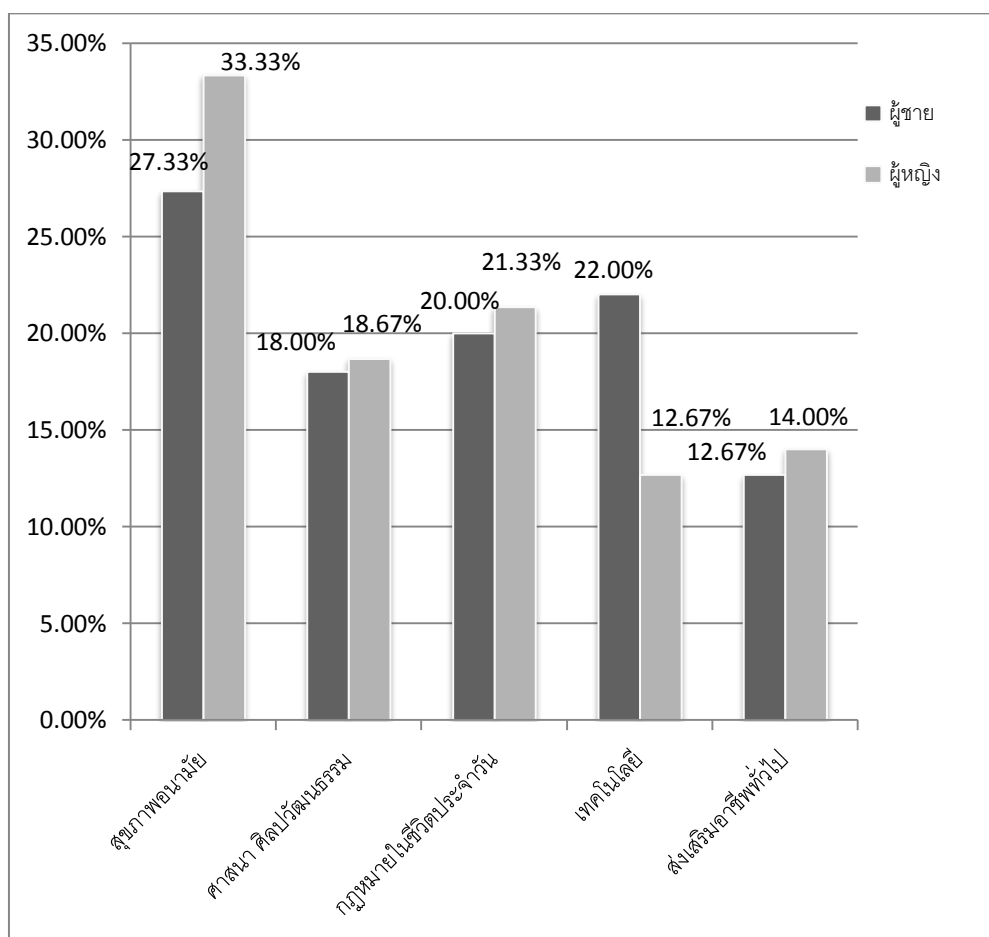


จากกราฟข้างต้นพบว่ารายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงที่ผู้ชมสูงอายุเพศชายชอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1) กีฬา (2) ดนตรี นาฏศิลป์ และ(3) ละครหรือภาพยนตร์ ส่วนรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงที่ผู้ชมสูงอายุเพศหญิงชอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ(1) ละครหรือภาพยนตร์ (2) ดนตรี นาฏศิลป์ และ(3) ตลก และสำหรับผู้ชมสูงอายุที่ชอบรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทการ์ตูน ทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างให้เหตุผลว่าที่เลือกรับชมและชื่นชอบเพราะได้ดูกับลูกหลาน

- ความชอบในการรับชมรายการประเภทความรู้

พบว่าผู้ชมสูงอายุส่วนใหญ่(ร้อยละ95) ชอบรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทความรู้ โดยพบว่าผู้ชมสูงอายุเพศชายชอบรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทความรู้มากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงชอบรายการประเภทความรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด

กราฟที่2.2แสดงรายการโทรทัศน์ประเภทความรู้ที่ผู้ชมสูงอายุชื่นชอบโดยแบ่งตามเพศ

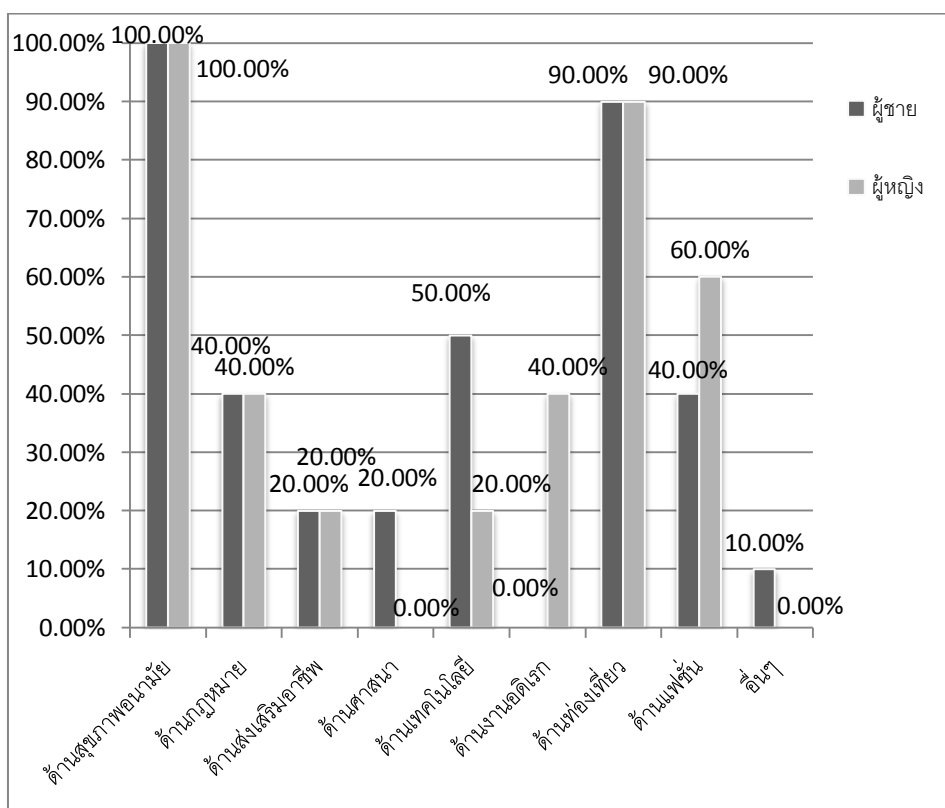


จากกราฟข้างต้นพบว่ารายการโทรทัศน์ประเภทความรู้ที่ผู้ชมสูงอายุเพศชายชอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1) สุขภาพอนามัย (2) เทคโนโลยี และ(3) กฎหมายในชีวิตประจำวัน ส่วนรายการโทรทัศน์ประเภทความรู้ที่ผู้ชมสูงอายุเพศหญิงชอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ(1) สุขภาพอนามัย (2) กฎหมายในชีวิตประจำวันและ(3) ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหา และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร

- ความต้องการด้านเนื้อหาในรายการที่ผู้ชมสูงอายุอยากให้นำเสนอ

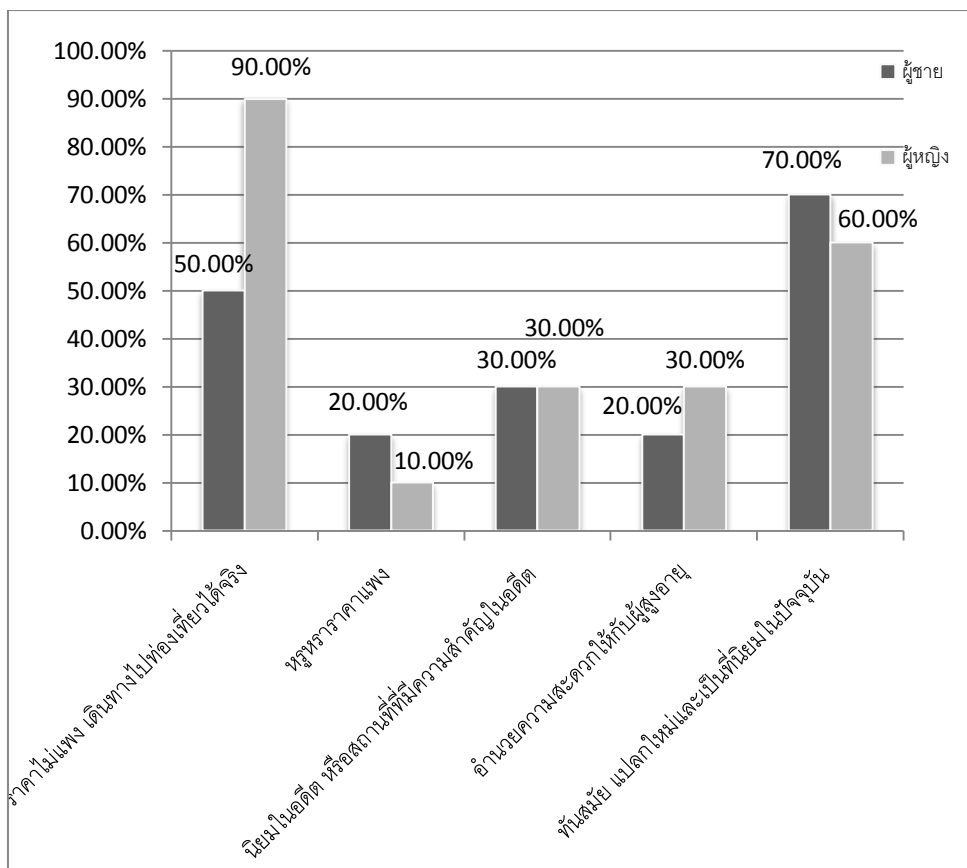
กราฟที่ 2.3แสดงความต้องการด้านเนื้อหาในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุอยากให้นำเสนอโดยแบ่งตามเพศ



จากกราฟข้างต้นพบว่าความต้องการด้านเนื้อหาในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุเพศชายอยากให้นำเสนอมากที่สุด 3 อันดับคือ (1) ด้านสุขภาพอนามัย(2) ด้านท่องเที่ยวและ(3) ด้านเทคโนโลยีตามลำดับ ส่วนต้องการด้านเนื้อหาในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุเพศหญิงอยากให้นำเสนอมากที่สุด 3 อันดับ คือ(1) ด้านสุขภาพอนามัย (2) ด้านท่องเที่ยว และ(3) ด้านแฟชั่น

- ความต้องการด้านเนื้อหาด้านท่องเที่ยวในรายการที่ผู้ชมสูงอายุอยากให้นำเสนอ

กราฟที่ 2.4 แสดงความต้องการด้านเนื้อหาด้านท่องเที่ยวในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุอยากให้นำเสนอโดยแบ่งตามเพศ



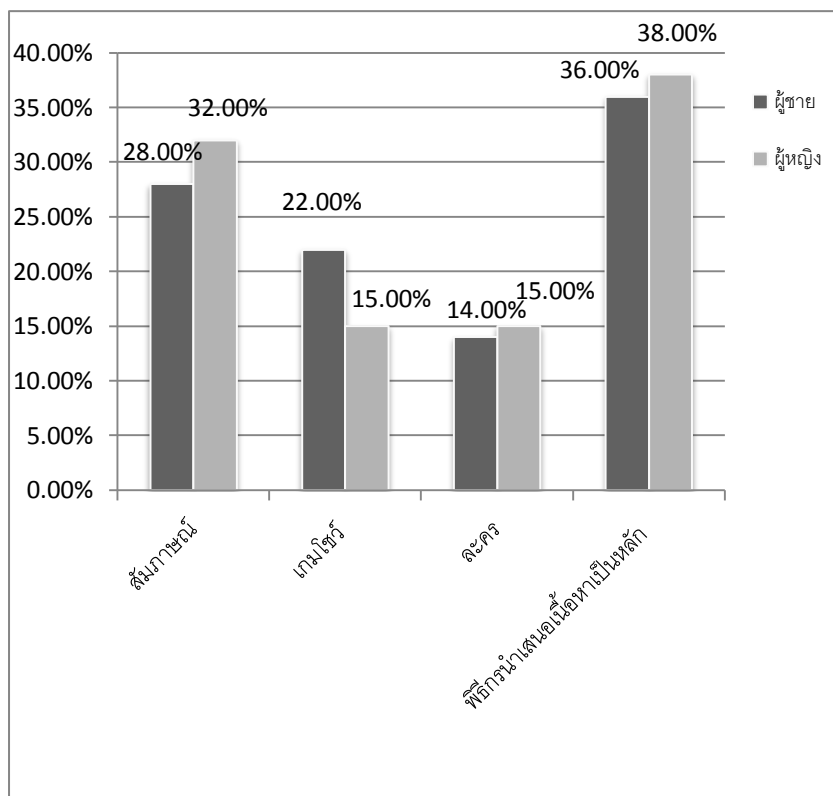
จากกราฟข้างต้นพบว่า พบว่าความต้องการด้านเนื้อหาด้านท่องเที่ยวในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุเพศชายอยากให้นำเสนอมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1) ต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกใหม่ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมากที่สุด (2) ต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ราคาไม่แพง เดินทางไปท่องเที่ยวได้จริง และ (3) ต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ที่ได้รับความนิยม หรือมีความสำคัญในอดีต

ส่วนความต้องการด้านเนื้อหาด้านท่องเที่ยวในรายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมสูงอายุเพศหญิงอยากให้นำเสนอมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1) ต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ราคาไม่แพง เดินทางไปท่องเที่ยวได้จริง (2) ต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

และ(3) ต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ที่ได้รับความนิยมหรือมีความสำคัญในอดีตและเป็นสถานที่ที่มีอำนาจความสะดวกให้ผู้สูงอายุอยู่ในลำดับที่เท่ากัน

- รูปแบบการนำเสนอในรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการ

กราฟที่ 2.5แสดงรูปแบบการนำเสนอในรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการโดยแบ่งตามเพศ



จากกราฟข้างต้น พบว่ารูปแบบการนำเสนอในรายการที่ผู้ชมสูงอายุเพศชายต้องการมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1)มีพิธีกรนำเสนอเนื้อหาเป็นหลัก (2) มีการสัมภาษณ์ในรายการและ (3)รูปแบบเกมโชว์

ส่วนรูปแบบการนำเสนอในรายการที่ผู้ชมสูงอายุเพศหญิงต้องการมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1)มีพิธีกรนำเสนอเนื้อหาเป็นหลัก (2) มีการสัมภาษณ์ในรายการและ(3)รูปแบบเกมโชว์

- ระยะเวลาในการออกอากาศของรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการ

พบว่าระยะเวลาในการออกอากาศของรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1) ประมาณ 30 นาที (2) ประมาณ 1 ชั่วโมง และ(3)ประมาณ 15 นาที โดยผู้ชมสูงอายุเพศชายมีความต้องการให้ระยะเวลาการออกอากาศรายการที่ชื่นชอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ (1) ประมาณ 30 นาที (2) ประมาณ 1 ชั่วโมง และ(3) ประมาณ 15 นาที สำหรับผู้ชมสูงอายุเพศหญิงมีความต้องการให้ระยะเวลาการออกอากาศรายการที่ชื่นชอบมากที่สุด 3 อันดับ คือ(1) ประมาณ 1 ชั่วโมงมากที่สุด (2) ประมาณ 30 นาที และ(3)ประมาณ15 นาที

สรุปผลข้อมูลเพื่อนำมาสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อ สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

จากข้อมูลพบว่าผู้สูงอายุมีความใกล้ชิดกับสื่อโทรทัศน์เป็นอย่างมาก โดยส่วนใหญ่แล้วได้รับชมรายการโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน และมีความชื่นชอบในการรับชมรายการโทรทัศน์ด้วยทั้งนี้วิธีการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่คือการเลือกชมตามเวลาที่ตนเองมีความสะดวก โดยเปิดเจอรายการไหน ก็จะรับชมรายการนั้น ดังนั้นช่วงเวลาในการออกอากาศจึงมีส่วนสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ โดยเวลาที่ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุดคือ ช่วงค่ำ (18.01-21.00น.) รองลงมาคือช่วงสาย (9.01-12.00น.) และช่วงเวลาบ่าย (13.01-16.00 น.)และช่วงดึก(21.01-24.00น.)ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

สำหรับจุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์ของผู้ชมที่สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุเกินครึ่งหนึ่ง มีจุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์เพื่อรับทราบข่าวสาร รองลงมาคือเพื่อความบันเทิง เพื่อความรู้ หรือการศึกษา และเพื่อใช้เป็นเพื่อนแก้เหงา ตามลำดับทั้งนี้เห็นได้ว่าผู้สูงอายุเกินครึ่งต้องการเป็นบุคคลที่ทันสมัย รับทราบข่าวสารอยู่เสมอ อีกทั้งมีผู้สูงอายุเป็นจำนวนไม่น้อยที่ต้องการคลายเครียด และผ่อนคลายด้วยการรับชมโทรทัศน์ ดังนั้นหากรายการโทรทัศน์สามารถตอบสนองจุดประสงค์เหล่านี้ ก็จะสามารถทำให้ผู้ชมที่สูงอายุเกิดความพึงพอใจได้

ทั้งนี้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบชมรายการประเภทความรู้ โดยผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างให้ความสนใจกับเรื่องสุขภาพอนามัยมากที่สุดเช่นเดียวกัน ซึ่งความต้องการความรู้ด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุนั้นมีความสอดคล้องกับสร้างสุขภาพไว้ในตนเองด้วยเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังพบข้อมูลว่าผู้สูงอายุชอบรับชมรายการประเภทท่องเที่ยวเพราะให้ความเพลิดเพลิน และในขณะเดียวกันผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สามารถสอดแทรกความรู้ผ่านทางรายการประเภทท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ผู้สูงอายุเพศชายต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัยแปลกใหม่ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมากที่สุด รองลงมาคือเป็นสถานที่ราคาไม่แพง เดินทางไปท่องเที่ยวได้จริง และเป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยม หรือมีความสำคัญในอดีต ตามลำดับ ส่วนในผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ราคาไม่แพง เดินทางไปท่องเที่ยวได้จริง รองลงมาคือ เป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน และ เป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมหรือมีความสำคัญในอดีตและเป็นสถานที่ที่มีที่อำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุอยู่ในจำนวนผู้ที่มีความต้องการเท่ากัน ตามลำดับ

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับการใช้สร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

นอกจากในขั้นตอนก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้ทำความสำรวจความต้องการและพฤติกรรมในการรับชมรายการโทรทัศน์จากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 20 คนแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 ท่าน ที่ทำงานในสาขาวิชาชีพการผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทกึ่งสารคดี หรือมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต (Life Style) และสุขภาพ โดยมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 2 ปี ซึ่งได้แก่

1. คุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บริษัท Hobby Television Network จำกัด ประสบการณ์ทำงาน เช่น รายการหมอบ้านหมอครัว, รายการแพรวไนน์เรื่องง่ายๆ, รายการบ้านหมอแบ่งค์ ออกอากาศ Home & Food Channel True Vision 85 และ PSI True TV ช่อง 25 (ออกอากาศทางช่อง Cable TV)

2. คุณมาลินี นุชประยูร ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จากบริษัท Design On Television จำกัด ประสพการณ์ทำงาน เช่น รายการ The Master Piece, Design Talkative, ดีไซน์กู้ชาติ ช่อง design channel PSI 65(ออกอากาศทางช่อง Cable TV)

3. คุณวิชุดา เรืองนุภาพจรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จากบริษัท พรหมวิหาร ที่วี จำกัด ประสพการณ์ทำงาน เช่น รายการ สุดขอบไซเบอร์ ทางช่อง11 (NBT)และของดีประเทศไทย ทางช่อง Next Step(ออกอากาศทางช่อง Free TV และCable TV)

โดยทั้งสามท่านได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ภาพ เสียง และการตัดต่อ

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสามท่านต่างแสดงทัศนะไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญต่อความต้องการ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์แนะนำให้ผู้วิจัยคำนึงถึงรายละเอียดของกระบวนการผลิตรายการเพื่อให้การนำเสนอรายการสามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมาย และสร้างความแตกต่างจากรายการโทรทัศน์สำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ โดยด้านภาพทั้งสามท่านมีความเห็นตรงกันว่า

ภาพในรายการควรเน้นถึงความสวยงาม ซึ่งการจัดวางองค์ประกอบและมุมกล้องจะช่วยสร้างความสวยงามให้กับภาพในรายการได้ ส่วนในเรื่องของเสียงให้เน้นเรื่องความชัดเจนเป็นหลัก สำหรับการตัดต่อผู้ผลิตรายการโทรทัศน์แนะนำให้ใช้เทคนิคการตัดต่อที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายขณะรับชมรายการ

โดยความเร็วสำหรับการตัดต่อก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นจึงต้องหาความพอดีในการใช้เทคนิคการตัดต่อเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของรายการที่ต้องการนำเสนอ และทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจอยากติดตามเนื้อหาของรายการโดยตลอดด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสามท่านได้ให้คำแนะนำด้าน ภาพ เสียง และการตัดต่อ ดังต่อไปนี้

“ในการผลิตรายการโทรทัศน์มีความสำคัญอย่างมากที่ต้องดูแลกลุ่มเป้าหมายของรายการอย่างชัดเจน เพราะทุกอย่างจะเชื่อมโยงกันหมด ในที่นี้ควรจะใช้เทคนิคที่ไม่หือหาว และการตัดต่อภาพก็ไม่ควรจจะรวดเร็วจนเกินไป คือทำให้กระชับได้ แต่ต้องระวังเพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถติดตามเนื้อหาของรายการได้ทันและเกิดความเข้าใจ”

สมเกียรติ พิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2555)

“สำหรับกระบวนการผลิตของรายการโทรทัศน์ ควรใส่ใจในรายละเอียดเล็กๆน้อยๆ เพราะจะทำให้เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของกลุ่มผู้ชมอย่างที่คุณผลิตรายการต้องการ ตัวอย่างเช่น การตัดต่อ เพราะนอกจากจะทำให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาในรายการแล้ว ยังช่วยทำให้แต่ละช่วงของรายการดูแล้วไม่น่าเบื่อได้ อย่างภาพในรายการควรเน้นถึงความสวยงาม ซึ่งมุมกล้องและการจัดวางองค์ประกอบของภาพก็มีส่วนช่วยทำให้ภาพในรายการเกิดความสวยงามขึ้นได้”

(มาลินี นุชประยูร, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2556)

“แน่นอนว่าคงต้องแตกต่างจากรายการวัยรุ่นที่มีการการตัดต่ออย่างรวดเร็ว แต่ถ้าสำหรับผู้สูงอายุก็ไม่ควรจจะเร็วขนาดนั้น แต่ก็ไม่ใช่ว่าราบเรียบจนเกินไป เพราะทำให้ดูน่าเบื่อได้ ทั้งนี้ภาพประกอบที่สวยงามซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหา และลูกเล่นในการตัดต่อที่พอดี ก็สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมที่ดูได้”

(วิชุดา เรืองนุกาพขจร, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2555)

2. เนื้อหาของรายการ

กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ให้คำแนะนำว่าเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมที่สูงอายุควรคำนึงถึงความชื่นชอบ และประโยชน์ที่ผู้สูงอายุจะได้รับและยังให้แนะนำ

ให้ค้นหาเนื้อหารายการที่มีความแตกต่างจากรายการที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้ชมที่ผู้สูงอายุที่มีอยู่เดิมเนื่องจากความแตกต่างด้านเนื้อหาสามารถสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับรายการได้ด้วย ทั้งนี้กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ให้สนใจในเนื้อหารายการเนื่องจากเป็นส่วนสำคัญที่ผู้สูงอายุจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง อีกทั้งถ้ารายการมีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุ ก็จะทำให้ผู้สูงอายุอยากติดตามรับชมรายการที่ผลิตอย่างต่อเนื่องอีกด้วย ทั้งนี้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสามท่านได้ให้คำแนะนำด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้

“เนื้อหาของรายการควรจะคำนึงถึงความชื่นชอบของผู้ชมและความเหมาะสมในการนำเสนอ ยกตัวอย่างเช่น ผมเดาว่าผู้สูงวัยน่าจะชอบเรื่องสุขภาพ สถานที่ที่เป็นธรรมชาติ และธรรมชาติ ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาที่ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ แต่สิ่งที่นำเสนอไปนั้นผู้สูงอายุต้องสามารถเดินทางไปหรือสามารถทำได้ด้วย”

สมเกียรติ พิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2555)

“ในส่วนของเนื้อหา ลองดูว่ารายการที่มีกลุ่มผู้สูงวัยเป็นเป้าหมาย ส่วนใหญ่แล้วผลิตรายการออกมาในลักษณะไหน เราควรจะนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างเพื่อให้รายการมีเอกลักษณ์ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผู้สูงวัยจะได้รับด้วย”

(มาลินี นุชประยูร, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2556)

“ด้านเนื้อหาที่มีความสำคัญมาก ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุว่าเมื่อได้รับชมแล้วจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง เพราะเมื่อเนื้อหาที่น่าสนใจ ผู้ชมที่เป็นผู้สูงวัยก็จะอยากติดตามรายการด้วยเช่นกัน”

(วิชุดา เรืองนุภาพจร, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2555)

3. พิธีกรรายการ

กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เน้นความสำคัญในบุคลิกภาพของพิธีกรมากกว่าเรื่องของวัย โดยแนะนำให้คัดเลือกพิธีกรที่มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ สุภาพเรียบร้อย และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง โดยควรหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์วัยรุ่น นอกจากหากพิธีกรมีบุคลิกภาพที่สนุกสนานยังจะช่วยทำให้รายการมีความสนุกสนานเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามควรคำนึงถึงเรื่องกาลเทศะเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากหากผิดพลาดผู้ชมที่สูงอายุอาจเกิดทัศนคติในแง่ลบกับรายการได้

“พิธีกรไม่จำเป็นต้องเป็นคนสูงอายุ สามารถเป็นวัยผู้ใหญ่ หรือวัยรุ่นก็ได้ แต่ควรจะเป็นพิธีกรที่มีความเรียบร้อยอันนี้สำคัญมาก และในขณะเดียวกันก็สามารถ Entertain ได้ด้วยจะยิ่งดี”

สมเกียรติ พิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2555)

“ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สูงอายุ วัยรุ่นก็ได้ แต่ควรจะมีคุณสมบัติสุภาพเรียบร้อย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง เพราะผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่ค่อนข้างจะให้ความสำคัญในเรื่องการใช้ภาษา ศัพท์วัยรุ่น ผู้ใหญ่ฟังแล้วอาจจะไม่เข้าใจ หรือบางคนก็ไม่ชอบเลยก็มีเหมือนกัน”

(มาลินี นุชประยูร, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2556)

“ถ้าพิธีกรเป็นผู้สูงอายุก็จะมี ความใกล้ชิดกับผู้ชมที่สูงอายุมากยิ่งขึ้น หรือเป็นวัยผู้ใหญ่ ก็สามารถทำได้ เพราะจะทำให้ดูน่าเชื่อถือเมื่อบอกเล่าข้อมูลต่างๆ ทั้งนี้คิดว่าพิธีกรควรมีความน่าเชื่อถือเพราะผู้สูงวัยเป็นผู้ผ่านประสบการณ์มามาก คงจะไม่เชื่ออะไรง่ายๆ ดังนั้นพิธีกรที่ดูน่าเชื่อถือก็น่าจะเหมาะสมกว่าและถ่ายทอดข้อมูลได้ดีกว่า แต่ถ้าสามารถเฮฮาได้ก็ยิ่งดีเพราะจะทำให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลายเมื่อได้รับชมรายการ”

(วิชุดา เรืองนภาพจร, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2555)

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุการทำแบบสอบถาม (Questionnaire) และสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่าง พบว่าสื่อโทรทัศน์นั้นมีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุอย่างมาก อีกทั้งโดยภาพรวมแล้วผู้สูงอายุยังคงเป็นบุคคลที่ใส่ใจในการดูแลสุขภาพ และใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการพักผ่อนและเป็นช่องทางในการรับรู้สิ่งที่น่าสนใจ ซึ่งเห็นได้จากข้อมูลทางสถิติที่กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการชมรายการที่มีเนื้อหาสุขภาพ และรองลงมาคือด้านการท่องเที่ยวที่สามารถตีความได้ว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ควบคู่ไปกับความผ่อนคลายและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ จะเป็นแนวทางในการผลิตรายการโทรทัศน์ดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้ออกแบบรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ในลำดับต่อไป

ขั้นที่2 การผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบรายการ หลังจากได้มีการค้นคว้าหาข้อมูลด้านความต้องการและพฤติกรรมในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ และทำการสัมภาษณ์เชิง (Depth Interview) จากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อหาข้อมูลด้านกระบวนการผลิตรายการ ทั้งนี้รูปแบบและวิธีการนำเสนอของรายการโทรทัศน์ดังกล่าวมีรายละเอียดอยู่ในข้อเสนอ “รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ” ดังต่อไปนี้

แนวคิดรายการ

รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความคิดการมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นนั้น มีข้อดีไปไม่น้อยกว่าช่วงชีวิตอื่นๆ และสร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ให้กับผู้สูงอายุเนื่องจากกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถช่วยส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุได้

ชื่อรายการ: รุ่งใหญ่ หัวใจศิลป์

วัตถุประสงค์ของรายการ: เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุโดยผ่านกิจกรรมเชิงสุนทรีย์

ประเภทรายการ: รายการประเภทกึ่งสารคดี

วิธีการนำเสนอ

รูปแบบ : มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ และสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

เวลาออกอากาศ : 30 นาทีสัปดาห์ละ 1 วัน

ช่วงเวลาการออกอากาศ : 10.00-10.30น.

ลักษณะรายการ : แบ่งออกเป็น 2 ช่วง (ช่วงละ 13-15 นาที)

ช่วงที่ 1 (15 นาที)

- **ตามหาบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจ:** ก่อนที่จะพบกับแขกรับเชิญเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชม รายการสร้างบรรยากาศเพลิดเพลินและดึงดูดความสนใจของผู้ชมด้วยสถานที่ที่น่าสนใจ ซึ่งอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของแขกรับเชิญ (7-8 นาที)
- **แนะนำแขกรับเชิญ (ศิลปินสูงวัย):** ผ่านประวัติ และผลงานของแขกรับเชิญ เพื่อให้ผู้ชมรายการทราบข้อมูลเบื้องต้นของแขกรับเชิญ (6-7 นาที)

ช่วงที่ 2 (15 นาที)

- **สัมภาษณ์ช่วงที่1:** เน้นให้ผู้ชมทำความรู้จักกับแขกรับเชิญ จากคำบอกเล่าของแขกรับเชิญเอง ทั้งในด้านครอบครัว การทำงาน และมุมมองการใช้ชีวิต (4-5 นาที)
- **สัมภาษณ์ช่วงที่2:** เน้นให้ผู้ชมเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เกิดแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ เนื่องจากเห็นถึงผลดีที่แขกรับเชิญได้รับจากการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ (8-10 นาที)

ผู้วิจัยเขียนบทรายการโทรทัศน์ซึ่งมีความสอดคล้องแนวคิด รูปแบบ การนำเสนอ และกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้เป็นจำนวนทั้งหมด 12 ตอน และเข้าสู่กระบวนการบรรณาธิการรายการ ในการประชุมทีมงาน เพื่อคัดเลือกตอนที่นำมาผลิตในงานวิจัยการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุขึ้นจริง เป็นจำนวน 2 ตอน เพื่อสังเกตความต่อเนื่องในการรักษาเอกลักษณ์แนวความคิดและรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่ได้ผลิตขึ้นโดยเนื้อหารายการของทั้งสองตอนนั้นต้องมีความน่าสนใจ ชวนให้ผู้ชมติดตามและแสดงถึงแนวคิดและรูปแบบของรายการอย่างชัดเจน แต่ทั้งสองตอนนั้นจะให้บรรยากาศในการรับชมที่แตกต่างกัน โดยทั้งสองตอนมีรายละเอียดของแขกรับเชิญดังนี้

1.รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1 มีแขกรับเชิญคือ คุณภัทราวดี มีชูธน ซึ่งในงานวิจัยต่อไปจะเรียกว่า “ตอนครูเล็ก”

2.รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 2 มีแขกรับเชิญคือ คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ ซึ่งในงานวิจัยต่อไปจะเรียกว่า “ตอนแม่ขวัญจิต”

หลังจากที่ทำการเลือกตอนที่ผลิตได้แล้ว ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในส่วนต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

1. การติดต่อแขกรับเชิญ

ผู้วิจัยทำการค้นคว้าประวัติของแขกรับเชิญ พร้อมทั้งหาที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรืออีเมลเพื่อทำการติดต่อกับแขกรับเชิญ โดยในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่1 แขกรับเชิญคือคุณภัทราวดี มีชูธน จากการค้นหาข้อมูลพบว่าคุณภัทราวดีได้ก่อตั้งโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษาหัวหิน และในขณะนั้นกำลังมีการแสดงละครเวทีเรื่อง วิวาทพระสมุท โดยมีคุณภัทราวดีเป็นผู้ร่วมแสดงด้วย ผู้วิจัยจึงได้ทำการติดต่อคุณภัทราวดีเพื่อเชิญมาเป็นแขกรับเชิญในรายการ ผ่านการอำนวยความสะดวกของบุคลากรในโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งต่อมาได้มีโอกาสติดต่อกับแขกรับเชิญโดยตรงทั้งการพูดคุย และการส่งอีเมล เพื่อนำเสนอรูปแบบรายการและบอกกล่าวถึงวัตถุประสงค์ที่รายการต้องการนำเสนอให้กับแขกรับเชิญ

ตอนที่2 แขกรับเชิญคือคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ จากการค้นหาข้อมูลพบว่าคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ได้รับงานผ่านผู้จัดการส่วนตัว ผู้วิจัยจึงได้ติดต่อผ่านผู้จัดการส่วนตัว ซึ่งต่อมาได้มีโอกาสติดต่อกับแขกรับเชิญโดยตรงผ่านทางโทรศัพท์ และได้มีโอกาสไปพบกับแขกรับเชิญเพื่อพูดคุยรายละเอียดของรายการในงานที่แขกรับเชิญได้ทำการแสดง

2. การติดต่อสถานที่ถ่ายทำได้แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ 1. สถานที่ที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ และ 2. สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์และประกอบการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยได้ยึดเอาสถานที่สัมภาษณ์แขกรับเชิญเป็นหลัก จากนั้นจึงค่อยหาสถานที่ที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ เนื่องจากต้องการให้เนื้อหาของรายการมีความเชื่อมโยงกัน โดยในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนครูเล็ก: ส่วนของการนำเสนอได้นำเสนอสถานที่ที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่การสัมภาษณ์ แยกรับเชิญ ได้แก่ วัดห้วยมงคล ตลาดน้ำหัวหิน และทะเลหัวหิน ก่อนทำการเลือกสถานที่ถ่ายทำ ผู้วิจัยต้องทำการหาข้อมูลสถานที่ที่น่าสนใจต่างๆในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากนั้นพิจารณาสถานที่ที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน เป็นสำคัญเนื่องมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาสำหรับการถ่ายทำ

สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์และประกอบการสัมภาษณ์ ได้แก่ โรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษาหัวหิน และวิกหัวหิน ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปติดต่อด้วยตนเอง พร้อมกับส่งจดหมายมาเพื่อเป็นการขออนุญาตใช้สถานที่

ตอนแม่ขวัญจิต: ส่วนของการนำเสนอได้นำเสนอสถานที่ที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่การสัมภาษณ์แยกรับเชิญ ได้แก่ พิพิธภัณฑน์มั่งกรสวรรค์ วัดพระนอนและอุทยานมัจฉาแห่งชาติ และหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย

สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์และประกอบการสัมภาษณ์ได้แก่ บ้านคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ งานเกษตร สถานที่ที่แยกรับเชิญได้ไปทำการแสดง โดยก่อนหน้าผู้วิจัยได้ติดต่อกับแยกรับเชิญผ่านการพูดคุยทางโทรศัพท์

โดยก่อนถ่ายทำผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่ที่ใช้ในการถ่ายทำ พร้อมทั้งติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขออนุญาตและทำการนัดหมายวันที่จะถ่ายทำรายการ โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปก่อนหน้าการถ่ายทำ 2 ครั้ง ในช่วงของการเตรียมการเริ่มต้นโดยผู้วิจัยได้ทำการถ่ายรูปสถานที่ เพื่อกำหนดจุดที่จะใช้ในการถ่ายทำ และก่อนหน้าการถ่ายทำรายการ 1 วัน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนมีการเริ่มถ่ายทำในวันถัดไป

3. การจัดเตรียมความพร้อมของพิธีกรได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1.การแต่งกาย 2. เนื้อหาและบทของรายการ โดยในส่วนของการแต่งกาย มีการจัดเตรียมเสื้อผ้าของพิธีกรเสื้อผ้า ที่คำนึงถึงความสะดวกสบาย แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความคล่องแคล่วเพราะต้องเดินทางไปยังสถานที่ที่น่าสนใจและทำกิจกรรมต่างๆ และสีที่สดใสเพื่อสร้างจุดเด่นให้กับพิธีกรและสอดคล้อง

กับรูปแบบของรายการที่มีความสนุกสนาน สำหรับส่วนของเนื้อหาและบท ประกอบไปด้วยข้อมูล ประวัติของแขกรับเชิญ ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และบทคำถามการสัมภาษณ์

กระบวนการผลิตรายการตอนที่1 แขกรับเชิญ: คุณภัทราวดี มีชูธน

ก่อนดำเนินการถ่ายทำรายการผู้วิจัยได้อธิบายถึงภาพรวมของรายการ อันได้แก่ แนวคิด วัตถุประสงค์กลุ่มเป้าหมายรูปแบบวิธีการนำเสนอรายการ และเนื้อหาสาระของรายการ ซึ่งระหว่างการอธิบายได้เปิดโอกาสให้ทีมงานได้ซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติและสร้างความเข้าใจให้เป็นที่เข้าใจแนวทางเดียวกัน

ในกระบวนการผลิตรายการนี้ผู้วิจัยได้แบ่งทีมงานออกเป็น 2 ส่วนคือ ทีมงานในส่วนที่ลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ผู้กำกับรายการ 1 ตำแหน่ง ช่างภาพ 2 ตำแหน่ง และผู้ช่วยช่างภาพ 1 ตำแหน่ง และทีมงานในส่วนที่ไม่ได้ลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ ตัดต่อ 1 ตำแหน่ง และ กราฟฟิก 1 ตำแหน่ง โดยทีมงานส่วนหลังจะดำเนินการในขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์ (Post-Production) และได้แบ่งการถ่ายทำรายการออกเป็น 3 ส่วน คือ 1.การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์ แขกรับเชิญ 2.การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ และ3.การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ

หลังจากได้มีการติดต่อแขกรับเชิญและถ่ายทำเป็นสถานที่ที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้เดินทางมาที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเดินทางล่วงหน้าก่อนที่ทีมงานจะเดินทางมาถ่ายทำเพื่อเตรียมความพร้อมในส่วนที่1 การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ และส่วนที่3 การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ ก่อนที่ทีมงานจะตามมาสมทบ และการถ่ายทำในส่วนที่2 การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการบางส่วน มีรายละเอียดดังนี้

1.การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

ผู้วิจัยได้เดินทางเข้าไปพูดคุยกับแขกรับเชิญที่โรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน เพื่อยืนยันเรื่องการนัดหมายในการถ่ายทำอีกครั้ง หลังจากที่ได้พูดคุยกับแขกรับเชิญต่อเนื่องมาตั้งแต่

วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2555 โดยนัดหมายให้วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 16.00น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

2.การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ

ในการถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ ผู้วิจัยได้ทำการถ่ายทำก่อนการนัดหมายช่วงเวลาในการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ (วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 16.00 น.) โดยทำการถ่ายทำในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2555ซึ่งได้ทำการถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการนอกจากนี้ในวันเดียวกันผู้วิจัยยังได้เลือกสถานที่ที่จะใช้ในช่วงการสัมภาษณ์ และถ่ายรูปไว้สำหรับการอธิบายให้กับทีมงานที่จะตามมาสมทบในวันที่ถ่ายทำรายการช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญสำหรับการถ่ายทำภาพประกอบการบรรยายในรายการ ผู้วิจัยได้บันทึกภาพการทำงานของแขกรับเชิญในช่วงที่มีการซ้อมละครเวทีเรื่องวิชาวพระสมุท ที่วิกหัวหิน โดยแขกรับเชิญได้ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการฝึกซ้อมการแสดง และได้แสดงในละครเวทีเรื่องดังกล่าว

ภาพที่3.1 บรรยายภาคการฝึกซ้อมละครเวทีเรื่องวิชาวพระสมุท



ทั้งนี้ภาพข้างต้นเป็นบรรยายภาคการฝึกซ้อมละครเวทีเรื่องวิชาวพระสมุทในช่วงเวลา 10.00 - 11.00 น.ก่อนที่จะมีการแสดงในช่วงเวลา 19.30 น. โดยหลังการฝึกซ้อมผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการแสดงละครเวทีเรื่องดังกล่าวบางส่วน ถึงความรู้สึกที่มีต่อ

แขกรับเชิญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการแสดง จากนั้นผู้วิจัยได้เดินทางกลับมาที่โรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหินในช่วงหัวค่ำอีกครั้งเพื่อทำการบันทึกภาพบรรยากาศโดยรอบก่อนมีการแสดงละครเวที และภาพการสัมภาษณ์นักเรียนโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน และลูกศิษย์ของแขกรับเชิญถึงความรู้สึกที่มีต่อแขกรับเชิญรวมถึงประโยชน์ของแสดงละครที่มีต่อตนเองซึ่งเป็นคำถามเดียวกันกับการสัมภาษณ์ในช่วงสายของวันเดียวกันนี้ นอกจากนี้ในส่วนของการได้ชมละครเวทีเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลที่ได้จากการรับชมการแสดงมาใช้เป็นข้อมูลในรายการทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาของบทที่ลงเสียง และคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ในรายการอีกด้วย

ภาพที่ 3.2บรรยากาศละครเวทีเรื่องวิวาห์พระสมุทรหลังจากจบการแสดง



ทั้งนี้ภาพข้างต้นเป็นบรรยากาศละครเวทีเรื่องวิวาห์พระสมุทรหลังจากจบการแสดง โดยเมื่อการแสดงจบลงผู้วิจัยได้บันทึกภาพบรรยากาศความประทับใจของทั้งผู้ชมและผู้มีส่วนร่วมในการแสดง โดยมีทั้งผู้ชมที่แสดงความชื่นชมต่อการแสดง และลูกศิษย์ที่เข้ามาแสดงความเคารพและขอบพระคุณแขกรับเชิญผู้ที่เป็นครูผู้สอนการแสดง

นอกจากนี้หลังการแสดงจบลงผู้วิจัยได้ทำการบันทึกภาพการให้สัมภาษณ์ของคุณอังษณา บุรินทรภักดี ผู้อำนวยการโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน ถึงความรู้สึกที่มีต่อ

แขกกับเชิญ และคำแนะนำสำหรับผู้สูงวัยในการทำกิจกรรมทางศิลปะอีกด้วย ซึ่งนับว่าการสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นใจและก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในข้อมูลที่ทางรายการได้นำเสนอให้กับผู้ชมที่ผู้สูงวัย

3. การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ

ในตอนครูเลิกสถานที่ที่น่าสนใจ ได้แก่ วัดห้วยมงคล และตลาดน้ำหัวหิน ทั้งนี้ก่อนดำเนินการถ่ายทำผู้วิจัยได้ทำการติดต่อเจ้าหน้าที่ของสถานที่ รวมถึงได้เดินทางมาดูสถานที่จริงก่อนการถ่ายทำ แต่อย่างไรก็ตามเพื่อไม่ให้มีการผิดพลาดในการถ่ายทำรายการ ผู้วิจัยได้เดินทางมาก่อนการถ่ายทำจริงอีกครั้งเพื่อยืนยันการนัดหมายและสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับสถานที่จากเจ้าหน้าที่

การถ่ายทำสถานที่ที่น่าสนใจผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความสวยงามด้านภาพเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกระบวนการก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) จากคำแนะนำของกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ต่างให้ทัศนะไปในทิศทางเดียวกันด้านภาพในรายการควรมีความสวยงาม อีกทั้งจากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุต้องการให้รายการนำเสนอเนื้อหาด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นการถ่ายทำให้ภาพในช่วงสถานที่ที่น่าสนใจให้มีความสวยงามโดยใช้เทคนิคมุมกล้อง และการจัดวางองค์ประกอบของภาพจึงมีความสำคัญ เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจให้กับผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากไปท่องเที่ยวในสถานที่นั้นๆ

จากการเดินทางมาล่วงหน้าก่อนที่ทีมงานในส่วนที่ลงภาคสนามทำให้ผู้วิจัยได้ถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพบรรยากาศประกอบรายการไปในบางส่วน แต่ส่วนประกอบหลักในรายการผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายล่วงหน้ากับทีมงานก่อนการถ่ายทำเป็นเวลา 1 สัปดาห์ โดยมีตารางเวลาสำหรับการถ่ายทำและเนื้อหารายการให้กับทางทีมงานทุกคน ทั้งนี้ทีมงานในส่วนที่ลงภาคสนามจะเดินทางมาที่จังหวัดศรีษัันธ์ สถานที่นัดการถ่ายทำในวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2555 โดยใช้รถตู้เป็นพาหนะ โดยทีมงานออกเดินทางจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในช่วงเวลา 06.30 น. ทั้งนี้รายละเอียดของการถ่ายทำรายการในส่วนต่างๆมีดังต่อไปนี้

1. การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

ผู้วิจัย ผู้กำกับรายการ และทีมงานได้เดินทางมาก่อนช่วงเวลาการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ เพื่อกำหนดสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยมีความต้องการให้ภาพขณะการสัมภาษณ์ออกมามีสีสันที่สวยงาม มองเห็นธรรมชาติที่ร่มรื่นของโรงเรียน และแสดงถึงเอกลักษณ์ในของโรงเรียน ซึ่งแขกรับเชิญเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น ดังนั้นสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์จึงเป็นสนามหญ้ามองเห็นหญ้าสีเขียวขจี เมื่อกล้องจับภาพของแขกรับเชิญเดี่ยวจะเห็นภาพต้นไม้อยู่ด้านหลัง เมื่อสลับมาเป็นกล้องที่จับทั้งพิธีกร และแขกรับเชิญจะเห็นภาพของกลองขนาดใหญ่ที่ใช้สำหรับการฝึกซ้อมและการแสดง โดยด้านบนมีโคมไฟระย้าที่มีลักษณะแปลกตาแสดงถึงเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใครของโรงเรียนแห่งนี้ได้เป็นอย่างดีดังจะเห็นได้จากภาพขณะทำการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ: คุณภัทราวดี มีชูธน ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3.3ภาพขณะทำการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ: คุณภัทราวดี มีชูธน



เมื่อถึงเวลานัดหมายกับแขกรับเชิญ ผู้วิจัยได้พูดคุยก่อนถ่ายทำเพียงเล็กน้อย เนื่องจากแขกรับเชิญเป็นผู้มีประสบการณ์ในการถ่ายทำ และได้อ่านเนื้อหาหาคำถามที่ผู้วิจัยได้ส่งให้ดูก่อนหน้านี้แล้ว จึงได้เริ่มถ่ายทำกันทันที โดยผู้วิจัยได้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ เริ่มถามคำถามเกี่ยวกับแนวทางในก่อตั้งโรงเรียนสาเหตุที่แขกรับเชิญมีความใกล้ชิดกับศิลปะ การปฏิบัติตัวเมื่อสูงวัยมากขึ้น ตลอดจนคำแนะนำสำหรับผู้ชมทางบ้านที่สูงวัย โดยเฉพาะการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดสุขภาวะสำหรับผู้สูงวัย ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์ได้แบ่งออกเป็น

เนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ 1. ที่มาของการก่อตั้งโรงเรียนและงานของเขารับเชิญในปัจจุบัน 2. ปัญหาอุปสรรคอันมีสาเหตุมาจากวัยที่เพิ่มมากขึ้นและวิธีการที่เขารับเชิญใช้แก้ไข 3. นำกิจกรรมเชิงสุนทรียะและกล่าวถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์ถึงเรื่องการเสนอแนะกิจกรรมเชิงสุนทรียะให้กับผู้ชม เขารับเชิญได้ยกตัวอย่างเรื่องของการร้องเพลงไทยเดิมว่าจะส่งเสริมทำให้จิตใจผู้ร้องเบิกบาน ผู้ฟังก็ชื่นบาน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ร้องมีปอดแข็งแรง ทั้งนี้ยังกล่าวอีกด้วยว่าตัวเขารับเชิญก็ไม่ใช่ว่าผู้ที่ร้องเพลงเก่ง แต่การฝึกฝนบ่อยๆจะทำให้ร้องได้ดีขึ้น ซึ่งการกล่าวเช่นนี้จะช่วยสร้างกำลังใจให้ในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี

สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์เขารับเชิญคือเกือบหนึ่งชั่วโมงเต็ม ทำให้หน่วยความจำของกล้องตัวหนึ่งหมดลงพอดี โดยหลังจบการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้พูดคุยกับเขารับเชิญทำให้ทราบว่าเขารับเชิญมีแนวคิดที่จะรับผู้สูงอายุที่ต้องการทำประโยชน์ให้กับสังคมเข้าทำงานเป็นบุคลากรในโรงเรียน ทั้งเจ้าหน้าที่ในด้านต่างๆและครูผู้สอน อีกทั้งยังเชื่อมั่นว่าการทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะ เช่น การร้องเพลง การแสดงละคร จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ เพราะการทำกิจกรรมต่างๆเหล่านี้จะช่วยสร้างความเพลิดเพลินใจ รวมถึงยังส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกายอีกด้วย

2. การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ

ผู้วิจัยและทีมงานได้เดินทางไปโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน ก่อนเวลาทำการสัมภาษณ์สัมภาษณ์เขารับเชิญ 1 ชั่วโมงเพื่อทำการเก็บภาพบรรยากาศทั้งห้องเรียน วิถีหัวหิน (สถานที่ที่ใช้ทำการแสดงประเภทต่างๆ) และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสถานที่ที่ได้กล่าวมานั้นอยู่ภายในโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน ทั้งหมดจากนั้นเมื่อถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์เขารับเชิญเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยและทีมงานได้รับเดินทางไปทะเลหัวหินก่อนที่แสงจะหมด เพื่อเก็บภาพบรรยากาศทะเลในยามเย็น ที่มีผู้คนมาทำกิจกรรมมากมาย เช่น เดินเล่นชมวิว เล่นน้ำทะเล กิจกรรมขี่ม้าริมชายหาด เป็นต้น เพื่อนำภาพดังกล่าวมาใช้ในการปิดท้ายรายการการเก็บภาพบรรยากาศดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น และทันกำหนดตามตารางเวลาการทำงานที่ได้ชี้แจงให้กับทีมงานก่อนหน้าการถ่ายทำ ทั้งนี้การถ่ายทำได้เสร็จสิ้นลงเมื่อเวลา 18.00น. ผู้วิจัยได้ส่งทีมงานขึ้นรถตู้เพื่อเดินทางกลับเข้าสู่จังหวัดกรุงเทพมหานคร

3. การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ

ผู้วิจัยได้นัดหมายกับทีมงานในช่วงเวลา 9.30น.ที่วัดห้วยมงคล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สถานที่แรกสำหรับการถ่ายทำหลังจากที่มีทีมงานตามมาสมทบ ก่อนทำการถ่ายทำผู้วิจัยได้อธิบายภาพรวมของวัดห้วยมงคล และเนื้อหารายการที่ใช้ในการลงเสียง เพื่อให้ช่างภาพเก็บบรรยากาศได้ถูกต้อง ทั้งนี้ในช่วงที่ผู้ดำเนินรายการเปิดรายการจะใช้กล้อง 2 ตัว แต่หลังจากนั้นช่างภาพ 2 คนได้แยกกันทำงาน โดยช่างภาพคนหนึ่งทำหน้าที่ถ่ายทำบรรยากาศโดยรวมของวัดห้วยมงคล ส่วนอีกคนหนึ่งทำหน้าที่เก็บภาพกิจกรรมของพิธีกร ซึ่งการทำงานที่แยกหน้าที่กันอย่างชัดเจนช่วยประหยัดเวลาที่ใช้ในการถ่ายทำได้เป็นอย่างมาก จากนั้นช่างภาพทั้งสองได้ถ่ายช่วงปิดจากวัดห้วยมงคล และโยนไปสู่การเปิดในสถานที่แห่งใหม่ ซึ่งสถานที่แห่งนั้นคือตลาดน้ำหัวหินด้วยกันอีกครั้ง

จากนั้นผู้วิจัยและทีมงานได้เดินทางไปถ่ายทำที่ตลาดน้ำหัวหิน เพื่อถ่ายทำช่วงต่อเนื่องจากวัดห้วยมงคล โดยได้ใช้หลักการทำงานเช่นเดียวกับที่วัดห้วยมงคล คือมีการแบ่งหน้าที่การทำงานกันอย่างชัดเจนระหว่างช่างภาพทั้งสองคน ทั้งนี้ตลาดน้ำหัวหินมีอุปสรรคการถ่ายทำ ดังนี้

1. มีพื้นที่ที่กว้างใหญ่ การถ่ายทำโดยละเอียดแต่ไม่คำนึงถึงจุดเด่นของสถานที่ จะทำให้การถ่ายทำเสียเวลาและภาพที่ได้อาจจะไม่ใช่ก็ไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องทำการแก้ปัญหาโดยการกำหนดจุดสำหรับการถ่ายทำอย่างชัดเจน โดยเน้นการถ่ายทำในกิจกรรมหลักและพื้นที่ที่สำคัญก่อน

2. มีผู้คนพลุกพล่านในพื้นที่ที่ต้องการถ่ายทำ การแก้ปัญหาดังกล่าวใช้การรอจังหวะที่มีผู้คนเดินผ่านน้อยลง รวมถึงให้ผู้ช่วยช่างภาพเป็นผู้ชี้แจงนักท่องเที่ยวว่ามีการถ่ายทำรายการและขอความกรุณาไม่ให้เดินผ่านหน้ากล้อง

อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาดังกล่าวทำให้การถ่ายทำรายการเป็นไปอย่างราบรื่นและได้ผลงานตามที่ต้องการ รวมถึงยังเป็นไปตามตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในตารางการทำงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แสดงตารางเวลาในการถ่ายทำรายการและตารางแสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนครูเล็ก ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงตารางเวลาในการถ่ายทำรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่1:ครูเล็ก

วันที่	เวลา	รายละเอียด
8 ธันวาคม 2555	19.00 - 21.00 น.	ดูละครเวทีเรื่อง วิวาหพระสมุท
9 ธันวาคม 2555	10.00 - 18.00 น.	สำรวจเส้นทางที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
15 ธันวาคม 2555	07.00 - 9.00 น.	เดินทางไปที่โรงเรียนภัทรวดีมัธยมศึกษา หัวหิน
	10.00 - 11.00 น.	บันทึกภาพการซ้อมการแสดงละครเวที ที่วิกหัวหิน เรื่องวิวาหพระสมุท
	11.00 - 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00 - 17.00 น.	เดินทางเพื่อสำรวจสถานที่ถ่ายทำ
	21.00 - 22.00 น.	ถ่ายทำการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ และนักเรียน โรงเรียนภัทรวดีมัธยมศึกษา หัวหิน
16 ธันวาคม 2555	07.00 น.	ทีมงานภาคสนามมาถึงจุดนัดพบในกรุงเทพฯ(ปากซอยลาดพร้าว58/1) เพื่อเดินทางไปยังสถานที่ถ่ายทำ
	09.30น.	นัดเจอกับทีมงานที่อำเภอหัวหิน ณ วัดหัวหิน
	10.00 - 11.00 น.	ถ่ายทำที่วัดห้วยมงคล
	11.00 - 12.00น.	ถ่ายทำที่ตลาดน้ำหัวหิน
	12.30 - 13.30 น	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	14.30 - 15.30น.	ถ่ายทำโดยรอบโรงเรียนภัทรวดีมัธยมศึกษา หัวหิน
	15.30 - 16.00 น.	เตรียมตัวให้สำหรับการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ ณ โรงเรียนภัทรวดีมัธยมศึกษา หัวหิน
	16.00 - 17.00 น.	สัมภาษณ์แขกรับเชิญ ณ โรงเรียนภัทรวดีมัธยมศึกษา หัวหิน
	17.30 - 18.00 น.	ถ่ายทำบรรยากาศทะเลหัวหิน
	18.00 - 22.00น.	เดินทางกลับ

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก

ภาพ	เสียง
  	<p>ไตเติ้ลรายการ(เปิดรายการ)</p> <p>พิธีกร: สวัสดีคะคุณผู้ชม พบกับรายการที่จะสร้างแรงบันดาลใจให้กับรุ่นเดอะ รุ่นเก๋า วันนี้ ออมมาอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาที่หัวหินนั่นเองคะ แต่ยังไม่พาไปเที่ยวทะเลนะคะ จะมาพบกับบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับคุณผู้ชม แต่ต้องนี่ขอแวะสักการะหลวงพ่อดวงก่อน ซึ่งเป็นหลวงพ่อดวงองค์ใหญ่ที่สุดในโลกที่วัดห้วยมงคลคะ เดี่ยวตามอมเข้ามาเลยคะ</p> <p>เสียงบรรยาย:สำหรับใครที่แวะกันมาที่หัวหินแล้วนะคะ ต้องมาที่นี่เลยคะ สำหรับวัดห้วยมงคล ตั้งอยู่ที่ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแต่เดิมใช้ชื่อว่า “วัดห้วยคด” ซึ่งมีที่มาที่ไปจากลักษณะลำห้วยน้อยใหญ่ที่คดไปคดมา</p> <p>ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จมาในปี พ.ศ. 2495 แล้วได้ตั้งโครงการพระราชดำริแห่งแรกขึ้น และทรงได้พระราชทานนามใหม่จาก ห้วยคด เป็นห้วย “มงคล” ซึ่งในปัจจุบันใช้เป็นที่ตั้งชื่อหมู่บ้าน วัด โรงเรียนและโครงการต่างๆอีกมากมาย</p> <p>วัดห้วยมงคลก่อตั้งในปี พ.ศ. 2507 จากที่พักสงฆ์เล็ก ๆ จนกระทั่งกลายเป็นสำนักสงฆ์และเป็นวัดในเวลาต่อมา (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย:ด้วยเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อดวงค์ใหญ่ที่พุทธศาสนิกชนในภาคใต้ให้ความเคารพนับถือ เลื่อมใสมาเป็นเวลานาน และรู้จักเป็นอย่างดี จึงก่อเกิดการร่วมมือร่วมใจจากหลายองค์กรทั้งทางภาครัฐ และเอกชนในการสร้าง ปฏิมากรรมองค์จำลองหลวงพ่อดวงค์ใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งหล่อด้วยโลหะผสม หน้าตักกว้าง 9.9 เมตร สูง 11.5 เมตร บนฐานสูง 3 ชั้น ชั้นล่างกว้าง 70 เมตร ยาว 70 เมตร</p> <p>ภายในวัดห้วยมงคลได้จัดกิจกรรมไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันทำบุญมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเขียนใบโพธิ์ทอง ซึ่งให้ผู้ร่วมทำบุญเขียนความดีที่จะทำกันตลอดทั้งปี หรือกิจกรรมเดินลอดท้องช้างเพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิต</p> <p>คุณผู้ชมเองก็สามารถเดินทางมาสักการะหลวงพ่อดวงค์ใหญ่ที่สุดในโลก และทำกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ได้ที่วัดห้วยมงคล โดยการเดินทางมานั้น ก็ทำได้ไม่ยากแค่เพียงแค่มุ่งเดินทางมาที่ตัวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์</p> <p>เลี้ยวขวาเข้าสี่แยกห้วยมงคล เป็นระยะทาง 7 กิโลเมตรและเลี้ยวซ้ายตรงเข้ามาอีก 4 กิโลเมตรก็จะถึงวัดห้วยมงคล</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>พิธีกร: คุณผู้ชมคะ สำหรับวัดห้วยมงคลนี่ก็เป็นอีกหนึ่งวัดที่มีชื่อเสียงสุดๆเลยที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดี่ยวเราจะไปกันต่อที่สถานที่แห่งใหม่ของหัวหิน นั่นก็คือตลาดน้ำหัวหินนั่นเองคะ</p> <p>เพลง : คิมหันต์หัวหิน</p> <p>พิธีกร: คุณผู้ชมคะ จากวัดห้วยมงคลมากันต่อเลยคะ ที่ตลาดน้ำหัวหินเนี่ยหละคะ อยู่ใกล้กันนะคะ ที่มีของให้ซื้อให้ช้อปเยอะแยะมากมาย ทั้งของกินแล้วก็ของใช้เลยหละคะ เดี่ยวขอช้อปกันก่อนนะคะ ก่อนจะไปหาบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจให้กับเราจะ</p> <p>เสียงบรรยาย: ตลาดน้ำหัวหินเป็นตลาดน้ำที่ประยุกต์ระหว่างวิถีชีวิตของคนในอดีตให้เข้ากับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยมีแนวคิดคือ ตลาดน้ำหัวหิน แปลกใหม่ ยิ่งใหญ่ หรูหรา บนพื้นที่กว่า 40 ไร่ สวยงามด้วยสถาปัตยกรรมและการตกแต่งสไตล์หัวหินย้อนยุค เป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ประตูบานเฟี้ยม ชายคาประดับด้วยลวดลายฉลุ ชวนให้ผู้สูงวัยนึกถึงหัวหินในอดีตในยุคที่สาว ๆ ยังใส่ชุดกระโปรงบานสวมหมวกมาเดินเที่ยวช้อปปิ้งกันคะ อาคารร้านค้าตั้งอยู่รายรอบบึงใหญ่มีชื่อประจำอาคารเป็นชื่ออำเภอต่างๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “ร้านใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย: เช่น อาคารเมืองเพชร อาคารปราณบุรีคะ โดยอาคารแต่ละหลังเชื่อมต่อกันด้วยสะพานไม้ ซึ่งก็มีชื่อเป็นมงคลอย่าง สะพานโกยทรัพย์ สะพานรับทรัพย์ นอกจากชื่อถือดียังเป็นจุดถ่ายรูปที่สวยงามอีกด้วยคะ</p> <p>ภายในตลาดน้ำหัวหิน มีร้านค้าที่หลากหลายมากมาย ทั้งเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นแนวแฟชั่นที่เหมาะสมกับการสวมใส่ไปเที่ยวทะเลนั่นเอง และนอกจากนี้ยังมีงานฝีมือ เย็บปักถักร้อยสุดปราณีต และขาดไม่ได้กับร้านขายของเล่นในอดีตก็มีให้ชมและเลือกซื้ออีกด้วย</p> <p>โดยร้านค้าแต่ละร้านนอกจากจะมีสินค้าที่หลากหลายน่าสนใจแล้ว การตกแต่งของร้านค้าก็ยิ่งโดดเด่น และมีเสน่ห์แตกต่างกันออกไปด้วย</p> <p>ผู้สูงวัยไม่ต้องกลัวว่าเวลาเดินเลือกซื้อของจนเมื่อย แล้วจะไม่มีที่นั่งพักเหนื่อย เพราะที่นี่มีเก้าอี้ม้านั่งมากมายตลอดทั้งทางเดิน ให้ได้พัก โดยจะนั่งพักแล้วรับประทานอาหารพร้อมกับชมวิวไปด้วยก็สามารถทำได้เช่นเดียวกันคะ</p> <p>นอกจากนี้แล้วในช่วงแดดร้อนลมตก ใครที่อยากลองนั่งเรือพาย (ต่อ)</p>




ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย: ชมวิวความสวยงามของอาคาร สดุดคลาสสิกก็สามารถทำได้ และยังมีกิจกรรม ป้อนหญ้าให้แกะ หรือว่าจะป้อนอาหารปลา คาร์ฟ สามารถมากันได้ที่ตลาดน้ำหัวหิน โดยเดินทางจากตัวเมืองหัวหิน ขึ้นสะพานทางไป ปรารถบุรี แล้วกลับรถเข้ามาที่ถนนหัวนาทับได้ ประมาณ 4 กิโลเมตรเท่านั้นเอง ก็จะเห็น สัญลักษณ์เรือลำใหญ่ที่ตั้งอยู่ด้านหน้าตลาดน้ำ หินแล้วล่ะคะ</p> <p>พิธีกร:เที่ยวจนเพลิด พักผ่อนจนหน้าใจแล้วที่ ตลาดน้ำหัวหิน ได้เวลาที่ จะเฉลยแซกรับเชิญ ของเราแล้วนะคะ ซึ่งแซกรับเชิญก็อยู่ที่หัวหิน นี้ล่ะคะ ซึ่งก็คือ ครูเล็ก ภัทราวดี มีชุมชนคะ</p> <p>เสียงบรรยาย:คุณภัทราวดี มีชุมชน หรือครูเล็ก ศิลปินผู้มากความสามารถที่มีเรื่องราวชีวิต มากมายล้วนแต่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง โดยตั้งแต่ในวัยเยาว์คุณภัทราวดี ได้รับการ ฝึกสอนศิลปะรำไทยและขับร้องเพลงไทยจาก ครูเล็ก วงบ้านหม้อ อีกทั้งในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายเธอได้ไปศึกษาต่อที่ ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นที่ที่ทำให้เธอได้สัมผัสกับ ศิลปะการแสดงการร้องเพลงแบบตะวันตกซึ่ง นับว่าเป็นจุดเริ่มสนใจศิลปะการแสดงอย่าง จริงจัง (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย:จนกระทั่งเธอได้ตัดสินใจเลือกที่จะไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ด้านศิลปะการแสดง การเป็นนางแบบ และการแต่งหน้าโดยเฉพาะ และหลังจากเรียนจบกลับมาได้ไม่นาน เธอก็ได้รับการทาบทามจาก คุณพัฒนศรี บุณนาค ให้เข้ามาเป็นนางแบบ</p> <p>ด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทั้งรูปร่างและหน้าตาที่เปรี๊ยะวเก้ ทำให้มีงานด้านการเดินแบบมีเข้ามาอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ใครๆก็สามารถจดจำชื่อของภัทราวดี ศรีไตรรัตน์ ได้ในฐานะนางแบบแถวหน้าของเมืองไทย และแล้วเส้นทางการเป็นนักแสดงก็ได้เริ่มต้นขึ้น เมื่อเธอได้แสดงละครโทรทัศน์</p> <p>จนกระทั่งฝีมือฉายมือทางการแสดงไปเข้าตาผู้กำกับการแสดง คุณ ปริญญา ลีละศร จึงได้ชักชวนให้เธอแสดงภาพยนตร์เรื่องแรกในชีวิต นั่นก็คือเรื่องไม่มีสวรรค์สำหรับคุณ (เพลงประกอบภาพยนตร์: ไม่มีสวรรค์สำหรับคุณ) โดยแสดงร่วมกับนาท ภูวนัย ภาวนา ชนะจิต และสุพรรณ บวรณพิมพ์ ซึ่งคุณสุพรรณถือได้ว่าเป็นศิลปินที่เธอเลื่อมใสศรัทธา และเป็นแม่แบบทางการแสดงของเธอ(ต่อ)</p>




ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย: จากภาพยนตร์เรื่องนี้ ส่งผลให้คุณภัทราวดี ได้รับรางวัลพระสุรัสวดีด้านดารานำหญิงยอดเยี่ยมนับว่าเป็นนักแสดงหน้าใหม่ไฟแรงที่มีสไตล์การแสดงที่ผิดไปจากนักแสดงที่ได้รับความนิยมในยุคนี้</p> <p>ในปี 2520 เธอหันหลังให้กับวงการภาพยนตร์และทำงานเป็นผู้จัดละครโทรทัศน์ ให้กับสถานีโทรทัศน์ช่องสาม โดยริเริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานด้านการแสดง ที่อาศัยความสามารถและความเข้าใจของนักแสดง “ไม่มีการบอกรบท แต่เป็นการจำบท” โดยละครที่ได้รับความนิยมมากคือเรื่อง “ตุ๊กตาเสียดกลาง” นอกจากนี้ยังได้สร้างละครเรื่องขบวนการคนใช้ เพื่อทำพิสูจน์ว่าผู้ชมต้องการชมความสามารถของนักแสดงมากกว่าผู้แสดงที่สวยงามแต่เพียงเท่านั้น ด้วยวิชาที่จำเรียนมาบวกกับประสบการณ์และความชอบ</p> <p>คุณภัทราวดีจึงกลายเป็นครูที่ถ่ายทอดศิลปศาสตร์ให้กับลูกศิษย์ในวงการบันเทิงไทยมาแล้วหลายรุ่นต่อหลายรุ่น ทั้งยังได้สร้างผลงานแสดงมากมายหลายแขนงทั้งละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และละครเวที ให้ผู้ชมได้รับข้อคิดและมีความสุขไปกับงานด้านการแสดงของเธอ</p> <p>“ครูเล็ก ภัทราวดี มีชูธน”</p>

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เพลง: ประจำรายการ เข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์</p> <p>พิธีกร: คุณผู้ชมคะ แล้วตอนนี้ขอมาอยู่กับแขกรับเชิญของเรา ครูเล็ก ภัทราวดี มีชูธน สวัสดิ์คะ (ครูเล็ก: สวัสดิ์คะ) ครูคะ เป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ครูมาเป็นแขกรับเชิญของเรา อย่างแรกเลยนะคะ ที่เข้ามาที่โรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน ครูมีที่มาที่ไปในการก่อตั้งโรงเรียนอย่างไรบ้างคะ</p> <p>ครูเล็ก:โรงเรียนนี้จริงๆแล้วทำถวายในหลวง คือเราอายุมากแล้ว เราก็บอกว่า เราจะทำอะไรในแผ่นดินได้ ก็เลยคิดว่างานนี้น่าจะเป็นงานที่ดีที่จะช่วยพระองค์ท่านสร้างเด็กๆ คือสร้างพลเมืองใหม่ๆ สอนให้เขารู้จักคิด ก็เหมือนกับว่าสอนให้เขาจับปลาเขาก็จะมีกินตลอดทั้งชีวิต เราก็สอนให้เขารู้จักคิด เขาจะได้เอาไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ ซึ่งตรงนี้พระเจ้าอยู่หัว ท่านก็สอนให้เราคิดอยู่เรื่อยๆ ซึ่งเรารู้สึกว่าเอาตรงนี้ไปขยายต่อได้มัยเอาไปเผยแพร่ เอาไปทำงานที่มีประโยชน์</p> <p>พิธีกร:ที่เห็นอย่างเด่นชัดคือที่โรงเรียนได้ดึงเอาศิลปะแขนงต่างๆ มาใช้ในการเรียนการสอนด้วยคะ</p> <p>ครูเล็ก:ครูของที่นี่จะเป็นศิลปินที่มีความรู้สูง แล้วก็เรียนหนังสือมาเยอะ แต่ว่าไม่ได้ทำงานในสิ่งที่เรียนมา มาทำงานศิลปะ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ครูเล็ก:แต่ว่างานศิลปะเนี่ย มันไม่ได้ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาการ ผู้ที่จะทำงานศิลปะได้ดีวิชาการจะต้องสูงคนเราเหล่านี้เขาชำนาญเช่นว่าทำงานเกี่ยวกับเด็กมาเยอะ เขาศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้านภาษาไทย แล้วแต่ว่าเขาศึกษาทางด้านไหนมา ก็ให้เขาสอนวิชานั้น แต่นำเอาศิลปศาสตร์เข้ามาสอนด้วย ก็เลยเป็นวิทยาศาสตร์ที่สนุกสนาน แล้วเด็กก็มีproject ที่สามารถเอาภาควิชาการมาลงสนาม มาปฏิบัติได้ เด็กๆก็จะเข้าใจด้วยว่าเรียนไปทำไม เรียนแล้วเอาไปทำอะไรได้ เพราะพวกศิลปินเนี่ยช่างคิด</p> <p>พิธีกร:ทราบว่าครูเองก็เป็นครูที่สอนในโรงเรียนนี้เหมือนกัน</p> <p>ครูเล็ก:สอน</p> <p>พิธีกร:สอนวิชาอะไรบ้างคะ</p> <p>ครูเล็ก:สอนภาษาอังกฤษ เพราะว่าดิฉันชำนาญภาษาอังกฤษมาก คือทั้งชีวิตอยู่ต่างประเทศ แล้วดิฉันก็อ่านเรียน literatureอะไรของภาษาอังกฤษค่อนข้างเยอะ พอก่อนจะมาสอนก็กลับไปอ่านตำราเกี่ยวกับ grammarทั้งหลาย เพราะเด็กไทยต้องเรียน grammar ให้มากหน่อย เพราะเขาจะได้เข้าใจว่าที่มาที่ไปของภาษาว่าเป็นยังไง ก็กลับไปเปิดตำรา กลับไปทำความเข้าใจกับ grammar ให้ดี (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
	<p>ครูเล็ก:เพื่อที่จะสร้างหลักสูตรของตัวเองมาสอนที่นี่เพราะฉะนั้นหลักสูตรที่นี่ก็จะไม่เหมือนใคร ได้ผลดีมาก เพราะศิลปินเราถูกฝึกมาให้ทำของยากให้ง่ายแล้วก็เกิดผล</p> <p>พิธีกร:ซึ่งศิลปะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้</p>
	<p>ครูเล็ก:ใช่ ใช้กับการสอนทุกอย่างได้ เพราะเราต้องเรียนรู้ ทำresearch แล้วต้องทำให้ได้ทำจนเชี่ยวชาญ พอเชี่ยวชาญแล้ว ก็เอาไปประยุกต์สอนกับคนอื่นได้อีก อันนี้ก็เป็นวงจร ซึ่งศิลปินศาสตร์เขาสอนมา</p> <p>พิธีกร:ย้อนกลับไปจุดเริ่มต้นของการที่ชื่นชอบศิลปะสำหรับตัวครูคืออะไรคะ</p>
	<p>ครูเล็ก: ต้องบอกว่า ผู้ใหญ่ชักนำ คืออยู่กับงานศิลปะ ที่มันอยู่ในบ้าน คุณแม่จะทานน้ำพริก แม่ครัวก็สลัดผัก จะทานมะม่วงน้ำปลาทหวาน ก็สลัดมะม่วง แล้วเราก็นั่งช่วยเค้า กินบ้างเล่นบ้าง ก็ช่วยทำ แม้กระทั่งน้อยหน้า เปิดฝา แล้วก็คว้านข้างในนี้ ไม่มีเม็ดเลย แต่ยังมีอยู่ในลูก เขาทำเจานั่งดูก็สนุก เราทำบ้าง ละะบ้าง อะไรบ้าง ก็ได้เล่นก็เลยมีความรู้สึกว่าคุณศิลปะมันคือการเล่น แล้วการที่กินได้จริงๆ ใช้ชีวิตได้จริงๆ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ครูเล็ก: ศิลปะนี้ไม่ใช่อะไรที่ไปแขวนข้างฝา แต่มันต้องอยู่ในชีวิต ใช้ได้ในทุกวันของชีวิต</p> <p>พิธีกร: การนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เมื่อเรามีอายุมากขึ้น การทำงานด้านศิลปะมีอุปสรรคบ้างมั้ยคะในเรื่องของวัย</p> <p>ครูเล็ก: ต้องบอกว่ายิ่งทำก็ยิ่งแข็งแรง แล้วก็ไม่น่าป่วยใช้เลย เพราะว่าการสอนเด็กก็ได้เอาความรู้ที่เราทั้งหมด ซึ่งบางอย่าง อย่างครูบางท่านท่านมีความรู้คุณธรรม เด็กก็ได้ความรู้ท่านทำยังไง ท่านกินยังไง ครูทุกคนที่นี้อายุไล่ส่วนมาก เป็นอาวุโสที่ไม่ปล่อยตัวให้แก่ตายไปเปล่าๆ ตัวดิฉันเอง บางทีจะสอนเด็ก ก็บางทีกลัวจะสอนไม่ไหว แต่ก็กัดฟันสักนิดหนึ่งได้มัย แล้วก็ทำเรียบง่าย ทำแค่เป็นตัวอย่างให้เขาดู อย่างบางที่แค่ exercise บางอย่าง การละครบางอย่าง movement บางอย่าง เราก็ทำให้เขาดูพอสังเขป แล้วก็ให้เขาทำ แล้วก็คอยพูดด้วยปาก เข้ายกขาสิลูก ยกขาสูงๆ ขาเรายกไม่ไหวแล้วแต่มันทำให้เราได้เคลื่อนไหวทำให้แขนขาเราแข็งแรงความคิดเดี๋ยวนี้ก็เร็วขึ้นมาก แล้วก็ละเมียดละไมขึ้นกว่าเดิม เพราะว่าอายุเราเยอะ คือได้ทั้งความเร็วและละเมียดละไม</p> <p>ภาพประกอบ: ภาพการแสดง ล.ลิลิตพระลอ และวิชาวาพระสมุท</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ช่วงสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ แฮกรับเชิญ:</p> <p>เดชนันท: ครูเล็กสอนการใช้ชีวิต สอนมารยาท สอนการมองโลก</p> <p>ลาภินี: เป็นการสอนที่ไม่ใช่สอนเหมือนนั่งเรียน แล้วก็เรียน แต่การสอนมีหลายวิธีมากอยู่ที่ว่าเรา จะหยิบอะไรแล้วจะถ่ายทอดให้เด็กรู้อย่างไร ซึ่ง โรงเรียนนี้ก็เน้นศิลปะการแสดง อย่างเรื่องวิวาห์- พระสมุทร ที่แสดงอยู่ตอนนี้ ก็มีทุกวิชาทั้ง ประวัติศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคม การใช้ชีวิต มารยาทในสังคมมันมีทุกอย่าง</p> <p>กนิษฐ์: ได้รับศาสตร์ใหม่ว่าได้รับรู้ว่าการแสดงมัน เป็นศิลปะอย่างหนึ่งครับ แล้วก็ได้เรียนรู้จากครู เล็กว่าชีวิตก็คือศิลปะเราทำทุกอย่างให้มัน balance แล้ว มันก็จะเป็นสิ่งที่สวยงามไม่น่าเบื่อ</p> <p>กลับเข้าสู่การสัมภาษณ์แฮกรับเชิญ:</p> <p>พิธีกร: มุมมองการใช้ชีวิตของครูเมื่อมีอายุเพิ่มมาก ขึ้น เปลี่ยนแปลงไปมั๊ยคะ</p> <p>ครูเล็ก: เปลี่ยนแปลงไปนี่ต้องบอกว่าเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้น เพราะเราก็ผ่านชีวิตมาเยอะ เราก็ เรียนพระพุทธศาสนา แล้วก็ไดลองปฏิบัติสำหรับ พระพุทธศาสนา เราได้เห็นจริงทุกวัน เรื่องของ กรรมเราได้สอนเด็กๆ ายเลยนะว่า(ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ครูเล็ก: สมมติว่าหนูคิดอะไรขึ้นมาอย่างในเรื่อง ศิลปะเนี่ย คนโน้นก็คิดอย่างนี้ คนนี้คิดอย่างนู่น ทำนั่น คนก็คิดเพื่อฝันไปไง พอทุกคนคิดเราก็บอกว่าทำ พอทำ ครูขาทำไมทำ ทำไม่ได้ มันยากเราก็บอกอย่าเปลี่ยนทำ เธอคิดแล้วนี่ต้องทำให้ได้ เธอแล้วไงหนูทำไมไม่ได้ ทำเพราะกรรมเนี่ย มันทำให้ได้ได้นะ กรรมที่มันลำบากยากจน ยากเข็ญทั้งหลายเนี่ย ทำให้ดีได้ ทำได้อย่างไรพระพุทธเจ้าสอน เข้าหาผู้รู้ผู้ทรงธรรม ฌบัตน์เธอเปิดกุ๊กกั๊ เธอเข้าหาครู เข้าหาผู้รู้ แล้วผู้รู้จะช่วยทำให้เธอทำให้ได้ แล้วกรรมที่เธอสร้างไว้ที่เธอบอกว่ามันยากมันเย็นนี้ มันก็จะเป็นกรรมดีให้กับเธอ ก็สอนอย่างนี้ง่ายๆ พระพุทธศาสนาก็คือวิสอนมันต้องอย่างนี้ ไม่ใช่ว่าสอนเรื่องกรรมจากในหนังสือหรือฟังพระท่านพูดเนี่ย เด็กๆไม่เอาด้วยหลับ</p> <p>พิธีกร: นั่นก็คือมุมมองชีวิตที่ครูได้ด้วย</p> <p>ครูเล็ก: คะ แล้วก็เอามาสอนเด็ก แล้วเราจะบรรลุ เข้าใจมากขึ้นหลายๆอย่างด้วย</p> <p>พิธีกร: ถ้าพูดถึงเคล็ดลับในการใช้ชีวิต หรือว่าในการที่ทำให้ร่างกายกระฉับกระเฉงตลอดเวลาแบบครู มีเคล็ดลับยังงัยบ้างคะ</p> <p>ครูเล็ก: ครูก็ทำ exercise กับเด็กๆ คือเราแก่แล้ว ทำคนเดียวขี้เกียจ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงการถ่ายทำรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ครูเล็ก: เข้าๆ ก็จะมีคลาส วันพุธสอนร้องเพลงไทย เดิมเราก็จะไปสอนร้องเพลงกับเด็กๆ ก็สอนเรื่อง ลมหายใจ การร้องเพลงมันเปล็ดเพลินแล้วใช้ลม หายใจปอดมันจะขยาย ปอดจะใหญ่ ก็ได้ ประโยชน์กับเด็กๆ และได้ประโยชน์กับตนเองด้วย กินอาหารที่ดี กินอาหารที่ดีนี้หมายความว่า กิน น้ำพริก ผักเยอะๆ ปลาตัวเล็กตัวน้อยที่มี แคลเซียม ทานวิตามิน แล้วกินนอน ถ้าเหนื่อย เมื่อไหร่ต้องนอน นอนให้พอ (พิธีกร: อย่านอน ตัวเองใช้มัยคะ) คะ อย่านอนตัวเองนะคะ ตื่นขึ้นมา ก็ทำสิ่งที่ดีต่อได้ แล้ววันศุกร์ ดิฉันก็จะมีสอน movement ก็สอนท่าต่างๆที่เป็น basic ของ การ movement แต่ว่าสอนโดยละเอียดให้เด็กทำ ให้สวย ทำให้ถูกต้อง แล้วที่สอนท่าต่างๆนี้เราทำ ได้ เพราะเป็น basic แล้วสอนให้สวยเราก็ทำ ทำ ให้เขาดู เราก็ได้exercise ไปด้วย</p> <p>พิธีกร: ครูคะ ถ้าคุณผู้ชมที่อยู่ในวัยผู้สูงวัยแล้ว อยากจะทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ใน วงการศิลปะการแสดงก็แล้วแต่ จะสามารถทำ เองได้อย่างไรบ้างคะ</p> <p>ครูเล็ก: ได้คะ ก็นั่งร้องเพลง นั่งตรงไหนก็ร้องได้ เพลงที่เราเคยร้องเนี่ย ไทยเดิมยิ่งดีมาก เอื้อนยาว ไป มันทำให้ปอดเราหายใจ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ครูเล็ก: การร้องเพลงนี้ทำให้ได้หายใจถึงฝักมา หรือไม่ฝักมากก็ต้องหายใจพอหายใจทำให้ปอดเราใหญ่ขึ้น พอปอดเราใหญ่ขึ้น มันสูบฉีดเลือดได้ดีขึ้น เลือดมันก็ flow ดีขึ้น หน้าตาก็แจ่มใส แล้วก็คนอื่นได้ฟังก็ขึ้นบาน แล้วร้องทุกวัน บางทีร้องไม่เก่ง ร้องทุกวัน หรือว่าเราเปิดฟังแล้วร้องไปตามนั้น ทุกวันเราก็เก่งขึ้น เสียงเราก็จะดีขึ้น เสียงที่แหบแห้งมันก็จะใสขึ้น ดิฉันก็ไม่ได้ร้องเพลงมา สักเท่าไรเลย เพราะไม่ใช่ฉันร้องนะ แต่ว่าตรงนี้ออยากสอนเพลงไทยเดิมกับเด็กๆ ก็เลยทำคลาส สอนร้องเพลงไทยเดิม ต้องบอกว่าเสียงสูงๆที่เคยขึ้นไม่ได้ เตี้ยวันนี้ขึ้นได้หมดแล้ว แล้วก็การลากเสียงที่ยาว ก็ลากได้แล้ว แต่ก่อนนี่ลมชนิดเดียว เพราะว่าแก่แล้ว ไม่ค่อยได้ใช้ลมเท่าไร ก็ลากได้ ยาวเป็นกิโลแล้วนะคะ แล้วก็หายใจลึกขึ้น ทั้งนี้ เพราะอยู่กับต้นหมากรากไม้</p> <p>ครูเล็ก:เราก็ได้ออกซิเจนจากเขามากขึ้นด้วย แค่นั้นแหละ แล้วก็เดินเล่นก็หายใจ แล้วก็แกว่งแขน เดินไปก็แกว่งไป เดินหลายๆก็แกว่งแขนไป แค่นี้ก็คือ exercise</p> <p>พิธีกร:แล้วปัญหาเรื่องของจิตใจล่ะคะ ผู้สูงวัย บางท่านอาจจะมีปัญหาเรื่องของการซึมเศร้า ตัวครูเองดูแลเรื่องของสภาพจิตใจยังไงบ้างคะ</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ครูเล็ก: ซึมเศร้าเพราะว่าเราไม่มีประโยชน์กับใคร แล้วเราก็จะรอว่าใครจะมาเห็นประโยชน์ของเรา ใครเขาจะมาเห็นประโยชน์ของเรา เราต้องเห็นประโยชน์ของตนเอง ว่าตนเองทำอะไรได้บ้าง เพราะคนอื่นเขาไม่ค่อยเห็นหรอก เขาจะเห็นได้ยังไง เพราะเราต้องทำอะไรก่อนเขาถึงจะเห็น ต้องทำให้เขาเห็น นี่ทุกคนก็นั่งรอ แล้วก็ทำไมทุกคนไม่เห็นคุณค่าของฉัน อ้าว...ก็นี่คิดไม่เป็น เพราะฉะนั้นเนี่ยเราต้องลุกขึ้นมา คนเห็นประโยชน์ พอเราลุกขึ้นมาโรงเรียน ไม่ต้องใหญ่ขนาดนี้ พอเราลุกขึ้นมาสอน มีนักเรียน เด็กข้างบ้าน มาเกาะรั้ว มาขึ้นสอน ไปอยู่ไหนก็สอนได้ทั้งนั้น ไม่มีมนุษย์คนไหนที่สอนไม่ได้ เพราะว่าเราไปนั่งอยู่ในตลาด เราก็อาจจะสอน เด็กๆที่อยู่ตรงนั้น นั่งคุยกับเด็กๆที่ลูกแม่อ้า นี่ก็คือการสอน ทำยังไง หยิบไอ้ที่เล่นยังไง (พิธีกร: มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนะคะ) อืมใช่ ลูกคนงานไอ้ที่เล่นยังไง มาขึ้นสอนให้ก็คือประโยชน์ไง แต่ไม่ทำก็นั่งเฉยๆ มันก็เศร้าสิ พอทำสมองมันได้คิด แล้วทำกับคนใกล้ตัว อย่าไปคิดงานใหญ่</p> <p>พิธีกร: ครูคะ ถ้าฝากถึงคุณผู้ชมทางบ้านที่เป็นบุคคลที่สูงวัยแล้ว ครูอยากจะให้คำแนะนำอะไรอย่างไรดีคะ</p>

ตารางที่ 1.2 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
	<p>ครูเล็ก:จริงๆแล้ว ดิฉันก็มีชีวิตอย่างผู้สูงวัย ก็ไม่อยากจะกลับไปเป็นteenage เพราะว่าผ่านตรงนั้นมาแล้ว แล้วก็รู้แล้ว และก็การเป็นผู้สูงวัยก็ต้องค้นพบอีกเยอะว่าในแต่ละวันเนี่ย มันเป็นอย่างไง และร่างกายที่ติดขัด ที่มันเคยคล่องแคล่ว พอติดขัดแล้ว เราจะทำซ่อมแซมได้อย่างไรด้วยตัวเราเองอย่างเช่นเป็นเหน็บเป็นชา ก็คือเลือดมันไม่เดิน เราก็ต้องนวดลูบ เวลาเราอาบน้ำเราก็ต้องลูบไปเรื่อยๆ แล้วก็ได้ exerciseเห็นมัย้อาบน้ำก็เพลิดเพลิน ร้องเพลงไปด้วย ได้ทำสิ่งที่ชอบ ใ้เหน็บชาเราก็หายไป แต่ละวันเราก็จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง อย่างเช่นวันนี้เราเริ่มเวียนหัว บ้านหมุน อะไรอย่างนั้นนะ ก็ต้องถามว่าเป็นเพราะอะไร เราต้องค้นพบเพราะว่าเป็นตัวของเราเอง เราก็จะรู้เราก็จะคุยกับตัวเองเลยว่า เราไปทำอะไรมาบ้านหมุน อ้อ...เธอนอนน้อย บางทีฉันก็นอนเยอะ เธอนอนแต่ไม่หลับ เธอคิดนั่นคิดนี่ เพราะฉะนั้นเนี่ย เธอต้องนอน แล้วเธอต้องเลิกคิด ก็ไปหัดนั่งสมาธิ นั่งสมาธิก็หลับบ้างอะไรบ้าง ได้พัก ไม่ถึงสวรรค์ไม่เป็นไรได้พัก แต่พอทำทุกวันๆ เราก็จะเข้าถึงภาวะจิตที่ดี ได้เข้าถึงสมาธิได้ ก็เวลาเครียดหรืออะไรก็นั่งสมาธิหรือนอนสมาธิ นอนสมาธิที่ไรไม่ถึง 5 นาทีก็หลับ แล้วไม่ฝันถึงเช้า บางทีนอนแค่ 4 ชั่วโมง ตื่นมาก็ fresh มาก สิ่งเหล่านี้คนแก่ทำได้ เพราะมีเวลา หรือไปเรียนรู้ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.2แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:ครูเล็ก (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ครูเล็ก:ดิฉันก็ชอบไปเรียนกับลูกศิษย์ไปเรียนอย่างบางที่ธรรมชาติเนี่ยฉันไปกับลูกศิษย์ เขาบอกครูมาสอนหรือคะ(บอกไม่ใช่คะมาเรียนทุกคนก็มองหน้าแบบหา (พิธีกร:มาเรียนอะไรอีกอย่างนี้หรือคะครู) ใช่ มาเรียนอะไรอีก ฉันก็บอกว่า โอ๊ย ฉันเอามาทำได้เยอะแยะ อย่างน้อยก็มาคุยให้ใครฟังก็ได้</p> <p>พิธีกร:ครูผู้ชมคะ และทั้งหมดนี้ก็คือเคล็ดลับในการใช้ชีวิต รวมไปถึงแรงบันดาลใจดีๆที่จะมอบให้กับคุณผู้ชม จากครูเล็ก ภัทราวดี มีชูธน วันนี้ขอขอบพระคุณครูเล็กมากๆคะ ขอขอบพระคุณคะ</p> <p>ช่วงสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับแขกรับเชิญ:</p> <p>กัปตัน:ท่านจะมีความเมตตาให้กับศิษย์ทุกคนครับ ให้โอกาสเด็กทุกคนได้ทำงาน แล้วก็นอกจากจะให้วิชาความรู้ด้านการแสดงแล้ว ก็ยังจะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม</p> <p>ธารา:ครูเล็กเป็นครูที่สอนดีมากคะ เป็นห่วงลูกศิษย์ทุกคน อย่างพวกหนูอยู่โรงเรียนประจำครูก็จะดูแลพวกหนูเป็นลูก ไม่ปล่อยให้ทำอะไรไม่ดีเล็กๆน้อยๆก็จะคอยเตือนตลอดเลย (ต่อ)</p>

ภาพ	เสียง
  	<p>ช่วงสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ แขกรับเชิญ (ต่อ)</p> <p>ภัสสร: ไซ้คะ อยู่กันเป็นครอบครัว มีอะไรก็ ตักเตือนช่วยกัน ศิลปะการแสดงช่วยให้เรามี บุคลิกที่ดีขึ้น แล้วยังจิตใจสงบลง มีสมาธิขึ้น</p> <p>ผู้อำนวยการอังกฤษ: ผู้หญิงที่สูงวัยทั้งหลายทั้ง ปวงนะคะ ที่ยังมีพลังงานที่มี energy มากๆเนี่ย อย่าอยู่บ้านเฉยๆ คือออกมาทำอะไรเพื่อสังคม บ้าง คิดว่าคุณภัสราวดีเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับคน สูงวัยนะคะ</p> <p>ปิดรายการ</p> <p>พิธีกร: คุณผู้ชมคะหวังว่ารายการในวันนี้จะเป็น อีกหนึ่งแรงบันดาลใจที่จะทำให้คุณผู้ชมอยากที่ จะทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ และสามารถ ประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนินชีวิต วันนี้เวลาหมด ลงแล้ว ออกลาคุณผู้ชมไปก่อนนะคะ สวัสดีคะ</p> <p>เพลง: ลาวดวงเดือน</p>

กระบวนการผลิตรายการตอนที่ 2 แกรับเชิญ: คุณขวัญจิต ศรีประจันต์

ในกระบวนการผลิตรายการตอนแม่ขวัญจิตนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งทีมงานออกเป็น 2 ส่วนคือ ทีมงานในส่วนที่ลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ผู้กำกับรายการ 1 ตำแหน่ง ช่างภาพ 2 ตำแหน่ง และผู้ช่วยช่างภาพ 1 ตำแหน่ง และทีมงานในส่วนที่ไม่ได้ลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ ตัดต่อ 1 ตำแหน่ง และกราฟฟิก 1 ตำแหน่ง

นอกจากนี้ได้แบ่งการถ่ายทำรายการออกเป็น 3 ส่วน คือ 1.การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์ แกรับเชิญ 2.การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ และ3.การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ เช่นเดียวกับกระบวนการผลิตรายการตอนที่ 1 โดยรายละเอียดของการถ่ายทำก่อนที่ทีมงานที่ลงภาคสนามจะมาตามมาสวมทบ มีดังต่อไปนี้

1.การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แกรับเชิญ

หลังจากการติดต่อแกรับเชิญแล้ว ผู้วิจัยได้เดินทางมาที่จังหวัดสุพรรณบุรี บ้านของแกรับเชิญ สถานที่ใช้สำหรับถ่ายรายการช่วงการสัมภาษณ์แกรับเชิญ ผู้วิจัยได้สำรวจเส้นทางในการเดินทางก่อนที่ทีมงานจะมาตามมาสวมทบในภายหลัง เพื่อความสะดวกในการบอกทางให้กับทีมงาน และป้องกันการผิดพลาดเรื่องของการเดินทางที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ

จากการที่ผู้วิจัยได้ติดต่อกับแกรับเชิญเพื่อขอสัมภาษณ์ ทำให้ทราบข้อมูลจากแกรับเชิญว่าในวันที่ 26 มกราคม 2556 มีงานมหกรรมเกษตรพอเพียง ของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่คณะลำดัดของแกรับเชิญได้รับการว่าจ้างให้ไปทำการแสดงในงาน ผู้วิจัยจึงได้ขอติดตามไปเก็บภาพบรรยากาศการแสดงของแกรับเชิญ เพื่อใช้เป็นภาพประกอบการบรรยายในรายการ ทั้งนี้การแสดงของแกรับเชิญใช้เวลาตั้งแต่ 18.00- 20.30 น. แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ไปก่อนเวลาแกรับเชิญทำการแสดง ตั้งแต่เวลา 15.00 น. เพื่อเก็บข้อมูลบรรยากาศโดยรอบและเตรียมตัวการถ่ายทำการแสดงของแกรับเชิญ ดังภาพการแสดงศิลปะเพลงพื้นบ้านของคณะแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

ภาพที่3.4 การแสดงศิลปะเพลงพื้นบ้านของคณะแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์



3.การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ

ก่อนหน้าการเดินทางมายังสถานที่ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อขออนุญาตการถ่ายทำกับทางเจ้าหน้าที่เรียบร้อยแล้ว แต่อย่างไรก็ตามในการเตรียมความพร้อมก่อนการถ่ายทำจริง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่และยืนยันการเข้ามาถ่ายทำอีกครั้งกับทางเจ้าหน้าที่ของสถานที่ซึ่งได้แก่ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี อุทยานมังกรสวรรค์ วัดพระนอนและอุทยานมัจฉาแห่งชาติ และหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย

สำหรับกระบวนการผลิตรายการในช่วงการถ่ายทำของตอนแม่ขวัญจิตนั้น แผนการดำเนินงานมีความใกล้เคียงกับกระบวนการผลิตรายการในช่วงการถ่ายทำของตอนครูเล็ก โดยมีการส่งตารางเวลาทำงานให้กับทีมงาน การอธิบายเนื้อหารายการเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงการเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทาง แต่อย่างไรก็ตามปัญหาอุปสรรคและรายละเอียดการถ่ายทำในตอนแม่ขวัญจิต ย่อมแตกต่างกันไปจากตอนครูเล็ก ทั้งนี้ในตอนแม่ขวัญจิตมีรายละเอียดในการถ่ายทำโดยมีทีมงานภาคสนามตามมาสมทบแล้ว ดังต่อไปนี้

1.การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

ผู้วิจัยและทีมงานถ่ายทำรายการได้เดินทางมาถึงบ้านของแขกรับเชิญวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2556 เวลา 10.00 น. ตามเวลาที่นัดหมาย พบว่าแขกรับเชิญมีนัดตรวจสุขภาพ และกำลังอยู่

ในระหว่างการเดินทางกลับบ้าน ทางทีมงานจึงได้เตรียมสถานที่ไว้รอสำหรับการถ่ายทำ โดยมีการจัดไฟและโยกย้ายเก้าอี้หนึ่งสำหรับการสัมภาษณ์ตามแต่ทางผู้ดูแลบ้านของแขกรับเชิญจะเห็นสมควร

เมื่อแขกรับเชิญมาถึงบ้าน ผู้วิจัยเห็นว่าแขกรับเชิญมีอาการอ่อนเพลีย จึงได้ซักถามถึงสาเหตุ ซึ่งพบว่าแขกรับเชิญไม่ได้รับประทานอาหาร เพราะต้องเจาะเลือดสำหรับการตรวจสุขภาพร่างกายจึงอ่อนเพลีย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้บอกแขกรับเชิญว่าให้รับประทานอาหาร และพักผ่อนเสียก่อน เมื่อร่างกายสดชื่นและมีแรงขึ้นมาบ้างแล้ว ค่อยให้สัมภาษณ์กับทางทีมงาน โดยในระหว่างนี้ทางทีมงานจะจัดเตรียมของความพร้อมสำหรับการถ่ายทำไปก่อน

อย่างไรก็ตามด้วยความกรุณาของแขกรับเชิญ หลังจากที่แขกรับเชิญได้รับประทานอาหาร และพักผ่อนพอสมควรแล้ว แม้ร่างกายจะไม่ได้สดชื่นอย่างเต็มที่ แต่ก็ได้อนุญาตให้บันทึกภาพการสัมภาษณ์ของแขกรับเชิญได้ โดยการถ่ายทำจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงของการสัมภาษณ์ โดยเรียงลำดับจากการถ่ายทำจริง ดังต่อไปนี้

1. ที่มาในการสนใจศิลปะเพลงพื้นบ้านของแขกรับเชิญ รวมถึงลักษณะเอกลักษณ์อันโดดเด่นของเพลงพื้นบ้านในประเภทต่างๆ
2. การปฏิบัติตัวของแขกรับเชิญเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น ปัญหาและอุปสรรคที่แขกรับเชิญเจอเนื่องจากวัยที่สูงอายุเพิ่มมากขึ้นและคำแนะนำในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะให้กับผู้ชมที่บ้าน
3. แขกรับเชิญต้อนรับผู้ดำเนินรายการและผู้ชมเข้าสู่บ้านของตน และยังสามารถแนะนำถึงรูปภาพรวมถึงใบประกาศที่แขกรับเชิญได้รับบางส่วน

ซึ่งในส่วนการถ่ายทำรายการในช่วงที่3 เมื่อนำมาตัดต่อร้อยเรียงกันเป็นรายการแล้วจะอยู่ในช่วงต้นของการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ แต่เพื่อความสะดวกของสำหรับแขกรับเชิญที่จะได้ไม่ต้องใช้กำลังในการเคลื่อนไหวร่างกายมากในช่วงแรกของการสัมภาษณ์ และเพื่อความสะดวกของทีมงานในการจัดฉากเพื่อการสัมภาษณ์ จึงได้เรียงลำดับการถ่ายทำดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น

ภาพที่3.5 การถ่ายทำรายการในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ คุณขวัญจิต ศรีประจันต์



จากภาพในข้างต้นเป็นภาพของการถ่ายทำในลำดับสุดท้ายคือช่วงที่ 3 แต่เมื่อได้นำมาตัดต่อแล้วจะอยู่ในช่วงต้นของการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีโอกาสผู้คุยกับแขกรับเชิญพบว่า แขกรับเชิญมีความยินดีอย่างยิ่งที่ผู้สูงวัยจะได้รับชมรายการดังกล่าว พร้อมทั้งยังให้ความเห็นว่าผู้สูงวัยควรมีความใส่ใจในตนเองทั้งในด้านสุขภาพกายและใจ ซึ่งการทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สูงวัย แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงวัยควรคำนึงถึงความชอบและความถนัดส่วนตัวด้วย

จากการทำงานแขกรับเชิญยังได้กล่าวชมเชยทีมงานที่มีการเตรียมความพร้อม ทำให้การถ่ายทำเป็นไปอย่างรวดเร็ว และไม่รบกวนแขกรับเชิญมากจนเกินไป เพราะหลายครั้งที่แขกรับเชิญได้เปิดบ้านให้มีการสัมภาษณ์ ทีมงานในการถ่ายทำบางทีมใช้เวลาานาน สร้างความรบกวนให้กับแขกรับเชิญ เช่น ระหว่างการถ่ายทำต้องปิดพัดลม ปิดอุปกรณ์ให้ออกซิเจนปลาเนื่องจากเกิดเสียงดังทำให้รบกวนการถ่ายทำ เป็นต้น ผู้วิจัยและทีมงานจึงได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว โดยพบว่าอาจเป็นไปได้ที่ทีมงานดังกล่าวใช้ไมค์บูม ซึ่งมีคุณสมบัติบันทึกเสียงโดยรอบทั้งหมด ดังนั้นจึงทำให้ได้ยินเสียงรบกวนระหว่างการถ่ายทำอยู่ตลอดเวลาดังนั้นอุปกรณ์ดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมกับการถ่ายทำในลักษณะเช่นนี้ แต่อย่างไรก็ตามจากเหตุการณ์ที่แขกรับเชิญได้เล่าให้ฟัง ทำให้ผู้วิจัยพึงระลึกอยู่เสมอว่าในการถ่ายทำรายการ หากมีแขกรับเชิญโดยเฉพาะในวัยผู้สูงอายุ ควรหลีกเลี่ยงการสร้างรบกวน หรือลำบากใจให้กับแขกรับเชิญให้ได้มากที่สุด

2. การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ

สำหรับการถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ ผู้วิจัยได้เก็บภาพประกอบการบรรยายตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2556 ที่งานมหกรรมเกษตรพอเพียง ของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกษตรกรรมและคป. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่คณะลาดตัดของแขกรับเชิญได้รับการว่าจ้างให้ไปทำการแสดงตั้งที่ได้อธิบายรายละเอียดไว้ในข้างต้นแล้วนอกจากนี้การถ่ายทำดังกล่าวยังมีอยู่ในช่วงของการถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญและการถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจเช่นภาพประกอบการบรรยายประวัติของแขกรับเชิญ ผู้วิจัยได้ใช้การถ่ายทำจากรูปภาพ และเกียรติประวัติที่มีอยู่ในบ้านของแขกรับเชิญเป็นต้น

3. การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ

สถานที่แรกที่ใช้ถ่ายทำคือศาลเจ้าพ่อหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีอุทยานมังกรสวรรค์อยู่ในพื้นที่เดียวกัน จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีความน่าสนใจหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นสำเนียงภาษา ศิลปะวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งหนึ่งในเอกลักษณ์ความโดดเด่นของการอยู่ร่วมกันของคนไทยแท้ และคนไทยเชื้อสายจีนคือ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และอุทยานมังกรสวรรค์ อันมีชื่อเสียง จนปัจจุบันกลายเป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้คนรู้จักจังหวัดสุพรรณบุรีไปแล้วดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกเปิดรายการที่สถานที่ดังกล่าว ก่อนที่จะพาผู้ชมไปสัมผัสกับความน่าสนใจในสถานที่อื่นๆของจังหวัดสุพรรณบุรีดังจะเห็นได้จากภาพด้านล่าง

ภาพที่ 3.6 การถ่ายทำช่วงเปิดรายการในตอนี่ 2 (แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์)



สำหรับในถ่ายทำตอนแม่ขวัญจิต มีปัญหาที่อุปกรณ์ไม่มีการความพร้อม เนื่องจากกล้องที่ใช้สำหรับถ่ายทำหนึ่งตัว ไม่มีMemory (หน่วยความจำ) สาเหตุเพราะความผิดพลาดในการตรวจสอบอุปกรณ์ ก่อนนำมาถ่ายทำ ดังนั้นในการเปิดรายการจึงต้องใช้กล้องได้เพียงแค่หนึ่งตัวเท่านั้น แต่เนื่องจากอยากให้ผู้ชมเห็นทั้งมุมมองทั้งแคบและกว้างตัดสลับกันจึงต้องให้พิธีกรแสดงซ้ำสองรอบ จากนั้นทำการเก็บภาพบรรยายภาคโดยรอบของสถานที่ดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นเพียงการแก้ปัญหาเพียงเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้นระหว่างการถ่ายทำที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และอุทยานมังกรสวรรค์ จึงได้แก้ปัญหาโดยให้ช่างภาพคนหนึ่งของทีมซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้กับจังหวัดสุพรรณบุรีเดินทางกลับไปเอากล้องที่บ้าน ซึ่งถึงแม้ว่ากล้องลักษณะดังกล่าวจะไม่สามารถถ่ายวิดีโอได้ในระยะเวลาที่ยาวนาน แต่สามารถก็สามารถเก็บภาพเป็นคลิปล้วนๆเพื่อใช้สำหรับการตัดต่อได้ซึ่งมีข้อดีคือได้ภาพที่มีความแตกต่างจากกล้องถ่ายทำทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามจากการผิดพลาดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการตรวจสอบอุปกรณ์อย่างละเอียดว่ามีความพร้อมในการถ่ายทำหรือไม่ เพราะอุปกรณ์ในการถ่ายทำรายการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์

ทั้งนี้จากความผิดพลาดดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเดินทางไปถ่ายทำช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญที่บ้าน ก่อนที่จะไปถ่ายที่ทำวัดพระนอนตามกำหนดการเดิม โดยนัดเจอกับช่างภาพที่กลับไปเอาอุปกรณ์ที่บ้านให้มาเจอที่บ้านของแขกรับเชิญและใช้กล้องตัวดังกล่าวในการถ่ายทำ ซึ่งการถ่ายทำมีความเรียบร้อยดี ไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคแต่อย่างใด

หลังถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยได้เดินทางมาที่หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย โดยสถานที่ได้แบ่งการถ่ายทำออกเป็น 3 ช่วงด้วยกันคือ 1.การถ่ายภาพบรรยายภาคหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย 2.การถ่ายทำกิจกรรมการแสดงควายไทย 3.การถ่ายสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ควบคุมการแสดงควายไทย ทั้งนี้ในการถ่ายทำตอนแม่ขวัญจิต ได้เพิ่มการถ่ายทำในส่วนของกิจกรรมของผู้ดำเนินรายการให้มากขึ้น โดยซ้การสัมภาษณ์กับทางเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลความรู้ การทำกิจกรรมต่างๆที่ทางสถานที่ได้เตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดความสนใจและทำให้ผู้ชมรู้สึกสนุกสนาน

ภาพที่3.7 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการแสดงควายไทย หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย



เนื่องจากการถ่ายทำในส่วนที่ 1 การถ่ายภาพบรรยายภาคหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย และ ส่วนที่ 2 การถ่ายทำกิจกรรมการแสดงควายไทยมีกำหนดการแน่นอน แต่ในส่วนที่ 3 การถ่าย สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการแสดงควายไทยมีปัญหาคือ ทางเจ้าหน้าที่ของสถานที่ดังกล่าวมี จำนวนจำกัดและไม่ทราบเวลาที่แน่ชัดที่จะให้เจ้าหน้าที่มาให้สัมภาษณ์ได้ ดังนั้นทางหมู่บ้าน อนุรักษ์ควายไทยจึงให้ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่ต้องการให้ข้อมูลเองโดยตรง ทำให้ เมื่อลงพื้นที่ผู้วิจัยจึงพยายามมองหาเจ้าหน้าที่พอจะมีเวลา และสามารถให้สัมภาษณ์ได้ทันที ซึ่ง การดำเนินการถ่ายทำในหมู่บ้านอนุรักษ์ก็เป็นไปอย่างราบรื่น

สำหรับสถานที่ต่อมาคือวัดพระนอนและอุทยานมัจฉา ในส่วนการถ่ายทำช่วงนี้ ไม่มีช่วง การพูดของพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการ มีแต่การถ่ายทำบรรยายภาคโดยรอบและกิจกรรมที่สามารถ ทำได้ในสถานที่ดังกล่าว ซึ่งการถ่ายทำก็เป็นไปอย่างราบรื่นด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้สถานที่สุดท้าย ของการถ่ายทำตอนแม่ขวัญจิต ก็คือที่วัดพระนอนนั่นเอง

เนื่องจากการถ่ายทำรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนแม่ขวัญจิตนั้น มีการถ่ายทำใน หลายสถานที่ โดยการถ่ายทำจริงไม่ได้เรียงลำดับตามภาพที่ผู้ชมได้รับชมในรายการ ดังนั้นเพื่อ สร้างความเข้าใจเบื้องต้นหลังการถ่ายทำ และเพื่อแสดงให้ผู้อ่านได้เห็นภาพรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจ ศิลป์” มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้แสดงตารางเวลาในการถ่ายทำรายการและตารางแสดงรายการ “รุ่น ใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนแม่ขวัญจิต ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

**ตารางที่ 1.3แสดงตารางเวลาในการถ่ายทำรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่2:
แม่ขวัญจิต**

วันที่	เวลา	รายละเอียด
26 มกราคม 2556	15.00 - 18.00น.	เดินทางมางานมหกรรมเกษตรพอเพียง ของสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จังหวัดปทุมธานี เพื่อสำรวจสถานที่และเตรียมพร้อมการถ่ายทำ
	18.00 - 20.00น.	ถ่ายทำการแสดงลำตัดของคณะแขกรับเชิญที่งานมหกรรมเกษตรพอเพียง
4 กุมภาพันธ์ 2556	09.00 – 11.00 น.	เดินทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี
	11.00 – 18.00 น.	สำรวจสถานที่ก่อนมีการถ่ายทำ ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองวัดพระนอนหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย และบ้านของแขกรับเชิญ
5 กุมภาพันธ์ 2556	07.00 - 9.00น.	ทีมงานภาคสนามมาถึงจากนัดพบในกรุงเทพฯ(ปากซอยลาดพร้าว58/1) เพื่อเดินทางไปยังสถานที่ถ่ายทำ
	9.00 - 10.00 น.	ถ่ายทำบริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
	10.00 - 12.00น.	ถ่ายทำภายในบ้านแขกรับเชิญ และทำการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ
	12.00-13.00น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00-16.30 น.	ถ่ายทำบริเวณโดยรอบหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย
	16.30 – 17.00 น.	ถ่ายทำการแสดงควายที่หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย
	17.00 – 18.00 น.	ถ่ายทำที่วัดพระนอน
	18.00 - 21.00	เดินทางกลับ

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต

ภาพ	เสียง
  	<p>ไตเติ้ลรายการ</p> <p>เพลง: อะเมซิงสุพรรณ</p> <p>เสียงบรรยาย: วันนี้รายการรุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์ จะมาตามหาบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจ ในการทำกิจกรรมเชิงศิลปะกันที่จังหวัดสุพรรณบุรี ค่ะ (วรรคด้วยเพลง:ไปมัยแจ่มจันทร์ ไปเที่ยวสุพรรณบ้านพี่ เมืองสุพรรณบุรี มีของมานาน...) จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งในปัจจุบันสุพรรณบุรีสามารถผลิตข้าวได้มากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทยคะ</p> <p>ถ้าหากพูดถึงเอกลักษณ์ของคนสุพรรณแล้วหลายคนคงจะนึกถึงสำเนียงที่เรียกว่า “เหน่อสุพรรณ” ถือเป็นสำเนียงหนึ่งของภาษาไทยถิ่นกลาง นักวิชาการสันนิษฐานว่า เป็นไปได้ว่าอยุธยาและกรุงเทพ เป็นเมืองที่มีหลากหลายเชื้อชาติ จนสำเนียงภาษา เกิดการแปรเปลี่ยนไป ทั้งที่จริงแล้วสำเนียงเดิมของคนไทย คือสำเนียงที่เรียกว่า “เหน่อ” ในปัจจุบันนั่นเองคะ</p> <p>(เปิดรายการ)</p> <p>พิธีกร:สวัสดีคะ คุณผู้ชมขอต้อนรับเข้าสู่รายการรุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์ รายการที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับคุณผู้ชมคะ วันนี้ขอมาอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรีนะคะ เป็นเมืองที่น่าอยู่และก็น่าท่องเที่ยวเอามากๆเลย (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>พิธีกร: เพื่อที่ตามหาบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจให้กับเรานั้นเองคะแต่ก่อนอื่นเลยเมืองน่าอยู่น่าท่องเที่ยวขนาดนี้ ไปสัมผัสสิ่งที่น่าสนใจในจังหวัดสุพรรณบุรีกันก่อนคะ</p> <p>เสียงบรรยาย: ตอนนี้ออกมาอยู่ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง สุพรรณบุรี ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน ห่างจากฝั่งแม่น้ำไปตามถนนมาลัยแมน เดิมเป็นศาลไม้ทรงไทย แต่ปัจจุบันได้สร้างศาลเป็นรูปวิหารและเก๋งจีน ได้มีการก่อสร้างอาคารทรงมังกร ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก มีความยาว 135 เมตร สูง 35 เมตร และกว้าง 18 เมตร ภายใต้ฐานมังกรมีห้องจัดแสดงประวัติศาสตร์ อารยธรรมของชาวจีน ย้อนหลังไปถึง 5 พันปีโดยคุณผู้ชมเองก็สามารถมาชมนิทรรศการ ซึ่งจัดไว้ที่นี่ได้นะคะ ผู้สูงวัยไม่ต้องกังวลเรื่องความสะดวกคะ เพราะว่ามีเจ้าหน้าที่คอยบริการอยู่ตลอดเวลาเลยหละคะ</p> <p>(วัดพระนอน)</p> <p>ไปกันต่อที่วัดพระนอน เพราะว่ามันนอกจากจะเป็นสถานที่ ที่ชาวสุพรรณได้ให้ความเคารพบูชาแล้วยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งใน Unseen Thailand อีกด้วยคะ สำหรับสถานที่ตั้งของวัดพระนอนนี้ ตั้งอยู่ที่ตำบลพิหารแดง เลี้ยววัดหน่อพุทธางกูรไปเล็กน้อย วัดพระนอนนี้อยู่ติดกับแม่น้ำท่าจีน ห่างจากตัวจังหวัดไปประมาณ 3 กิโลเมตร (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย: วัดพระนอนเป็นวัดเก่าแก่สมัยอยู่ทองสุพรรณภูมิ และยังมีวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปปางไสยาสน์สลักจากหิน ลักษณะคล้ายกับพระนอนที่เมืองกุสินารา ประเทศอินเดีย สถานที่ปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ซึ่งถือได้ว่าเป็น Unseen Thailand ค่ะ</p> <p>นอกจากนี้แล้วความน่าสนใจยังไม่หมดแต่เพียงเท่านี้ค่ะ เพราะว่าภายในวัดยังมีอุทยานมัจฉา ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพฯ โดยเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาน้ำจืดนานาชนิด ทั้ง ปลาสร้อย ปลาตะเพียน ปลาแรด ปลายี่สกมากมายนับกว่าแสนตัวเลยหละคะ ซึ่งหลังจากให้พระเสร็จแล้ว คุณผู้ชมสามารถเพลิดเพลินไปกับการให้อาหารปลา ได้โอกาสทำทานไปด้วย ปลาอ้มท้อง คนอ้มบุญ</p> <p>พิธีกร: คุณผู้ชมคะ ตอนนี้ออมอยู่ที่บ้านอนุรักษ์ควายไทย แล้วก็อยู่กับพญาควายด้วยนะคะ หนึ่งล้านตัวก็จะพบแค่ตัวเดียวเท่านั้นคะ มีอยู่ในเมืองไทยแค่สองตัว และตัวนี้ก็เป็นหนึ่งในนั้น ชื่อว่าโพธิ์ทองคะ น่ารักใช้มั้ยหละ</p> <p>เสียงบรรยาย: หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยมีพื้นที่ขนาดใหญ่ 115ไร่ ได้จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวนต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมได้เต็มอ้อมกับวิถีชีวิตไทย</p> <p>มีการจัดแสดงบ้านเรือนไม้แบบเรือนปลายนาไว้ให้ได้ศึกษากันอีกด้วย (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ถ้าหากผู้สูงวัยรู้สึกเหนื่อยจากการเดินชมหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย สามารถนั่งพักที่ได้ถุนบ้านเรือนไทย เพราะนอกจากจะมีลมเย็นสบายทำให้ได้หายเหนื่อย แล้วยังชวนให้นึกถึงบรรยากาศในวันวานอีกด้วยหละคะและที่พลาดไม่ได้เลยก็คือลานแสดงควาย ที่คุณผู้ชมจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการแสดงที่น่ารักแสนรู้คุณแล้วจะรู้สึกเลยว่าควายไทยไม่ธรรมดาคะ</p> <p>พิธีกร: สวัสดิ์คะ พี่ชาติ (ชาติสุริยา: สวัสดิ์ครับ)</p> <p>พี่ชาติเป็นผู้ควบคุมการแสดงในบ้านอนุรักษ์ควายไทย ต้องถามก่อนเลยนะคะ ที่นี่ก่อนตั้งมาแล้วกี่ปีคะ</p> <p>ชาติสุริยา: ช่วงแสดงมีมาตั้งแต่ปี 2546 แต่เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ปี 2545 มาเสร็จแล้วก็มาเปิดเป็นทางการเมื่อปี 2546</p> <p>พิธีกร: แล้วที่นี้มีควายทั้งหมดกี่ตัวคะพี่ชาติ</p> <p>ชาติสุริยา: ปัจจุบันนี้ถ้าเราเห็นอยู่ตรงนี้ เราจะฝึกไว้สำหรับการแสดงก็ประมาณสัก 60 ตัว แต่อีกส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะตัวเมียเราส่งไปข้างนอกก็จะให้ชาวบ้านเช่าเลี้ยง สรุปแล้วก็ประมาณ 320 ตัว</p> <p>พิธีกร: โอ้โฮ แล้วที่นี้มีกิจกรรมยังบ้างคะ</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>ชาติสุริยา: ส่วนใหญ่คนที่เขามาที่นี่ มาเที่ยว จะมา ดูการแสดงควาย มาดูควาย ก็กิจกรรมของการ แสดงก็จะมีทุกวัน วันละสามรอบ ก็ตั้งแต่สิบเอ็ด โมง บ่ายสองโมงครึ่ง แล้วก็สามโมง ส่วนวัน ธรรมดาจะมีสองรอบก็คือ สิบโมงแล้วก็บ่ายโมง</p> <p>พิธีกร: การฝึกซ้อมควายนี้ยากขนาดไหนคะ เมื่อ ก็มีโชว์หลายอย่างเลย</p> <p>ชาติสุริยา: ก็ยากนะครับ เพราะว่า ควายนี้เรารู้ ว่าเป็นยังไง เอ...ใครบอกว่ามันโง่ๆ แต่เราเอามาฝึกก็ฝึก ได้ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์อะไร ถ้าเราใส่ใจเขา แน่แน่นอน ว่าเราก็ฝึกได้</p> <p>พิธีกร: แล้วควายทั้งหมดนี้มีการไถนา หรือทำงาน อะไรบ้างมั๊ยคะ</p> <p>ชาติ: มีครับ ที่นี่จะจัดให้นักเรียนนักศึกษาที่มา มา ทำนาในลักษณะของการเรียนแบบครบวงจร มา เรียนที่นี่แล้วก็มาพักที่นี่ด้วย 15 วัน เราให้นักศึกษา มาไถนา ทำนาเองเลย จนมาเป็นต้นกล้าเลย</p> <p>พิธีกร: เรียนรู้ทั้งกระบวนการการทำนาหมดเลย จนออกมาเป็นรวงข้าว เป็นเม็ดข้าวที่เรากินเนี่ยนะ คะ (ชาติสุริยา: ใช่ครับ) สำหรับวันนี้จะเชื่อได้ ว่าคุณผู้ชมได้รับความรู้ และได้ดูโชว์สนุกๆ ด้วย จากบ้านอนุรักษ์ควายไทย</p>

ภาพ	เสียง
  	<p>พิธีกร:ขอบคุณพี่ชาติมากนะคะ ขอบคุณคะ</p> <p>ชาติสุริยา:ขอบคุณครับ</p> <p>(เพลง:ไถนาตาฟาง)</p> <p>เสียงบรรยาย:คุณผู้ชมเองก็สามารถเดินทางมาได้ไม่ยากเลยนะคะ โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 340 มุ่งหน้าสู่สุพรรณบุรี อำเภอศรีประจันต์ ไปเพียง 20 กิโลเมตรเท่านั้น แล้วเลี้ยวขวาก็จะถึงหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยแล้วหละคะ</p> <p>พิธีกร: สนุกสนานกันไปแล้วนะคะ กับหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ยังไม่ลืมสำหรับภารกิจของออมนะคะ ที่จะตามหาแขกรับเชิญที่จะสร้างแรงบันดาลใจให้กับคุณผู้ชมคะ ตอนนี้ออมมาอยู่ที่บ้านแขกรับเชิญของเราแล้วหละคะ เป็นบ้านทรงไทยชะด้วย เดี่ยวตามออมเข้ามาเลยคะ</p> <p>เสียงบรรยาย:สำหรับแขกรับเชิญของเราในวันนี้ คือแม่เพลงพื้นบ้านชื่อดัง แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์คะ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เริ่มสนใจเพลงพื้นบ้านมาตั้งแต่อายุ 15 ปี จึงทำให้แม่ขวัญจิตติดตามไปดูการร้องเพลงอีสานของแม่เพลงบัวผันจันทร์ศรี ศิลปินแห่งชาติ ในปี 2533 เป็นประจำ และต่อมาได้มีโอกาสไปดูแล่นองสาวที่อยู่กับครูไสว จึงได้เรียนรู้การเล่นเพลงอีสานแบบครูพักลักจำ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย:แม่ในระยะแรกๆครูไสวจะยังไม่อนุญาตให้แม่ขวัญจิตได้ขึ้นแสดง แต่ในเวลาต่อมาเมื่อได้เห็นความอดทน ความตั้งใจจริง จึงอนุญาตให้แสดงความสามารถ และด้วยพลังเสียงที่กังวานมีไหวพริบ ปฏิภาณในการว่าเพลง จึงทำให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม</p> <p>(การแสดงอีแซวของแซกรับเชิญในอดีต:ฉันฝันเห็นผู้ชาย รูปร่างคล้ายกับพี่ มาพูดโน้นมาพูดนี้ ว่าน้องจะไปไหน มาจับมือถือแขน บอกว่าเรื่องสำคัญ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ก็ดีใจ)</p> <p>เสียงบรรยาย: ซึ่งหลังจากเล่นเพลงอีแซวจนมีชื่อเสียงแล้ว แม่ขวัญจิตได้สมัครเป็นนักร้องลูกทุ่ง โดยเริ่มอยู่กับวงดนตรีลูกทุ่งคณะจรัส สุวคนธ์ และวงไวพจน์ เพชรสุพรรณ ได้บันทึกแผ่นเสียงเพลงแรกชื่อเพลง เปื่อสมบัติ งานเพลงของครูจิว พิจิตร ในปี 2510 ทำให้เริ่มมีชื่อเสียงจากเพลงลูกทุ่งนอกจากนี้ยังได้แต่งเพลงเอง ได้แก่ “กับข้าวเพชรฆาต” , “น้ำตาดอกคำใต้” , “สาวสุพรรณ “ ซึ่งเป็นเพลงที่สร้างชื่อเสียงให้เป็นอย่างมาก ในปี 2516 ขวัญจิตได้ตัดสินใจยุติวงดนตรีลูกทุ่งแล้วกลับไปฟื้นฟูเพลงอีแซวที่จังหวัดสุพรรณบุรี อุทิศชีวิตในการอนุรักษ์ฟื้นฟู เผยแพร่ และถ่ายทอดเพลงอีแซวให้กับลูกศิษย์และผู้ที่สนใจจนถึงปัจจุบัน(ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>เสียงบรรยาย: จนได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) ในปี 2539 “แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์”</p> <p>เข้าสู่ช่วงการสัมภาษณ์:</p> <p>พิธีกร: แม่...สวัสดีค่ะ คุณผู้ชมแซกรับเชิญของเราค่ะ คุณแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์คะ (แม่ขวัญจิต:สวัสดีค่ะ) มาถึงบ้านเลยคะ ขออนุญาตเข้าบ้านแม่นะคะ (แม่ขวัญจิต:เชิญเลยคะ)...ตามแม่เข้ามาบ้านแล้วนะคะ รูปเยอะเยอะไปหมดเลยคะ แต่ที่สำคัญใบประกาศเยอะมากด้วย มาจากที่ไหนบ้างคะแม่</p> <p>แม่ขวัญจิต: มีทั้งตรงเป้าหมายบ้าง หลอกใช้บ้างอะไรบ้างแล้วแต่เออะสังคมนี้ เขาให้มาเราก็เก็บๆไว้</p> <p>เข้าสู่การสัมภาษณ์:</p> <p>พิธีกร: คุณผู้ชมคะ ตอนนี้เข้ามาในบ้านแม่ขวัญจิตแล้ว บรรยากาศบ้านร่มรื่นมากๆเลยนะคะ แต่ที่แน่ๆเห็นก่อนเลยคะ ตารางงานคิวแน่นเลยนะคะ แม่ออกงานตลอดต่อเนื่องกันเลยมีัยคะ</p> <p>แม่ขวัญจิต: ก็ต่อเนื่องนะหลายปีมา น้อยบ้างมากบ้างจะนับไม่ได้ เดือนละก็งานกำหนดไม่ได้ โดยเฉพาะตัวเราเองก็จะมากกว่าเด็ก ทั้งงานของโรงเรียนงานของอะไร (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>แม่ขวัญจิต:เรายังพอที่จะช่วยเรียกให้คนเข้ามา รวมกลุ่มได้อย่างหนึ่งแม่ไปญาติพี่น้องจะมา ทำบุญกัน เราก็ไปร้องเพลงให้เขา เป็นผ้าป่า อะไร แบบนี้</p> <p>พิธีกร: ที่นี้เวลาเราจ้างงานแล้ว มีงานอะไรบ้างคะ แม่ นอกจากไปแสดงแล้ว เห็นแม่บอกว่าสอน เด็กๆด้วย</p> <p>แม่ขวัญจิต:ใช่ไปสอนเด็กๆ เราก็จะไปตาม โรงเรียนที่เรานัดหมายกัน ก็โดยเฉลี่ยแล้ว บางที โรงเรียนหนึ่ง ก็ไปอาทิตย์ละ 2 วัน เอ้า...แข็งแรง แล้วนะ ก็ขอย้ายไปโรงเรียนนู่นบ้าง เด็กก็ เปลี่ยนไปทุกปี ขยายออกไป จบป.6 ก็ไป (พิธีกร: เปลี่ยนกันไปรุ่นๆนะคะ) ใช่เราก็ต้องสอนทุกปี ปี หนึ่งก็สองสามรอบ บางโรงเรียนครูเข้มแข็ง เราก็ ไม่เหนื่อยเท่าไร บางโรงเรียนครูก็ยังผิตๆถูกๆ เราก็จะเหนื่อยหน่อย</p> <p>พิธีกร:อย่างนี้ได้พักผ่อนบ้างมั๊ยคะแม่ งานเยอะ ไปหมดเลย</p> <p>แม่ขวัญจิต:งานมากจะมีหนึ่งได้พักผ่อนในรถ สองวันว่างได้ทำอะไรแล้วได้พักของเอา ไม่เป็น กฎเป็นเกณฑ์ว่าจะพักได้เท่านี้เท่านั้น วันว่างเราก็ จะบอกแม่บ้านว่าวันนี้จะไม่ทำอะไรนะ จะกิน อะไรก็บอกเขาไว้ หรือจดเอาไว้ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>แม่ขวัญจิต: ได้นอนดูทีวีหลับไปก็จะสดขึ้น ก็ทำอะไรได้อีก</p> <p>พิธีกร: แม่คะ ที่นี้พูดถึงเพลงพื้นบ้านที่มีหลากหลาย คุณแม่ยกตัวอย่างน้อยได้มีคะ ว่ามีเพลงอะไร เป็นอย่างไรบ้าง มีเพลงช้อย เพลงอีแซว เพลงเรือ</p> <p>แม่ขวัญจิต: ตามที่ครูบอกมีมากมาย แต่เท่าที่ปฏิบัติอยู่เนี่ยมี 5 ชนิด เพราะว่าเราคิดว่าจะเอาทั้งหมดอย่างที่ครูทำมาเนี่ย เราคงทำไม่ได้ดี เพราะระยะเวลาการทำงานของครูกับฉันมันก็ติดกัน เพราะครูทำมาแต่เด็กอย่างที่ครู อยู่กับเพลงมาตลอด ในครอบครัวของเขาเป็นคนละ ฉะนั้นของเราเนี่ยในครอบครัวเราก็จะมีเราคนเดียว ฉะนั้นจะไม่ได้ยินที่ไหนถ้าไม่ได้ไปหาครู ก็เลยคิดว่าเอาที่มันจะต้องคู่กับธรรมชาติ อย่างเพลงอีแซว เพลงช้อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงพวงมาลัย ยิ่งงันยังควิวีชีวิตอยู่ ที่นี้ว่าเพลงเกี่ยวข้อนีเหมือนเพลงตัวอย่างจะไม่ค่อยได้ปฏิบัติในขณะที่ทำนาก็จะมาเล่าสู่กันฟัง แต่เป็นเพลงที่สนุกแล้วพอจะคู่กับสังคมไปได้</p> <p>การแสดงเพลงเกี่ยวข้าว</p> <p>แม่ขวัญจิต: เกี่ยว เกิดนะพอเกี่ยว (ลูกคู่: โยน โยน) (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1: แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>การแสดงเพลงเกี่ยวข้าว(ต่อ):</p> <p>แม่ขวัญจิต: เกี่ยว ถัดนะพ้อเกี่ยวอย่ามัวจะแหง แล เหลียวเตี้ยวเตี้ยวจะบาด ก้อยเอยคว่า ถัดนะพ้อคว่า (ลูกคู่: โยน โยน) คว่า ถัดนะพ้อคว่า แล้วจะได้...</p> <p>ลูกคู่: เตี้ยวๆ ระวังๆเตี้ยว</p> <p>แม่ขวัญจิต: ว่าวันนี้จะเต็มที ชาวเกษตรเรามาเยอะ</p> <p>แม่ขวัญจิต: เกี่ยว ถัดนะพ้อเกี่ยว (ลูกคู่: โยน โยน) เกี่ยว ถัดนะพ้อเกี่ยวอย่ามัวจะแหง แล เหลียวเตี้ยวเตี้ยวจะบาด ก้อยเอยคว่า ถัดนะพ้อคว่า (ลูกคู่: โยน โยน) คว่า ถัดนะพ้อคว่า แล้วจะได้...</p> <p>ลูกคู่: เตี้ยวๆ ระวังๆเตี้ยว</p> <p>แม่ขวัญจิต: ว่าวันนี้จะเต็มที ชาวเกษตรเรามาเยอะ</p> <p>ลูกคู่: ไม่ต้องเต็มทีก็ได้ครับ ผมเป็นห่วงครับรุ่นนี้</p> <p>แม่ขวัญจิต: เราทำอะไรต่อทำให้เต็มทีลูก</p> <p>ลูกคู่: ไม่ต้องเต็มทีครับ แค่นี้...</p> <p>แม่ขวัญจิต: ห่วงอะไรหนักหนาเล่า</p> <p>ลูกคู่: เพราะว่ารุ่นนี้หลุดแล้ว ประกอบยาก (หัวเราะ)</p> <p>กลับเข้าสู่การสัมภาษณ์:</p> <p>แม่ขวัญจิต: หรืออย่างเพลงสงฟาง</p> <p>พิธีกร: แล้วเพลงนี้มีลักษณะยังไงคะแม่</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>แม่ขวัญจิต: ทำนองเดียวกันนี้แหละ แต่เปลี่ยนเนื้อหา อย่างเพลงสงฟางนี่ก็ ร้องไปก็จะแก้สลัดกันไป อย่างสมมติผู้ชายก็จะร้องว่า สงเถิดนะแม่สง (ปรบมือ) สงเถิดนะแม่สง (ปรบมือ) แม่นกกระเว้ง (ปรบมือ) หางวง (ปรบมือ) มาช่วยกัน (ปรบมือ) สงฟางเอย(ปรบมือ) แล้วลูกคูก็จะรับเต็มอย่างนี้ พอเสร็จแล้วผู้หญิงก็จะร้องว่า สงเถิดนะพ่อสง (ปรบมือ) สงเถิดนะพ่อสง (ปรบมือ) พ่อคิ้ว (ปรบมือ) ตัวโกง (ปรบมือ) ฉันทจะไม่สง (ปรบมือ) ด้วยเอย (ปรบมือ) อะไรอย่างนี้ก็เกี่ยวกันไปมา แต่ว่าอย่างนี้ พอถึงตอนรำพวน ก็อย่างนี้อีกเหมือนกัน 5 อย่างกลัวว่าจะไม่แน่นอน เพราะหัดไปหมด กองข้าว ชักกระดาน (พิธีกร:มีเออะเออะไปหมดเลย)เออะมาก ในข้างนอกยังมีอย่างอื่นอีก ครูบัวผันบอกว่ามีหลายสิบชนิดมาก ก็เลยบอกแม่ครูว่า 5 เพลงนี้หนขอแม่อย่า ขอฟังให้บ่อย แล้วก็คิดว่าก็ได้แม่น แต่หากถ้าเทียบกับครู เรายังไม่ได้เต็มร้อยว่าอย่างนั้นแหละ เพราะครูเก่งจริงๆ เฉพาะแม่บัวผันนะ คนอื่นๆก็เรียนกับเขาเหมือนกัน แต่คิดว่าทำได้แล้วอย่างที่คนอื่นๆทำมา แต่ของแม่บัวผันทำไม่ได้ครบร้อยเปอร์เซ็นต์</p> <p>พิธีกร:แม่คะ ถ้าพูดถึงเพลงอีแซวที่แม่ถนัด มีลักษณะเป็นแบบไหนคะ</p> <p>แม่ขวัญจิต:มันก็เป็นเพลงเกี่ยวพาราสิ ก็จะใช้เนื้อเพลงฉ่อยมาร้องได้ เนื้อเพลงอื่นๆ ถ้าคนพอชำนาญทำนองแล้ว ดึงเอามาร้องได้ (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>แม่ขวัญจิต:แต่ว่าเป็นเพลงจังหวะเร็ว แล้วผู้ร่วมงานเช่นลูกคู่ จะต้องจำเนื้อหา หรือว่าถ้าเป็นกลอนสด เขาจะไม่รู้ว่าเราร้องว่าอะไร ต้องคอยสังเกตฟังตรงคำลง เพื่อจะได้ช่วยเรารับได้สามคำท้ายของคำลง นี่ไม่เหมือนอย่างเพลงอื่น เพลงช่อยก็จะ “เอชา” อย่างเดียว หรือเพลงเกี่ยวข้าวก็ “เฮ เอ้า เฮ เฮ” ทีนี้ก็เป็นเพลงอีแซว ต้องรับในคำร้องเรา เพราะเพลงอีแซวเป็นเพลง ร้องยาก แต่ถ้าหากว่าทุกคนได้ผ่านเพลงนี้แล้ว พอไปเพลงอื่นก็จะร้องง่ายขึ้น</p> <p>พิธีกร:แม่ลองร้องสักนิดหน่อยได้มั๊ยคะ</p> <p>แม่ขวัญจิต:คะ ก็เอาพอสั้นๆแล้วกันนะคะ “เอ็ง...เอย...เออ...เอ็ง...เอย...บรรจงจับสิบนิ้ว ขึ้นหว่างคิ้วทั้งคู่ เอ็ง...เออ...เอย...แล้วทั้งคู่ นี่จะเป็นคำของลูกคู่ คนเดียวฟังแล้วจะสังเกตยาก เชิญรับฟังกระทู้ เอยแล้วเพลงไทย เอ็ง...เออ...เอย...แล้วเพลงไทย นี่คือลูกคู่ พ่อเพลงแม่เพลง เขาจะทอดทำนองไว้ให้ แต่ตรงไหนที่ไม่ลงจะไม่ทอดเสียง ดังนั้นหัดยาก จะมีรายละเอียดช่อยชอย แต่ แต่ถ้าทุกคนถ้าผ่านตรงนี้แล้ว ก็ไปฟังเพลงอื่นก็ง่าย แล้วก็ปฏิบัติได้เร็วขึ้น</p> <p>บันทึกการแสดง:</p> <p>แม่ขวัญจิต:ไม่ได้อิมหน้าสำราญเหมือนอย่างท่านเก่าก่อน ไม่ได้อิมหน้าสำราญเหมือนอย่างท่านเก่าก่อน (ลูกคู่: เฮ เอ้า เฮ เฮ)จะทำนาบางที่ ไหมไหวก็มีใช้มาถอดถอน (ลูกคู่: เฮ เอ้า เฮ เฮ)</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>บันทึกการแสดง(ต่อ):</p> <p>แม่ขวัญจิต:นายทุนเขารวยนะไอ้หนู นายทุนเขารวยนะไอ้หนู (ลูกคู่: เฮ เอ้า เฮ เฮ) เขากินแต่หมู กินมังกร(ลูกคู่: เฮ เอ้า เฮ เฮ)</p> <p>ลูกคู่:เฮ้ยยย...กินอะไรมังกร เดี่ยวๆ หมู สุกรน้ำ</p> <p>แม่ขวัญจิต:กึ่งมังกร เอ็ง ไม่รู้จัก เดี่ยวตรุษจีน เดี่ยวพาไปศาล มังกรสวรรค์เดี๋ยวเจอ</p> <p>ลูกคู่:ไม่ไป งวดที่แล้ว ยังเอาตัวไม่รอ (หัวเราะ)</p> <p>กลับเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์:</p> <p>พิธีกร:กลับมาแล้วนะคะคุณผู้ชม เดี่ยวช่วงนี้ เดี่ยวมาเจาะลึกกันดีกว่า ว่าเคล็ดลับในการดูแลรักษาสุขภาพทั้งกายและใจของแม่ขวัญจิตมีเคล็ดลับอะไรบ้าง แต่ก่อนอื่นเลยคะ ถ้ามถึงปัญหาในเรื่องของวัยว่ามีปัญหาอุปสรรคกับการทำงานบ้างมั๊ยคะเพราะว่าทำงานเยอะแยะไปหมดเลย</p> <p>แม่ขวัญจิต: ก็มีบ้างนะ เพราะว่าความเหนื่อยล้าก็ตามวัย เพราะว่างานที่แม่ทำร้องรำนี่อาจจะเหนื่อยกับการเดินทาง ยะไกลแล้วก็อากาศร้อนไม่ค่อยสู้ ช่วงมีนาเมษานี้งานจะมากหน่อย แต่ก็ต้องทน บางที่ช่วงกลางวันเมษาจะมีกลางวัน แล้วก็งานเราก็ไปอยู่ในเต็นท์ ก็ร้อนมากเราตรงนี้ก็เหนื่อย ก็จะมีบ้างตามวัยแต่ว่าเราก็มีลูกศิษย์ที่จะแทนได้ พอเราอ่อนล้า ก็จะโยน ตรงนี้เราไม่ไหวแล้ว ต้องเข้ามาแทน ก็จะมีเนื้อหาในเพลง ในคำพูดอะไร เขาก็จะรู้ตรงนี้จะโยนให้เขา (พิธีกร: ลูกศิษย์ก็จะช่วยร้องรับขึ้นมานะคะ) เขาก็จะช่วยรับไปช่วงหนึ่ง พอเราได้ทานน้ำอะไรแล้ว ก็ออกมาต่อได้</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>พิธีกร: แล้วยกเวลาทำงาน แม่มีวิธีการในการดูแลตัวเองยังไงบ้างคะ</p> <p>แม่ขวัญจิต: มันก็หลายอย่างนะ คืออย่างงานนั้น เป็นงานที่แม่ชอบ ร้องรำนี้แหละ มันก็ทำให้เรามีความสุขที่ได้ทำ แล้วยามเราอยู่บ้านก็ชอบอ่านหนังสือ ชอบเขียนหนังสือ บางทีก็ชอบดูทีวี ก็จะมีจุดอะไรไป ดูทีวีกระดาษก็ให้เคลื่อนไป เราก็จะมีเพื่อนคุย อยางไปวัดไปอะไร มันเป็นการผ่อนคลายไปในตัวนะ คิดว่า แต่ผู้สูงวัยถ้าจะพูดถึงทุกคนคงไม่เหมือนกันนะ ในการดูแลตัวเอง แต่ว่าทุกคนที่จะเป็นไปได้ในการดูแลตัวเองนี้แหละ สำคัญ</p> <p>พิธีกร: แล้วถ้าคุณผู้ชมทางบ้านที่สูงวัยแล้วอยากจะทำกิจกรรมเพลงพื้นบ้านมาใช้กับตัวเอง แม่แนะนำวิธีไหนยังไงดีคะ</p> <p>แม่ขวัญจิต: ถ้าจะเอาเพลงพื้นบ้านไปใช้กับตัวเองบางคนไม่ได้เรียนรู้มาเขาก็อาจจะลำบาก เพราะฉะนั้นเป็นอะไรที่เขาชอบดีกว่า บางคนอาจจะชอบร้องเพลงลูกกรุง อะไรนี่นะ ผู้สูงวัยเขามีเพลงที่เขาจำได้เยอะ คนที่ชอบเพลงร้องเพลงคือเขาชอบทำอะไร เพราะที่เขาชอบจะไม่เหมือนกัน บางคนชอบชอชอชอช ชอบเปลี่ยนบรรยากาศอะไรนี้ ก็ได้อยู่ แต่ถ้ามันเป็นจำเป็นอยากไปไหน แต่ไปไม่ได้เพราะว่าเราไม่ได้อยู่ในฐานะเดียวกันทั้งหมด ไปไม่ได้ก็อาจจะต้องมีวิทยุ โทรทัศน์ ฟังเทคนิฟังอะไรไปมันก็ดี บางคนเขาอ่านหนังสือไม่เห็นแล้ว ก็จะชวนเขาอ่านมันก็ได้ ไปวัดวาอารามอะไรที่ใกล้ๆบ้านที่เราจะทำได้ วัยนี้เพื่อนสนิทมันก็ไม่เยอะแล้ว (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>แม่ขวัญจิต: เพราะว่าแยกย้ายกันไปตายจากกันไป อันนี้ก็ต้องฝากถึงลูกหลานด้วยนะ ถ้าปู่ตายยายเรา บางทีเขาลำบากใจในการไปไหนมาไหน แล้วเราก็ไม่มีเวลาพาเขาไป เราก็ต้องหาอะไรที่เขาชอบ เขาชอบทานอะไร ก็ต้องดูแลกันบ้าง (พิธีกร:ก็ต้องใส่ใจจนถึง ไข่มัยคะแม่) ไข่ ถ้าหากลูกหลานได้ดูก็นึกถึงคนแก่ที่เขาเจียบเหงา แต่อย่างแม่ขวัญจิตหะมันไม่เจียบ(พิธีกร: มีงานตลอดนะคะ) ไม่เหงาเลย แล้วเราก็พอใจกับการไม่เหงานี้ หรือว่าถ้าหากวันหนึ่งต้องเจียบ หยุดงานไปสามวันสี่วันต้องเจียบ เราก็พอใจไปอีกในการเจียบ เพราะเราได้อ่านหนังสือ</p> <p>พิธีกร: แม่คะ แม่คิดว่าเพลงพื้นบ้านให้อะไรกับแม่บ้างคะ</p> <p>แม่ขวัญจิต: ถ้าตัวแม่เนี่ยให้เยอะมาก ทุกวันนี้ที่อยู่เป็นอย่างนี้ได้ น่าจะมาจากจุดนี้ จากเพลงพื้นบ้าน แล้วการที่แม่ได้ไปเป็นนักร้องลูกทุ่งกับเขาเนี่ย ทั้งๆที่เสียงไม่ดี ทุกอย่างไม่เหมาะกับโน้ตที่นั่นๆ เวทีลูกทุ่งเนี่ยนะ เวทีลูกทุ่งเขาต้องเสียงที่ดีกว่านี้ แล้วก็รูปร่าง รูปร่างต้องชวนดู แต่ว่าแม่ไม่ได้เพราะแม่เป็นหุ่นอย่างนี้มาแต่สาวคือจะกลมอยู่อย่างนี้ แต่ด้วยความสามารถจากเพลงพื้นบ้าน มันทำให้เราเอาตัวรอดหน้าเวที (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4 แสดงการถ่ายทำรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 2: แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
  	<p>แม่ขวัญจิต:แล้วกลายเป็นว่าคนไม่สนใจในภาพลักษณ์สนใจในลีลา (พิธีกร:ความสามารถของเรา)ที่เราได้แสดงออกไป ตรงนี้แม่ยอมรับได้ว่า เราดูแล้วทุกรุ่นทุกยุค นักร้องลูกทุ่ง เขาจะสะอิดสะเออง อะไร หลากๆอย่างแล้วเสียงเนี่ย บางคนแม่เลียนเขาไม่ได้เลย อย่างครูผ่องศรี อย่างนี้ไม่ได้เลย คนละสไตล์คนละแนวเลย แต่ว่าเรายืนอยู่ตรงนั้นได้ เพราะว่าเรามีเอกลักษณ์ของตัวเองไปแล้วเราก็หลีกเลี่ยงออกมาทางเพลงพื้นบ้าน ซึ่งใครก็ร้องตามเราไม่ได้ แล้วก็โชคดีที่ครูไวพจน์เคยร้องเพลงพื้นบ้านมา พอเราไปสมัครกับเขา เขาก็ถือว่าเออ..เราจะได้มาสานต่อ เพราะฉะนั้นเพลงพื้นบ้านให้มากมาย(พิธีกร:กับชีวิตของแม่เลยนะคะ) คะ</p> <p>พิธีกร:วันนี้ต้องบอกว่าเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่แม่เปิดบ้านให้กับเราได้มีโอกาสมานั่งพูดคุยกัน และที่สำคัญคือฝากเคล็ดลับไปถึงคุณผู้ชม ต้องขอขอบพระคุณแม่ขวัญจิตมากๆคะ ขอขอบพระคุณคะ(แม่ขวัญจิต:สวัสดีคะ)</p> <p>เสียงบรรยาย:อย่างที่แม่ขวัญจิตได้บอกเอาไว้คะว่าท่านเองมีความสุขกับการทำงาน เพราะว่าเป็นสิ่งที่ท่านรัก อีกทั้งยังได้แนะนำเพื่อนผู้สูงวัยลองค้นหากิจกรรมที่ชอบแล้วก็เหมาะสมกับตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทางด้านศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง วาดรูป (ต่อ)</p>

ตารางที่ 1.4แสดงรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1:แม่ขวัญจิต (ต่อ)

ภาพ	เสียง
 	<p>เสียงบรรยาย: หรือว่าเล่นดนตรีก็จะช่วยทำให้รู้สึกผ่อนคลายแล้วก็เพลิดเพลินไปด้วย เช่นเดียวกันกับที่แม่ขวัญจิตเลือกที่จะร้องเพลง ทำให้ผู้อื่นรู้สึกสนุกสนานและตัวท่านเองก็มีความสุขด้วยเหมือนกันคะ</p> <p>ปิดรายการ</p> <p>พิธีกร: คุณผู้ชมคะ หลังจากที่ได้พูดคุยกับแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์แล้ว ก็หวังว่าจะได้เคล็ดลับดีๆ ในการที่จะช่วยดูแลตนเองทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ รวมไปถึงประยุกต์ใช้สำหรับงานศิลปะเพื่อมาดูแลตนเอง นอกจากนี้แล้วเพลิดเพลินไปกับวิถีชีวิตของคนไทยในจังหวัดสุพรรณบุรี วันนี้หมดเวลาแล้วออกมาลาคุณผู้ชมไปก่อนนะคะ สวัสดีคะ</p> <p>เพลง: กับข้าวเพชรฆาต</p>

จากขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production) ซึ่งเป็นขั้นตอนการถ่ายทำทำให้สามารถบันทึกเทปรายการในส่วนต่างๆ ได้อย่างเรียบร้อย แต่อย่างไรก็ตามในการผลิตรายการโทรทัศน์ยังถือว่าไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ เนื่องจากหลังจากการบันทึกเทปรายการแล้ว ยังต้องผ่านกระบวนการขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งประกอบไปด้วยการติดต่อเพื่อเรียงลำดับการนำเสนอได้อย่างถูกต้อง การลงเสียงบรรยายเพื่ออธิบายเนื้อหาในรายการ รวมถึงการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้รายการโทรทัศน์ที่ได้ผลิตขึ้นเป็นไปตามแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้นไว้ในขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

- ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

หลังจากที่ถ่ายทำรายการโดยทำงานร่วมกับทีมงานในส่วนที่ลงภาคสนามแล้ว สำหรับการติดต่อรายการผู้วิจัยได้ทำงานร่วมกับทีมงานในส่วนที่ไม่ได้ลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ ติดต่อ 1 ตำแหน่ง และ กราฟฟิก 1 ตำแหน่ง ทั้งนี้การติดต่อเป็นไปเพื่อการจัดลำดับการนำเสนอรายการตามบทรายการโทรทัศน์ที่ได้เขียนไว้ อาจมีการใช้เทคนิคในการติดต่อเพื่อให้รายการมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานนี้ได้ทำควบคู่ไปกับการตรวจสอบรายการโทรทัศน์เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ

ทั้งนี้ในกระบวนการติดต่อรายการของทั้งสองตอนคือ ตอนที่1 เขกัรับเชิญ: คุณภัทราวดี มีชูธน และตอนที่ 2 เขกัรับเชิญ: คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ จะมีองค์ประกอบโดยรวมคล้ายคลึงกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **ไตเติ้ลรายการ**ใช้ภาพศิลปะการแสดงแขนงต่างๆเช่น การแสดงละครเวที, การแสดงเพลงพื้นบ้าน, การแสดงงิ้ว เป็นต้น

ภาพที่3.8 ภาพไตเติ้ลรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” 1



ภาพที่3.9 ภาพไตเติ้ลรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” 2



ภาพที่3.10 ภาพไตเติ้ลรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” 3



2. **ดนตรีประกอบในรายการ** ใช้เสียงดนตรีบรรเลงในจังหวะที่ฟังสบาย ทำให้ผู้ชมได้รู้สึกผ่อนคลายซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการที่ต้องการให้ผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลิน
3. **การแบ่งช่วงรายการ** ช่วงที่1ในรายการได้พาผู้ชมไปสัมผัสในสถานที่ที่น่าสนใจที่อยู่ใกล้กับสถานที่ทำงาน หรือที่อยู่อาศัยของแขกรับเชิญ จนถึงการนำเสนอประวัติของแขกรับเชิญ สำหรับในช่วงที่ 2 เริ่มตั้งแต่การเปิดตัวแขกรับเชิญในรายการ จากนั้นจะทำการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ จนจบรายการ
4. **โลโก้รายการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน** คือรูปแบบตัวอักษร และสีของตัวอักษรและพื้นหลัง

ภาพที่3.11 ภาพโลโก้รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”



- 4.1. รูปแบบตัวอักษร ใช้เป็นลักษณะลายมือที่เขียนตัวด อ่อนช้อย มีความเป็นศิลปะ เพื่อให้เข้ากับแนวความคิดของรายการที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ยะส่วน ตัวหนังสือที่หนาเพื่อให้ผู้สูงวัยมองเห็นได้ชัดเจนและอ่านออกได้ง่าย
- 4.2. สีของตัวอักษร ใช้สีทอง และพื้นหลังใช้เฉดสีโทนม่วง เนื่องจากสีทองนั้นจะช่วยเน้นให้ตัวอักษรมีความโดดเด่น และสร้างคุณค่ากับชื่อรายการได้เป็นอย่างดี และพื้นหลังเฉดสีโทนม่วงแสดงถึงรูปแบบรายการที่มีความเป็นทางการเหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ แต่ไม่ใช่สีที่ดูแล้วเคร่งเครียด จริงจังเท่ากับสีดำ เทา และน้ำตาล หากแต่ในความเป็นทางการแฝงไปด้วยความสดใส และมีเสน่ห์
5. **กราฟฟิกแผนที่** สำหรับการเดินทางไปยังสถานที่ที่น่าสนใจของผู้ชม ที่เน้นการช่วยให้การบรรยายฟังแล้วเข้าใจมากยิ่งขึ้น ตัวอักษรที่ปรากฏใช้สีส้มมองเห็นได้ง่ายและมีความชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยมุ่งหวังให้การทำกราฟฟิกแผนที่สำหรับการเดินทางไปยังสถานที่ที่น่าสนใจ ทำให้ผู้ชมเข้าใจง่าย และสามารถเดินทางไปได้ ดังข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) ทั้งนี้แผนที่การเดินทางดังกล่าวได้แสดงให้เห็น ดังต่อไปนี้

ภาพที่3.12 กราฟฟิกแผนที่ในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”



ส่วนที่มีความแตกต่างในการตัดต่อรายการของทั้งสองตอนคือ ความแตกต่างในด้านการลงเสียงของเนื้อหา โดยในขั้นตอนการทำงานตอนครูเล็กจะดำเนินการในส่วนนี้ได้ช้ากว่า เพราะมีการแก้เนื้อหาเพื่อให้พอดีกับระยะเวลา ซึ่งในตอนครูเล็กยังทำได้ไม่ดีนัก แต่พอมาถึงตอนแม่ขวัญจิตผู้วิจัยมีความชำนาญมากขึ้นจึงทำให้เขียนเนื้อหารายการมีความพอดีกับระยะเวลามากขึ้น ต่อมาในส่วนของประวัติแขกรับเชิญมีการตัดต่อที่แตกต่างกันไปตามแต่ลักษณะการนำเสนอ โดยตอนครูเล็กได้มีการใส่เสียงเพลงประกอบภาพยนตร์ที่แขกรับเชิญเป็นผู้ร่วมแสดง สำหรับในตอนแม่ขวัญจิต มีการใส่คลิปการแสดงเพลงพื้นบ้านของแขกรับเชิญ, เปิดเพลงที่แขกรับเชิญร้องตามความเหมาะสมของการเล่าประวัติ นอกจากนี้ในส่วนของการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆในตอนครูเล็กเน้นบุคคลที่เป็นลูกศิษย์เพื่อร่วมงานแสดงทัศนะที่มีต่อแขกรับเชิญ ส่วนในตอนแม่ขวัญจิตเน้นการแสดงของแขกรับเชิญเป็นสำคัญ

- การประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

ผู้วิจัยได้นำรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ภายได้ชื่อรายการที่ว่า “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เป็นจำนวน 2 ตอน ให้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุได้รับชมโดยหลังจากกลุ่มผู้ชมได้รับชมรายการตอนครูเล็กแล้วเป็นเวลา 1 สัปดาห์ จึงกลับมาชมรายการอีกครั้งในตอนแม่ขวัญจิตโดยใช้การตอบแบบสอบถาม และการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 40 คน ในขั้นตอนการประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์

ภายใต้ขอบเขตการตอบปัญหานำวิจัยในหัวข้อทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร พร้อมทั้งนำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) หลังจากที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ ที่ได้รับจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จำนวน 3 คน รวบรวมเป็นผลการประเมิน และใช้ในการวิเคราะห์ผลของข้อมูลในลำดับต่อไป

1. ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1.อายุ 2.เพศ 3.การศึกษาชั้นสูงสุดและ4.อาชีพเพื่อแสดงให้เห็นในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และความพึงพอใจจากที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ทั้งนี้จากข้อมูลพบว่ากลุ่มผู้ชมที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงผู้สูงวัยตอนต้นคืออายุตั้งแต่ 60 – 65 ปี มีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทางด้านการศึกษาพบว่า มีจำนวนผู้ที่จบการการศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า และมัธยมศึกษา และมากกว่าครึ่งของจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุพบว่ายังคงประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน ดังที่จะแสดงให้เห็นในตารางที่ 2.1 – 2.4 นี้

ตารางที่ 2.1 แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1.1 อายุ		
60- 64 ปี	35	37.5
65- 69 ปี	3	5.0
70 - 74 ปี	2	20.0
รวม	40	100.0

จากตารางข้างต้น พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 60-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 90.0 และรองมาคือ อายุ 66-70 ปี และอายุ 71-75 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.5 และ 2.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.2 แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1.3 เพศ		
ชาย	11	27.5
หญิง	29	72.5
รวม	40	100.0

จากตารางข้างต้น พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยคิดเป็นร้อยละ 72.5 และ 27.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.3 แสดงการศึกษาชั้นสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1.4 การศึกษาชั้นสูงสุด		
ประถมศึกษา	6	15.0
มัธยมศึกษา	6	15.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	11	27.5
ปริญญาตรี	14	35.0
สูงกว่าปริญญาตรี	3	7.5
รวม	40	100.0

จากตารางข้างต้น พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาชั้นสูงสุดคือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 35.0 และรองมา คือ การศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 27.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 2.4 แสดงอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1.5 อาชีพ		
ประกอบอาชีพ	25	62.5
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	15	37.5
รวม	40	100.0

จากตารางข้างต้น พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นั้นยังประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 62.5 มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 37.5

ทั้งนี้จากข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. อายุ 2. เพศ 3. การศึกษาชั้นสูงสุดและ 4. อาชีพ จากการสังเกตพบว่าข้อมูลทางประชากรศาสตร์ทั้ง 4 ด้านที่ได้กล่าวมานั้นอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และความพึงพอใจจากที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะข้อมูลทางประชากรศาสตร์ในด้านเพศ เนื่องจากกลุ่มผู้ชมที่สูงวัยมีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชายอย่างเห็นได้ชัด จึงอาจทำให้นิยมเพียงในความพึงพอใจที่มีต่อแขกรับเชิญที่เป็นหญิงอยู่ในระดับสูงก็เป็นได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาค่าสถิติ จากโปรแกรม SPSS จึงพบข้อสรุปที่ว่า ข้อมูลทางประชากรทั้งด้านเพศ การศึกษาชั้นสูงสุด และอาชีพนั้นไม่มีผลกระทบต่อทัศนคติ และความพึงพอใจจากที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุในทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตามจากข้อที่สังเกตที่พบอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีจำนวนน้อย จึงทำให้ค่าผลทางสถิติมีเป็นเช่นนี้ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องเพศของแขกรับเชิญว่า ผู้สูงอายุเพศชายอยากให้มีแขกรับเชิญเพศชายบ้าง เนื่องจากสนใจว่าแขกรับเชิญเพศชายมีวิธีการดูแลตัวเองอย่างไร รวมถึงได้แสดงความคิดเห็นว่าการมีแขกรับเชิญเพศเดียวกัน อาจจะนำคำแนะนำของแขกรับเชิญสามารถประยุกต์ใช้ได้มากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

“อยากให้ผมมีแขกรับเชิญที่เป็นผู้ชายบ้าง เผื่อว่าจะสามารถนำคำแนะนำของแขกรับเชิญไปใช้ได้มากกว่านี้แล้วก็อยาการู้ด้วยว่าแขกรับเชิญผู้ชายจะมีคำแนะนำหรือมีวิธีการดูแลสุขภาพกายและใจอย่างไรบ้าง”

(ณรงค์ บัวรุ่ง อายุ 60 ปี, เสวนา, 9 มีนาคม 2556)

“การสัมภาษณ์แขกรับเชิญมีประโยชน์ดีมาก แต่ว่าอยากดูแขกรับเชิญที่เป็นผู้ชายด้วยเพราะว่าเราเป็นผู้ชาย ก็อยากรู้ว่าเขามีวิธีการดูแลตัวเองยังไง ทำกิจกรรมศิลปะแบบไหน น่าจะใกล้เคียงกับตัวเองมากกว่า ”

(สุพิน พักหว่าง อายุ 74 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

2. ความพึงพอใจในด้านต่างๆของผู้ชมที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

สำหรับความพึงพอใจของกลุ่มผู้ชมจากที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ ได้ประเมินความพึงพอใจในด้านต่างๆ ทั้งเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว, ช่วงประวัติของแขกรับเชิญก่อนมีการสัมภาษณ์, เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ, ความเหมาะสมในการเลือกแขกรับเชิญด้านภาพ ด้านเสียงด้านติดต่อ ชื่อรายการพิธีกร/ผู้ดำเนินรายการและภาพรวมของรายการที่ได้รับชม

โดยจากข้อมูลทางสถิติพบว่าผู้ชมมีความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” อยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุด และความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามจากตารางแสดงความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีข้อสังเกตที่น่าสนใจจากข้อมูลทางสถิติ

ซึ่งผู้วิจัยได้หยิบยกเอาประเด็นทางสถิติที่น่าสนใจนั้น มาอธิบายพร้อมนำข้อมูลที่ได้รับจากการแสดงความคิดเห็นในการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มผู้ชม และทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาแสดงเพื่อประกอบการอธิบายในประเด็นต่างๆ

ทั้งนี้ข้อมูลทางสถิติความพึงพอใจในด้านต่างๆของผู้ชมที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนมีรายละเอียดดังที่ได้ตามแสดงไว้ในตารางด้านล่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.5 แสดงความพึงพอใจในด้านต่างๆของผู้ชมที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

ความพึงพอใจในด้าน ต่างๆของรายการ โทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจ ศิลป์”	รายการโทรทัศน์ ตอนที่ 1			รายการโทรทัศน์ ตอนที่ 2		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
เนื้อหาในช่วงท่อนเที้ยว	4.65	0.48	ดีที่สุด	4.73	0.45	ดีที่สุด
ช่วงประวัติของแขกรับเชิญ ก่อนมีการสัมภาษณ์	4.45	0.64	ดีที่สุด	4.40	0.63	ดีที่สุด
เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์ แขกรับเชิญ	4.68	0.47	ดีที่สุด	4.50	0.55	ดีที่สุด
ความเหมาะสมในการเลือก แขกรับเชิญ	4.65	0.58	ดีที่สุด	4.55	0.60	ดีที่สุด
ด้านภาพ	4.65	0.48	ดีที่สุด	4.68	0.57	ดีที่สุด
ด้านเสียง	4.35	0.74	ดีที่สุด	4.63	0.49	ดีที่สุด
ด้านติดต่อ	4.50	0.64	ดีที่สุด	4.63	0.54	ดีที่สุด
ชื่อรายการ	4.53	0.55	ดีที่สุด	4.48	0.55	ดีที่สุด
พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ	4.80	0.46	ดีที่สุด	4.78	0.42	ดีที่สุด
ภาพรวมของรายการที่ท่าน ได้รับชม	4.65	0.53	ดีที่สุด	4.63	0.49	ดีที่สุด
ความพึงพอใจในด้าน ต่างๆของรายการ โทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจ ศิลป์” โดยรวม	4.65	0.44	ดีที่สุด	4.68	0.37	ดีที่สุด

จากตารางข้างต้น พบว่า ความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของผู้ตอบแบบสอบถามรายการโทรทัศน์ตอนที่ 1 และ ตอนแม่ขวัญจิต อยู่ในเกณฑ์ดีที่ดีที่สุด

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ และ(3) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว สำหรับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด 3 อันดับ (เรียงจากน้อยที่สุดไปถึมากที่สุด) คือ (1) ด้านเสียง (2) ช่วงประวัติของแขกรับเชิญก่อนมีการสัมภาษณ์ และ(3) ด้านตัดต่อ

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิต พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว และ(3) ด้านภาพ สำหรับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด 3 อันดับ (เรียงจากน้อยที่สุดไปถึมากที่สุด) คือ (1) ช่วงประวัติของแขกรับเชิญก่อนมีการสัมภาษณ์ (2) ชื่อรายการ และ(3) เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทางสถิติความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถามที่ให้ผู้ชมเป็นผู้ตอบการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการ และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีข้อที่นำถึสังเกตดังต่อไปนี้

2.1 ความพึงพอใจในด้านภาพ เสียง และการตัดต่อ

ความพึงพอใจในด้านเสียง พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กมีความแตกต่างกับตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าความพึงพอใจในด้านอื่นๆ โดยที่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กน้อยกว่าตอนแม่ขวัญจิตนอกจากนี้การแสดงความคิดของผู้ชมในแบบสอบถามหัวข้อ ท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง ในตอนครูเล็กพบว่ามีผู้ชมพุดถึปัญหาเรื่องเสียงดังต่อไปนี้

- ควรปรับปรุงเรื่องเสียง หากชัดเจนกว่านี้จะดีมาก
- บางช่วงเสียงเบาไม่ค่อยได้ยิน
- ปรับปรุงเรื่องเสียงเพียงอย่างเดียว ด้านอื่นๆดีแล้ว

ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจจะเนื่องมาจากกระบวนการผลิตที่มีปัญหาในความไม่พร้อมของอุปกรณ์ในการอัดเสียงแต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านเสียงในตอนแม่ขวัญจิต รวมถึงบรรยากาศในช่วงเวลาการเปิดรายการโทรทัศน์ดังกล่าวให้กลุ่มผู้ชมจำนวนหนึ่งในตอนครูเล็กเป็นบรรยากาศของการพบปะสังสรรค์ของกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ดังนั้นจึงมีการพุดคุยในเรื่องต่างๆระหว่างการรับชม จึงทำให้เสียงจากรายการอาจได้ยินไม่ชัดเจน แต่อย่างไรก็

ตามเมื่อมีการปรับปรุงอุปกรณ์การบันทึกเสียง ความพึงพอใจในด้านเสียงก็เพิ่มขึ้นในตอนแม่ขวัญจิต

สำหรับความพึงพอใจในด้านภาพ พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านภาพ ในรายการตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยจากคำตอบในหัวข้อคำถามท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรมีผู้ชมบางส่วนทั้งในแบบสอบถามตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิตตอบว่าชอบภาพ โดยให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือ ภาพในรายการมีความสวยงาม ทั้งภาพในสถานที่ที่ท่องเที่ยว หรือตอนสัมภาษณ์ ทั้งนี้ในการเสวนาแบบไม่เป็นทางการมีผู้ชมที่แสดงความคิดเห็นเรื่องของภาพในรายการ ดังต่อไปนี้

“ภาพในรายการทั้งสองตอนชัดเจบดี ดูแล้วสบายตาสวยงามมาก ทั้งช่วงที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเห็นแล้วก็ทำให้อยากไปสัมผัสด้วยตัวเองในตอนสัมภาษณ์แขกรับเชิญภาพก็สวย”

(พลตรีหญิง บังอร สะสมทรัพย์ 63 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“ภาพสวย ทำให้ดูแล้วเพลิดเพลินเหมาะกับเนื้อหารายการด้วย โดยเฉพาะช่วงท่องเที่ยวภาพสวยก็ทำให้อยากไปเที่ยวตามที่รายการแนะนำหรือในตอนสัมภาษณ์ ยกตัวอย่างเช่น ในตอนครูเล็กมีภาพโรงเรียน ก็ทำให้รู้สึกว่าจะอยากไปดูต่อ”

(สมพร บัวรุ่ง60 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

ความพึงพอใจในด้านติดต่อ พบว่าแม้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านติดต่อในรายการตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าตอนครูเล็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ทางด้านการผลิตของรายการทั้งสองตอนนั้น มีความแตกต่างค่อนข้างมากโดยเฉพาะช่วงท่องเที่ยวที่ตอนแม่ขวัญจิตมีเนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าตอนครูเล็ก ทั้งในส่วนของ การสัมภาษณ์ก็มีภาพประกอบการบรรยายมากกว่าตอนครูเล็กทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าการติดต่อรายการทำได้กระชับมากกว่า แต่จากการพิจารณาข้อมูลทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจทั้งสองตอนนั้นไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

ตามทัศนะผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสามท่านมีความคิดเห็นว่าเป็นแนวทางสอดคล้องกันในด้านภาพว่า รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนนั้นมีภาพที่สวยงาม ซึ่งในขั้นตอนการผลิตสามารถทำได้ดี โดยคุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล และคุณมาลินี นุชประยูร ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้แสดงทัศนะว่าความสวยงามของภาพในรายการจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับผู้ชม โดยเฉพาะในช่วงเนื้อหาค่าทอ่งเทียว แต่อย่างไรก็ตามคุณวิชุดา เรืองนุภาพจรรยาผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่าภาพประกอบของรายการในช่วงการสัมภาษณ์ในตอนครูเล็ก ยังมีจำนวนที่น้อยไป และจึงหวัะเวลาในการใส่ภาพประกอบระหว่างมีการสัมภาษณ์ยังช้าเกินไป

“ความสวยงามของภาพในรายการทั้งสองตอนทำได้ดีเป็นอย่างดี เหมาะสมกับการนำเสนอเรื่องราวของรายการ ซึ่งคาดว่าในขั้นตอนการถ่ายทำคงต้องมีการคัดสรรมุมกล้องพอสมควร กว่าจะได้ภาพที่สวยงาม ดังนั้นถ้าในขั้นตอนการผลิตสามารถรักษาคุณภาพทำให้ภาพออกมาสวยงามได้สม่ำเสมอ ในที่สุดตรงนี้ก็จะเป็นจุดเด่นของรายการ ซึ่งรายการก็จะสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีทำให้ผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลินได้จากการชมภาพ ”

(สมเกียรติ พิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“รายการนี้ภาพสวย สามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลาย ดูรายการแล้วก็สบายๆ อยากเดินทางไปเที่ยวตามรายการ ซึ่งตรงนี้ก็ถือว่าเป็นข้อดีของรายการที่ภาพที่สวยงาม จะทำให้ผู้ชมคล้อยตามสิ่งที่ตั้งใจนำเสนอที่นี้ในช่วงสัมภาษณ์ถือว่าทำได้ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งเข้าใจว่าอาจจะด้วยข้อจำกัดของสถานที่ถ่ายทำ สำหรับภาพประกอบการสัมภาษณ์ถือว่าตรงตามวัตถุประสงค์การเล่าเรื่อง”

(มาลินี นุชประยูร, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“ภาพของรายการมีความสวยงาม มุมกล้องดีโดยเฉพาะภาพบรรยากาศสวยงามมาก แต่สำหรับภาพประกอบการสัมภาษณ์แขกรับเชิญยังน้อยเกินไป โดยเฉพาะตอนครูเล็กระหว่างการสัมภาษณ์แขกรับเชิญเมื่อแขกรับเชิญพูดถึงการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพกายและใจควรมีภาพประกอบ เพื่อตอกย้ำให้คนดูเข้าใจสิ่งแขกรับเชิญพูดมากยิ่งขึ้น สำหรับจังหวะในการใส่ภาพประกอบก็สำคัญ ในตอนใส่ภาพประกอบการสัมภาษณ์คิดว่าใส่ในจังหวะที่เข้าไป ดังนั้นภาพจึงไม่ตรงกับสิ่งที่แขกรับเชิญกำลังพูดถึงอยู่”

(วิชุดา เรืองนุภาพขจร, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2556)

สำหรับการตัดต่อและเสียงผู้ผลิตรายการโทรทัศน์นี้ได้แสดงทัศนะดังนี้ โดยคุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล และคุณมาลินี นุชประยูร ได้ให้ความเห็นว่าการตัดต่อโดยรวมสามารถทำได้ดี ส่วนเรื่องคุณภาพของเสียงคิดว่าสามารถปรับปรุงได้ในตอนแม่ขวัญจิตน่าจะเป็นเพราะอุปกรณ์ในการอัดเสียงและการตัดต่อเพื่อปรับระดับเสียงมากกว่า ทั้งนี้คุณวิชุดา เรืองนุภาพขจร ได้แสดงความคิดเห็นว่าการตัดต่อยังรู้สึกว่าจะช้าจนเกินไป ไม่ค่อยกระชับ อาจจะต้องตัดเนื้อหาบางส่วนออกเพื่อทำให้รายการมีความกระชับมากขึ้น เช่นเดียวกับคุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล

“สำหรับการตัดต่อโดยรวมทำได้อย่างดี เป็นไปตามรูปแบบและวัตถุประสงค์ของรายการ เพราะผู้ชมเป็นผู้สูงวัยการตัดต่อแบบรวบรัดจนมากเกินไป อาจทำให้ผู้ชมเกิดความสับสนได้ ทั้งนี้ระหว่างการในตอนที่ครูเล็กมีการแทรกบทสัมภาษณ์ของลูกศิษย์ หรือในตอนแม่ขวัญจิตมีการแทรกการแสดงของแขกรับเชิญ ถือว่าทำได้ดี ช่วยเรียกความสนใจให้คนดูกลับมาตั้งใจดูรายการได้อีกครั้ง ส่วนในเรื่องเสียงนั้นคิดว่ามีความผิดพลาดสำหรับอุปกรณ์ในการอัดเสียง หรือมีปัญหาที่การปรับระดับเสียงไม่เท่ากัน ซึ่งถ้าแก้ปัญหาตรงนี้ได้ก็ถือว่าโดยรวมทำได้ดี”

(สมเกียรติ พิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“ในการตัดต่อมีการเรียงลำดับร้อยเรียงเรื่องราวได้เป็นอย่างดี คิดว่าการตัดต่อที่เรียบง่ายก็มีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ชม ทั้งนี้การตัดต่อที่ดีเราต้องรู้ว่าตรงไหนคือจุดสำคัญที่ควรจะต้องเก็บไว้ หรือในส่วนไหนควรจะตัดออกถ้ามองในมุมนี้ก็ถือว่าทำได้ดี ในช่วงสัมภาษณ์ก็สามารถนำเสนอเนื้อหาส่วนที่สำคัญให้ผู้ชมเข้าใจได้”

(มาลินี นุชประยูร, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“การตัดต่อยังไม่กระชับเท่าที่ควร สามารถทำให้กระชับได้มากกว่านี้อีก ด้วยการตัดต่อในส่วนแนะนำประวัติแขกรับเชิญให้มีความกระชับมากกว่านี้ เพราะการออกอากาศรายการเวลา 30 นาทีนั้นจะมีเวลาออกอากาศเพียง 20 กว่านาทีเท่านั้น ดังนั้นจึงควรตัดเนื้อหาบางอย่างที่ไม่จำเป็นออก ก็จะทำให้รายการมีความกระชับมากยิ่งขึ้น ”

(วิชุดา เรืองนุภาพจร, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2556)

2.2 ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่มีข้อที่น่าสังเกตในแบบสอบถามทั้งตอนครูเล็กพบว่าคำตอบส่วนใหญ่ในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรคือ ชอบช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญมากที่สุดทั้งนี้ผู้ชมได้ให้เหตุผล อาทิเช่น

- เพราะสามารถนำสิ่งที่แขกรับเชิญพูดไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้
- เพราะแขกรับเชิญได้แนะนำวิธีการดูแลตนเอง
- เพราะแขกรับเชิญมีข้อคิดในการดำเนินชีวิต
- เพราะกิจกรรมที่แขกรับเชิญแนะนำสามารถนำไปใช้ได้จริง
- เพราะมีประโยชน์ สามารถนำมาใช้ได้จริง
- เพราะทำให้รู้ว่าผู้อื่นในวัยเดียวกันปฏิบัติตัวเช่นไร ตนจะได้นำมาปฏิบัติบ้าง

- เพราะเขกรับเชิญพูดได้ชัดเจนถึงวิธีการดูแลตนเอง ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ

ในการเสวนาแบบไม่เป็นทางการมีผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นถึงความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์เขกรับเชิญในตอนครุเล็กเนื่องจากได้รับข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพทั้งกายและใจ จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ โดยตัวอย่างการแสดงทัศนคติของผู้ชมมีดังต่อไปนี้

“ ชื่นชอบในช่วงการสัมภาษณ์ของเขกรับเชิญมากเพราะได้รับความรู้ มีประโยชน์อย่างมากในการเอาไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิต ทั้งด้านการทำสมาธิ การทำกิจกรรมศิลปะ เช่นการร้องเพลงที่เขกรับเชิญแนะนำ โดยส่วนตัวเห็นว่าเป็นประโยชน์ สามารถช่วยเรื่องของการทำให้ปวดทำให้แข็งแรงและเราก็มีความสุขอีกด้วย ดูแล้วมีความสุขและได้ประโยชน์ ”

(พิศเพลิน บัวรุ่งอายุ 60 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“ ชอบช่วงสัมภาษณ์เขกรับเชิญ เพราะได้รับประโยชน์จากการสัมภาษณ์เขกรับเชิญให้คำแนะนำดีมาก ทำให้อยากนำคำแนะนำของเขกรับเชิญไปปฏิบัติตาม ”

(สิน พูลเกษมอายุ 63 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“ชอบตอนสัมภาษณ์เขกรับเชิญ เพราะเขกรับเชิญแนะนำทั้งเรื่องการดูแลสุขภาพกายและใจได้อย่างชัดเจนดีมาก ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และได้รับความรู้มากมาย ”

(ลำดวน ช้างแก้วมณี อายุ 64 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

สำหรับแบบสอบถามตอนแม่ขวัญจิตจากหัวข้อคำถามข้างต้น พบว่ามีผู้ชมที่ตอบว่าชอบช่วงการสัมภาษณ์เขกรับเชิญมากที่สุด เป็นจำนวนไม่น้อย ทั้งนี้ได้ให้เหตุผล อาทิเช่น

- เพราะเขกรับเชิญเป็นผู้มีความสามารถ ได้เรียนรู้ศิลปะเพลงพื้นบ้าน

- เพราะได้เห็นบ้านของแขกรับเชิญ เป็นการสัมภาษณ์ที่ใกล้ชิด ดูแล้ว
สนุกสนาน
- เพราะได้เห็นการทำงานของแขกรับเชิญแขกรับเชิญดูแลตัวเองได้แข็งแรง
จึงสามารถทำงานได้อยู่ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ
- เพราะดูแล้วเพลิดเพลินสนุกสนาน ได้เห็นการแสดงพื้นบ้าน
- เพราะได้แรงบันดาลใจจากแขกรับเชิญในการดูแลตัวเอง

ในการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นต่อการชื่นชมเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนแม่ขวัญจิต เนื่องจากผู้ชมชื่นชมในความสามารถทางด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านของแขกรับเชิญและผู้ชมมีความเพลิดเพลินขณะรับชมโดยรู้สึกสนุกสนานไปกับสถานที่ที่น่าสนใจที่ทางรายการได้นำเสนอ โดยตัวอย่างการแสดงทัศนคติของผู้ชมมีดังต่อไปนี้

“ชอบช่วงการสัมภาษณ์ของแขกรับเชิญ เพราะแขกรับเชิญเป็นผู้มีความ
ความสามารถ ได้เห็นศิลปะเพลงพื้นบ้านของไทย ได้รับความรู้และความ
เพลิดเพลินในช่วงการสัมภาษณ์”

(ประภา พงษ์ศักดิ์อายุ 70 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“ชอบช่วงการสัมภาษณ์ของแขกรับเชิญ เพราะได้มีโอกาสเห็นบ้านของ
แขกรับเชิญ ชมการแสดงเพลงพื้นบ้าน ได้รู้จักแขกรับเชิญมากยิ่งขึ้น ดู
แล้วมีความใกล้ชิดกับแขกรับเชิญ สำหรับคำแนะนำก็สามารถนำไปปรับ
ใช้ได้ดูแล้วให้ความรู้สึกเพลิดเพลิน”

(มาลี ปัญญาเนรมิตรดี อายุ 64 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

จากการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นถึงความชื่นชมที่แตกต่างกันระหว่างเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตพบว่าผู้ชมได้ในทัศนคติว่าในตอนครูเล็กผู้ชมได้รับความรู้และข้อมูลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้ สำหรับตอนแม่ขวัญจิตผู้ชมจะรู้สึกสนุกสนานและเพลิดเพลินไปกับการนำเสนอของรายการ โดยตัวอย่างการแสดงทัศนคติของผู้ชมมีดังต่อไปนี้

“ชื่นชอบในช่วงการสัมภาษณ์ตอนครูเล็กเขกรับพูดชัดเจนถึงวิธีการดูแลตนเองทั้งในด้านสุขภาพกายและใจ ยกตัวอย่างทำให้สามารถทำตามได้โดยง่าย สำหรับในตอนแม่ขวัญจิตชอบในส่วนของความเพลิดเพลิน และได้ความรู้ด้านศิลปะเพลงพื้นบ้าน”

(เรณู แก้วประกาศิต อายุ 62 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“ในช่วงสัมภาษณ์ตอนครูเล็กได้รับความรู้ ทั้งการสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต และมีประโยชน์ในการนำไปใช้ เนื่องจากเขกรับเชิญได้อธิบายการดูแลสุขภาพอย่างละเอียด โดยมีการนำศิลปะมาใช้เพื่อการดูแลสุขภาพกายและใจ ทำให้ดูแลอย่างจะทำตามอย่างเขกรับเชิญ สำหรับในตอนแม่ขวัญจิตนั้นในช่วงการสัมภาษณ์อาจจะไม่ได้มีการให้คำแนะนำอย่างละเอียดเท่ากับตอนครูเล็ก แต่ก็ได้รับแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกัน รวมถึงยังได้ชื่นชมศิลปะเพลงพื้นบ้านอีกด้วย”

(กมลพร อัมพรพันธ์ อายุ 60 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“ช่วงการสัมภาษณ์ในตอนครูเล็กเขกรับเชิญได้รับความรู้ในดูแลตนเองสร้างแรงบันดาลใจทั้งการทำกิจกรรมทางศิลปะและการดำเนินชีวิตในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ส่วนในตอนแม่ขวัญจิตให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินมากกว่า แต่ก็ดีที่มีสรุปในตอนท้ายทำให้คำแนะนำของเขกรับมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น”

(ชุตินา ขำตันวงศ์ อายุ 60 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

ตามทัศนะผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์คุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล, คุณมาลินี นุชประยูร และคุณวิชุดา เรืองนุภาพจรได้

แสดงทัศนคติที่มีความสอดคล้องคือ ในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุได้ แต่อาจมีการปรับปรุงรูปแบบการสัมภาษณ์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

“การสัมภาษณ์แขกรับเชิญมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมอย่างยิ่ง โดยสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี แต่การปรับเปลี่ยนรูปแบบบางประการ อาจจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์มากขึ้นได้ ทั้งนี้รูปแบบเดิมในภาพรวมก็ถือว่าทำได้ดี โดยมีการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ สลับกับการแสดงหรือการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับแขกรับเชิญหรือสลับกับการแสดงก็ช่วยได้ แต่คิดว่าหากมีการทำให้นื่องานมีความกระชับได้จะดีมากกว่านี้ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงสัมภาษณ์นี้ถือว่ามี การค้นหาข้อมูลได้ดี มีภาพประกอบซึ่งหาได้ยากมาประกอบการสัมภาษณ์ก็ขอชื่นชม”

(สมเกียรติ พิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญถือเป็นช่วงสำคัญในรายการ ดังนั้นในช่วงเปิดรายการน่าจะมีการพูดถึงแขกรับเชิญสักเล็กน้อย เพื่อให้ผู้ชมทราบว่าในช่วงสัมภาษณ์มีความน่าสนใจอย่างไรจากนั้นในช่วงการสัมภาษณ์ อาจมีการใส่ข้อความเพื่อนำการสัมภาษณ์ช่วงที่มีความสำคัญต่อผู้ชม”

(มาลินี นุชประยูร, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“การสัมภาษณ์มีความน่าสนใจต่อผู้ชม แต่หากมีการปรับปรุงรูปแบบ อาจจะเป็นเพิ่มความน่าสนใจในช่วงสัมภาษณ์มากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ช่วงการสัมภาษณ์อาจให้แขกรับเชิญทำกิจกรรมด้านศิลปะเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับผู้ชม ทั้งนี้จะเป็นการช่วยตอกย้ำทำให้ผู้ชมอยากทำตามคำแนะนำของแขกรับเชิญมากขึ้นอีกด้วย”

(วิชุดา เรืองนุภาพจร, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2556)

2.3 ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าตอนครูเล็กโดยที่ความพึงพอใจรายการทั้ง 2 ตอนนั้นมีความแตกต่างกันไม่มากนักทั้งนี้ในกระบวนการผลิตรายการด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบในช่วงท่องเที่ยว คือ พยายามใช้การลงเสียงบรรยายภาพประกอบให้น้อยลง และเพิ่มการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ในสถานที่ อีกทั้งยังให้พิธีกรทำกิจกรรมต่างๆในช่วงนี้มากขึ้น เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับช่วงท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยในตอนแม่ขวัญจิตพิธีกรได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการแสดงควาย คุณชาติสุริยา ศรีสุธรรม ที่หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย และได้ทำกิจกรรมที่มีอยู่ในสถานที่ดังกล่าว เช่น การชมการแสดงควายไทย, การให้อาหารควาย, การขี่ควาย ฯลฯ

แม้ว่าเมื่อพิจารณาจากค่าสถิติจะพบว่าความพึงพอใจในด้านดังกล่าวจะมีความแตกต่างระหว่างตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามคำตอบในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวเป็นจำนวนไม่น้อยทั้งตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตโดยในตอนครูเล็กผู้ชมได้แสดงความพึงพอใจในด้านดังกล่าว ถึงความรู้สึกที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน อาทิเช่น

- เพราะดูแล้วได้ความรู้ ทั้งรู้เรื่องประวัติสถานที่ท่องเที่ยว เป็นการเปิดหูเปิดตาเพราะเป็นสถานที่แปลกใหม่ยังไม่เคยไป
- เพราะทำให้รู้สึกผ่อนคลายสนุกสนาน
- เพราะเป็นสถานที่ที่น่าสนใจ ดูแล้วเพลิดเพลินดี
- เพราะเป็นสถานที่ที่พอจะไปได้ แล้วก็มีรายละเอียดสำหรับผู้สูงอายุด้วย
- เพราะสถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ สามารถเดินทางไปได้ รวมถึงกิจกรรมก็มีความสนุกสนาน

จากการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวในตอนครูเล็กว่านอกจากจะรู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนานเช่นเดียวกับการตอบคำถามในรูปแบบสอบถามแล้ว ผู้ชมยังชื่นชอบข้อมูลความรู้ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและวิธีการนำเสนอการเดินทางที่ชัดเจนอีกด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นของผู้ชมต่อเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ข้อมูล

ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ชมมีความชื่นชอบรายการที่นำเสนอข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในสถานที่ที่ผู้ชมสามารถไปได้จริง โดยตัวอย่างของการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมมีดังต่อไปนี้

“ในส่วนท่องเที่ยว ดูแล้วสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำให้ผ่อนคลายดี แล้วก็
ได้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้นๆ ที่ดีมากคือมีแผนที่บอกเอาไว้อย่างชัดเจน
และให้ข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับกับวัยเรา”

(มะลิ สุขสันต์อายุ 66 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าไป ดูแล้วเพลิดเพลิน รู้สึกผ่อนคลาย อย่งพาไป
วัด วัดนี้ก็มีมนต์เสน่ห์ มีจุดเด่นมีเอกลักษณ์ และให้ความรู้ประวัติ
ความเป็นมาและกิจกรรมต่างๆอย่างละเอียด ทำให้รู้สึกสนใจอยากไปทำ
บ้าง ส่วนตลาดน้ำหัวหินก็เป็นสถานที่สวยงามน่าไปเที่ยว และการบอก
เส้นทางไปอย่างละเอียดทำให้รู้สึกว่าสามารถไปได้จริง”

(ลัดดา เปรมฤทัยอายุ 66 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

สำหรับแบบสอบถามตอนแม่ขวัญจิตจากหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไร นั้น พบว่ามีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีความสนุกสนาน สถานที่ที่มีความหลากหลาย และมีกิจกรรมมากมาย อาทิเช่น

- เพราะสนุกสนานได้รับความรู้มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย
- เพราะได้ชมบรรยายภาคธรรมชาติที่สวยงาม และมีกิจกรรมมากมายที่น่าสนใจ
- เพราะดูแล้วเพลิดเพลิน สนุกสนาน ทำให้อยากไปเที่ยว
- เพราะพาไปสถานที่แปลกใหม่ยังไม่เคยไป ดูแล้วสนุกสนาน มีรายละเอียดการเดินทางชัดเจน

จากการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวในตอนแม่ขวัญจิตเช่นเดียวกับการตอบแบบสอบถามคือผู้ชมรู้สึกสนุกสนาน ชอบที่มีสถานที่ที่หลากหลายและมีกิจกรรมมากมาย โดยในการเสวนาแบบไม่เป็นทางการนั้นผู้ชมได้พูดถึงรายละเอียดของสาเหตุความพึงพอใจในเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

“สถานที่ท่องเที่ยวในตอนนี้มีหลากหลาย รู้สึกสนุกสนานดูแล้วก็
อยากไปทำกิจกรรมต่างๆ ”

(วรรณภา เขียมสม 60 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“สถานที่ท่องเที่ยวถือว่ามีความน่าสนใจ ดูแล้วเพลิดเพลิน อีกทั้งตนเองก็
ยังไม่เคยไป ทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ
ชอบตรงที่พาไปวัดด้วย อย่างพระพุทธรูปที่วัดพระนอนก็ยังไม่เคยเห็น ก็
ได้เห็นจากรายการนี้ ส่วนที่อนุรักษ์บ้านควายชมแล้วรู้สึกเพลิดเพลิน ถ้า
เป็นไปได้ก็อยากไปเที่ยว”

(ประเสริฐ พูลเกษม อายุ 64 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“ชอบตรงที่พาไปสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้เราอยากไปบ้างเหมือนพาไป
เปิดหูเปิดตา จะได้ว่าที่อื่นเขามีอะไรกันบ้าง อย่างบ้านอนุรักษ์ควาย
ไทยก็น่าไป ในตอนนี้ทุกที่ที่น่าสนใจหมดเลย”

(อุบล เกิดพุดมอายุ 64 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

จากการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นถึงความแตกต่างระหว่างเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตโดยพูดถึงข้อดีของทั้งรายการสองตอนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมพบว่าผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลินผ่อนคลายเมื่อได้รับชมเนื้อหาช่วงท่องเที่ยวตอนครูเล็กแต่สำหรับในตอนแม่ขวัญจิตนั้นผู้ชมมีความรู้สึกสนุกสนาน ชื่นชอบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองตอนได้ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งผู้สูงอายุดูแล้วเกิดความพึงพอใจ ดังต่อไปนี้

“ช่วงท่องเที่ยวในตอนแม่ขวัญจิตมีความน่าสนใจ มีเนื้อหาที่หลากหลาย อย่างตอนที่ไปหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยก็มีกิจกรรมให้ทำเยอะ ดูแล้วก็รู้สึกสนุกสนาน แต่อยากจะรู้ข้อมูลรายละเอียดของสถานที่มากกว่านี้ ส่วนตอนครูเล็กก็รู้สึกดูแล้วเพลิดเพลิน ผ่อนคลายดีโดยทั้งหมดผู้สูงอายุก็สามารถไปเที่ยวได้”

(จันทร์เพ็ญ พักหว่าง 60 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“สำหรับช่วงท่องเที่ยวในตอนแม่ขวัญจิตนั้น รู้สึกว่ามีความหลากหลายมากกว่าในสถานที่นั้นที่มีกิจกรรมให้ทำเยอะมากกว่าในตอนครูเล็กแต่โดยส่วนตัวชอบสถานที่ที่พาไปในตอนครูเล็ก”

(มะลิ สุขสันต์อายุ 66 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“ชอบช่วงท่องเที่ยวในรายการตอนแม่ขวัญจิตเพราะดูแล้วสนุกสนาน ได้เห็นในสถานที่ที่น่าสนใจ ดูแล้วก็อยากไป ส่วนช่วงท่องเที่ยวในรายการตอนครูเล็กดูแล้วรู้สึกผ่อนคลาย โดยทั้งสองตอนทำให้ได้รับความรู้เช่นเดียวกัน ”

(วรรณภา เขียมสม 60 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

ตามทัศนะผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์คุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล, คุณมาลินี นุชประยูร และคุณวิชุดา เรืองนุภาพจรได้ให้คำแนะนำในช่วงท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในช่วงดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

“ช่วงการท่องเที่ยวในรายการทำได้ดี มีข้อมูลเพิ่มเติมในกับผู้สูงอายุโดยตรง ถือได้ว่าเป็นจุดเด่น แต่ควรจะมีคำแนะนำข้อมูลเหล่านี้ ด้วยการให้พิธีกรเป็นผู้กล่าวถึง อย่างไรก็ตามในตอนครูเล็ก ใช้การลงเสียงค่อนข้างเยอะ อาจทำให้ผู้ชมเบื่อหน่ายได้ ทั้งนี้มีการแก้ไขในตอนแม่ขวัญจิต ซึ่งทำได้ดีขึ้นมาก ซึ่งจะสามารถดึงดูดความสนใจกับผู้ชมได้โดย

ส่วนตัวแล้วคิดว่าตอนแม่ขวัญจิตมีความสุขมานานมากเลยทีเดียว แต่เวลาในช่วงท่องเที่ยววันหยุดน้อยไปหน่อยทำให้เจาะลึกในรายละเอียดไม่ได้เท่าที่ควร”

(สมเกียรติ พิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“การท่องเที่ยวโดยรวมเนื้อหามีการให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ และมีแผนที่การเดินทางที่ชัดเจนคิดว่าทำได้ดีแล้วแต่อาจจะปรับรูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น พาแขกรับเชิญไปเที่ยวด้วย หรือเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวกับแขกรับเชิญให้มากขึ้น โดยพาไปสถานที่ที่แขกรับเชิญมีความคุ้นเคยและผูกพัน เช่นโรงเรียนเก่าของแขกรับเชิญ ผู้ชมก็จะได้รับความสนุกสนานและทำความรู้จักกับแขกรับเชิญมากยิ่งขึ้น”

(มาลินี นุชประยูร, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“อาจจะเพิ่มความน่าสนใจในช่วงการท่องเที่ยวมากขึ้น อย่างรายการตอนครูเล็กช่วงที่มีการให้ข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุ ควรใช้คิวของพิธีกรเพื่อดึงความสนใจจากผู้ชม หรือลองทำกิจกรรมนั้นด้วยตัวพิธีกรเอง โดยรวมคือพยายามใช้การลงเสียงและมีภาพบรรยายให้น้อยที่สุด สำหรับในตอนแม่ขวัญจิตทำได้ดีมากขึ้นในช่วงนี้มีการไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสถานที่ และมีการทำกิจกรรมเยอะมากขึ้น จึงทำให้ช่วงการท่องเที่ยวไม่น่าเบื่อ แต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาในการลงเสียงบรรยายถือว่าทำได้ดี มีความสละสลวย ”

(วิชุดา เรืองนุกาพจร, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2556)

2.4 ความพึงพอใจในด้านพิธีกร

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านพิธีกรของรายการทั้งสองตอน เป็นค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่างๆในตอนเดียวกัน ทั้งนี้จากคำตอบของแบบสอบถามในหัวข้อที่ว่าท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความแตกต่างจากรายการอื่นๆที่ท่านเคยรับชมหรือไม่ อย่างไร และท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เพราะอะไร พบว่ามีผู้ชมแสดงความคิดเห็นที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในด้านพิธีกรไปในแนวทางที่สอดคล้องกันคือ มีความแตกต่างที่พิธีกร หรือชอบพิธีกร เพราะพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน โดยข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม มีผู้แสดงความคิดเห็น อาทิเช่น

- ให้รายละเอียดชัดเจนพิธีกรพูดจาชัดเจน น่าฟัง
- รายการโดยรวมมีความสุภาพเรียบร้อย ไม่มีอะไรบกวน เช่น พิธีกรพูดในระดับเสียงที่พอดี ไม่เสียดายที่น่ารำคาญเหมือนรายการอื่น
- พิธีกรไม่ใช้เสียงตะโกนเหมือนรายการอื่นๆ
- ต่างเพราะ พิธีกรพูดชัดเจนน่าเสียดายดีมาก สบายน่ารัก

จากคำถามหากรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ท่านมีความต้องการในการรับชมหรือไม่ผู้ชมทุกท่านตอบว่าต้องการรับชมทั้งสองตอน ทั้งนี้ 3 อันดับแรกของทั้งสองตอนได้ให้เหตุผลว่า 1.รายการมีสาระและเหมาะสมกับวัยของตน 2.สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับตนเอง สร้างแรงบันดาลใจได้ และ3.สนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำให้ผ่อนคลาย

ตารางที่ 2.6 แสดงความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”(N= 40 คน)

ความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	รายการโทรทัศน์ ตอนครูเล็ก	รายการโทรทัศน์ ตอนที่ 2
	ร้อยละ	ร้อยละ
ต้องการรับชม	100.0	100.0
รวม	100.0	100.0

จากตารางพบว่าความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิต นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีความต้องการในการรับชมทั้งตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิต เหมือนกัน

ทั้งนี้จากการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการพบว่า มีผู้ชมที่แสดงความคิดเห็นถึงเหตุผลในการต้องการรับชมรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เมื่อมีการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ในแนวทางเดียวกันคือผู้ชมเห็นถึงประโยชน์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองและรู้สึกเพลิดเพลินเมื่อได้รับชม โดยตัวอย่างจากการแสดงทัศนะของผู้ชม มีดังต่อไปนี้

“ต้องการรับชม เพราะเป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระดี มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้กับตนเองได้ทั้งการดูแลสุขภาพกาย และการทำกิจกรรมศิลปะ การดูรายการทำให้เราทราบว่าบุคคลที่อายุรุ่นเดียวกับเราเขามีการดูแลตัวเองยังไง ทำกิจกรรมอะไรบ้างเหมือนเป็นการเปิดหูเปิดตาเราด้วย”

(พรพิมล โปะลำพงษ์ อายุ 60 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“ต้องการรับชม เพราะเป็นรายการที่มีประโยชน์ เหมาะสมกับวัยเรา รายการมีเนื้อหาที่หลากหลายทั้งพาไปสถานที่ที่น่าสนใจด้วย ก็ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย แล้วช่วงที่สัมภาษณ์แขกรับเชิญก็ทำให้เราได้รับความรู้ด้วย”

(พิศเพลิน บัวรุ่งอายุ 60 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“รายการมีประโยชน์อย่างยิ่ง ดูแล้วได้รับความรู้ และรู้สึกเพลิดเพลิน ในขณะที่รับชมรายการ นอกจากนี้ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตได้ดี ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ต่อผู้สูงวัย”

(พลตรีหญิง บังอร สะสมทรัพย์ 63 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“ต้องการรับชม เพราะนอกจากรายการจะมีความสนุกสนานในส่วนของ การท่องเที่ยวแล้ว ยังได้รับความรู้ทั้งเรื่องของสถานที่เที่ยว ในช่วงตอน

สัมภาษณ์ก็ได้รับความรู้ ทำให้เห็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตจากแขก
รับเชิญ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะรวมถึงดำเนินชีวิตอีกด้วย”

(กมลพร อัมพรพันธ์ อายุ 60 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

3. แสดงทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

สำหรับทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริม
สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ได้ผลิตขึ้นผู้วิจัยได้ประเมินทัศนคติทั้งในด้านเนื้อหารายการที่มีความ
เหมาะสมต่อช่วงวัยความยาวของรายการที่มีความเหมาะสม (25-30นาที)ความรู้สึกเพลิดเพลินใจ
ขณะรับชมรายการการเกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ชมรายการการเห็นถึงข้อดีของการเป็น
ผู้สูงอายุ เมื่อได้ชมรายการการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวเอง เมื่อ
ได้ชมรายการ การอยากนำข้อมูลที่ได้จากรายการไปบอกต่อผู้อื่นท่านอยากทำกิจกรรมศิลปะที่
รายการนำเสนอและการอยากนำข้อมูลที่แขกรับเชิญใช้ในการดูแลสุขภาพกายและใจ มา
ประยุกต์ใช้กับตัว

ซึ่งจากข้อมูลทางสถิติพบว่าผู้ชมมีทัศนคติต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”ใน
ด้านต่างๆอยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด และทัศนคติต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”โดยรวมอยู่ใน
เกณฑ์ดีที่สุดของทั้งสองตอนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุดเช่นเดียวกันแต่อย่างไรก็ตามจากตารางแสดง
ความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีข้อสังเกตที่น่าสนใจจากข้อมูลทาง
สถิติ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หยิบยกเอาประเด็นทางสถิติที่น่าสนใจเหล่านั้น มาอธิบายพร้อมนำข้อมูลที่
ได้รับจากการแสดงความคิดเห็นในการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มผู้ชม และทัศนะของ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาแสดงเพื่อประกอบการ
อธิบายในประเด็นต่างๆ

แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลทางสถิติที่แสดงถึงทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่น
ใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอน มีรายละเอียดที่ได้ถูกแจกแจงตามทัศนคติในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.11 แสดงทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อ รายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	รายการโทรทัศน์ ตอนที่ 1			รายการโทรทัศน์ ตอนที่ 2		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
เนื้อหารายการมีความ เหมาะสมต่อช่วงวัยของท่าน	4.73	0.45	ดีที่สุด	4.55	0.55	ดีที่สุด
ความยาวของรายการมีความ เหมาะสม (25-30 นาที)	4.48	0.51	ดีที่สุด	4.53	0.51	ดีที่สุด
ท่านรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะ รับชมรายการ	4.80	0.41	ดีที่สุด	4.88	0.33	ดีที่สุด
ท่านมีกำลังใจในการดำเนิน ชีวิตเมื่อได้ชมรายการ	4.75	0.44	ดีที่สุด	4.75	0.44	ดีที่สุด
ท่านเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้ สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ	4.70	0.46	ดีที่สุด	4.70	0.46	ดีที่สุด
ท่านเกิดแรงบันดาลใจในการ ดูแลสุขภาพกายและใจของตัว ท่านเอง เมื่อได้ชมรายการ	4.85	0.36	ดีที่สุด	4.68	0.47	ดีที่สุด
ท่านอยากนำข้อมูลที่ได้จาก รายการไปบอกต่อผู้อื่น	4.58	0.50	ดีที่สุด	4.48	0.51	ดีที่สุด
ท่านอยากทำกิจกรรมศิลปะที่ รายการนำเสนอ	4.45	0.60	ดีที่สุด	4.50	0.55	ดีที่สุด
ท่านอยากนำข้อมูลที่ได้มารับ เชิญใช้ในการดูแลสุขภาพกาย และใจ มาประยุกต์ใช้กับตัว ท่านเอง	4.60	0.50	ดีที่สุด	4.53	0.51	ดีที่สุด
ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อ รายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” โดยรวม	4.66	0.41	ดีที่สุด	4.54	0.41	ดีที่สุด

จากตารางข้างต้น พบว่าทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของผู้ตอบแบบสอบถามรายการโทรทัศน์ตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิตอยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด ซึ่งเกณฑ์ในการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูลคิดได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด) คือ (1) ท่านเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวเอง เมื่อได้ชมรายการ (2) ท่านรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะรับชมรายการ และ (3) ท่านมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ชมรายการ สำหรับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด 3 อันดับ (เรียงจากน้อยที่สุดไปถึ้นมากที่สุด) คือ (1) ท่านอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอ (2) ความยาวของรายการมีความเหมาะสม (25-30 นาที) และ (3) ท่านอยากนำข้อมูลที่ได้จากรายการไปบอกต่อผู้อื่น

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิต พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด) คือ (1) ท่านรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะรับชมรายการ (2) ท่านมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ชมรายการ และ (3) ท่านเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ สำหรับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด 3 อันดับ (เรียงจากน้อยที่สุดไปถึ้นมากที่สุด) คือ (1) ท่านอยากนำข้อมูลที่ได้จากรายการไปบอกต่อผู้อื่น (2) ท่านอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอ และ (3) ท่านอยากนำข้อมูลที่เขารับเชิญใช้ในการดูแลสุขภาพกายและใจ มาประยุกต์ใช้กับตัวตัวเอง

จากข้อมูลทางสถิติพบว่าถึงแม้ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของผู้ตอบแบบสอบถามรายการโทรทัศน์ตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิตอยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด จากการพิจารณาพบว่า มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นในการเสวนาอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มผู้ชม และทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติในด้านอื่นๆ โดยในตอนครู

เด็กมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ข่วญจิตซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์เขกรับเชิญตอนครูเล็ก และตอนแม่ข่วญจิตมีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านอื่น ๆ เช่นเดียวกัน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์เขกรับเชิญอาจมีผลต่อทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชม

ทั้งนี้จากเสวนาแบบไม่เป็นทางการพบว่า ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นว่าเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์เขกรับเชิญ มีผลต่อทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมดังต่อไปนี้

“ตอนครูเล็กได้ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวต่อผู้สูงวัยทั้งในแง่ของสุขภาพและจิตใจ ทั้งยังนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ ในการสัมภาษณ์ตอนครูเล็กจึงคิดว่าเนื้อหาในตอนครูเล็กจึงคิดว่าเนื้อหาในตอนครูเล็กเหมาะสมกับวัยของเรามากกว่าตอนแม่ข่วญจิตแต่ไม่ใช่ว่าตอนแม่ข่วญจิตไม่มีประโยชน์ เพราะที่จริงก็ได้รับความรู้เช่นเดียวกัน แต่ตอนครูเล็กมีการเน้นย้ำมากกว่า”

(สิน พูลเกษมอายุ 63 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“ในตอนแม่ข่วญจิตจะมีความสนุกสนาน ได้ความรู้ของศิลปะเพลงพื้นบ้าน แต่ในการสัมภาษณ์ ตอนแม่ข่วญจิตเขกรับเชิญอาจจะไม่ได้ให้คำแนะนำชัดเจนเท่ากับตอนครูเล็กที่มีการอธิบายอย่างละเอียด ก็เลยคิดว่าเนื้อหารายการตอนครูเล็ก สามารถนำไปใช้กับตนเองได้ เหมาะกับวัยของเรามากกว่า”

(วรรณภา เขียมสม 60 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

อย่างไรก็ตามมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ รศ.ดร.วิเชียร ตันตระเสนีย์ ประธานกรรมการบริหารชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร, คุณชยาพร ไชยะวิวัฒน์ นัก

กายภาพบำบัด และคุณปรัดถกร จิพิมาย นักวิชาการโภชนาการปฏิบัติการ ได้แสดงทัศนะไปในแนวทางที่มีความสอดคล้องกันว่าเนื้อหารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความเหมาะสมต่อวัยผู้สูงอายุ

“อยากจะชื่นชมว่ารายการมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพราะในแต่ละช่วงตอนให้ความสำคัญและใส่ใจกับผู้สูงอายุเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะในช่วงของการท่องเที่ยว บอกรายละเอียดเล็กๆน้อยๆถึงผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนสัมภาษณ์ผู้ชมที่สูงอายุจะได้รับประโยชน์อย่างมากจากแซกรับเชิญ”

(วิเชียร ตันตระเสนีย์, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“รายการมีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เนื่องจากในการให้คำปรึกษาผู้สูงอายุ มักเป็นไปในแนวทางที่ให้กำลังใจ โดยที่ไม่สร้างความกดดันให้กับผู้สูงอายุ อย่างรายการนี้ก็เป็นอย่างนั้นเช่นเดียวกันคือสอดแทรกเนื้อหาความรู้ให้กับผู้สูงอายุในบรรยายกาศที่ผ่อนคลายไม่ตึงเครียดจนเกินไป”

(ชยาพร โสมชะวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2556)

“โดยรวมแล้วรายการมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ คือสร้างความสนุกสนานในช่วงท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจก่อน หลังจากนั้นก็เป็นช่วงการสัมภาษณ์ ซึ่งมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุอย่างยิ่ง อย่างเรื่องของโภชนาการเอง แซกรับเชิญก็ได้พูดถึงเช่นเดียวกัน ซึ่งตรงนี้น่าจะส่งผลให้ผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุอยากจะทำตามด้วย ”

(ปรัดถกร จิพิมาย, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

3.2 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวท่านเองของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกัน รองลงมาจากความ

แตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมใน
ตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตเพียงเล็กน้อย โดยในตอนครูเล็ก มีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่า
ตอนแม่ขวัญจิต

ทั้งนี้จากเสวนาแบบไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าช่วง
การสัมภาษณ์แขกรับเชิญส่งผลต่อการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของผู้ชม
ดังต่อไปนี้

“ขณะดูรายการ ก็รู้สึกว่ายากดูแลสุขภาพให้แข็งแรงและทำจิตใจให้
แจ่มใส จะพยายามไม่เอาเรื่องที่เคยเครียดๆมาทำให้คิดมาก เพราะว่าเห็น
ตัวอย่างจากแขกรับเชิญ โดยเฉพาะตอนครูเล็กสร้างแรงบันดาลใจให้
มากเลย ส่วนในตอนแม่ขวัญจิตเราได้รับความรู้เหมือนกัน แต่ว่าตอนครู
เล็กจะชัดเจนมากกว่า ”

(ประภา พงษ์ศักดิ์อายุ 70 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“รายการทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและจิตใจได้
เพราะเห็นว่าแขกรับเชิญทำแล้วได้ผล ในตอนครูเล็กก็จะให้คำแนะนำ
อย่างชัดเจน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจได้ ส่วนตอนที่ 2 แขกรับเชิญก็เป็น
บุคคลที่มีความสามารถที่น่าชื่นชม”

(มาลี ปัญญาเนรมิตรดี อายุ 64 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

ผู้เชี่ยวชาญด้านทั้งสามท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”
สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของผู้ชมได้

“เนื่องจากรายการมีส่วนสำคัญคือการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ จึงเห็นว่า
แขกรับเชิญของรายการเป็นผู้ที่มีความสามารถที่โดดเด่นในวงการศิลปะ
ทั้งยังเป็นบุคคลสูงวัย มีความน่าเชื่อถือและมีหลักการในการดูแลตนเอง

ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อผู้ชมสูงวัยได้รับชมรายการจึงน่าที่จะเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลตัวเองทั้งในด้านสุขภาพกายและใจได้”

(วิเชียร ตันตระเสนีย์, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“รายการทำให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้สูงอายุได้ในผู้สูงอายุบางท่าน อาจจะมีการดูแลสุขภาพกายและใจได้ดีอยู่แล้ว แต่บางท่านอาจจะทำได้ไม่ดี จึงต้องการการผลักดันให้หันมาใส่ใจดูแลสุขภาพกายและใจมากขึ้น ดังนั้นการที่รายการมีบุคคลที่น่าเชื่อถือมาบอกเล่าประสบการณ์ จึงทำให้ผู้ชมที่สูงอายุ เกิดแรงบันดาลใจอยากที่จะทำตาม และยังได้รับชมรายการบ่อยๆเชื่อว่าแรงบันดาลใจตรงนี้ก็จะมีเพิ่มขึ้น”

(ชยาพร โฆษะวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2556)

“รายการสามารถแรงบันดาลใจกับผู้สูงอายุได้ เนื่องจากในการให้คำปรึกษาผู้สูงอายุด้านของสุขภาพนั้น ผู้เชี่ยวชาญก็มักจะยกตัวอย่างให้กับผู้สูงอายุฟัง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการอยากที่จะทำตาม ซึ่งรายการก็ทำในทำนองเดียวกันโดยที่แขกรับเชิญเป็นผู้พูดเองว่าตัวเองใช้ชีวิตอย่างไร แล้วสุขภาพเป็นอย่างไร เมื่อเห็นผลดี แขกรับเชิญทำได้จริง ผู้ชมที่สูงอายุก็คิดว่าเราเองก็สามารถทำได้ จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจ”

(ปรตถกร จิพิมาย, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

3.3 ค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้ชมเท่ากันทั้งในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีดังต่อไปนี้

- การมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต
- การเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “รายการรุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนสามารถสร้างทัศนคติผู้ชมรายการให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้รับชมรายการ

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ มีความเห็นต่อการที่รายการสามารถสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิตดังต่อไปนี้

“จากเนื้อหาของรายการสามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ เมื่อแขกรับเชิญพูดถึงปัญหาอุปสรรคและความสุขในการดำเนินชีวิต คิดว่าตรงนี้น่าจะกระทบใจคนดู ให้ค้นพบว่าทุกคนย่อมมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น เพียงแต่เราจะแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร ก็ทำให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต”

(วิเชียร ตันตระเสนีย์, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“สำหรับในการสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต เห็นได้ชัดเจนในช่วงการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะในตอนครูเล็กที่แขกรับเชิญพูดถึงเรื่องว่าผู้สูงอายุยังคงสามารถสร้างประโยชน์กับสังคม ตรงนี้น่าจะทำให้ผู้ชมเกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิตได้”

(ชยาพร โสมชะวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2556)

“จากการสัมภาษณ์แขกรับเชิญที่ทำให้ผู้ชมเห็นว่าผู้สูงอายุนั้นเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมและแขกรับเชิญเองก็ได้ให้ข้อมูลกับผู้สูงอายุด้วยกันว่าวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีคุณค่าน่าจะทำให้ผู้ชมที่สูงอายุเกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต”

(ปรัตถกร จิพิมาย, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุทั้งสามท่าน ยังได้แสดงทัศนะต่อการเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงอายุ เมื่อผู้ชมสูงอายุได้ชมรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ดังต่อไปนี้

“สำหรับข้อดีของการเป็นผู้สูงอายุ คิดว่ารายการทำให้ผู้ชมเห็นได้ชัดเจนไม่ว่าจะจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีชื่อเสียงในแวดวงศิลปะ ที่มี

ความสุขกับการเป็นผู้สูงวัย หรือการทำกิจกรรมต่างๆในช่วงท่องเที่ยว ก็กระตุ้นให้ผู้สูงวัยลองมองถึงข้อดีในวัยนี้บ้าง”

(วิเชียร ตันตระเสนีย์, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“ผู้ชมน่าจะเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงอายุจากคำบอกเล่าของแขกรับเชิญที่เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือที่เห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงอายุ เช่นเดียวกัน รวมถึงการเห็นข้อดีในตรงนี้จะช่วยสร้างความคิดในแง่บวกต่อการดำเนินชีวิตได้อีกด้วย”

(ชยาพร โฆษะวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2556)

“โดยรวมแล้วรายการได้ส่งเสริมให้ผู้ชมได้เห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงอายุ เพราะผู้ชมดูแล้วรู้สึกที่ตนเองสามารถทำอะไรได้หลายอย่างไปเที่ยวตามที่รายการบอกได้ ถ้าอยากจะไป หรือทำกิจกรรมเชิงศิลปะที่รายการแนะนำได้ และแม้ข้อมูลบางอย่างอาจจะทำอย่างที่รายการบอกไม่ได้ ก็นำมาปรับใช้ได้ ”

(ปรัตถกร จิพิมาย, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

3.4 ค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอในตอนครูเล็กอยู่ในลำดับสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น ส่วนค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอในตอนแม่ขวัญจิตอยู่ในลำดับรองสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น

แต่อย่างไรก็ตามผู้ชมมีความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ในทางบวก และเห็นว่าจะนำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่แขกรับเชิญไปปรับใช้ตามความถนัด หรือเมื่อตนเองมีโอกาสโดยเหตุผลที่ผู้ชมไม่อยากทำกิจกรรมเชิงศิลปะที่รายการได้นำเสนอเนื่องจาก กิจกรรมที่นำเสนอผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความถนัด แต่อย่างไรก็ตามหากผู้สูงอายุเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีประโยชน์ก็จะลองทำตาม หรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับตนเอง โดยตัวอย่างจากการแสดงความคิดเห็นมีดังต่อไปนี้

“กิจกรรมทางศิลปะที่รายการนำเสนอ อย่างการร้องเพลง โดยส่วนตัว เห็นว่ามีประโยชน์ต่อสุขภาพกายช่วยในเรื่องของปอด การมีสมาธิ แต่ทำให้มีความสุขขณะร้องเพลง แต่ว่าสำหรับตนเองแล้วไม่ได้มีความถนัด ทางด้านการร้องเพลง ดังนั้นจะให้ไปร้องเพลงก็ยากสำหรับตัวเรา แต่คงต้องลองกลับไปค้นเพลงเก่าๆมาฟัง หรืออาจเปลี่ยนเป็นเดินรำแทนซึ่งมีความถนัดมากกว่า ”

(โกศล พักหว่าง อายุ 64 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“หลังจากที่ดูรายการจบก็อยากที่จะทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์บางอย่างที่ รายการแนะนำ ก็คือการร้องเพลงเพราะอย่างที่เขารับเชิญบอกก็คือไม่ต้องร้องเพราะก็ได้ แต่ค่อยๆฝึกฝนก็จะดีขึ้นเอง ก็อยากจะทำตามดู”

(พลตรีหญิง บังอร สะสมทรัพย์ 63 ปี, เสวนา, 23 มีนาคม 2556)

“กิจกรรมที่เขารับเชิญแนะนำก็ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ประโยชน์ แต่ตัวเองไม่ถนัดเลย จะให้ร้องเพลงคงไม่ไหว แต่ก็ถือว่าเป็นการจุดประกายที่ดี จากนี้ก็จะลองหากิจกรรมที่ผ่อนคลายทำ”

(สุพิน พักหว่าง อายุ 74 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

“เห็นด้วยกับเขารับเชิญที่แนะนำกิจกรรมเชิงศิลปะในการช่วยดูแล สุขภาพร่างกาย และทำให้เบิกบาน อย่างการร้องเพลง ตนเองก็เป็นคนที่ชอบร้องเพลงอยู่แล้ว การทำตามที่เขาเชิญแนะนำก็เลยไม่ยาก เพราะว่าทำอยู่แล้ว แล้วก็เห็นถึงข้อดีอย่างที่เขารับเชิญบอก ”

(ณรงค์ บัวรุ่ง อายุ 60 ปี, เสวนา, 16 มีนาคม 2556)

ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุเห็นว่ากิจกรรมเชิงสุนทรีย์มีประโยชน์ต่อ ผู้สูงอายุสามารถสร้างเสริมสุขภาวะในผู้สูงอายุได้ โดยรศ.ดร.วิเชียร ตันตระเสนีย์ ประธาน กรรมการบริหารชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าในโอกาสต่อไป

หากมีการผลิตรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนต่อไปอาจเพิ่มความหลากหลายในกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ เพื่อให้เป็นทางเลือกให้กับผู้สูงอายุที่มีความถนัดแตกต่างกันออกไป

“การแนะนำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ให้กับผู้ชมที่สูงอายุ นับได้ว่าเป็นข้อดีอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพะให้เกิดขึ้นในผู้สูงอายุ เพราะแน่นอนว่าช่วยส่งเสริมในเรื่องของจิตใจทำให้รู้สึกเบิกบาน เพลินเพลิน และมีสมาธิ นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อร่างกายด้วย แต่ขอให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่าหากมีโอกาสผลิตรายการต่อเนื่องอาจเพิ่มเติมกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ เช่น การเล่นดนตรี อาจจะเป็นดนตรีไทยก็ได้ เพราะผู้สูงอายุกู้จักกันดีอยู่แล้ว เพื่อเพิ่มความหลากหลายในการนำเสนอกิจกรรม”

(วิเชียร ตันตระเสนีย์, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

“กิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดสุขภาพะได้อย่างการร้องเพลงช่วยในเรื่องของปอด การเต้นรำก็ช่วยในเรื่องของกล้ามเนื้อได้ กิจกรรมที่ทางรายการนำเสนอก็นับว่าเป็นประโยชน์กับผู้ชมด้วยเช่นเดียวกัน ”

(ชยาพร โฆษะวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2556)

“ระหว่างการทำคำปรึกษาด้านโภชนาการ เรามักจะถามถึงกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำ ซึ่งกิจกรรมเชิงสุนทรีย์นั้นก็นับว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพะในผู้สูงอายุได้สำหรับกิจกรรมที่ทางรายการนำเสนอ นั้นก็เป็นประโยชน์ต่อผู้ชม โดยคาดว่าผู้สูงอายุคงให้ความสนใจเพราะเห็นตัวอย่างที่ดีจากแซกรับเชิญ”

(ปรัตถกร จิพิมาย, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2556)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์(Creative Research) ที่เน้นกระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งต่อสังคม โดยเป็นทั้งผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญ จากประสบการณ์ในด้านต่างๆมากมาย ทั้งยังสามารถช่วยต่อยอดภูมิปัญญาจากบรรพชนคนรุ่นก่อนสู่กับบุคคลวัยหนุ่มสาวในรุ่นปัจจุบัน

ทั้งนี้การมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางกายและจิตใจ มีความรู้สึกในทางบวกมากกว่าลบ เช่น มีความพึงพอใจ เบิกบานใจ รวมไปถึงเกิดความรู้สึกที่สงบ และผ่อนคลาย มีความหมายสอดคล้องกับคำว่าสุขภาพะ ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่เบิกบาน สร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเชิงสุนทรีย์หมายถึงกิจกรรมที่ใช้หรือได้แรงบันดาลใจจากองค์ประกอบทางศิลปะ อันส่งผลต่อประสบการณ์ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้ทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมการวาดภาพ เล่นละคร ร้องเพลง เขียนบทกวี ฯลฯ โดยกิจกรรมดังที่ได้กล่าวมาเหล่านั้นสามารถส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพะได้รวมถึงสามารถสร้างความเพลิดเพลิน สร้างสมาธิขณะทำกิจกรรม และส่งผลต่อสุขภาพของผู้ทำกิจกรรมได้ในทางอ้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้สื่อโทรทัศน์ซึ่งมีความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้สูงอายุอย่างมาก เป็นช่องทางในการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ชมที่สูงอายุมีสุขภาพะนั่นเอง

งานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (2) ศึกษาทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสหวิทยาการ คือใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการทำการสำรวจ (Survey) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ในขั้นตอนก่อนและหลังผลิตรายการทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในขั้นตอนก่อนและหลังผลิตรายการ และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ในขั้นตอนหลังผลิตรายการทั้งนี้เพื่อความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) อีกด้วย

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์, ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ และขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์และการประเมินผลรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation) โดยนำรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ได้ผลิตขึ้นเป็นจำนวน 2 ตอน จากการเขียนบทโทรทัศน์ 12 ตอน เข้าสู่ขั้นตอนการประเมินผลงานจากกลุ่มบุคคลทั้งชายและหญิง อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นชนชั้นกลางของสังคม อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 1 กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

ในแง่กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) และขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production) เช่นเดียวกับรายการโทรทัศน์ทั่วไป หากแต่กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้จะรวมเอาการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มุ่งเน้นการประเมินทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์

เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุด้วยว่าเป็นอย่างไรทั้งนี้รายละเอียดของกระบวนการในการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุการทำแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุรวมถึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ โดยการกำหนดเป็นข้อเสนอ “รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ” ที่มีลักษณะเป็นโครงร่างสำหรับการใช้พิจารณาว่า แผนการสร้างสรรค์มีความเป็นไปได้และเหมาะสมกับผู้สูงอายุหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุใน 2 ด้าน คือ 1. พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุและ 2. สรุปผลการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหา และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดของข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1.1 พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาวิจัยในขั้นตอนการผลิต (Pre-Production) นี้ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบชมโทรทัศน์และชมเป็นประจำทุกวัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสื่อโทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ชมในวัยสูงอายุนี้ได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับส่วนน้อยคือผู้ไม่ชอบชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นเพศชายทั้งหมดได้ให้เหตุผลว่าเพราะเนื้อหาที่ไร้สาระ และไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ควรใส่ใจกับคุณภาพของเนื้อหารายการ และความต้องการของผู้ชมเป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมายในการรับชมโทรทัศน์ของผู้ชมที่สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุเกินครึ่งหนึ่งรับชมโทรทัศน์เพื่อรับทราบข่าวสาร สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้สูงอายุเกินครึ่งต้องการเป็นบุคคลที่ทันสมัยรับทราบข่าวสารอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับประเภทรายการที่ผู้สูงอายุชื่นชอบมากที่สุด ได้แก่

รายการโทรทัศน์ประเภทข่าว แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้สูงอายุเป็นจำนวนไม่น้อยที่ต้องการคลายเครียด และผ่อนคลายด้วยการรับชมโทรทัศน์ ดังนั้นหากรายการโทรทัศน์สามารถตอบสนองจุดประสงค์เหล่านี้ ก็จะสามารถทำให้ผู้ชมที่สูงอายุเกิดความพึงพอใจได้

ช่วงเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้ชมที่สูงอายุ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการเลือกรับชมรายการโทรทัศน์ โดยผู้ชมสูงอายุต่างเลือกชมรายการโทรทัศน์ตามเวลาที่ตนเองสะดวก พบว่าช่วงเวลาสำหรับผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุดคือช่วงเวลาค่ำ(18.01-21.00 น.) รองลงมาคือช่วงเวลากลาง (9.01-12.00 น.และช่วงเวลาค่ำ (13.01-16.00 น.) ตามลำดับ

1.2สรุปผลการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหา และวิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

พบว่าความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุเพศชาย 3 อันดับแรกคือ (1) ด้านสุขภาพอนามัย (2) ด้านท่องเที่ยว (3) ด้านเทคโนโลยี สำหรับความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุเพศหญิง 3 อันดับแรกคือ คือ (1) ด้านสุขภาพอนามัย (2) ด้านท่องเที่ยว (3) ด้านแฟชั่น ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงมีความต้องการในด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ในด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบรูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัย แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงยังมีความต้องการเนื้อหาด้านท่องเที่ยวโดยมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับความต้องการเนื้อหาสุขภาพอนามัยอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่อาจจะเลยความต้องการเนื้อหาในด้านท่องเที่ยว จึงนำเนื้อหาการท่องเที่ยวมานำเสนอในรายการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่ได้ผลิตขึ้น โดยมีแนวความคิดที่จะนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ในประเด็นความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์ด้านท่องเที่ยวพบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการให้รายการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปท่องเที่ยวได้จริง และมีราคาไม่แพงจนเกินไป โดยจากการพูดคุยพบว่าเพศหญิงส่วนใหญ่พบว่ามีความต้องการที่จะไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆตามที่รายการได้นำเสนอ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญเรื่องของการเดินทางและ

งบประมาณที่ใช้กับสถานที่ท่องเที่ยวที่ทางรายการได้นำเสนอ สำหรับผู้สูงอายุเพศชายต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกใหม่ และเป็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อการผ่อนคลายในการรับชมมากกว่าการไปท่องเที่ยวจริงเหมือนกับผู้สูงอายุเพศหญิง

อย่างไรก็ตามจากการนำเสนอรายการโดยคำนึงถึงข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre – Production) ดังเช่นการกล่าวไว้ในข้างต้น พบว่าผู้ชมที่สูงอายุมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะช่วงของการนำเสนอสถานที่ที่น่าสนใจ โดยให้เหตุผลว่าชมแล้วเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินใจ อยากจะไปสถานที่ที่รายการได้นำเสนอ พร้อมทั้งยังแสดงความพึงพอใจต่อการนำเสนอแผนที่การเดินทางอย่างชัดเจนของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” อีกด้วย

ระยะเวลาในการออกอากาศของรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการ พบว่าผู้ชมสูงอายุครึ่งหนึ่งมีความต้องการให้ระยะเวลาการออกอากาศรายการที่ชื่นชอบนานประมาณ 30 นาที (ร้อยละ50) รองลงมาคือออกอากาศนานประมาณ 1 ชั่วโมง (ร้อยละ45) ลำดับถัดมาออกอากาศประมาณ 15 นาที (ร้อยละ5)

รูปแบบการนำเสนอในรายการที่ผู้ชมสูงอายุต้องการพบว่าผู้สูงอายุเพศชายและหญิงต้องการให้รายการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่มีพิธีกรนำเสนอเนื้อหาเป็นหลัก รองลงมาคือให้มีการสัมภาษณ์ในรายการ และรูปแบบเกมโชว์ ตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เป็นจำนวน 3 ท่าน ที่ทำงานในสาขาวิชาชีพการผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทกึ่งสารคดี หรือมีเนื้อหาเกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินชีวิต(Life Style)และสุขภาพ โดยมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 2 ปี ซึ่งได้แก่

1. คุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บริษัท Hobby Television Network จำกัด ประสบการณ์ทำงาน เช่น รายการหมอบ้านหมอครัว, รายการแฟรนไชน์เรื่องง่ายๆ, รายการบ้านหมอแบ่งค์ ออกอากาศ Home& Food Channel True Vision 85 และ PSI True TV ช่อง 25(ออกอากาศทางช่อง Cable TV)

2. คุณมาลินี นุชประยูร ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จากบริษัท Design On Television จำกัด ประสพการณ์ทำงาน เช่น รายการ The Master Piece, Design Talkative, ดีไซน์กู้ชาติ ช่อง design channel PSI 65 (ออกอากาศทางช่อง Cable TV)

3. คุณวิชุดา เรืองนุภาพขจรผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จากบริษัท พรมวิหาร ทีวี จำกัด ประสพการณ์ทำงาน เช่น รายการ สุดขอบไซเบอร์ ทางช่อง 11 (NBT) และของดีประเทศไทย ทางช่อง Next Step (ออกอากาศทางช่อง Free TV และ Cable TV)

โดยทั้งสามท่านได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ภาพ เสียง และการตัดต่อ

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสามท่านเสนอว่าในกระบวนการผลิตรายการว่าควรให้ความสำคัญและคำนึงกลุ่มผู้ชมเป็นหลัก ดังนั้นเทคนิคที่ใช้ในการตัดต่อจึงควรมีความเรียบง่าย และการตัดต่อไม่ควรรวบรัดจนเกินไป อาจทำให้ผู้สูงวัยไม่เข้าใจเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ แต่อย่างไรก็ตามต้องให้มีความกระชับด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกน่าเบื่อ นอกจากนี้องค์ประกอบเรื่องภาพและเสียงก็มีส่วนสำคัญการจัดวางองค์ประกอบและมุกกล้อง สามารถทำให้ภาพที่ถ่ายออกมาสวยงามมากขึ้นได้ ซึ่งผู้ชมสูงวัยน่าจะมีคามพึงพอใจรายการที่น่าเสนอภาพสวยงาม

2. เนื้อหาของรายการ

เนื้อหาของรายการควรคำนึงถึงความชื่นชอบของผู้ชม ความเหมาะสมในการนำเสนอ และประโยชน์ที่ผู้สูงอายุจะได้รับ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างให้รายการมีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างไม่ซ้ำกับรายการที่เคยผลิตมาด้วย อย่างไรก็ตามการที่รายการมีเนื้อหาที่อยู่ในความต้องการและคามสนใจของผู้สูงวัย จะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากติดตามรายการอย่างต่อเนื่องในอนาคตอีกด้วย

3. พิธีกรรายการ

พิธีกรไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สูงอายุ แต่ควรมีความสุภาพเรียบร้อย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ทั้งนี้การใช้ภาษาก็ควรคำนึงกาลเทศะเป็นสำคัญอีกด้วย อย่างไรก็ตามการมีบุคลิก

ที่น่าเชื่อถือ ก็จะเป็นประโยชน์ในการทำให้ข้อมูลที่จะถ่ายทอดมีความน่าเชื่อถือตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันในจังหวะที่สนุกสนาน ถ้าพิธีกรสามารถปรับตัวสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ชมได้ก็จะทำให้รายการมีสีสันและไม่น่าเบื่อ

ขั้นที่2 การผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

ผู้วิจัยได้ออกแบบรายการหลังจากได้มีการค้นคว้าหาข้อมูลด้านความต้องการและพฤติกรรมในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ และทำการสัมภาษณ์เชิง (Depth Interview) จากกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ โดยมีรายละเอียดของ “รายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ” ดังต่อไปนี้

แนวคิดรายการ

รายการโทรทัศน์ที่น่าเสนอความคิดหลักว่า “สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ปรากฏได้ในศิลปะการชีวิต” การมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นนั้น มีข้อดีไปไม่น้อยกว่าช่วงชีวิตอื่นๆ ดังนั้นควรสร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ให้กับผู้สูงอายุเนื่องจากกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้

ชื่อรายการ รุ่งใหญ่ หัวใจศิลป์

วัตถุประสงค์ของรายการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุโดยผ่านกิจกรรมเชิงสุนทรีย์

ประเภทรายการ รายการประเภทกึ่งสารคดี

วิธีการนำเสนอ

รูปแบบ : มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ และสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

เวลาออกอากาศ : 30 นาทีสัปดาห์ละ 1 วัน

ช่วงเวลาการออกอากาศ : 10.00น.-10.30น.

ลักษณะรายการ : แบ่งเป็น 2 ช่วง (ช่วงละ 13-15 นาที)

ช่วงที่ 1 (15 นาที)

- **ตามหาบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจ:** ก่อนที่จะพบกับแขกรับเชิญเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชม รายการสร้างบรรยากาศเพลิดเพลินและดึงดูดความ

สนใจของผู้ชมด้วยสถานที่ที่น่าสนใจ ซึ่งอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของ
แขกรับเชิญ (7-8 นาที)

- **แนะนำแขกรับเชิญ**(ศิลปินสูงวัย): ผ่านประวัติ และผลงานของแขกรับเชิญ
เพื่อให้ผู้ชมรายการทราบข้อมูลเบื้องต้นของแขกรับเชิญ (6-7 นาที)

ช่วงที่ 2 (15 นาที)

- **สัมภาษณ์ช่วงที่1:** เน้นให้ผู้ชมทำความรู้จักกับแขกรับเชิญ จากคำบอกเล่าของ
แขกรับเชิญเอง ทั้งในด้านครอบครัว การทำงาน และมุมมองการใช้ชีวิต(4-5
นาที)
- **สัมภาษณ์ช่วงที่2:** เน้นให้ผู้ชมเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เกิดแรงบันดาลใจ
ในการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ เนื่องจากเห็นถึงผลดีที่แขกรับเชิญได้รับจากการ
ทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ (8-10 นาที)

ทั้งผู้วิจัยเขียนบทรายการโทรทัศน์ซึ่งมีความสอดคล้องแนวคิด รูปแบบ การนำเสนอ และ
กลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้เป็นจำนวนทั้งหมด 12 ตอน ก่อนเข้าสู่กระบวนการบรรณาธิการ
รายการ ในการประชุมทีมงาน เพื่อคัดเลือกตอนที่นำมาผลิตเป็นจำนวน 2 ตอน ซึ่งตอนที่ได้รับการ
คัดเลือกได้แก่ ตอนครูเล็ก(แขกรับเชิญคือ คุณภัทราวดี มีชูธน) และตอนแม่ขวัญจิต(แขกรับ
เชิญคือ คุณขวัญจิต ศรีประจันต์)

หลังจากที่ทำการเลือกตอนที่ผลิตได้แล้ว ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในส่วนต่างๆ
โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1. การติดต่อแขกรับเชิญ 2. การติดต่อสถานที่ถ่ายทำ และ 3. การ
จัดเตรียมพิธีกร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยทำการค้นคว้าประวัติของแขกรับเชิญ พร้อมทั้งหาที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรืออีเมลเพื่อ
ทำการติดต่อกับแขกรับเชิญ ซึ่งผู้วิจัยมีโอกาสติดต่อกับแขกรับเชิญได้โดยตรงทั้งสองตอน เมื่อ
ติดต่อแขกรับเชิญได้ก็จะนัดหมายเรื่องสถานที่

โดยได้แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ 1. สถานที่ที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ
และ 2.สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์และประกอบกรสัมภาษณ์ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดเอาสถานที่

สัมภาษณ์แขกรับเชิญเป็นหลัก จากนั้นจึงค่อยหาสถานที่ที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ ก่อนถ่ายทำผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่ที่ใช้ในการถ่ายทำ พร้อมทั้งติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขออนุญาตและทำการนัดหมายวันที่จะถ่ายทำรายการ

สำหรับการจัดเตรียมพิธีกร ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1.การแต่งกายและ 2. เนื้อหาและบท ในส่วนของการแต่งกาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงกาลเทศะเป็นสำคัญ เนื่องจากพิธีกรต้องสัมภาษณ์แขกรับเชิญซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นเสื้อผ้าจึงต้องมีความเรียบร้อย แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความคล่องแคล่วเพราะต้องเดินทางไปยังสถานที่ที่น่าสนใจและทำกิจกรรมต่างๆ สำหรับในส่วนของเนื้อหาและบทมีการจัดเตรียมข้อมูลประวัติของแขกรับเชิญคำถามในการสัมภาษณ์และข้อมูลสถานที่ที่น่าสนใจ

กระบวนการผลิตรายการ

จากบทรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งหมด 12 ตอน ได้ทำการคัดเลือกเหลือเพียง 2 ตอน สำหรับการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ ทั้งนี้ในแต่ละตอนมีแขกรับเชิญต่อไปนี้

1. รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนคุณเล็กมีแขกรับเชิญคือ คุณภัทราวดี มีชูธน ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ต่อไปจะเรียกว่า “ตอนคุณเล็ก”
2. รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนแม่ขวัญจิตมีแขกรับเชิญคือ คุณขวัญจิต ศรีประจันต์ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ต่อไปจะเรียกว่า “ตอนแม่ขวัญจิต”

ก่อนดำเนินการถ่ายทำรายการผู้วิจัยได้อธิบายถึงภาพรวมของรายการ อันได้แก่ แนวคิด วัตถุประสงค์กลุ่มเป้าหมายรูปแบบวิธีการนำเสนอรายการ และเนื้อหาสาระของรายการ ซึ่งระหว่างการอธิบายได้เปิดโอกาสให้ทีมงานได้ซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติและสร้างความเข้าใจให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน

ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ร่วมงานกับทีมงานที่อยู่ในส่วนลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ ผู้กำกับรายการ 1 ตำแหน่งช่างภาพ 2 ตำแหน่ง และผู้ช่วย 1 ตำแหน่ง โดยรวมแล้วการถ่ายทำรายการของ

ทั้ง 2 ตอนไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก โดยทั้งสองตอนได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วงของการถ่ายทำ คือ

1. การถ่ายทำช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ
2. การถ่ายทำการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการ
3. การถ่ายทำช่วงสถานที่ที่น่าสนใจ

โดยส่วนใหญ่แล้วผู้วิจัยจะทำการเก็บภาพการสัมภาษณ์และภาพประกอบการบรรยายในรายการไว้ส่วนหนึ่งก่อนที่ทางทีมงานในส่วนที่ลงพื้นที่จะเดินทางมาสมทบเพื่อถ่ายทำรายการ ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วสำหรับการถ่ายทำ เพราะการถ่ายทำรายการมีข้อจำกัดเรื่องของเวลาและงบประมาณ สำหรับความแตกต่างในขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งสองตอนนั้นอยู่ที่รายละเอียดของการถ่ายทำ เช่น การถ่ายทำในตอนครูเล็กมีการสัมภาษณ์เพื่อนร่วมงานและลูกศิษย์ของแขกรับเชิญ ส่วนในตอนแม่ขวัญจิตมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสถานที่ในช่วงนำเสนอสถานที่ที่น่าสนใจ ซึ่งในบางครั้งการถ่ายทำนั้นอาจเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิตรายการ โดยที่ไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าก็เป็นไปได้ แต่อย่างไรก็ตามการถ่ายทำย่อมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการ และมีความสอดคล้องแนวความคิดของรายการดังกล่าวมาแล้วในขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)

ขั้นที่ 3 หลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production) และประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

หลังจากที่ถ่ายทำรายการโดยทำงานร่วมกับทีมงานในส่วนที่ลงภาคสนามแล้ว สำหรับการติดต่อรายการผู้วิจัยได้ทำงานร่วมกับทีมงานในส่วนที่ไม่ได้ลงภาคสนาม ซึ่งได้แก่ ติดต่อ 1 ตำแหน่ง และ กราฟฟิก 1 ตำแหน่ง ทั้งนี้การติดต่อเป็นไปเพื่อการจัดลำดับการนำเสนอรายการตามบทรายการโทรทัศน์ที่ได้เขียนไว้ อาจมีการใช้เทคนิคในการติดต่อและผสมเสียงเพื่อให้รายการมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานนี้ได้ทำควบคู่ไปกับการตรวจสอบรายการโทรทัศน์เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอทั้งนี้ได้แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ 1.ด้านกราฟฟิก และ 2.ด้านติดต่อ ซึ่งในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านกราฟฟิกประกอบไปด้วย ใต้ดีลรายการ โลโก้รายการและกราฟฟิกแผนที่ ทั้งนี้งานด้านกราฟฟิกล้วนแล้วแต่แสดงถึงเอกลักษณ์ของรายการ ความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นไปตามแนวคิดของรายการ และทำหน้าที่ในการรองรับกับวัตถุประสงค์ของรายการได้เป็นอย่างดี

2. ด้านตัดต่อและผสมเสียง ประกอบด้วย การแบ่งช่วงของรายการการนำเสนอเนื้อหาเรียงร้อยกันในแต่ละช่วงและดนตรีประกอบในรายการ ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วดึงดูดใจคนดู ให้สามารถดูรายการต่อไปได้ ทั้งยังบ่งบอกถึงสไตล์ของรายการ ดังนั้นการทำงานในส่วนนี้จึงมีความสำคัญไม่น้อย

ดังนั้นงานด้านกราฟฟิกและด้านตัดต่อ มีส่วนช่วยให้ผู้ชมรู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนานอยากรับชมรายการต่อไป ทั้งยังมีส่วนช่วยทำให้การอธิบายเนื้อหาให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้ผลิตต้องการอธิบายมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ปัญหานำวิจัยข้อที่ 2ทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

- **ทัศนคติของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร**

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์“รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเลิกพบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) ผู้สูงอายุเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวเอง เมื่อได้ชมรายการ (2) ผู้สูงอายุรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะรับชมรายการ และ(3)ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ชมรายการ

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์“รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิตพบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) ผู้สูงอายุรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะรับชมรายการ (2) ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ชมรายการ และ(3) ผู้สูงอายุเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ

จากข้อมูลทางสถิติพบว่าถึงแม้ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของผู้ตอบแบบสอบถามรายการโทรทัศน์ตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิตอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุดแต่มีข้อที่น่าสังเกต 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติในด้านอื่นๆ โดยในตอนครูเล็ก มีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ ตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านอื่นๆเช่นเดียวกัน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญอาจมีผลต่อทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชม ซึ่งผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นว่าช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็กได้ให้คำแนะนำที่ชัดเจนกับผู้สูงอายุมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

อย่างไรก็ตามมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ รศ.ดร.วิเชียร ต้นตระเสณีย์ ประธานกรรมการบริหารชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร คุณชยาพร โฆษะวิวัฒน์ นักกายภาพบำบัด และคุณปรัดถกร จิพิมาย นักวิชาการโภชนาการปฏิบัติการ ได้แสดงทัศนะไปในแนวทางที่มีความสอดคล้องกันว่าเนื้อหารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความเหมาะสมต่อวัยผู้สูงอายุ โดยในทุกๆช่วงจะมีการให้ข้อมูลความรู้กับผู้สูงอายุอยู่โดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นช่วงการสัมภาษณ์หรือช่วงท่องเที่ยวก็แล้วแต่

2. ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวท่านเองของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกัน รองลงมาจากความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตเพียงเล็กน้อย โดยในตอนครูเล็กมีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

ทั้งนี้จากเสวนาแบบไม่เป็นทางการพบว่าผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญส่งผลต่อการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของผู้ชม

เนื่องจากในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญได้บอกเล่าประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ชม จึงมีส่วนทำให้ผู้ชมเกิดแรงบันดาลใจขึ้นได้ แต่สาเหตุความแตกต่างของค่าเฉลี่ยนั้น อาจเป็นเพราะการอธิบาย และความชัดเจนในการพูดถึงประสบการณ์นั้นๆ ในแต่ละตอนมีความแตกต่างกัน

สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของผู้ชมได้ เนื่องจากผู้ชมเห็นแขกรับเชิญเป็นตัวอย่างด้วยเช่นเดียวกัน

3. ค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้ชมเท่ากันทั้งในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีดังต่อไปนี้

- การมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต
- การเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “รายการรุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนสามารถสร้างทัศนคติผู้ชมรายการให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้รับชมรายการ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ มีความเห็นต่อการที่รายการสามารถสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต

อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ได้แสดงทัศนะต่อการเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อผู้ชมสูงวัยได้ชมรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” นั้นเกิดจากการเห็นตัวอย่างจากแขกรับเชิญ และการนำเสนอของรายการในช่วงอื่นที่ช่วงส่งเสริมให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง

4. ค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอตอนครูเล็กอยู่ในลำดับสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น ส่วนค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอตอนแม่ขวัญจิตอยู่ในลำดับรองสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น

ทั้งนี้ผู้ชมได้แสดงทัศนะถึงเหตุผลที่ผู้ชมไม่อยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะที่รายการนำเสนอว่าเป็นเพราะผู้ชมไม่มีความถนัด รวมถึงผู้ชมเห็นว่าตนอาจจะทำไม่สำเร็จหรือทำไม่ได้ดี จึงทำให้ไม่อยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะที่รายการนำเสนอ แต่อย่างไรก็ตามผู้ชมมีความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะในทางบวก และเห็นว่าจะนำกิจกรรมเชิงสุนทรียะที่แขกรับเชิญไปปรับ

ใช้ตามความถนัดหรือเมื่อตนเองมีโอกาสดูโดยในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงวัยเห็นว่าการกิจกรรมเชิงสุนทรีย์จะมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุสามารถสร้างเสริมสุขภาวะในผู้สูงอายุได้ ดังนั้นหากมีการผลิตรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนต่อไปอาจเพิ่มความหลากหลายในกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ เพื่อให้เป็นทางเลือกให้กับผู้สูงอายุที่มีความถนัดแตกต่างกันออกไป

- **ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร**

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านองค์ประกอบต่างๆของรายการโทรทัศน์“รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ และ(3) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว สำหรับ

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์“รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิต พบว่าค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว และ(3) ด้านภาพ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทางสถิติความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถามที่ให้ผู้ชมเป็นผู้ตอบการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีข้อที่นำสังเกต 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจในด้านภาพ เสียง และการตัดต่อ

1.1 ความพึงพอใจในด้านเสียง พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กมีความแตกต่างกับตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าความพึงพอใจในด้านอื่นๆ โดยที่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กน้อยกว่าตอนแม่ขวัญจิตนอกจากนี้การแสดงความคิดของผู้ชมในแบบสอบถามหัวข้อท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง ในตอนครูเล็กพบว่าผู้ชมพูดถึงปัญหาเรื่องเสียงดังต่อไปนี้

- ควรปรับปรุงเรื่องเสียง หากชัดเจนกว่านี้จะดีมาก
- บางช่วงเสียงเบาไม่ค่อยได้ยิน
- ปรับปรุงเรื่องเสียงเพียงอย่างเดียว ด้านอื่นๆดีแล้ว

ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจเนื่องมาจากกระบวนการผลิตที่มีปัญหาในความไม่พร้อมของอุปกรณ์ในการอัดเสียงแต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านเสียงในตอนแม่ขวัญจิต รวมถึงบรรยากาศในช่วงเวลาการเปิดรายการโทรทัศน์ดังกล่าวให้กลุ่มผู้ชมจำนวนหนึ่งในตอนครูเล็กเป็นบรรยากาศของการพบปะสังสรรค์ของกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ดังนั้นจึงมีการพูดคุยในเรื่องต่างๆระหว่างการรับชม จึงทำให้เสียงจากรายการอาจได้ยินไม่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการปรับปรุงอุปกรณ์การบันทึกเสียง ความพึงพอใจในด้านเสียงก็เพิ่มขึ้นในตอนแม่ขวัญจิต

1.2 ความพึงพอใจในด้านภาพ พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านภาพในรายการตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยจากคำตอบในหัวข้อคำถามท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรมีผู้ชมบางส่วนทั้งในแบบสอบถามตอนครูเล็ก และตอนแม่ขวัญจิต ตอบว่าชอบภาพ โดยให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือ ภาพในรายการมีความสวยงาม ทั้งภาพในสถานที่ที่ท่องเที่ยว และตอนสัมภาษณ์ ทั้งนี้ในการสนทนาแบบไม่เป็นทางการมีผู้ชมที่แสดงความคิดเห็นเรื่องของภาพว่ามีผลทำให้อยากไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่รายการนำเสนอ และภาพสวยทำให้ผู้ชมอยากติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง

1.3 ความพึงพอใจในด้านติดต่อ พบว่าแม้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านติดต่อในรายการตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าตอนครูเล็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ทางด้านการผลิตของรายการทั้งสองตอนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมากโดยเฉพาะช่วงท่องเที่ยวที่ตอนแม่ขวัญจิตมีเนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าตอนครูเล็ก ทั้งในส่วนของ การสัมภาษณ์ก็มีภาพประกอบการบรรยายมากกว่าตอนครูเล็กทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าการติดต่อรายการทำได้กระชับมากกว่า แต่จากการพิจารณาข้อมูลทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจทั้งสองตอนนั้นไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์มีแนวคิดที่สอดคล้องกันในด้านภาพว่า รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนนั้นมีภาพที่สวยงาม ซึ่งในขั้นตอนการผลิตสามารถทำได้ โดยคุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล และคุณมาลินี นุชประยูร ผู้เชี่ยวชาญและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ได้แสดงทัศนะว่าความสวยงามของภาพในรายการจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับผู้ชม โดยเฉพาะในช่วงเนื้อหาการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามคุณวิชุดา เรืองนุภาพจรได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่าภาพประกอบของรายการในช่วงการสัมภาษณ์ในตอนครูเล็ก ยังมีจำนวนที่น้อยไป และจังหวะเวลาในการใส่ภาพประกอบระหว่างมีการสัมภาษณ์ยังช้าเกินไป

สำหรับด้านการตัดต่อและเสียงผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้แสดงทัศนะดังนี้ คุณสมเกียรติ พิทักษ์กุล และคุณมาลินี นุชประยูร ได้ให้ความเห็นว่าการตัดต่อโดยรวมสามารถทำได้ดี ส่วนเรื่องคุณภาพของเสียงคิดว่าสามารถปรับปรุงได้ในตอนแม่ขวัญจิตน่าจะเป็นเพราะอุปกรณ์ในการอัดเสียงและการตัดต่อเพื่อปรับระดับเสียงมากกว่า ทั้งนี้คุณวิชุดา เรืองนุภาพจร ได้แสดงความคิดเห็นว่าการตัดต่อยังรู้สึกช้าเกินไป ไม่ค่อยกระชับ อาจจะต้องตัดเนื้อหาบางส่วนออก เพื่อให้รายการมีความกระชับมากขึ้น ซึ่งคุณสมเกียรติ พิทักษ์กุลก็มีความคิดเช่นเดียวกัน

2. ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่มีข้อที่น่าสังเกตในแบบสอบถามตอนครูเล็กพบว่าคำตอบส่วนใหญ่ในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรคือ ชอบช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญมากที่สุดทั้งนี้ผู้ชมได้ให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือมีประโยชน์ ได้รับความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติตามได้ โดยในตอนแม่ขวัญจิตผู้ชมมีความชื่นชอบด้านความสามารถของแขกรับเชิญ และชอบในความสนุกสนาน แต่ประโยชน์ในการนำไปใช้อาจมีน้อยกว่ารายการตอนครูเล็ก

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ให้คำแนะนำในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญควรมีการตัดต่อที่ให้ความกระชับ อาจแสดงหรือทำกิจกรรมของแขกรับเชิญที่แนะนำภายในรายการด้วย ควรมีการเจาะลึกคำถามบางคำถาม หรือสรุปประเด็นในแต่ละช่วงที่สำคัญของการสัมภาษณ์

3. ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าตอนครูเล็กโดยที่ความพึงพอใจรายการทั้ง 2 ตอนนั้นมีความแตกต่างกันไม่มากนักทั้งนี้ในกระบวนการผลิตรายการด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบในช่วงท่องเที่ยว คือ พยายามใช้การลงเสียงบรรยายภาพประกอบให้น้อยลง และเพิ่มการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ในสถานที่ อีกทั้งยังให้พิธีกรทำกิจกรรมต่างๆ ในช่วงนี้มากขึ้น เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับช่วงท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าเมื่อพิจารณาจากค่าสถิติจะพบว่าความพึงพอใจในด้านดังกล่าวจะมีความแตกต่างระหว่างตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามคำตอบในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรพบว่าผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวเป็นจำนวนไม่น้อยทั้งตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตโดยในตอนครูเล็กผู้ชมได้แสดงความพึงพอใจในด้านดังกล่าว ถึงความรู้สึกที่ผ่อนคลาย สนุกสนานนอกจากนี้ผู้ชมยังชื่นชอบข้อมูลความรู้ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและวิธีการนำเสนอการเดินทางที่ชัดเจนอีกด้วย

สำหรับรายการในตอนแม่ขวัญจิต พบว่ามีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีความสนุกสนาน สถานที่มีความหลากหลาย และมีกิจกรรมมากมาย ทำให้ผู้ชมดูแล้วก็อยากไปท่องเที่ยวตามสถานที่ที่รายการนำเสนอ พร้อมทั้งให้เหตุผลว่าเนื่องจากสถานที่ที่รายการนำเสนอมีความน่าสนใจ ตรงกับความชอบของผู้ชม อีกทั้งภาพแผนที่ทำให้ผู้ชมเห็นว่ามีการเดินทางที่สะดวก ผู้ชมสามารถเดินทางไปได้จริง นอกจากนี้ผู้ชมบางท่านยังได้ให้คำแนะนำว่าอยากทราบข้อมูลที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเพิ่มเติมอีกด้วย

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ให้คำแนะนำในช่วงท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในช่วงดังกล่าวมากยิ่งขึ้นเช่นเพิ่มเนื้อหาเจาะลึกในช่วงท่องเที่ยวพาแขกรับเชิญไปเที่ยวด้วย หรือเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวกับแขกรับเชิญให้มากขึ้นและแนะนำให้พิธีกรเป็นพุดอธิบายหรือเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้นๆ แทนการลงเสียงบรรยาย เป็นต้น เพื่อให้รายการมีความ

น่าสนใจมากยิ่งขึ้น และสร้างจุดเด่นรวมถึงเอกลักษณ์ให้ผู้ชมสามารถจดจำภาพของรายการได้เป็นอย่างดี

4. ความพึงพอใจในด้านพิธีกร

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านพิธีกรของรายการทั้งสองตอน เป็นค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่างๆในตอนเดียวกัน ทั้งนี้จากคำตอบของแบบสอบถามในหัวข้อที่ว่าท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความแตกต่างจากรายการอื่นๆที่ท่านเคยรับชมหรือไม่ อย่างไร และท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เพราะอะไร พบว่ามีผู้ชมแสดงความคิดเห็นที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในด้านพิธีกรไปในแนวทางที่สอดคล้องกันคือ มีความแตกต่างที่พิธีกร หรือชอบพิธีกร เพราะพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากปัญหานำวิจัย คือ (1) กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร (2) ทักษะคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร จึงได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผลออกเป็น 2 ประเด็น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับปัญหานำวิจัยข้างต้น โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)

1.2 ขั้นตอนดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

1.3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผลการผลิตรายการโทรทัศน์ (Evaluation of Production) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์(Pre-Production)

การสร้างสรรครายการโทรทัศน์ มีหลักการในการพิจารณาและข้อควรคำนึง ดังต่อไปนี้ 1. กลุ่มเป้าหมาย 2. แก่นในการนำเสนอ 3. วิธีการนำเสนอ (วัชระ แววุฒินันท์, 2548) ซึ่งจากการดำเนินงานการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดแนวทาง 3 ประการข้างต้นมาใช้ประกอบการดำเนินการอยู่เสมอ โดยก่อนออกแบบการวิจัยผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มเป้าหมายซึ่งคือผู้สูงอายุถึงความต้องการ และพฤติกรรมในการรับชมรายการโทรทัศน์ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบและวิธีการนำเสนอในรายการโทรทัศน์ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากรายการที่ต้องการทำการผลิตนั้นได้ยึดหลักของการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นรูปแบบและวิธีการนำเสนอจึงต้องสอดคล้องกับแก่นในการนำเสนอ

สำหรับในการเขียนบท วัชระ แววุฒินันท์(2548)ได้แบ่งแนวทางในการเขียนบทรายการโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาโครงสร้างรายการให้เข้าใจ 2. หาแก่นของเนื้อหารายการ 3. ทำความรู้จักผู้ร่วมรายการทุกคน 4. ภาษา โดยในการเขียนบทมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การถ่ายทำรายการเป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้นเมื่อได้แนวทางในการผลิตรายการที่ชัดเจนแล้ว การเขียนบทยังต้องยึดแก่นของรายการซึ่งคือการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในรายการ

โดยการศึกษาประวัติ ผลงาน และการทำงานในปัจจุบันของแขกรับเชิญมีความสำคัญยิ่งในการทำรายการโทรทัศน์ เนื่องจากรายการที่ได้ผลิตเน้นการสัมภาษณ์แขกรับเชิญเป็นหลัก ดังนั้นหากบทสัมภาษณ์ไม่ยึดแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรายการเป็นหลัก ก็อาจทำให้ผู้ชมรู้สึกสับสนในสิ่งที่รายการต้องการนำเสนอก็เป็นได้

สำหรับภาษานั้นมีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะรายการสำหรับผู้สูงวัย เพราะจากผลการวิจัยจึงทำให้ทราบว่าผู้ชมที่สูงอายุให้ความใส่ใจในภาษาที่ใช้ในรายการเป็นอย่างมากโดยผู้ชมส่วนใหญ่กล่าวชื่นชมการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน และเสนอแนะว่าในปัจจุบันการใช้ภาษาที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ซึ่งนั้นก็แสดงให้เห็นว่าผู้ชมนิยมชมชอบการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุจึงควรให้ความสำคัญการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องในรายการ

1.2 ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์(Production)

การดำเนินการในขั้นนี้ เป็นขั้นตอนของการถ่ายทำรายการทั้งการบันทึกภาพประกอบการบรรยายในรายการ บันทึกบทสัมภาษณ์ของแขกรับเชิญ และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในรายการ และบันทึกภาพสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

ซึ่งทั้งหมดนั้นได้อยู่ภายใต้แนวคิดของรายการที่จะนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรียะเพื่อส่งเสริมสุขภาพะสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญของแขกรับเชิญ เพราะเป็นตัวแทนในการเชื่อมโยงกิจกรรมเชิงสุนทรียะให้ผู้ชมที่ได้รับชมรายการเกิดความสนใจและอยากจะทำตามเพื่อส่งเสริมสุขภาพะ

ทั้งนี้จึงได้มีความสอดคล้องกับSimonson (1999) (อ้างถึงใน พรพิสุทธิ ศรีธรรานนท์, 2552)ที่ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบุคคลเพื่อนำมาเสนอในรายการโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. ความแปลกมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (singularity)
2. ความพิเศษ (specialness)
3. ความน่าเชื่อถือ (credibility)
4. ความเป็นที่นิยม (popularity)

แขกรับเชิญทั้งสองตอนซึ่งได้แก่ คุณภัทราวดี มีชูธน และคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ มีคุณสมบัติดังที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นอย่างชัดเจนคือบุคคลทั้งสองเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งในเรื่องที่เห็นได้ชัดอย่างบุคคลิกภาพ และมีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์ความสามารถของทั้งสองนั้นก็ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความน่าเชื่อถือในเรื่องที่บอกเล่าให้กับผู้ชม เพราะเป็นบุคคลวัยเดียวกัน ทั้งนี้บุคคลทั้งสองท่านยังเป็นบุคคลที่ได้รับความนิยมอย่างไม่เสื่อมคลายในแวดวงศิลปะการแสดงไทยอีกด้วย

สำหรับการดำเนินการถ่ายทำรายการโทรทัศน์พบว่า การวางแผนในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ที่ดี สามารถส่งผลให้การดำเนินการถ่ายทำเป็นไปอย่างราบรื่นและทำให้ได้ผลงานบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงสามารถแก้ปัญหาที่พอจะคาดเดาว่าอาจจะเกิดขึ้นได้อีกด้วย เช่น ปัญหาเรื่องจำกัดของเวลาในการถ่ายทำ โดยเฉพาะการถ่ายทำในสถานที่ที่ต้องใช้เวลาในการเดินทาง หากมี

การวางแผนการดำเนินการถ่ายทำ โดยการเดินทางไปสถานที่จริงก่อนการถ่ายทำ และออกแบบตารางเวลาการทำงานอย่างชัดเจนก็จะสามารถทำให้การทำดำเนินเป็นไปอย่างไม่ติดขัดมากนัก รวมไปถึงการตรวจความพร้อมของอุปกรณ์อย่างละเอียดก่อนการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ก็เป็นสิ่งสำคัญ ที่ไม่ควรมองข้ามอีกเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทำสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แต่การเตรียมความพร้อมอย่างที่ดีที่สุด จะช่วยลดปัญหาและอุปสรรคลงได้

1.3 ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์(Post-Production)และการประเมินผล การผลิตรายการโทรทัศน์ (Production Evaluation)

ต่อเนื่งจากขั้นตอนในการผลิต อันได้แก่การดำเนินงานด้านการถ่ายทำ เข้าสู่ขั้นหลังการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคกราฟฟิก ตัดต่อ และลงเสียง เพื่อให้ได้เนื้อหาของรายการที่ต้องการนำเสนอออกมาได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

สำหรับทำงานในขั้นตอนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากแม้ว่ามีกรถ่ายทำที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรายการ แต่การดำเนินงานในขั้นตอนหลังการผลิตรายการโทรทัศน์เกิดการผิดพลาด หรือดำเนินงานไปในทิศทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ ก็อาจทำให้รายการถูกผู้ชมประเมินรายการโทรทัศน์ในแง่ลบก็เป็นไปได้

ดังนั้นผู้ผลิตรายการไม่ควรละเลย ทั้งยังต้องตรวจสอบควบคุมให้ทั้งรูปแบบและเนื้อหาเป็นไปตามที่ได้กำหนดแนวคิดรายการ โดยในขั้นตอนนี้สามารถตัดตอนรายการในส่วนที่ไม่สำคัญออกไป และสามารถเน้นย้ำเนื้อหาที่สำคัญได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าขั้นตอนนี้ส่งผลอย่างมากต่อการนำเสนอรายการ

2. ทศนคติ และความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอ กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ทศนคติของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ

2.2 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะคิดของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” พบว่าถึงแม้ทักษะคิดของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”ของผู้ตอบแบบสอบถามรายการโทรทัศน์ตอนครูเล็ก และ ตอนแม่ขวัญจิต อยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุด แต่มีข้อที่น่าสังเกต 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

2.1.1 ค่าเฉลี่ยของทักษะคิดด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยทักษะคิดในด้านอื่นๆ โดยในตอนครูเล็กมีค่าเฉลี่ยด้านทักษะคิดมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกันมากกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านอื่นๆ เช่นเดียวกัน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าเนื้อหาในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญอาจมีผลต่อทักษะคิดด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชม ซึ่งผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นว่าการสัมภาษณ์แขกรับเชิญตอน 1 ได้ให้คำแนะนำที่ชัดเจนกับผู้สูงอายุมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

อย่างไรก็ตามมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ รศ.ดร.วิเชียร ตันตระเสนีย์ ประธานกรรมการบริหารชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร คุณชยาพร โฆษะวิวัฒน์ นักกายภาพบำบัด และคุณปรารถนา จิพิมาย นักวิชาการโภชนาการปฏิบัติการ ได้แสดงทัศนะไปในสอดคล้องกันว่าเนื้อหารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความเหมาะสมต่อวัยผู้สูงอายุ โดยในทุกๆ ช่วงจะมีการให้ข้อมูลความรู้กับผู้สูงอายุอยู่โดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นช่วงการสัมภาษณ์หรือช่วงท่องเที่ยว

2.1.2 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการเกิดแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพกายและใจของตัวท่านเองของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีความแตกต่างกัน รองลงมาจากความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อช่วงวัยของผู้ชมในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตเพียงเล็กน้อย โดยในตอนครูเล็ก มีค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติมากกว่าตอนแม่ขวัญจิต

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงที่อยู่ในวัยเดียวกันมีอิทธิพลต่อการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชมได้ แต่หากต้องการให้การสัมภาษณ์ของแขกรับเชิญสร้างแรงบันดาลใจ ควรคำนึงความชัดเจนในการอธิบาย เนื้อหาในการพูดคุยต้องเพียงพอที่จะเน้นย้ำความสำคัญในเรื่องที่จะสร้างแรงบันดาลใจ

2.1.3 ค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้ชมเท่ากันทั้งในตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตมีดังต่อไปนี้

- การมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต
- การเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “รายการรุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนสามารถสร้างทัศนคติผู้ชมรายการให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อได้รับชมรายการ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ มีความเห็นต่อการที่รายการสามารถสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต

อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ได้แสดงทัศนะต่อการเห็นถึงข้อดีของการเป็นผู้สูงวัย เมื่อผู้ชมสูงวัยได้ชมรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” นั้นเกิดจากการเห็นตัวอย่างจากแขกรับเชิญ และการนำเสนอของรายการในช่วงอื่นที่ช่วงส่งเสริมให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง

2.1.4 ค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอในตอนครูเล็กอยู่ในลำดับสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น ส่วนค่าเฉลี่ยผู้ชมอยากทำกิจกรรมศิลปะที่รายการนำเสนอในตอนแม่ขวัญจิตอยู่ในลำดับรองสุดท้ายจากค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติในด้านอื่น

แต่อย่างไรก็ตามผู้ชมมีความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะในทางบวก และเห็นว่าจะนำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะที่แทรกับเชิญไปปรับใช้ตามความถนัด หรือเมื่อตนเองมีโอกาสนั้น ขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงวัยเห็นว่ากิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุสามารถสร้างเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุได้ ดังนั้นหากมีการผลิตรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนต่อไป อาจเพิ่มความหลากหลายในกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ เพื่อให้เป็นทางเลือกให้กับผู้สูงอายุที่มีความถนัดแตกต่างกันออกไป

2.2 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็ก พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ และ(3) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวสำหรับ

ส่วนระดับค่าเฉลี่ยในด้านต่างๆของรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนแม่ขวัญจิต พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด 3 อันดับ (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด) คือ (1) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ (2) เนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว และ(3) ด้านภาพ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทางสถิติความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถามที่ให้ผู้ชมเป็นผู้ตอบ, การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีข้อที่นำสังเกต 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.2.1 ความพึงพอใจในด้านภาพ เสียง และการตัดต่อ

ความพึงพอใจในด้านเสียง พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กมีความแตกต่างกับตอนที่ 2 มากกว่าความพึงพอใจในด้านอื่นๆ โดยที่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในตอนครูเล็กน้อยกว่าตอนแม่ขวัญจิตนอกจากนี้การแสดงความคิดของผู้ชมในแบบสอบถามหัวข้อ ท่านคิด

ว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง ในตอนครูเล็กพบว่าผู้ชมพูดถึงปัญหาเรื่องเสียงดังต่อไปนี้

- ควรปรับปรุงเรื่องเสียง หากชัดเจนกว่านี้จะดีมาก
- บางช่วงเสียงเบาไม่ค่อยได้ยิน
- ปรับปรุงเรื่องเสียงเพียงอย่างเดียว ด้านอื่นๆดีแล้ว

ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจจะเนื่องมาจากกระบวนการผลิตที่มีปัญหาในความไม่พร้อมของอุปกรณ์ในการอัดเสียงแต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านเสียงในตอนแม่ขวัญจิต รวมถึงบรรยากาศในช่วงเวลาการเปิดรายการโทรทัศน์ดังกล่าวให้กลุ่มผู้ชมจำนวนหนึ่งในตอนครูเล็กเป็นบรรยากาศของการพบปะสร้างสรรค์ของกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ดังนั้นจึงมีการพูดคุยในเรื่องต่างๆระหว่างการรับชม จึงทำให้เสียงจากรายการอาจได้ยินไม่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการปรับปรุงอุปกรณ์การบันทึกเสียง ความพึงพอใจในด้านเสียงก็เพิ่มขึ้นในตอนแม่ขวัญจิต

สำหรับความพึงพอใจในด้านภาพ พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านภาพในรายการตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยจากคำตอบในหัวข้อคำถามท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรมีผู้ชมบางส่วนทั้งในรูปแบบสอบถามที่ 1 และ 2 ตอบว่าชอบภาพ โดยให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือ ภาพในรายการมีความสวยงาม ทั้งภาพในสถานที่ที่ท่องเที่ยว และตอนสัมภาษณ์ ทั้งนี้ในการแสวงหาแบบไม่เป็นทางการมีผู้ชมที่แสดงความคิดเห็นเรื่องของภาพว่ามีผลทำให้อยากไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่รายการนำเสนอ และภาพสวยทำให้ผู้ชมอยากติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์มีแนวคิดที่สอดคล้องกันในด้านภาพว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ทั้งสองตอนนั้นมีภาพที่สวยงาม ซึ่งในขั้นตอนการผลิตสามารถทำได้ ความสวยงามของภาพในรายการจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับผู้ชม โดยเฉพาะในช่วงเนื้อหาการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์บางท่านได้แสดงทัศนะ

เพิ่มเติมว่าภาพประกอบของรายการในช่วงการสัมภาษณ์ในตอนครูเล็ก ยังมีจำนวนที่น้อยไป และจังหวะเวลาในการใส่ภาพประกอบระหว่างมีการสัมภาษณ์ยังช้าเกินไป

ความพึงพอใจในด้านติดต่อ พบว่าแม้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านติดต่อในรายการตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าตอนครูเล็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ทางด้านการผลิตของรายการทั้งสองตอนนั้น มีความแตกต่างค่อนข้างมากโดยเฉพาะช่วงท่องเที่ยวที่ตอนแม่ขวัญจิตมีเนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าตอนครูเล็ก ทั้งในส่วนของ การสัมภาษณ์ก็มีภาพประกอบการบรรยายมากกว่าตอนครูเล็กทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าการติดต่อรายการทำได้กระชับมากกว่า แต่จากการพิจารณาข้อมูลทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจทั้งสองตอนนั้นไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ให้ความเห็นว่าการติดต่อโดยรวมสามารถทำได้ดี ส่วนเรื่องคุณภาพของเสียงคิดว่าสามารถปรับปรุงได้ในตอนแม่ขวัญจิตน่าจะเป็นเพราะอุปกรณ์ในการอัดเสียงและการติดต่อเพื่อปรับระดับเสียงมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามในบางช่วงรู้สึกที่ติดต่อช้าจนเกินไป ไม่ค่อยกระชับ อาจจะต้องตัดเนื้อหาบางส่วนออก เพื่อให้รายการมีความกระชับมากขึ้น ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แซกรับเชิญ

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แซกรับเชิญตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตแม้ว่าจะมีความแตกต่างไม่มากนัก แต่มีข้อที่น่าสังเกตในแบบสอบถามทั้งตอนครูเล็กพบว่าคำตอบส่วนใหญ่ในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรคือ ชอบช่วงการสัมภาษณ์แซกรับเชิญมากที่สุดทั้งนี้ผู้ชมได้ให้เหตุผล ไปในแนวทางเดียวกันคือมีประโยชน์ ได้รับความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติตามได้ โดยในตอนแม่ขวัญจิตผู้ชมมีความชื่นชอบด้านความสามารถของแซกรับเชิญ และชอบในความสนุกสนาน แต่ประโยชน์ในการนำไปใช้อาจมีน้อยกว่ารายการตอนครูเล็ก

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ให้คำแนะนำในช่วงการสัมภาษณ์แซกรับเชิญควรมีการติดต่อที่ให้ความกระชับ อาจแสดงหรือทำกิจกรรมของแซกรับเชิญที่แนะนำภายในรายการด้วย ควรมีการเจาะลึกคำถามบางคำถาม หรือสรุปประเด็นในแต่ละช่วงที่สำคัญของการสัมภาษณ์

2.2.2 ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว

จากข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการวิจัยที่ 1 ขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production) ผู้ชมที่สูงอายุต้องการรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ด้านท่องเที่ยวรองลงมาจากด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด โดยผู้สูงอายุเพศชายต้องการให้มีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกใหม่ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อการผ่อนคลายในการรับชมแต่สำหรับผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการให้รายการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปท่องเที่ยวได้จริง และมีราคาไม่แพง อีกทั้งยังต้องการให้รายการนำเสนอแผนที่การเดินทางอย่างชัดเจน เนื่องจากมีความต้องการในการเดินทางไปยังสถานที่ที่รายการนำเสนอ

โดยข้อมูลจากกระบวนการก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Production) ในช่วงท่องเที่ยว คือการเลือกสถานที่ที่จะนำเสนอในรายการโดยสถานที่ที่เลือกนั้นผู้สูงอายุต้องสามารถเดินทางไปได้ เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน และมีเอกลักษณ์แตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป โดยนอกจากนี้ยังได้เน้นย้ำให้เห็นถึงความสะดวกในการเดินทางโดยการแสดงแผนที่การเดินทางอย่างชัดเจน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้ชมรู้สึกพึงพอใจ

เมื่อพิจารณาจากค่าสถิติพบว่าความพึงพอใจในด้านดังกล่าวมีความแตกต่างระหว่างตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามคำตอบในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไร นั้น มีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวเป็นจำนวนไม่น้อยทั้งตอนครูเล็กและตอนแม่ขวัญจิตโดยในตอนครูเล็กผู้ชมได้แสดงความพึงพอใจในด้านดังกล่าว ถึงความรู้สึกที่ผ่อนคลาย สนุกสนานนอกจากนี้ผู้ชมยังชื่นชอบข้อมูลความรู้ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและวิธีการนำเสนอกำหนดการเดินทางที่ชัดเจนอีกด้วย

สำหรับรายการในตอนแม่ขวัญจิต พบว่ามีผู้ชมที่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีความสนุกสนาน สถานที่มีความหลากหลาย และมีกิจกรรมมากมาย ทำให้ผู้ชมดูแล้วก็อยากไปท่องเที่ยวตามสถานที่ที่รายการนำเสนอ

ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ได้ให้คำแนะนำในช่วงท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในช่วงดังกล่าวมากยิ่งขึ้นเช่นเพิ่มเนื้อหาเจาะลึกในช่วงท่องเที่ยวแพกรับเชิญไปเที่ยวด้วย หรือเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวกับแพกรับเชิญให้มากขึ้นให้พิธีกรเป็นพุดอธิบายหรือเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้นๆ แทนการลงเสียงบรรยาย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากผลความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยว ทำให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) ที่ทำให้การออกแบบรูปแบบและเนื้อหาสามารถสร้างความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จากข้อมูลความต้องการเนื้อหาช่วงท่องเที่ยวของผู้สูงอายุที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยออกแบบรูปแบบรายการที่มีช่วงการแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ชมติดตามรายการ ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสิ่งที่รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ต้องการนำเสนอ

2.2.3 ความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แพกรับเชิญ

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แพกรับเชิญรายการตอนครูเล็กมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตแม้ว่าจะมีความแตกต่างไม่มากนัก แต่มีข้อที่น่าสังเกตในแบบสอบถามที่ตอนครูเล็กพบว่าคำตอบส่วนใหญ่ในหัวข้อคำถาม ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไรคือ ชอบช่วงการสัมภาษณ์แพกรับเชิญมากที่สุดทั้งนี้ผู้ชมได้ให้เหตุผลไปในแนวทางเดียวกันคือ มีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แพกรับเชิญรายการตอนครูเล็กเนื่องจากแพกรับเชิญได้บอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ทำให้เกิดแรงบันดาลใจหรือสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองได้ และได้ให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้ชม

แต่การแสดงความคิดเห็นของผู้ชมต่อความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของผู้ชมในช่วงการสัมภาษณ์แพกรับเชิญในรายการตอนแม่ขวัญจิตกลับพบว่า มีสาเหตุมาจากความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้รับชมศิลปะเพลงพื้นบ้าน และได้รับความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะเพลงพื้นบ้าน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการให้เหตุผลแสดงความพึงพอใจด้านเนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แพกรับเชิญ

รับเชิญซึ่งมีความสอดคล้องกับการแสดงทัศนคติของผู้ชมต่อหัวข้อความเหมาะสมของเนื้อหา รายการต่อวัยผู้ชมใน

โดยค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้ชมความเหมาะสมของเนื้อหารายการต่อวัยผู้ชมในตอนครูเล็ก มีค่าเฉลี่ยมากกว่าตอนแม่ขวัญจิตโดยผู้ชมให้เหตุผลว่าในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญใน รายการตอนครูเล็กมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับวัยของผู้ชมอย่างมาก แขกรับเชิญให้ คำแนะนำได้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของตนเองได้

ตามทัศนะกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์พบว่าผู้การผลิตรายการโทรทัศน์ได้แสดงทัศนะที่มี ความสอดคล้องคือ ในช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุได้ แต่ อาจมีการปรับปรุงรูปแบบการสัมภาษณ์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.2.4. ความพึงพอใจด้านพิธีกร

พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ชมในด้านพิธีกรของรายการทั้งสองตอน เป็นค่าเฉลี่ย สูงกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่างๆในตอนเดียวกัน ทั้งนี้จากคำตอบของแบบสอบถามใน หัวข้อที่ว่าท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความแตกต่างจากรายการอื่นๆที่ท่านเคย รับชมหรือไม่ อย่างไร และท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เพราะอะไร พบว่ามี ผู้ชมแสดงความคิดเห็นที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในด้านพิธีกรไปในแนวทางที่สอดคล้อง กันคือ มีความแตกต่างที่พิธีกร หรือชอบพิธีกร เพราะพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน

อภิปรายผลในประเด็นการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อสนองความพึงพอใจ

Katz, Blumler and Gurevitch (1974 อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2545) ได้ กระทบวนการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ(1) สภาพแวดล้อมทาง สังคม และสภาพจิตใจที่มีผลต่อ (2) ความต้องการของบุคคล ซึ่งนำไปสู่ (3) การคาดคะเนเกี่ยวกับ (4) สื่อและที่มาของสาร ซึ่งการคาดคะเนนี้นำไปสู่(5) ความแตกต่างในการใช้สื่อ และพฤติกรรม การเปิดรับของแต่ละบุคคล ยังให้เกิด (6) ความพึงพอใจที่ได้รับสื่อจากสื่อ และ(7) ผลอื่นๆที่ บางครั้งมิได้เกิดจากการใช้สื่อก็จะต่างกันออกไปด้วย

โดยสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพจิตใจที่มีผลต่อความต้องการของบุคคลนำไปสู่ความพึงพอใจที่แสวงหาจากสื่อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดให้ผู้ชมมีความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้ชมในการรับชมรายการแตกต่างกันออกไป แต่ในงานวิจัยนี้ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ชมจึงมีความคล้ายคลึงกัน ส่งผลให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ“รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เมื่อวิเคราะห์จากผลการพึงพอใจแล้ว ทำให้ทราบถึงความต้องการและแรงจูงใจของผู้ชมที่สูงวัยที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพกายและใจ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ชมที่สูงวัยต้องการเปิดรับและมองหาข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพให้กับตนเองอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากความพึงพอใจในช่วงการสัมภาษณ์เข้กับเชิฐตอนครูเล็กที่ผู้ชมแสดงถึงความพึงพอใจในช่วงเนื้อหาการสัมภาษณ์ที่คำแนะนำในการดูแลสุขภาพกายและใจ และมีการแสดงความคิดเห็นไปในแนวทางบวกสำหรับการใช้กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะในการส่งเสริมสุขภาพดังนั้นจึงอยู่ที่ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ว่าจะนำเอารูปแบบและวิธีการนำเสนอมาใช้ในการนำเสนอข้อมูลทางด้านการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างไร

นอกจากนี้บลัมเลอร์ (Jay G.Blumler) ยังได้จำแนกความพึงพอใจออกเป็น 4มิติ ดังนี้(ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย, 2552)(1)ความเพลิดเพลิน (Diversion) ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของการใช้สื่อเพื่อหลบหนีปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงจากงานประจำ และเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ เป็นต้น (2) มนุษยสัมพันธ์ (Personal Relations) เช่น ใช้สื่อเพื่อให้มีเรื่องราวไปพูดคุยกับผู้อื่นหรือเพื่อให้มีโอกาสได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว เป็นต้น(3)เอกลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Personal Identity) ได้แก่ การอ้างอิงบุคคล (Personal Reference) การค้นหาความจริง (Reality Exploration) และเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแรงเสริมย้ำความเชื่อของตน เป็นต้น(4) รั้เหตุการณ์ (Surveillance)เพื่อประโยชน์ในการติดตามข่าวสาร รั้ทันสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยผู้รับสารมีความต้องการในการเป็นบุคคลที่ทันสมัย รับสารอยู่เสมอ

จากการวิเคราะห์ผลทัศนคติ และความพึงพอใจของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในตอนครูเล็กพบว่า ผู้ชมรับชมรายการแสดงออกถึงความพึงพอใจทั้ง 4 มิติ แต่มิติที่มีความโดดเด่นในการแสดงความพึงพอใจในตอนครูเล็ก คือเอกลักษณ์ของปัจเจกบุคคล โดยแซกรับเชิญเป็นบุคคลที่ให้คำแนะนำ ซึ่งผู้ชมสามารถนำไปอ้างอิงได้ ทั้งยังได้รับข้อมูลในแนวทางที่เป็นแรงเสริมย้ำความเชื่อของตนด้วย สำหรับมิติที่มีความโดดเด่นในการแสดงความพึงพอใจในตอนแม่ขวัญจิตคือ ความเพลิดเพลิน โดยแซกรับเชิญได้แสดงความพึงพอใจในช่วงการท่องเที่ยว และช่วงการสัมภาษณ์ที่เมื่อได้รับชม เกิดความเพลิดเพลินใจและผ่อนคลายต่อผู้ชม อย่างไรก็ตามเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ของทั้งสองตอนพบว่าค่าเฉลี่ยในตอนแม่ขวัญจิตมากกว่าในตอนครูเล็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ข้อควรปรับปรุงรายการ“รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

แม้ว่าเมื่อทำการประเมินรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ในหัวข้อทัศนคติและความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” จะอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุดก็ตาม แต่ผู้วิจัยยังพอข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงเพื่อให้รายการดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ว่าการผลิตรายการเป็นไปเพื่อการส่งเสริมสุขภาพะโดยผ่านกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ ได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด

ทั้งนี้สิ่งที่ควรแก้ไขคือ รูปแบบรายการที่ได้แบ่งช่วงเวลาให้กับช่วงการแนะนำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะน้อยจนเกินไป จึงทำให้ผู้ชมให้ความสนใจในส่วนอื่นมากกว่าที่จะให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ ซึ่งเป็นสิ่งที่รายการต้องการนำเสนอมากที่สุด ผู้วิจัยทำการแก้ไขโดยการออกแบบรูปแบบและเนื้อหารายการให้ส่งเสริมการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะ เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญและน่าสนใจสำหรับ โดยนอกจากจะลดเวลาที่นำเสนอเนื้อหาในส่วนอื่นๆลง และเพิ่มเวลาในช่วงการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้เนื้อหาช่วงอื่นๆลดน้อยลง แต่ในทางกลับกันทำให้เนื้อหาในช่วงการนำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพิ่มขึ้นแล้ว ผู้วิจัยยังจะทำการออกแบบกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะให้มีความหลากหลายและน่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุโดยเน้นถึงความสะดวก และง่ายต่อการที่ผู้สูงอายุจะ

สามารถทำตามได้ พร้อมกับการเน้นย้ำถึงประโยชน์ที่จะได้รับเนื่องมาจากการทำกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมที่สูงอายุ

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะทำการออกแบบกิจกรรมดังกล่าวไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำเสนอมากยิ่งขึ้น รวมถึงจะนำเสนอช่องทางที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปต่อยอดกิจกรรมเชิงสุนทรียะที่รายการนำเสนอไปได้ เช่น หากมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมที่ได้นำเสนอ ผู้วิจัยจะทำการประชาสัมพันธ์ในรายการ หรือหากมีการเรียนการสอนกิจกรรมที่ได้เสนอ ในรายการ ก็จะทำกรนำเสนอให้กับผู้ชม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย หรือด้านอาชีพควรออกแบบรูปแบบและนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์ในเชิงสาระบันเทิง คือให้ข้อมูลความรู้ควบคู่ไปกับการทำให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลายและสนุกสนาน เนื่องจากการนำเสนอในรูปแบบดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ชมเกิดการเรียนรู้และติดตามเนื้อหารายการตลอดทั้งรายการ ดังเช่นที่งานวิจัยนี้พบข้อสังเกตที่ว่าผู้ชมเกิดความพึงพอใจในช่วงแรกคือการนำเสนอสถานที่ที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากติดตามรายการในช่วงต่อไป และเปิดใจในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงสุนทรียะที่รายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ต้องการนำเสนอ

2. การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรียะเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ในการนำเสนอรูปแบบรายการจะเป็นอย่างไรก็ตาม ควรอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะแหล่งอ้างอิงที่เป็นบุคคลที่สามารถสร้างอิทธิพลต่อผู้สูงอายุได้ เพราะนอกจากจะทำให้ผู้ชมเชื่อถือในข้อมูลที่ได้รับแล้ว ยังทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะตามบุคคลที่เป็นแหล่งอ้างอิงอีกด้วย ดังจะเห็นได้ข้อสังเกตในงานวิจัยพบว่าผู้สูงอายุอยากทำกิจกรรมเชิงสุนทรียะที่เขารับเชิญนำเสนอ เนื่องจากมีความเชื่อถือในตัวเขารับเชิญ และเห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรมเชิงสุนทรียะที่เขารับเชิญได้เสนอแนะ

3. การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสำหรับผู้สูงอายุ ควรนำเสนอกิจกรรมที่ผู้ชมสามารถทำได้ไม่ยากจนเกินไป ยกตัวอย่างเช่น ใช้เวลาไม่นาน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ผู้คนส่วนใหญ่สามารถทำได้โดยไม่ต้องมีพื้นฐานความรู้เฉพาะทาง เป็นต้น หรือหากเป็นการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่ซับซ้อน ควรบอกรายละเอียดที่ผู้ชมสามารถนำไปต่อยอดในการทำกิจกรรมได้ เนื่องจากข้อสังเกตในวิจัยพบว่าผู้ชมที่ไม่ต้องการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่นำเสนอ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องมีความสามารถเฉพาะด้าน หรือมีความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ ก็จะไม่เริ่มต้นทำกิจกรรมที่รายการโทรทัศน์นำเสนอ

ข้อจำกัดในงานวิจัย

1. ข้อจำกัดเรื่องเวลา ในการถ่ายทำรายการมีของจำกัดของเวลาของทั้งแขกรับเชิญ และทีมงาน ดังนั้นการผลิตรายการโทรทัศน์จึงไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัยในทุกประการ แต่อย่างไรก็ตามด้วยความกรุณาของแขกรับเชิญและความช่วยเหลือของทีมงาน จึงทำให้การผลิตรายการโทรทัศน์สำเร็จลงได้เป็นอย่างดี
2. ข้อจำกัดเรื่องเรื่องงบประมาณเนื่องจากในการดำเนินงานด้านการผลิตรายการจำเป็นต้องใช้งบประมาณในเกือบทุกขั้นตอน ดังนั้นในบางครั้งการทำงานนอกจากจะต้องคำนึงถึงความต้องการในการดำเนินงานแล้ว ยังต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จะตามมาอีกด้วย จึงส่งผลให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ภายใต้กรอบงบประมาณที่จำกัด
3. ข้อจำกัดเรื่องของจำนวนผู้สูงอายุที่ร่วมรับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้ชมต้องรับชมรายการทั้งหมด 2 ตอน โดยเว้นระยะห่างในการรับชมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ดังนั้นจึงหาผู้ที่สมัครใจในการรับชมได้ไม่มากนัก จึงส่งผลให้การประเมินผลบางประการไม่สามารถทำได้ หรือทำให้ไม่แน่ใจในผลการประเมิน เช่นในหัวข้อข้อมูลทางประชากรศาสตร์อาชีพ (เพศการศึกษาชั้นสูงสุด และอาชีพ) ส่งผลต่อทัศนคติและความพึงพอใจในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุหรือไม่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคต

1. ผู้วิจัยที่ดำเนินงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากขั้นตอนการวิจัยในขั้นที่ 1 ก่อนการผลิตรายการโทรทัศน์ (Pre-Production) คือ ผู้สูงอายุมีความต้องการให้รายการโทรทัศน์นำเสนอความรู้ในด้านสุขภาพ และมีความพึงพอใจหากรายการโทรทัศน์จะนำเสนอเนื้อหาด้านการท่องเที่ยว โดยผู้สูงอายุเพศชายต้องการให้นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย แปลกตา และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน และผู้สูงอายุเพศหญิงต้องการให้นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปเที่ยวได้จริงรวมถึงมีราคาไม่แพงมาก โดยข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาต่อยอดในการสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ได้อีกมากมาย หรือจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการติดตามชมรูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ ภายใต้การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้สูงอายุก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

2. ผู้วิจัยที่ดำเนินงานวิจัยเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อผู้สูงอายุควรนำข้อสังเกตในประเด็นที่ว่าหากผู้สูงอายุเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นคำแนะนำจากบุคคลที่น่าเชื่อถือ การเห็นตัวอย่างจากบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ หรือข้อมูลการอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ จะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถก้าวผ่านปัญหาด้านความถนัด และการไม่มีประสบการณ์ ให้หันมาทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอได้ นอกจากนี้อาจทำการศึกษากิจกรรมเชิงสุนทรีย์เพื่อผู้สูงอายุในประเด็นต่างๆ เช่น กิจกรรมเชิงสุนทรีย์ควรมีลักษณะอย่างไร จึงจะสามารถให้ประโยชน์ให้กับผู้สูงอายุได้มากที่สุด หรือตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด ทำการศึกษสาเหตุของความพึงพอใจในกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ของผู้สูงอายุเกิดจากอะไรได้บ้าง เป็นต้น

3. ผู้วิจัยที่ดำเนินงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ควรนำประเด็นการทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์สามารถส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้ ไปดำเนินการต่อยอดในงานวิจัยเพื่อในการใช้การการสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมที่จะช่วยแก้ปัญหา บำบัด หรือส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งในขณะเดียวกันควรนำข้อสังเกตที่ได้รับงานวิจัยนี้ว่า การจูงใจในการทำ

กิจกรรมเชิงสุนทรีย์เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์แขกรับเชิญที่ได้ทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ พบว่า ผู้ที่ทำกิจกรรมเชิงสุนทรีย์จะมองเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของตนเองอีกด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

การเจริญสติกับสุขภาพ. (2552,15 กรกฎาคม)วันที่เข้าถึงข้อมูล 20 ตุลาคม 2555,แหล่งที่มา <http://www.researchers.in.th/blogs/posts/1237>

กำจร หลุยยะพงศ์. (2552). การสื่อสารกับวาทกรรมอัตลักษณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ขวัญเรือน กิติวัฒน์. (2531). พลศาสตร์ของการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิธีราช.

เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2546). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในสังคมไทยด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิธีราช.

ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2552). การสร้างสรรค์ละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐานข้อมูลประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551, 10 สิงหาคม)วันที่เข้าถึงข้อมูล 20 ตุลาคม 2555, แหล่งที่มา http://www.cps.chula.ac.th/research_division/article_ageing_001.html

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2547). สุนทรีย์นิเทศศาสตร์ : เอกภาคในทวิภาคแห่งองค์ความรู้การสื่อสารใน สุนทรีย์นิเทศศาสตร์ การศึกษาการสื่อสารการแสดงและสื่อจิ้นตคดี. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาองค์ความรู้นิเทศศาสตร์ตะวันออก ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. (2551). บทโทรทัศน์ เขียนอย่างไรให้เป็นมือโปร. กรุงเทพฯ : โครงการ
ศูนย์เรียนนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการแสดงคณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. การศึกษาค้นคว้าความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุใน
กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขานันทนาการ สำนักวิชา
วิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธรรมรัตน์ ศรัทธน์.(2532).การศึกษาค้นคว้าความสนใจและวิธีการในการรับข่าวสารของผู้สูงอายุ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ บุญไทย. (2539). ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุและความสัมพันธ์กับปัจจัย
อื่น ๆ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานามัยครอบครัวบำบัด
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

นียมเรื่อง “สุขภาพวะ”.(2551,15 กันยายน)วันที่เข้าถึงข้อมูล 23 ตุลาคม 2555,แหล่งที่มา
<http://www.pomp.au.edu/factors/whatisHealthy.pdf>.

บังอร ธรรมศิริ. (2549).ผู้สูงอายุในสังคมไทย. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทคหกรรมศาสตร
มหาบัณฑิตวิชาเอกพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บรรลุ ศิริพานิช.(2544). คู่มือผู้สูงอายุ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอ
ชาวบ้าน.

ประมะ สตะเวทิน.(2540). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ประภัสสร จันทรสถิตย์พร. (2552). การจัดการเรียนรู้อุทิศตนเรียนนิเทศศาสตร์เชิงบูรณาการ เพื่อ
เสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วาทยวิทยาและสื่อสารการแสดงคณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2542). โครงสร้างอายุและประชากรสูงอายุในประเทศไทย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล.(2541). “เหตุทนเมนต์: กลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา”. วารสารนิเทศศาสตร์16(เมษายน – มิถุนายน 2541):38-43

ผู้สูงอายุ.(2554, 14 กุมภาพันธ์) วันที่เข้าถึงข้อมูล 23 ตุลาคม 2555,แหล่งที่มา <http://haamor.com/th/%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%B8/#articel04>

พรพิสุทธิ ศรีธรรานนท์. (2552). บทบาทและกระบวนการให้สถานภาพแก่บุคคลและสถาบันในรายการ ตลาดสดสนามเป้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชนคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัทธนันท์ เด็ดแก้ว. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบการรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทสาระความรู้และสาระบันเทิง การจดจำได้ และการนำไปใช้ประโยชน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรเพ็ญ พยัคฆากรณ์. (2539). การเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของผู้สูงอายุไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2534). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระวี สัจจโสภณ. (2551). การวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

พ.ศ. 2551. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เลิศหญิง หิรัญโร. (2545). รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). วิถีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชระ แวงวุฒินันท์.(2548). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการสร้างสรรคิตรายการโทรทัศน์วิชา นิเทศศาสตร์ หน่วยที่6-10. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ศิริวรรณ ศิริบุญและมาลินี วงษ์สิทธิ์. (2535). ข้อเท็จจริงและทัศนคติของผู้สูงอายุและคนหนุ่มสาว ในกรุงเทพมหานคร ต่อบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุ, สถาบัน ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรกุล เจนอบรม. (2534). วิทยาการผู้สูงอายุ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรกุล เจนอบรม. (2535). ประสิทธิผลของการให้ความรู้สำหรับผู้สูงอายุโดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ รายงานการวิจัย ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ ฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์. (2524). ความต้องการทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมมาตร คงชื่นสิน.(2539). การเปิดรับและความต้องการรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

เอกพล จันทร์สถิตย์พร. การประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ
ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร.

ภาษาอังกฤษ

Berlo, David K. (1960). The Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Chozick,A. Television's Senior Moment: As Audiences Get Older, So Do the Characters. Wall Street Journal. 09 Mar 2011. NY: Dow Jones & Company Inc.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. Psychological Bulletin, 95(3), 542-575

Diener, E., & Ryan, K. (2009). Subjective well-being: a general overview. South African Journal of Psychology, 39(4), 391-406.

Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-Pirto, C., Choi, D. & Oishi, S. (2009). In E. Diener, W. Glatzer, T. Moum, M. A. G. Sprangers, J. Vogel, & R. Veenhoven (Eds.), Social Indicators Research Series 39: Assessing well-being: The collected works of Ed Diener (pp. 2247-274). NY: Springer.

Kaiser, Susan B. and Chandler, John L. (1985). "Older Consumers Use of Media for Fashion Information". Journal of Broadcasting & Electronic Media.

Katz, E., M. Gurevitch, and H. Hass (1973). On the use of the mass media for important things, American Sociological Review. 38.

Merrill, J. C. & Lowenstein, R. L. (1971). Media Message and Men: New Perspectives in Communication. NY, David McKay Company Inc.

Ryff, Carol, D. (1995). Psychological well-being in adult life. Current Directions in Psychological Science, 4(4).

Ryff, Carol, D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychology well-being revised. Journal of Personality and Social Psychology. 69,4.

Salzman, C., & Lebowitz, B.D. Anxiety in the elderly: Treatment & research. New York: Springer, 1991. Hirschman, W. (1973). Channels and Audiences. Handbook of Communication. Chicago.

Stuart, G. W. & Sundeen, S. J. (1995). Principles and practice of psychiatric nursing. 5th ed. St. Louis: Mosby.

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน() หน้าข้อความหรือเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1.1 อายุ.....ปี

1.2 สถานที่อยู่ เขต.....กรุงเทพมหานคร

1.3 เพศ

() 1. ชาย () 2. หญิง

1.4 การศึกษาชั้นสูงสุด

() 1.ไม่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียน

() 2.ประถมศึกษา

() 3.มัธยมศึกษา

() 4.อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

() 5.ปริญญาตรี

() 6.สูงกว่าปริญญาตรี

1.5 ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพอยู่หรือไม่

() ประกอบอาชีพ (ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร โปรด

ระบุ.....)

และในอดีต ท่านประกอบอาชีพอะไร โปรด

ระบุ.....)

() ไม่ได้ประกอบอาชีพ

ในอดีตท่านประกอบอาชีพอะไร โปรดระบุ.....

ส่วนที่2 ความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

ความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.เนื้อหาในช่วงท่อนทေး					
2.ช่วงประวัติของแขกรับเชิญก่อนมีการ สัมภาษณ์					
3.เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ					
4.ความเหมาะสมในการเลือกแขกรับเชิญ					
5.ด้านภาพ					
6.ด้านเสียง					
7.ด้านตัดต่อ					
8.ชื่อรายการ					
9.พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ					
10.ภาพรวมของรายการที่ท่านได้รับชม					

2.1 หากรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ท่านมีความต้องการในการรับชมหรือไม่

() 1. ไม่ต้องการรับชม เพราะ.....

() 2. ต้องการรับชม เพราะ.....

ส่วนที่3ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

ทัศนคติที่ท่านมีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เฉยๆ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
1.เนื้อหารายการมีความ เหมาะสมต่อช่วงวัยของท่าน					
2.ความยาวของรายการมี ความเหมาะสม (25-30นาที)					
3.ท่านรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะ รับชมรายการ					
4.ท่านมีกำลังใจในการดำเนิน ชีวิตเมื่อได้ชมรายการ					
5.ท่านเห็นถึงข้อดีของการเป็น ผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ					
6.ท่านเกิดแรงบันดาลใจในการ ดูแลสุขภาพกายและใจของตัว ท่านเอง เมื่อได้ชมรายการ					
7.ท่านอยากนำข้อมูลที่ได้จาก รายการไปบอกต่อผู้อื่น					
8.ท่านอยากทำกิจกรรมศิลปะ ที่รายการนำเสนอ					

ทัศนคติที่ท่านมีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เฉยๆ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
9. ท่านอยากนำข้อมูลที่เขาได้รับ เชิญใช้ในการดูแลสุขภาพกาย และใจ มาประยุกต์ใช้กับตัว ท่านเอง					

ส่วนที่4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ชมที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

1. ท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความแตกต่างจากรายการอื่นๆที่ท่านเคยรับชมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

****ขอขอบคุณที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม****

แบบสอบถามสำหรับรายการโทรทัศน์ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ตอนที่ 2

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน() หน้าข้อความหรือเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1.5 อายุ.....ปี

1.6 สถานที่อยู่ เขต.....กรุงเทพมหานคร

1.7 เพศ

() 1. ชาย () 2. หญิง

1.8 การศึกษาชั้นสูงสุด

() 1.ไม่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียน

() 2.ประถมศึกษา

() 3.มัธยมศึกษา

() 4.อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

() 5.ปริญญาตรี

() 6.สูงกว่าปริญญาตรี

1.5 ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพอยู่หรือไม่

() ประกอบอาชีพ (ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร โปรด

ระบุ.....)

และในอดีต ท่านประกอบอาชีพอะไร โปรด

ระบุ.....)

() ไม่ได้ประกอบอาชีพ

ในอดีตท่านประกอบอาชีพอะไร โปรดระบุ.....

ส่วนที่2 ความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

ความพึงพอใจในด้านต่างๆของรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1.เนื้อหาในช่วงท่อนเที่ยว					
2.ช่วงประวัติของแขกรับเชิญก่อนมีการ สัมภาษณ์					
3.เนื้อหาในช่วงการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ					
4.ความเหมาะสมในการเลือกแขกรับเชิญ					
5.ด้านภาพ					
6.ด้านเสียง					
7.ด้านตัดต่อ					
8.ชื่อรายการ					
9.พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ					
10.ภาพรวมของรายการที่ท่านได้รับชม					

2.1 หากรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ท่านมีความ
ต้องการในการรับชมหรือไม่

() 1. ไม่ต้องการรับชม เพราะ.....

() 2. ต้องการรับชม เพราะ.....

ส่วนที่3ทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

ทัศนคติที่ท่านมีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เฉยๆ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
1.เนื้อหารายการมีความ เหมาะสมต่อช่วงวัยของท่าน					
2.ความยาวของรายการมี ความเหมาะสม (25-30นาที)					
3.ท่านรู้สึกเพลิดเพลินใจขณะ รับชมรายการ					
4.ท่านมีกำลังใจในการดำเนิน ชีวิตเมื่อได้ชมรายการ					
5.ท่านเห็นถึงข้อดีของการเป็น ผู้สูงวัย เมื่อได้ชมรายการ					
6.ท่านเกิดแรงบันดาลใจในการ ดูแลสุขภาพกายและใจของตัว ท่านเอง เมื่อได้ชมรายการ					
7.ท่านอยากนำข้อมูลที่ได้จาก รายการไปบอกต่อผู้อื่น					
8.ท่านอยากทำกิจกรรมศิลปะ ที่รายการนำเสนอ					

ทัศนคติที่ท่านมีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เฉยๆ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
9. ท่านอยากนำข้อมูลที่เขาได้รับ เชิญใช้ในการดูแลสุขภาพกาย และใจ มาประยุกต์ใช้กับตัว ท่านเอง					

ส่วนที่4ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ชมที่มีต่อรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์”

1. ท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มีความแตกต่างจากรายการอื่นๆที่ท่านเคยรับชมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านชอบส่วนใดในรายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” มากที่สุดและเพราะอะไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่ารายการ “รุ่นใหญ่ หัวใจศิลป์” ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสุนทรีย์ะเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

แขกรับเชิญ: คุณภัทราวดี มีชูธน

ความยาวในการออกอากาศ: 30 นาที แบ่งออกเป็น 2 ช่วง (ช่วงละ 13-15 นาที)

ภาพรวม:


สำหรับรายการในตอนนี้จะพาผู้ชมเดินทางไปที่หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อพบกับแขกรับเชิญของรายการคือ คุณภัทราวดี มีชูธน หรือครูเล็ก ศิลปินผู้มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในความสามารถทางด้านศิลปะการแสดง



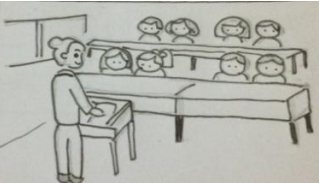
ปัจจุบันคุณภัทราวดี มีชูธนเป็นครูสอนพิเศษและผู้บรรยายวิชาศิลปะการแสดง และเปิดโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหินเพื่อสนับสนุนแนวทางการศึกษาที่คุณภัทราวดีเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนไทย ซึ่งสถานที่ใช้ในการถ่ายทำรายการในตอนนี้คือโรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน เพื่อให้ผู้ชมได้สัมผัสมุมมองการดำเนินชีวิต และการทำงานในช่วงวัยที่เพิ่มมากขึ้นทัศนคติที่มีต่อศิลปะการแสดงเมื่ออายุมากขึ้น รวมถึงประโยชน์ของการทำงานศิลปะทั้งในด้านจิตใจและสุขภาพกายที่มีต่อตัวเธอในขณะที่สูงวัยมากขึ้นด้วย


โดยในช่วงสุดท้ายคุณภัทราวดี มีชูธน จะแนะนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงที่ผู้สูงวัยสามารถปฏิบัติตามได้ และกิจกรรมนั้นได้ให้ประโยชน์ต่อสุขภาพซึ่งประโยชน์ของกิจกรรมดังกล่าวจะถูกสนับสนุนด้วยคำอธิบายทางการแพทย์ที่ได้รับการยอมรับ

บทรายการโทรทัศน์

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/คำสั่งพิเศษ	หมายเหตุ
B1		00.01 00.30 03.00	<p>เปิดรายการ (Title)</p> <p>พิธีกรเปิดรายการแนะนำผู้ชมว่าตอนนี้อยู่ที่จ. ประจวบคีรีขันธ์ ที่หัวหิน หลายคนเมื่อมาหัวหินมักตรงไปที่ทะเล หรือไม่สถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อ แต่ในวันนี้พิธีกรจะพาคุณผู้ชมมานมัสการพระที่วัดหัวหินด้วยกัน ก่อนที่จะไปพบบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจในวันนี้</p>	<p>-CG เปิดรายการ</p> <p>- ลงเสียงบรรยาย</p>	<p>- ภาพบรรยากาศทะเลที่หัวหิน</p> <p>- ภาพสถานที่วัดหัวหิน</p>

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/คำสั่งพิเศษ	หมายเหตุ
B1		<p>03.00</p> <p>06.00</p> <p>07.00</p> <p>07.30</p>	<p>เมื่อทำกิจกรรมที่วัดเสด็จพิธีกรแนะนำแขกรับเชิญ (คุณภักทราวดี มีชูธน) ผ่านผลงานการแสดงในอดีตและปัจจุบัน</p> <p>- สัมภาษณ์บุคคลในแวดวงงานศิลปะการแสดงถึงผลงานของแขกรับเชิญว่ารู้สึกอย่างไรต่อผลงานของแขกรับเชิญ</p> <p>- ภาพการทำงานการแสดงของแขกรับเชิญทั้งในอดีตและปัจจุบัน</p> <p>- แขกรับเชิญกล่าวถึงทัศนคติที่มีต่อการทำงาน</p>	<p>- ขึ้น CG ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์</p> <p>- ขึ้น CG ชื่อแขกรับเชิญ</p>	<p>- ผลงานการแสดงของแขกรับเชิญ</p> <p>- คลิปสัมภาษณ์บุคคลในแวดวงศิลปะการแสดง</p> <p>- ภาพผลงานในอดีตและปัจจุบันของแขกรับเชิญ</p> <p>- คลิปแขกรับเชิญพูดถึงการทำงานศิลปะการแสดง</p>

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/ คำสั่ง พิเศษ	หมายเหตุ
B1	  	<p>11.00</p> <p>14.00</p>	<p>ครูเล็กกำลังสอนวิชาการแสดงให้กับเด็กๆ ที่โรงเรียนภัทราวดีมัธยมศึกษา หัวหิน</p> <p>พิธีกรสัมภาษณ์แขกรับเชิญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - แนวความคิดในการก่อตั้งโรงเรียนภัทราวดี มัธยม หัวหิน - ปัจจุบันครูเล็กยังทำงานอะไรอยู่บ้าง - จุดเริ่มต้นในความสนใจศิลปะการแสดง - ศิลปะการแสดงให้อะไรกับครูเล็กบ้าง <p>พิธีกรพูดปิดเบรค</p>	<p>-CG ชื่อแขกรับเชิญ</p>	<p>- ภาพบรรยายภาคห้องเรียน และภาพการสอน</p> <p>- ภาพการทำงานของแขกรับเชิญ</p> <p>-คลิปลูกศิษย์พูดถึงแขกรับเชิญ</p>

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/ คำสั่งพิเศษ	หมายเหตุ
B2		19.30	พิธีกรสัมภาษณ์แขกรับเชิญ <ul style="list-style-type: none"> - มุมมองต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันของครูเล็ก - ครูเล็กมีวิธีการดูแลตัวเองอย่างไรบ้าง - ประโยชน์ในการทำกิจกรรมศิลปะการแสดงสำหรับผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกัน 		

รายการโทรทัศน์เชิงสุนทรีย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

แขกรับเชิญ: แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์

ความยาวในการออกอากาศ: 30 นาที แบ่งออกเป็น 2 ช่วง (ช่วงละ 13-15 นาที)

ภาพรวม:

สำหรับรายการในตอนนี้จะพาผู้ชมเดินทางไปที่ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อพบกับแขกรับเชิญของรายการคือ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินผู้มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในความสามารถทางด้านเพลงพื้นบ้านของไทย

ปัจจุบันแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นอาจารย์พิเศษและผู้บรรยายวิชาศิลปะเพลงพื้นบ้านให้กับนักเรียน นิสิตและนักศึกษา รวมถึงบุคคลที่สนใจในศิลปะเพลงพื้นบ้านของไทยและยังทำการแสดงร้องเพลงพื้นบ้านของไทย ทั้งนี้รายการจะเดินทางไปสัมภาษณ์แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ที่บ้านใน จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ผู้ชมได้สัมผัสมุมมองการดำเนินชีวิต และทัศนคติที่มีต่อการทำงานในช่วงวัยที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงประโยชน์ของการทำงานศิลปะทั้งในด้านจิตใจและสุขภาพกายที่มีต่อตัวเธอในขณะที่สูงวัยมากขึ้นด้วย

โดยในช่วงสุดท้ายแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ แนะนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงที่ผู้สูงวัยสามารถปฏิบัติตามได้ และกิจกรรมนั้นได้ให้ประโยชน์ต่อสุขภาพและใจให้กับผู้ชม

บทรายการโทรทัศน์

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/คำสั่งพิเศษ	หมายเหตุ
B1	ภาพบรรยากาศที่จังหวัดสุพรรณบุรี บรรยากาศสถานที่+ลงเสียงประวัติและ กิจกรรมที่น่าสนใจ	00.01 00.30 00.70	เปิดรายการ (Title) พิธีกรเปิดรายการ แนะนำผู้ชมว่าตอนนี้อยู่ที่ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อพบกับบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งศิลปินที่จะ สร้างแรงบันดาลใจในวันนี้อาศัยอยู่ที่จังหวัด สุพรรณบุรี แต่ก่อนที่จะไปพบบุคคลที่จะสร้างแรงบันดาลใจ เรามาแวะสักการะพระนอนUnseen Thailand และบ้านอนุรักษ์ควายไทย	-CG เปิดรายการ -ลงเสียงบรรยาย	

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/คำสั่งพิเศษ	หมายเหตุ
B1	ภาพผลงานในอดีตและปัจจุบันรวมถึง คลิปวีดีโอผลงาน+ลงเสียงบรรยาย	00.90	หลังจากนั้น พิธีกรแนะนำแขกรับเชิญ (แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์) ผ่านผลงานการแสดงในอดีตและปัจจุบัน (มีScriptประวัติ) - ภาพการทำงานการแสดงของแขกรับเชิญทั้งในอดีตและปัจจุบัน	--ชั้น CG ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ -ชั้น CG ที่แขกรับเชิญ	

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/ คำสั่ง พิเศษ	หมายเหตุ
B1	ภาพการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ	00.10	<p>พิธีกรเดินทางไปพบ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ที่บ้าน จังหวัดสุพรรณบุรี</p> <p>พิธีกรสัมภาษณ์แขกรับเชิญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำงานในปัจจุบันของแม่ขวัญจิต - จุดเริ่มต้นในความสนใจศิลปะเพลง พื้นบ้าน - ความแตกต่างระหว่างเพลงช่อย เพลงอี แซว และลำตัด - ศิลปะเพลงพื้นบ้านให้อะไรกับแม่ขวัญ จิตบ้าง - ทักษะคดีที่มีต่องานการแสดงเพลง พื้นบ้านเมื่ออายุมากขึ้นเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรบ้าง 	-CG ชื่อแขกรับ เชิญ	

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/ คำสั่ง พิเศษ	หมายเหตุ
B1	ภาพการแสดงจากคลิปวิดีโอ	00.14	พิธีกรพูดปิดเบรค -ปิดเบรคด้วยภาพการแสดงของแม่ขวัญจิต		
B2	ภาพการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ	00.15	พิธีกรเปิดเบรคและสัมภาษณ์แขกรับเชิญ <ul style="list-style-type: none"> - วิทยุมีอุปสรรคต่อการทำงานศิลปะการแสดงหรือไม่ - แม่ขวัญจิตมีวิธีการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจอย่างไร - มีเคล็ดลับในการดูแลตัวเองหรือไม่อย่างไร 		

ลำดับ	ลักษณะมูมภาพ	เวลา	รายละเอียด	เทคนิค/ คำสั่งพิเศษ	หมายเหตุ
B2	ภาพการสัมภาษณ์แขกรับเชิญ	00.23	<p>- ให้แม่ขวัญจิตช่วยแนะนำการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการร้องเพลงพื้นบ้าน ที่ผู้ชมทางบ้านสามารถทำได้ เช่น การวอร์มเสียง, การรำรำ เพื่อนช่วยในการเคลื่อนไหวร่างกาย</p> <p>พิธีกรสรุปประเด็นและปิดรายการ</p>		
จบรายการ					

รายชื่อแขกรับเชิญ

1. **ภัทราวดี มีชูธน** ศิลปินในสาขาศิลปะการแสดง ผู้มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านศิลปะการแสดงโดยในอดีตเธอมีผลงานที่ได้รับชื่อเสียงมากมาย ทั้งละครโทรทัศน์ ละครเวที และภาพยนตร์ ปัจจุบันเธอยังทำงานทางด้านศิลปะการแสดง โดยเป็นทั้งนักแสดงและครูผู้สอนนอกจากนี้เธอยังได้เปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาภัทราวดี หัวหินเพื่อสนับสนุนรูปแบบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมที่มีศิลปะเข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรม: การเรียนการแสดงสำหรับผู้สูงอายุและการร้องเพลงไทยเดิมที่ให้การเคลื่อนไหวร่างกาย และการกระตุ้นการตอบสนองเนื่องมาจากการมีปฏิริยาตอบสนองทางการแสดง

2. **ขวัญจิต ศรีประจันต์** เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) ปี 2539 จากการเป็นแม่เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่มีชื่อเสียง มีความสามารถในการเล่นเพลง และได้รับความนิยมอย่างสูงในฐานะนักร้องลูกทุ่ง ซึ่งในจำนวนเพลงชื่อดัง มีเพลงที่เกิดจากการแต่งเพลงด้วยตัวเองด้วยหลายเพลง ซึ่งบทเพลงมีเอกลักษณ์ที่นำเอาท่วงทำนองเพลงพื้นบ้านภาคกลางเข้ามาผสมผสานกับเพลงลูกทุ่งอย่างลงตัว ปัจจุบันเธอได้เปิดบ้านที่จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นโรงเรียนสอนผู้ที่มีความสนใจในศิลปะเพลงพื้นบ้าน

กิจกรรม: การร้องเพลงพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ด้วยตนเอง ซึ่งให้ประโยชน์ในการบริหารปอดอันเนื่องมาจากการร้องเพลง และช่วยในเรื่องความจำอันเนื่องมาจากการจดจำเนื้อเพลง

3. **อำพัน เจริญสุข หรือ อาเม้งป.ปลา** ศิลปินในสาขาการแสดงศิลปะการแสดงจิว โดยเป็นผู้สร้างสรรค์ศิลปะการแสดงจิวในประเทศไทย ให้ใช้เนื้อร้องภาษาไทยเป็นคนแรก นอกจากนี้ยังเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิลปะการแสดงจิวมีพื้นที่ในการทำการแสดงในประเทศไทย ซึ่งได้มีการติดต่อกับคณะกรรมการแสดงจิวในประเทศต่างๆทั่วเอเชีย ทั้งนี้ใน

ปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งเป็น ผู้จัดการศูนย์วัฒนธรรมไทย-จีนและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน ศิลปะการแสดงงิ้ว โดยได้นำความรู้เรื่องศิลปะการแสดงไปถ่ายทอดให้กับบุคคลทั่วไปที่สนใจ ได้รับรู้ในฐานะวิทยาการ

กิจกรรม: การร่ายรำจากศิลปะการแสดงงิ้ว ซึ่งให้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวร่างกาย เปรียบเสมือนการออกกำลังกายซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ

4. **กรรณิการ์ ประภัสภักดี** นักพากษ์ชื่อดังที่มีผลงานการพากษ์เสียงตัวละครที่เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมมากมาย อาทิเช่น ละครเรื่องแดจังกึม ภาพยนตร์เรื่องแฮร์รี่พอตเตอร์, ภาพยนตร์เรื่องทไวไลท์ เป็นต้น ปัจจุบันเธอยังทำงานเป็นนักพากษ์ และมีผลงานให้ได้รับ ชมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้กรรณิการ์ ประภัสภักดีเป็นนักพากษ์ที่มีคุณภาพคนหนึ่งในวงการ นักพากษ์ไทย

กิจกรรม: การอ่านออกเสียงเป็นตัวละครในหนังสือนิยาย หรือนิทานสำหรับผู้ สูงอายุ

5. **ศาสตราจารย์วัฒนะ จุฑะวิภาตศิลป์** ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาการวาดภาพที่ ได้รับการยอมรับจากแวดวงศิลปินและบุคคลทั่วไปนอกจากนี้ยังมีผลงานทางวิชาการที่มี ความเกี่ยวข้องกับศิลปะในฐานะผู้วิจัย ซึ่งในปัจจุบันยังเป็นอาจารย์ ผู้บรรยาย ในหัวข้อที่ มีความเกี่ยวข้องกับงานศิลปะ และเป็นนักเขียนสารคดีในหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ

กิจกรรม: การวาดภาพและทำงานศิลปะสำหรับผู้สูงอายุเพื่อประโยชน์ในการ เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ และช่วยในการฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์

6. **เสาวภา วิเชียรเขตต์** ศิลปินสาขาประติมากรรมผู้สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมที่มี ความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยสามารถสะท้อนเรื่องราว ความรู้สึก และ มุมมองของความเป็นสตรี และความเป็นแม่ผ่านผลงานประติมากรรมได้อย่างเฉียบคม ซึ่งจากผลงานทำให้เสาวภา วิเชียรเขตต์ได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปินสาขาประติมากรรม ที่มีคุณภาพคนหนึ่งในแวดวงนักประติมากรรม

กิจกรรม: การปั้นโดยใช้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อแก้ปัญหาคือการเคลื่อนไหวและบริหารของกล้ามเนื้อมือ

7. **เศรษฐา ศิระฉายา** ศิลปินผู้คร่ำหวอดในวงการบันเทิงไทย ที่ได้รับการยอมรับในฐานะบุคคลผู้ที่มีความสามารถหลายหลาย โดยเศรษฐา ศิระฉายามีผลงานในวงการบันเทิงมากมายทั้งผลงานการแสดงละครเวที ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ รวมไปถึงผลงานในฐานะศิลปินนักร้อง นักดนตรี และผลงานทางด้านพิธีกร ทั้งนี้จากผลงานคุณภาพที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เขาได้รับความนิยมมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานเช่นกันโดยในปัจจุบันนอกจากการจะทำงานในฐานะศิลปินแล้ว ยังดำรงตำแหน่งเป็นผู้ก่อตั้งบริษัททีวีสแควร์ เพื่อผลิตรายการโทรทัศน์อีกด้วย

กิจกรรม: การร้องเพลงและกิจกรรมการรักษาเสียง ให้ประโยชน์ในการบริหารปอดอันเนื่องมาจากการร้องเพลง และรักษาเสียง

8. **รจนา พวงประยงค์** ศิลปิน สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-ละคร) โดยได้รับการยกย่องว่าเป็นนางเอกรูปลักษณ์ที่งดงามแสนอ่อน และมีความสามารถทางการแสดง ถือได้ว่าเป็นศิลปินที่สามารถสวมบทบาทได้สมจริงในทุกตัวละครอีกทั้งยังมีความสามารถในการกำกับแสดงและออกแบบท่ารำในระบำต่างๆที่ได้สร้างขึ้นไว้ในกรมศิลปากรอีกหลายชุด ปัจจุบันยังเป็นครูผู้รักษาขนบประเพณีในการแสดงให้ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิลปินรุ่นหลังอีกด้วย

กิจกรรม: การรำรำในการแสดงระบำ ซึ่งให้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวร่างกายเปรียบเสมือนการได้ออกกำลังกายของผู้สูงอายุ

9. **อัจฉราพรรณ ไพบูลย์สุวรรณ** นักแสดงที่มีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับทางด้านความสามารถทางการแสดง ทั้งผลงานละครโทรทัศน์ ละครเวที และภาพยนตร์ นอกจากนี้ในอดีตยังมีผลงานพิธีกรรายการโทรทัศน์ ทั้งนี้ในปัจจุบันนอกจากทำงานในฐานะศิลปินนักแสดงแล้ว ยังทำงานในฐานะผู้รณรงค์การรักษาสุขภาพ อีกทั้งยังเป็นครูสอนวิชา

โยคะ รวมทั้งเขียนหนังสือแนะนำการบริหารร่างกาย และรักษาสุขภาพนอกจากนี้อัจฉราพรพรรณ ไพบูลย์สุวรรณยังเปิดบ้านต้อนรับผู้ที่มีความสนใจธรรมะทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้ามาทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมะร่วมกันอีกด้วย

กิจกรรม: กิจกรรมการแสดงผสมผสานกับการเล่นโยคะสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้เสียงเพลงประกอบกับท่าโยคะถ่ายทอดเป็นการแสดง ซึ่งท่าโยคะนั้นมีความยากในระดับพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มเล่น และมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวช่วยในการเคลื่อนไหวร่างกาย เสมือนกับการออกกำลังกาย อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดสมาธิได้อีกด้วย

10. **มัทนา โมรากุล** ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยสากล-ขับร้อง)

ประจำปีพุทธศักราช 2552 อดีตนักร้องหญิงคนแรกของวงดนตรีกรมโฆษณาการและนักร้องรุ่นแรกของวงสุนทราภรณ์ ทั้งนี้ มัทนา โมรากุล ได้ขับร้องเพลงปลุกใจ และเพลงพระราชนิพนธ์ รวมถึงเพลงไทยสากลประเภทต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมากกว่า 200 เพลง ทั้งนี้เธอได้นำการใช้ลูกคอแบบตะวันตกมาใช้ร้องในเพลงไทย เพื่อช่วยการร้องให้เกิดเสียงสูง เรียกว่า "เสียงสมอง" ซึ่งถือได้ว่าเธอเป็นนักร้องหญิงคนแรก ๆ ของไทยที่นำเทคนิคนี้มาใช้

กิจกรรม: การร้องเพลงสากลและเทคนิคในการร้องเพลงสากล โดยให้ประโยชน์ในการบริหารปอดอันเนื่องมาจากการร้องเพลง และช่วยในเรื่องความจำอันเนื่องมาจากการจดจำเนื้อเพลง

11. **วรนันท์ ชัชวาลทิพากร** ศิลปินนักสร้างสรรค์ภาพถ่ายที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์

เฉพาะตน โดยเน้นการถ่ายภาพที่ให้แสงธรรมชาติตามที่พบ ทั้งนี้วรนันท์ ชัชวาลทิพากร ได้นำเสนอด้วยศิลปะการถ่ายภาพในแง่มุมต่าง ๆ ที่มีความงดงามมากมาย จนเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว ปัจจุบันยังเป็นอาจารย์พิเศษและวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายภาพให้กับสมาคมถ่ายภาพ สถาบันการศึกษาและผู้สนใจการถ่ายภาพอีกด้วย

กิจกรรม: การถ่ายภาพและเทคนิคการถ่ายภาพซึ่งมีประโยชน์ในการกระตุ้นสมองด้านความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากการจัดวางองค์ประกอบภาพก่อนการถ่ายรูป การคิดวิเคราะห์ที่ว่าภาพที่ถ่ายนั้นจะให้อารมณ์ไปในแนวทางไหน และควรใช้เทคนิคในการถ่ายอย่างไร

12. **สุประวัติ ปัทมสูต** ศิลปินผู้มากประสบการณ์ อดีตนักแสดงละครวิทยุ ที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก น้ำเสียงออกมาให้ผู้ฟังมองเห็นภาพเหมือนอยู่ในสถานการณ์จริง ต่อมาแสดงละครพันทางที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ซึ่งผู้แสดงจะต้องทั้งร้องและรำด้วยตนเอง ทำให้มีความสามารถทั้งทางนาฏศิลป์และดนตรีไทยหลังจากนั้นก็หันมาทำงานด้านละครพูดร่วมสมัย ละครโทรทัศน์ เป็นทั้งผู้แสดง ผู้กำกับ และผู้เขียนบท มีผลงานหลากหลายทั้งละครที่สร้างจากวรรณกรรม จินตนิยาย ละครตลก ทั้งนี้จากผลงานคุณภาพทำให้ได้รับรางวัลการ์ตูนตีมากมายทั้งในสาขาการแสดงและการกำกับการแสดง จนในที่สุดได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ – ผู้กำกับ นักแสดง ประจำปีพุทธศักราช 2553)

กิจกรรม: การแสดงละครสำหรับผู้สูงอายุ มีประโยชน์ในเคลื่อนไหวร่างกาย คล้ายกับการออกกำลังกาย ทั้งพัฒนาความจำและสมาธิเนื่องมาจากการจดจำบทละคร

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว ภิญญาดา ธิติกุลมาศ เกิดเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2530 สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรีหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ 2) คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท
หลักสูตรนิเทศศาสตร์ มหามบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรีย์และบันเทิงคดี คณะนิเทศ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2554